

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS ANTRASIS SINODAS

UDK 23/28(474.5)(091)
Ka625

Turinys

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS ANTROJO SINODO SUŠAUKIMO DEKRETAS	11
GANYTOJO ŽODIS PASKELBIANT PASIRENGIMO SINODUI PRADŽIĄ	12
POPIEŽIAUS JONO PAULIAUS II SVEIKINIMAS SINODO SUŠAUKIMO PROGA	14
KAUNO ARKIVYSKUPIJOS ANTROJO SINODO VYRIAUSIOSIOS KOMISIJOS SUDARYMO DEKRETAS	15
SINODO KOMISIJOS	16
KOMISIJŲ PARENGTI DOKUMENTAI	21
KAUNO ARKIVYSKUPIJOS ANTROJO SINODO SUŠAUKIMO DEKRETAS SINODO DELEGATAI	24 25
KAUNO ARKIVYSKUPIJOS ANTROJO SINODO KRONIKA	30
„ŠTAI AŠ VISA DARAU NAUJAI!“ (Apr 21, 5)	34
KAUNO ARKIVYSKUPIJOS ANTROJO SINODO NUTARIMŲ PATVIRTINIMO IR PASKELBIMO DEKRETAS	37
KAUNO ARKIVYSKUPIJOS ANTROJO SINODO NUTARIMAI	39
I V A D A S	41
ARKIVYSKUPIJOS VIDINĖ STRUKTŪRA	42
VYSKUPO VIZITACIJA	44
ARKIVYSKUPIJOS KURIJA	46
ARKIVYSKUPIJOS TRIBUNOLAS	48
ARKIVYSKUPIJOS KUNIGŲ TARYBA IR KONSULTORIŲ KOLEGIJA	48
KATEDROS KAPITULA	49
ARKIVYSKUPIJOS SINODAS	49
DEKANATAI	50
Dekanas	50
Dekanato sielovada	50
Dekano vizitacija	52
Dekanato konferencijos	54
Dekanato perdavimas	56
PARAPIJA	56
Klebonas ir vikarai	58
Nuolatinių diakonų institucija	59

Sielovados bendradarbiai	59
Parapijos administravimas	60
Parapijos pastoracinė taryba	64
Parapijos ekonominė taryba	69
Parapijos perdavimas	71
REKTORATAI	72
KAPELIONŲ TARNYSTĖ ARKIVYSKUPIJOJE	74
KUNIGŲ GYVENIMAS IR TARNYSTĖ	76
NUOLATINIS KUNIGŲ UGDYMAS	76
KUNIGŲ GYVENIMO IR ELGESIO NORMOS	79
BENDRUOMENINĖ KUNIGŲ TARNYSTĖ	80
SOCIALINIAI-BUITINIAI KUNIGŲ GYVENIMO KLAUSIMAI	81
PAŠAUKIMŲ KUNIGYSTEI BRANDINIMAS PARAPIJOS BENDRUOMENĖJE	85
KANDIDATŲ Į KUNIGUS UGDYMAS SEMINARIJOJE	86
PAŠVĘSTOJO GYVENIMO INSTITUTŲ NARIŲ DALYVAVIMAS ARKIVYSKUPIJOS GYVENIME	89
PASAULEČIŲ BENDRADARBIAVIMAS ARKIVYSKUPIJOS SIELOVADOJE	91
RELIGINIS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMAS IR UGDYMAS	91
KATALIKIŠKŲ BENDRUOMENIŲ, ORGANIZACIJŲ, JUDĖJIMŲ IR MALDOS GRUPIŲ SIELOVADA	93
ASMENINIS IR BENDRUOMENINIS PAŠAUKIMAS SIEKTI ŠVENTUMO IR DALYVAVIMAS BAŽNYČIOS PASIUNTINYSTĖJE	94
PASAULEČIŲ IR KUNIGŲ BENDRADARBIAVIMAS	95
PASAULEČIŲ PAREIGOS IR UŽDAVINIAI BAŽNYTINĖSE INSTITUCIJOSE	97
SIELOVADOS INSTITUCIJOS IR JŲ VEIKLA ARKIVYSKUPIJOJE	98
ŠEIMŲ SIELOVADA ARKIVYSKUPIJOJE	98
ŠEIMOS CENTRŲ STRUKTŪRA	99
Arkivyskupijos šeimos centro veikla	100
Arkivyskupijos dekanatų ir pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centrų veikla	101
SUTUOKTINIŲ SIELOVADA	102
JAUNŲ ŠEIMŲ SIELOVADA	103

ŠEIMŲ SIELOVADA YPATINGAIS ATVEJ AIS	104
Mišrios šeimos	104
Gyvenimas kartu nesusituokus	104
Katalikai, sudarę tik civilinę santuoką	105
Katalikai, kurie gyvena atskirai arba yra išsiskyrę, bet nesudarę naujos civilinės santuokos	106
Katalikai, kurie buvo priėmę Santuokos sakramentą, bet išsiskyrė ir sudarė naują civilinę santuoką	107
Neturintieji šeimos	107
ŠEIMŲ KONSULTACIJOS	108
ŠEIMŲ BENDRUOMENIŲ ORGANIZAVIMAS	109
GYVYBĖS APSAUGA	110
Gyvybės kultūros sklaida	110
Gyvybės kultūros sklaida sunkiais atvejais	111
JAUNIMO SIELOVADA ARKIVYSKUPIJOJE	112
JAUNIMO SIELOVADOS LYGMENYS, VEIKLOS FORMOS IR TIKSLAI	113
Parapijų lygmuo	114
Dekanato lygmuo	115
Arkivyskupijos lygmuo	116
Kitos jaunimo sielovados struktūros	117
JAUNIMO SIELOVADOS VYKDYTOJAI	118
BENDRADARBIAVIMAS SU KITOMIS SIELOVADOS SRITIMIS	119
BENDRADARBIAVIMAS SU PASAULIETINĖMIS JAUNIMO UGDYMO INSTITUCIJOMIS IR ORGANIZACIJOMIS	120
PARAMA JAUNIMO SIELOVADAI	121
AKADEMINIO JAUNIMO SIELOVADA	123
KATECHETIKOS CENTRŲ VEIKLA ARKIVYSKUPIJOJE	124
KARITATYVINĖ IR SOCIALINĖ VEIKLA ARKIVYSKUPIJOJE	128
ARTIMO MEILĖ IR KARITATYVINĖ BEI SOCIALINĖ VEIKLA	128
ARKIVYSKUPIJOS <i>CARITAS</i>	129
PILIGRIMŲ SIELOVADA ARKIVYSKUPIJOJE	133
ŽMONIŲ SU PRIKLAUSOMYBE SIELOVADA ARKIVYSKUPIJOJE	135

KARDOMOJO KALINIMO IR LAISVĖS ATĖMIMO VIETOSE ESANČIŲJŲ SIELOVADA ARKIVYSKUPIJOJE	137
SAKRAMENTINIS-LITURGINIS GYVENIMAS ARKIVYSKUPIJOJE	139
LITURGINIAI METAI	139
SEKMADIENIS	140
KITOS LITURGINĖS DIENOS	141
LITURGINIAI LAIKOTARPIAI	142
VELYKŲ CIKLAS	142
Gavėnios laikotarpis	142
Didžioji savaitė	144
Didysis Velykų tridienis	146
Didžiojo ketvirtadienio vakaro Mišios Viešpaties vakarienei atminti	147
Viešpaties kančios Didysis penktadienis	148
Didysis šeštadienis	149
Velykos	150
Velykų vigilija Šventąją naktį	150
Velykų diena	152
Velykų laikotarpis	153
KALĖDŲ CIKLAS	154
Adventas	154
Kalėdos	154
EILINIS LAIKAS	155
LITURGINĖ ERDVĖ	156
BAŽNYČIOS PASTATAS: PASKIRTIS, REIKŠMĖ IR SUTVARKYMAS	156
PRESBITERIJA	158
Altorius	159
Ambona	161
Celebranto kėdė	162
Stalėlis	163
NAVA	163
CHORO VIETA	164
PRIEANGIS	164
TABERNAKULIS	165

KRIKŠTYKLA	166
KLAUSYKLA	167
ZAKRISTIJA	167
SAKRAMENTINIS GYVENIMAS	169
ĮKRIKŠČIONINIMO SAKRAMENTAI	169
KRIKŠTO SAKRAMENTAS	169
Suaugusiųjų rengimo įkrikščioninimo sakramentams tvarka	169
Tėvų ir krikštatėvių rengimas kūdikio Krikštui	171
SUTVIRTINIMO SAKRAMENTAS	172
Vaikų rengimo Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams tvarka	175
Neįgaliųjų rengimas įkrikščioninimo sakramentams	177
EUCHARISTIJOS SAKRAMENTAS	178
EUCHARISTIJOS LITURGIJA	178
Šv. Mišios su vaikais	178
Šv. Mišios su jaunimu	178
Šv. Mišių šventimo vieta	179
Šv. Mišių šventimo normos	180
Altoriaus parengimas	181
Atnašų parinkimas ir atnešimas	182
Tikinčiųjų veiksmai ir laikysenos	182
Šventieji indai	183
Liturginiai drabužiai	184
Kiti liturgijoje naudojami daiktai	185
Šv. Mišių stipendijos	185
Šv. Mišios už parapiją	186
EUCHARISTIJOS KULTAS NE ŠV. MIŠIŲ METU	186
Eucharistijos laikymo (saugojimo) vieta	186
Švenčiausiojo Sakramento išstatymas adoracijai	187
Eucharistinė procesija	190
ATGAILOS IR SUTAIKINIMO SAKRAMENTAS	191
LIGONIŲ PATEPIMO SAKRAMENTAS IR LIGONIŲ SIELOVADA	192
SANTUOKOS SAKRAMENTAS	194
Sužadėtinių rengimo Santuokos sakramentui tvarka	195
Ordinaro leidimas laiminti santuoką	197

Prašymai dispensai nuo santuokinių kliūčių	197
Leidimas laiminti santuoką kitoje parapijoje	198
Santuokos sakramento apeigos	198
Įrašas apie santuoką parapijos knygoje	199
Mišrios santuokos	199
Santuokų sukaktys ir jubiliejai	200
LAIDOJIMO APEIGOS	200
Bažnytinis laidojimas	200
Kapinės ir apeigos jose	201
Kunigų dalyvavimas laidotuvsė	202
LITURGINIS GIEDOJIMAS IR BAŽNYTINĖ MUZIKA	202
INFORMACIJA IR KOMUNIKACIJA ARKIVYSKUPIJOJE	205
ARKIVYSKUPIJOS INFORMACIJOS TARYBA	205
ARKIVYSKUPIJOS INFORMACIJOS SKYRIUS	206
VIEŠOJI KOMUNIKACIJA ARKIVYSKUPIJOJE	207
KOMUNIKACIJA PARAPIJOJE	208
Sakykla	209
Parapijos susirinkimas	209
Skelbimų lenta	209
Sienlaikraštis	210
Parapijos sekmadieninis biuletėnis	211
Kiti leidiniai	211
Pranešimai kitose komunikavimo priemonėse	212
Parapijų interneto svetainės	212
Parapijos renginiai	213
Prieinamumas prie bažnytinės informacijos	213
Tikinčiųjų lankymas	213
KOMUNIKAVIMO VEIKLOS FINANSAVIMAS	214
KATALIKIŠKA LITERATŪRA, SPAUDA IR RADIJAS	214
EKUMENIZMAS ARKIVYSKUPIJOJE	215
ARKIVYSKUPIJOS BAŽNYTINIO TURTO DISPONAVIMO IR APSKAITOS NUOSTATAI	217
NEKILNOJAMOJO TURTO APSKAITA	217
KILNOJAMOJO TURTO APSKAITA	218

METINĖ TURTO INVENTORIZACIJA	218
STATYBOS IR REMONTO DARBAI PARAPIJOJE, REKTORATE IR BAŽNYTINĖJE INSTITUCIJOJE	219
LĖŠŲ PANAUDOJIMAS PARAPIJOJE, REKTORATE IR BAŽNYTINĖJE INSTITUCIJOJE	220
PARAPIJOS (REKTORATO) TURTO PERDAVIMAS IR PRIĖMIMAS	220
TAISYKLĖS DĖL AUKŲ PRIĖMIMO KAUNO ARKIVYSKUPIJOJE	221
BAŽNYTINIO TURTO ĮSIGIJIMAS, PARDAVIMAS, PERLEIDIMAS IR ATSIŠAKYMAS	222

Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo sušaukimo dekretas

2003 metų sausio 4 diena, Nr. 4, Kaunas

Siekdamas Kauno arkivyskupijos tikinčiųjų gerovės, atsiklausęs Kunigų tarybos nuomonės, atsižvelgdamas į Kanonų teisės kodekso kan. 460 ir 461 § 1 nuostatus, SKELBIU **Kauno arkivyskupijos antrąjį sinodą** ir **ĮSAKAU pradėti pasirengimo minėtajam Sinodui darbus.**

Tikiuosi, kad šio Sinodo darbai, į juos kiek galima plačiau įtraukiant arkivyskupijos kunigus ir tikinčiuosius, prisidės prie sąmoningos ir atsakingos Kauno arkivyskupijos tikinčiųjų bendruomenės formavimo.

Visus, kurie savo indėliu ir pastangomis prisidės prie Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo parengimo ir pavedimo, pavedu Šiluvos Dievo Motinos užtarimui.

+ Sigitas TAMKEVIČIUS SJ
Kauno arkivyskupas metropolitas

Kun. Evaldas VITULSKIS
Kauno arkivyskupijos kurijos kancleris

Ganytojo žodis paskelbiant pasirengimo Sinodui pradžia

2003 metų sausio 5 diena, Viešpaties Apsireiškimo (Trijų Karalių) iškilmės, Kauno arkikatedra bazilika

1934 metais vyko pirmasis Kauno arkivyskupijos sinodas, apsvarstęs ir nubrėžęs bažnytinio gyvenimo ir sielovadinio darbo gaires. Jis teikė didelių vilčių, tačiau po kelerių metų prasidėjęs pasaulinis karas ir paskui sekusi Lietuvos okupacija arkivyskupijai atnešė sunkių išbandymų. Pokario metai buvo ne mažiau sunkūs, nes sovietų valdžia, vykdydama Maskvos direktyvas, planavo visišką Bažnyčios sunaikinimą. Karo metu į Vakarus pasitraukus Kauno ganytojams ilgą laiką arkivyskupijai vadovavo Religijų reikalų tarybos įgaliotinio stropiai prižiūrimi kapituliniai vikarai. Arkivyskupijos padėtis nepasikeitė į gera ir tada, kai Apaštalo Sostas galėjo skirti apaštališkuosius administratorius vyskopus, nes sovietų valdžia darė viską, kad bažnytinis gyvenimas tik vegetuotų, neatsinaujindamas pagal Vatikano II Susirinkimą. Komunizmo subyrėjimas Europoje ir Nepriklausomybės atkūrimas Lietuvoje suteikė viltį, kad arkivyskupija užsigydys padarytas žaizdas ir sėkmingai atsilieps į nūdienos iššūkius.

Iš tikrųjų Nepriklausomybės metai buvo palaimingi ir įliejo naujos gyvybės visose bažnytinio ir sielovadinio gyvenimo srityse. Rengimasis Kauno arkivyskupijos 75-erių metų jubiliejui parodė, jog yra subrendusių naujų jaunų jėgų, kurios gali atnešti gražių sielovadinio darbo vaisių. Užsimezgęs dialogas ir bendradarbiavimas tarp dvasininkų ir pasauliečių, tarp įvairių bažnytinių ir pasaulietinių institucijų žada bažnytinį gyvenimą pakylėti į dar aukštesnį lygmenį. Tačiau visuomenės sekuliarizacija, masinės kultūra įtaka, piktnaudžiavimas laisve, naujų religijų antplūdis ir globalizacija yra dideli iššūkiai, į kuriuos nelengva atsakyti. Neretai pastebima įtampa tarp tradicinės tikėjimo praktikos ir naujų dvasingumo formų, pritrūksta pozityvaus dialogo tarp vyresnės ir jaunesnės kartos kunigų bei tikinčiųjų. Dabartinis arkivyskupijos gyvenimo etapas yra labai svarbus ir reikalaujantis ne tik nuodugnios praeities bei dabarties analizės, bet ir šiandienio sielovados darbo prioritetų pasirinkimo bei arkivyskupijos gyvenimo atnaujinimo kuriant aktyvias tikinčiųjų bendruomenes, kuriose tikintieji gyventų kaip darni šeima ir gyvenimo prasmės

ieškantiems žmonėms veiksmingai liudytų Jėzų Kristų, vienintelį pasaulio ir kiekvieno žmogaus Gelbėtoją. Dėl šių priežasčių iškilo būtinybė nuodugnai aptarti arkivyskupijos gyvenimą bei sielovadą. Kunigų tarybai pritarus nutariau pradėti rengtis Kauno arkivyskupijos antrajam sinodui.

Kas yra vyskupijos sinodas? Bažnyčios įstatymai apibrėžia jį šitaip: tai „dalinės Bažnyčios kunigų ir kitų tikinčiųjų, išrinktų pagelbėti diecezijos vyskupui darbuotis visos vyskupijos bendruomenės gerovei, susirinkimas“. Kai vyskupas nori labiau įsiklausyti į tikinčiųjų balsą, sukurti gyvas tikinčiųjų bendruomenes – parapijas, nustatyti svarbiausias arkivyskupijos sielovados gaires ir visus savo narius mobilizuoti rimtam darbui, jis pasinaudoja galimybe sušaukti tą susirinkimą, oficialiai vadinamą Sinodu. Graikų kilmės žodis „sinodas“ reiškia ėjimą drauge į tą patį tikslą. Tačiau prieš Sinodą vyksta ilgas ir kruopštus pasirengimas, kuriame dalyvauja visi arkivyskupijos bendruomenės nariai – kunigai, vienuoliai ir pasauliečiai. Visiems suteikiama galimybė aktyviai dalyvauti Sinodo pasirengimo darbuose.

Panašiai kaip pirmaisiais amžiais tikintieji švęsdami Eucharistiją ir bandydami susiorientuoti painiose anuometinio gyvenimo sąlygose būrėsi apie apaštalus ir siekė broliškos bendrystės ir savo misijos pasaulyje geresnio suvokimo, taip ir dabar rengiantis Sinodui visi arkivyskupijos dvasininkai ir pasauliečiai yra kviečiami burtis apie savo ganytoją ir pabandyti geriau pažinti Bažnyčios lūkesčius ir įsisąmoninti savo nūdienę misiją. Drauge ieškant reikės atsakyti į daugelį išskylančių klausimų: kuria kryptimi eina mūsų arkivyskupijos Bažnyčia? Kokie esame Kristaus liudytojai dabartinėje visuomenėje? Kokios yra vidinės ir išorinės kliūtys, trukdančios Bažnyčiai augti, ir kaip jas nugalėti? Kur ir kaip turėtume atsinaujinti, kad atitiktume visuotinės Bažnyčios lūkesčius ir kad mūsų darbo vaisiai būtų tikrai palaimingi?

Sinodas – tai daugelio arkivyskupijos narių suvienytos pastangos, drauge dirbamas darbas ir ėjimas drauge į ateitį. Kiekvienas kunigas ir tikintysis turi jausti atsakomybę ne tik už savo parapijos, bet ir arkivyskupijos ateitį, stengdamasis įnešti savo gyvenimo ir veiklos būtiną ir nepamainomą indėlį. Norėdamas išgirsti, kas rūpi tikintiesiems, prašysiu klebonus organizuoti parapijose vadinamąsias Sinodo grupes, per kurias visi tikintieji galės pasidalyti savo rūpesčiais ir pasiūlymais. Laukiu idėjų iš arkivyskupijos institucijų ir katalikiškųjų organizacijų, kurios jau iki šiol yra daug nuveikusios įvairiose bažnytinio gyvenimo srityse. Norėčiau, kad arkivyskupijoje neliktų nė vieno kunigo, nė vienos sesers vienuolės ir nė vieno pasauliečio, kuris kuo nors neprisidėtų

prie Sinodo darbų. Ypač kviečiu visus nuolat melstis ir aukoti pasitaikančius gyvenimo sunkumus už Sinodo sėkmę, nes jo sėkmė pasitarnaus ne tik Kauno arkivyskupijos, bet ir visuotinės Bažnyčios Lietuvoje augimui. Viliuosi, kad pasirengimas Sinodui išjudins ne tik aktyviausius Bažnyčios narius, bet ir tuos, kurie šiuo metu pasinėrę sekuliarizuoto pasaulio sukuryje ir veikiami masinės kultūros sunkiai atpažįsta savo krikščionišką bei katalikišką tapatybę. Jie yra mūsų broliai ir seserys, kuriems mūsų tikėjimo kelias ir asmeninis liudijimas gali padėti labiau atsigręžti į Kristų.

Pasirengimas Kauno arkivyskupijos antrajam sinodui vyks minint keturiasdešimt metų nuo Vatikano II Susirinkimo darbų, ir tai nuolat primins būtinybę vis iš naujo atsigręžti į Susirinkimo ir posusirinkiminio laikotarpio Bažnyčios dokumentus, kad jų šviesoje numatytume arkivyskupijos ateities gyvenimą.

Pasirengimo kelias, kurį šiandien pradedame, nebus nei trumpas, nei lengvas, bet jis įprasmins kunigų, vienuolių bei pasauliečių, ypač tų, kurie aktyviai prisidės prie Sinodo darbų, gyvenimą. Sinodo darbus pavedu Šiluvos Dievo Motinos globai ir meldžiu jos motiniškos pagalbos.

Popiežiaus Jono Pauliaus II sveikinimas Sinodo sušaukimo proga

Jo Ekscelencijai Sigitui Tamkevičiui, Kauno arkivyskupui metropolitui

Kauno arkivyskupijos sinodo sušaukimo proga popiežius, vertindamas šią reikšmingą bažnytinę iniciatyvą ir tikėdamasis, kad ji paskatins iš naujo glaudžiau jungtis prie Kristaus bei atskleis naujus kelius apaštalavimo darbuose, dvasiškai jungdamasis su dalyviais, siunčia malonius sveikinimus, o kaip gausių dangaus malonių ženklą, užtariant Švenčiausiajai Mergelei Marijai, teikia Jūsų Ekscelencijai ir Sinodo nariams – kunigams, vienuoliams bei tikintiesiems pasauliečiams apaštališkąjį palaiminimą.

*Kardinolas Angelo Sodano
Vatikano valstybės sekretorius*

Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo Vyriausiosios komisijos sudarymo dekretas

2003 metų sausio 5 diena, Nr. 6, Kaunas

Paskelbus Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo sušaukimą, apie kurį pranešiau tikintiesiems Kauno arkikatedroje bazilikoje 2003 metų sausio 5 dieną,

SUDARAU Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo Vyriausiąją komisiją.

Pagal Kanonų teisės kodekso kan. 462 § 2 nuostatus šiai Komisijai vadovausiu asmeniškai. Kitais Komisijos nariais SKIRIU:

Kun. Joną IVANAUSKĄ, generalvikarą, komisijos pirmininko pavaduotoją

Kun. Adolfą GRUŠĄ, komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sinodo generalinį sekretorių

Mons. Vytautą Steponą VAIČIŪNĄ, Dvasininkų gyvenimo komisijos pirmininką

Kun. Mindaugą PUKŠTĮ, Liturginės komisijos pirmininką

Kun. Augustiną PAULAUSKĄ, Sielovados komisijos pirmininką

Kun. Vidmantą BALČAITĮ, Katechetikos komisijos pirmininką

Kun. Stasį KAZĖNĄ SJ, Dievui pašvęstojo gyvenimo komisijos pirmininką

Kun. Ričardą REPŠĮ, Šeimų sielovados komisijos pirmininką

Kun. Kęstutį KĖVALĄ, Jaunimo sielovados komisijos pirmininką

Kun. Virginijų VEPRauską, Socialinės ir karitatyvinės veiklos komisijos pirmininką

Kun. Vytautą GRIGARAVIČIŪ, Ekonominės veiklos komisijos pirmininką

Gediminą ŽUKĄ, Žiniasklaidos komisijos pirmininką.

Vyriausioji komisija vadovauja Sinodo darbams, koordinuoja atskirų sričių komisijų veiklą, priima parengtus projektus, rengia plenarinių posėdžių darbotvarkę, pateikia dokumentų projektus svarstymui plenarinėse sesijose ir Kauno arkivyskupui įteikia pasirašyti patvirtintus dokumentus.

Komisijos nariai savo įgaliojimus pradeda vykdyti padarę priesaiką.

✠ *Sigitas TAMKEVIČIUS SJ*
Kauno arkivyskupas metropolitas

Kun. Evaldas VITULSKIS
Kauno arkivyskupijos kurijos kancleris

Sinodo komisijos

DVASININKŲ GYVENIMO KOMISIJA

Sudaryta 2003 03 05 d. arkivyskupo dekretu Nr. 98;
komisijos sudėtis patikslinta 2003 03 20.

Komisijos pirmininkas prel. Vytautas VAIČIŪNAS OFS

Pirmininko pavaduotojas kun. Aurelijus ŽUKAUSKAS

Nariai kun. Jonas IVANAUSKAS

kun. Evaldas VITULSKIS

kun. Vytautas PAUKŠTIS

mons. Pranciškus TAMULEVIČIUS

kun. Vytautas BRILIUS MIC

kun. Paulius VAINIKIS OFM

kun. Robertas PUKENIS

kun. Erastas MURAUSKAS

kun. Žydrūnas PAULAUSKAS

mons. Artūras JAGELAVIČIUS

kun. Leonas ZAREMBA SJ

Lina ŠULCIENĖ

Benas ULEVIČIUS

Dalė ULEVIČIENĖ

Jurga MACIENĖ

kun. Kęstutis GRABAUSKAS

LITURGINĖ KOMISIJA

Sudaryta 2003 03 20 d. arkivyskupo dekretu Nr. 133.

Komisijos pirmininkas kun. Mindaugas PUKŠTYS

Pirmininko pavaduotojas kan. Algimantas KAJACKAS

nuo 2004 11 19 – kun. Jonas BUJOKAS

Nariai kun. Aurelijus ŽUKAUSKAS

kun. Audrius ARŠTIKAITIS

kun. Leonas ZAREMBA SJ

ses. Pranciška Neringa BUBELYTĖ FDJC

Benas ULEVIČIUS

Vilija KARALIŪNAITĖ

Audronė MICKUTĖ
 Algimantas MIŠEIKIS
 Vita VAITKEVIČIENĖ
 Gintautas ŽALĖNAS

SIELOVADOS KOMISIJA

Sudaryta 2003 03 07 d. arkivyskupo dekretu Nr. 112;
 komisijos sudėtis patikslinta 2003 03 20.

Komisijos pirmininkas	kun. Augustinas PAULAUSKAS
Komisijos sekretorė	ses. Pranciška Neringa BUBELYTĖ FDCJ
Nariai	kun. Kęstutis RUGEVIČIUS
	kun. Gintautas KABAŠINSKAS
	kun. Jonas BABONAS
	kun. Egidijus PERIOKAS
	kun. Virginijus BIRJOTAS
	kun. Žydrūnas PAULAUSKAS
	kun. Erastas MURAUŠKAS
	ses. Bernadeta MALIŠKAITĖ SJE
	ses. Marija Jolanta FALAT
	Antanas JONAUSKIS
	Arūnas KUČIKAS
	Vaida SPANGELEVIČIŪTĖ
	Irena PACEVIČIENĖ
	Vilhelmina RIAUBAITĖ
	Deimantė BARTNINKAITĖ
	Greta GINEVIČIŪTĖ

KATECHETIKOS KOMISIJA

Sudaryta 2003 02 24 arkivyskupo dekretu Nr. 76.

Komisijos pirmininkas	kun. Vidmantas BALČAITIS
Komisijos sekretorė	Dalė GUDŽINSKIENĖ
Nariai	kun. Viktoras AUKŠTAKALNIS
	ses. Gražina DAPŠAUSKYTĖ
	ses. Liucija GRYBAITĖ FMA
	Egidijus ALIKAUSKAS

Danutė BORUTIENĖ
Aldona GIRININKIENĖ
Kristina LAURINAVIČIŪTĖ
Aurelija LEONAVIČIENĖ
Artūras LUKAŠEVIČIUS
Paulius MARTINAITIS
Janina MARTINĖNIENĖ
Remigijus OŽELIS
Genovaitė PUNDINAITĖ
Vida VAINILAVIČIŪTĖ
Aldona MIKULEVIČIENĖ

PAŠVĘSTOJO GYVENIMO KOMISIJA

Sudaryta 2003 03 05 d. arkivyskupo dekretu Nr. 99.

Komisijos pirmininkas

kun. Stasys KAZĖNAS SJ

Nariai

kun. Vytautas BRILIUS MIC

kun. Ričardas BANYS SDB

kun. Severinas HOLOCHER OFM

ses. Egidija BRUŽAITĖ SJE

ses. Liucija GRYBAITĖ FMA

ses. Fausta BRAZDŽIŪNAITĖ SSC

ses. Daiva KUZMICKAITĖ MVS

ses. Lina STRIOKAITĖ SF

ses. Asta VENSKAUSKAITĖ AJC

ses. Virginija MIZGIRYTĖ SC

ŠEIMŲ SIELOVADOS KOMISIJA

Sudaryta 2003 03 05 d. arkivyskupo dekretu Nr. 105.

Komisijos pirmininkas

kun. Ričardas REPŠYS

nuo 2004 02 23 – kun. Jonas STANKEVIČIUS

Nariai

Jūratė LENKUVIENĖ

Ona DARBUTAITĖ

Giedrė AUKŠČIŪNIENĖ

Vijoleta VALANTIEJUTĖ

Simona MIGAUSKAITĖ

Sigita ŠIMKIENĖ
 Zita VASILIAUSKAITĖ
 Dalia LUKĖNIENĖ
 Saulius MATULEVIČIUS
 Nijolė LIOBIKIENĖ

JAUNIMO SIELOVADOS KOMISIJA

Sudaryta 2003 03 20 d. arkivyskupo dekretu Nr. 140.

Komisijos pirmininkas	kun. Kęstutis KĖVALAS
Nariai	kun. Paulius VAINIČIUS OFM
	kun. Šarūnas PETRAUSKAS
	kun. Dainius LUKONAITIS
	Arūnas KUČIKAS
	Ramunė GECAITĖ
	Lina DAUGĖLAITĖ
	Irma SAVICKAITĖ
	Neringa JUNČYTĖ
	Eugenijus DANILEVIČIUS
	Inga KUUZEORG-PETRIKONIENĖ
	Darius VOSYLIUS
	Lina KALIBATAITĖ
	Živilė MATULEVIČIENĖ
	Lina MONTVIDAITĖ
	Regina ŽIKIENĖ
	Agnė RAMANAUSKAITĖ
	Aina ADOMAITYTĖ
	Viktorija BAUBLYTĖ

SOCIALINĖS IR KARITATYVINĖS VEIKLOS KOMISIJA

Sudaryta 2003 03 20 d. arkivyskupo dekretu Nr. 134.

Komisijos pirmininkas	kun. Virginijus VEPRAUSKAS
Nariai	kun. Vytautas GRIGARAVIČIUS
	kun. Oskaras VOLSKIS
	Ligija ŠVEDIENĖ
	Bronislava GRIGAITĖ
	Rūta SMAILIENĖ

Vilma RAČAITIENĖ
Odeta NORKUTĖ
Janina KUKAUSKIENĖ
Kristina MIŠINIENĖ
Ona VIRBAŠIŪTĖ
Albina GIEDRAITIENĖ
Saulutė MIKĖNAITĖ

EKONOMINĖS VEIKLOS KOMISIJA

Sudaryta 2003 02 24 d. arkivyskupo dekretu Nr. 75.

Komisijos pirmininkas kun. Vytautas GRIGARAVIČIUS
Komisijos sekretorė Jurgita PAPLAUSKAITĖ
Nariai kun. Robertas PUKENIS
kun. Evaldas VITULSKIS
kun. Virginijus VEPRAUSKAS
kun. Jonas STANKEVIČIUS
kun. Vytenis VAŠKELIS
kun. Leonas KALINAUSKAS
ses. Laura NAVIKAITĖ SJE
Egidija VAICEKAUSKIENĖ
Povilas ZAKAREVIČIUS
Arūnas KUČIKAS
Julija KIRŠIENĖ

ŽINIASKLAIDOS KOMISIJA

Sudaryta 2003 02 24 d. arkivyskupo dekretu Nr. 79.

Komisijos pirmininkas Gediminas ŽUKAS
Nariai kun. Massimo BIANCO SDB
Kastantas LUKĖNAS
Darius CHMIELIAUSKAS
Dalė ŠMERAUSKAITĖ
Vygantas MALINAUSKAS

Komisijų parengti dokumentai

DVASININKŲ GYVENIMO KOMISIJA parengė dokumentus:

1. Vidinė Kauno arkivyskupijos sąranga.
2. Kunigų gyvenimas ir tarnystė.
3. Pašaukimų ugdymas.

LITURGINĖ KOMISIJA parengė dokumentus:

1. Liturginiai metai.
2. Liturginė erdvė.
3. Liturginis giedojimas ir bažnytinė muzika.
4. Eucharistijos sakramentas.
5. Eucharistijos kultas ne šv. Mišių metu.
6. Laidojimo apeigos ir šventos vietos.
7. Įvairūs liturginiai punktai.

SIELOVADOS KOMISIJA parengė dokumentus:

1. Kauno arkivyskupijos dekanatų konferencijos.
2. Kauno arkivyskupijos parapijos pastoracijos tarybos bendrieji nuostatai.
3. Vizitacija, perdavimas ir kanceliarija Kauno arkivyskupijos parapijose.
4. Kauno arkivyskupijos sielovados struktūra.
5. Ekumenizmas Kauno arkivyskupijoje.
6. Ligonių sielovada Kauno arkivyskupijoje.
7. Neįgalųjų rengimas sakramentams Kauno arkivyskupijoje.
8. Kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose esančiųjų sielovada Kauno arkivyskupijoje.
9. Sergančiųjų priklausomybės ligomis sielovada Kauno arkivyskupijoje.
10. Piligrimų sielovada Kauno arkivyskupijoje.
11. Pasauliečių bendradarbiavimas Kauno arkivyskupijos sielovadoje.

KATECHETIKOS KOMISIJA parengė dokumentus:

1. Kauno arkivyskupijos katechetikos centro veiklos nuostatai.
2. Tėvų ir krikštėvių rengimo kūdikio Krikštui nuorodos Kauno arkivyskupijoje.
3. Vaikų rengimo Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams nuorodos Kauno arkivyskupijoje.

4. Jaunuolių rengimo Sutvirtinimo sakramentui nuorodos Kauno arkivyskupijoje.
5. Suaugusiųjų rengimo Įkrikščioninimo sakramentams nuorodos Kauno arkivyskupijoje.
6. Sužadėtinių rengimo Santuokos sakramentui nuorodos Kauno arkivyskupijoje.
7. Kauno arkivyskupijos tikybos mokytojų etikos kodeksas.

DIEVUI PAŠVĘSTOJO GYVENIMO KOMISIJA parengė dokumentą:

1. Pašvęstasis gyvenimas Kauno arkivyskupijoje

ŠEIMŲ SIELOVADOS KOMISIJA parengė dokumentą:

1. Kauno arkivyskupijos šeimų sielovada

JAUNIMO SIELOVADOS KOMISIJA parengė dokumentą:

1. Jaunimo sielovada Kauno arkivyskupijoje

SOCIALINĖS IR KARITATYVINĖS VEIKLOS KOMISIJA parengė dokumentą:

1. Kauno arkivyskupijos socialiniai ir karitatyviniai reikalai

EKONOMINĖS VEIKLOS KOMISIJA parengė dokumentus:

1. Kauno arkivyskupijos bažnytinio turto apskaitos nuostatai.
2. Kilnojamųjų kultūros vertybių restauravimas Kauno arkivyskupijoje.
3. Nekilnojamojo turto paminklinę vertę turintys objektai bei leidimai jų remontui Kauno arkivyskupijoje.
4. Kauno arkivyskupijos statybos ir remonto darbai parapijoje.
5. Kauno arkivyskupijos bažnytinio turto perleidimas ir atsisakymas.
6. Taisyklės dėl aukų priėmimo Kauno arkivyskupijoje.
7. Instrukcija apie parapijos finansų knygos vedimą Kauno arkivyskupijoje.
8. Religinėse bendruomenėse dirbančiųjų įdarbinimo, apmokėjimo bei atleidimo tvarka Kauno arkivyskupijoje.
9. Kauno arkivyskupijos parapijos ekonominės tarybos reglamentas.

ŽINIASKLAIDOS KOMISIJA parengė dokumentus:

1. Kauno arkivyskupijos Informacijos taryba.
2. Kauno arkivyskupijos Informacijos skyrius.

3. Viešoji komunikacija Kauno arkivyskupijoje.
4. Komunikacija Kauno arkivyskupijos parapijoje.
5. Pasiūlymai dėl visuomenės komunikavimo finansavimo Kauno arkivyskupijoje.
6. Pasiūlymai dėl Bažnyčios narių švietimo visuomenės komunikavimo klausimais Kauno arkivyskupijoje.

Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo sušaukimo dekretas

2007 metų birželio 24 diena, Nr. 255, Kaunas

Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo komisijų bei sinodo grupių parapijose atliktas darbas liudija, kad Sinodo parengiamieji darbai yra baigti.

Atsižvelgdamas į tai ir remdamasis Kanonų teisės kodekso kan. 463 nuostatomis, ŠAUKIU Kauno arkivyskupijos antrąjį sinodą, kuris prasidės 2007 metų spalio mėnesio 20 dieną (šeštadienį) 10 valandą šv. Mišiomis Kauno arkikatedroje bazilikoje. Sinodo posėdžiai vyks Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje.

Pagal Kanonų teisės kodekso kan. 463 nuostatas dalyvauti Sinode ŠAUKIU:

1. Jo Ekscelenciją Kauno vyskupą augziliarą ir generalvikarą;
2. Kauno arkivyskupijos tribunolo oficialą;
3. Kunigų tarybos narius;
4. Kunigų seminarijos rektorių;
5. Kauno arkivyskupijos dekanus ir vicedekanus;
6. Po vieną išrinktą kunigą iš kiekvieno dekanato;
7. Po vieną parapijų ir rektoratų sinodo grupėse išrinktą kataliką pasaulietį.

Taip pat, pagal Kanonų teisės kodekso kan. 463 § 2 nuostatas, į Sinodą narių teisėmis šaukiu Sinodo Vyriausiosios komisijos narius, komisijų išrinktus narius, Kauno arkivyskupijos centrų vadovus bei Sinodo generalinį sekretorių.

Visų pašauktųjų į Sinodą dalyvavimas yra būtinas.

Per mėnesį laiko nuo šio dekreto išleidimo datos, t. y. iki 2007 metų liepos 25 dienos, parapijų sinodo grupėse bei dekanatų kunigų susirinkimuose privalo būti prarasti rinkimai pagal Kanonų teisės kodekso nuostatas, delegatų pavardės praneštos Sinodo sekretoriatui.

Kad Sinodo darbai vyktų sėkmingai, pasitikėdamas Viešpaties Dievo pagalba ir Šiluvos Dievo Motinos užtarimu, ĮSAKAU iki Sinodo pabaigos kiekvienoje parapijoje sekmadienio šv. Mišių metu tikinčiųjų visuotinėje maldoje pridėti invokaciją už Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo sėkmę.

+ *Sigitas TAMKEVIČIUS SJ*
Kauno arkivyskupas metropolitas

Mons. Adolfas GRUŠAS
Kauno arkivyskupijos kurijos kancleris

Sinodo delegatai

Remiantis Kauno arkivyskupo metropolito Sigito TAMKEVIČIAUS pasirašytu antrojo sinodo sušaukimo dekretu, į Sinodą yra ŠAUKIAMI

pagal pareigas (Kanonų teisės kodekso kan. 463):

1. Vysk. dr. Jonas IVANAUSKAS, Kauno arkivyskupijos augziliaras ir generalvikaras, Sinodo Vyriausiosios komisijos pirmininko pavaduotojas,
2. Mons. dr. Artūras JAGELAVIČIUS, Kauno arkivyskupijos tribunolo oficiolas, Kunigų tarybos narys,
3. Kun. Vytenis VAŠKELIS, Kunigų tarybos narys,
4. Mons. lic. Aurelijus ŽUKAUSKAS, Kunigų tarybos narys, Kunigų seminarijos rektorius,
5. Mons. bažn. t. lic. Adolfas GRUŠAS, Sinodo generalinis sekretorius ir Vyriausiosios komisijos pirmininko pavaduotojas,
6. Prel. doc. dr. Vytautas Steponas VAIČIŪNAS OFS, Kunigų tarybos narys, Sinodo dvasininkų gyvenimo komisijos pirmininkas,
7. Mons. lic. Vytautas GRIGARAVIČIUS, Kunigų tarybos narys, Kauno I dekanato dekanas, Sinodo ekonominės veiklos komisijos pirmininkas,
8. Kun. lic. Evaldas VITULSKIS, kunigų tarybos narys, Kauno I dekanato vicedekanas,
9. Kun. Kęstutis GRABAUSKAS, kunigų tarybos narys, Jurbarko dekanas,
10. Kun. Augustinas PAULAUSKAS, Kunigų tarybos narys, Kauno II dekanato dekanas, Sinodo sielovados komisijos pirmininkas,
11. Kun. bažn. t. lic. Virginijus VEPRAUSKAS, Sinodo socialinės ir karitatyvinės veiklos komisijos pirmininkas,
12. Kun. Mindaugas PUKŠTYS, Sinodo liturginės komisijos pirmininkas,
13. Kun. Vidmantas BALČAITIS, Sinodo katechetikos komisijos pirmininkas,
14. Kun. Jonas STANKEVIČIUS, Sinodo šeimų sielovados komisijos pirmininkas,
15. Kun. lic. Kęstutis KĖVALAS, Sinodo jaunimo sielovados komisijos pirmininkas,
16. Mgr. Gediminas ŽUKAS, Sinodo žiniasklaidos komisijos pirmininkas,
17. Kun. lic. Gintautas KABAŠINSKAS, Kunigų tarybos narys, Ukmergės dekanas,

18. Kun. Juozas KAKNEVIČIUS, Kunigų tarybos narys, Raseinių dekanas,
19. Kun. Audrius MIKITIUKAS, Jonavos dekanas,
20. Kun. Gintaras PŪRAS, Kunigų tarybos narys, Kėdainių dekanas,
21. Kun. lic. Vytautas PAUKŠTIS, Raseinių vicedekanas,
22. Kun. Kastytis ŠULČIUS, arkivyskupijos jaunimo centro direktorius,
23. Teol. dr. Artūras LUKAŠEVIČIUS, arkivyskupijos katechetikos centro direktorius,
24. Mgr. Giedrė AUKŠČIŪNIENĖ, arkivyskupijos šeimos centro direktorė,
25. Mgr. Jeronimas SEREBRINSKAS, Katalikų evangelizacijos centro direktorius;

iš kiekvieno dekanato išrinktas vienas kunigas:

1. Kun. Raimundas KAZAITIS, Jonavos dekanatas,
2. Kun. Virginijus LENKTAITIS, Jurbarko dekanatas,
3. Kun. lic. Emilis JOTKUS, Kauno I dekanatas,
4. Kun. Egidijus PERIOKAS, Kauno II dekanatas,
5. Kun. lic. Žydrūnas PAULAUSKAS, Kėdainių dekanatas,
6. Kun. lic. Viktoras AUKŠTAKALNIS, Raseinių dekanatas,
7. Kun. Petras PURLYS, Ukmergės dekanatas;

iš kiekvienos parapijų ir rektoratų sinodo grupės išrinktas vienas katalikas pasaulietis:

1. Violeta JANKAUSKIENĖ, Jonavos parapija,
2. Vida JASIKONIENĖ, Upninkų parapija,
3. Irena DANUPIENĖ, Jurbarko parapija,
4. Birutė STANIŠAUSKIENĖ, Seredžiaus parapija,
5. Vladas PALAITIS, Raudonės parapija,
6. Justinas PALUKAITIS, Veliuonos parapija,
7. Ramona JAKAITIENĖ, Šv. apaštalų Petro ir Povilo arkikatedra bazilika,
8. Kristina ALIŠAUSKIENĖ, Kauno Gerojo Ganytojo parapija,
9. Margarita STANIULYTĖ, Kauno Šv. arkang. Mykolo (Įgulos) parapija,
10. Viktorija VALATKIENĖ, Kauno Šventojo Kryžiaus (karmelitų) parapija,
11. Jolita PALUBINSKIENĖ, Kauno Švč. Jėzaus Širdies (Šančių) parapija,
12. Kristina LAURINAVIČIŪTĖ, Kauno Šventosios Dvasios parapija,
13. Albina KAVALIAUSKIENĖ, Kauno Šv. Juozapo (Vilijampolės) parapija,
14. Ramūnas AUŠROTAS, Kauno Šv. Pranciškaus Ksavero (jėzuitų) rektoratas,

15. Jolanta JANČIUKIENĖ, Kauno Pal. Jurgio Matulaičio parapija,
16. Danutė SPANGELEVIČIENĖ, Kauno Švč. M. Marijos Rožinio Karalienės (Palemono) parapija,
17. Antanas ŠURKUS, Kauno Šv. Vincento Pauliečio (Petrašiūnų) parapija,
18. Paulius MARTINAITIS, Kauno Kristaus Prisikėlimo parapija,
19. Vincenta LUKOŠEVIČIENĖ, Kauno Šv. Antano Paduviečio parapija,
20. Mgr. Birutė OBELENIENĖ, Kauno Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų (Vytauto Didžiojo) rektoratas,
21. Svajūnas TAMULIS, Babtų parapija,
22. Vitalija LANIAUSKAITĖ, Panevėžiuko parapija,
23. Zenonas ŽUMBAKYS, Rumšiškių parapija,
24. Aldona PETKŪNIENĖ, Raudondvario parapija,
25. Steponas KRAPAS, Lapių parapija,
26. Julius TOVKEVIČIUS, Čekiškės parapija,
27. Iraida FREIDT, Vilkijos parapija,
28. Vitas TRIUKAS, Domeikavos parapija,
29. Aleksandra KEMZŪRIENĖ, Karmėlavos parapija,
30. Raimonda PRASCIENIENĖ, Dotnuvos parapija,
31. Ona SIKORSKYTĖ, Pagirių parapija,
32. Laimutė ŠIRKIENĖ, Kėdainių Šv. Juozapo parapija,
33. Marius MISEVIČIUS, Kėdainių Šv. Jurgio parapija,
34. Gediminas DZIKAS, Josvainių parapija,
35. Vida ČESIENĖ, Pernaravos parapija,
36. Veronika ŽILINSKIENĖ, Krakių parapija,
37. Vanda KAVOLIŪNIENĖ, Pajieslio parapija,
38. Violeta BARCIENĖ, Gudžiūnų parapija,
39. Gintarė VENSLOVAITĖ, Šėtos parapija,
40. Janina ČERNIAUSKIENĖ, Labūnavos parapija,
41. Jolanta BUDZINAUSKIENĖ, Raseinių parapija,
42. Laimutė NEVERDAUSKIENĖ, Ariogalos parapija,
43. Ingrida ČIAPAITĖ, Betygalos parapija,
44. Laima VAITIEKŪNAITĖ, Girkalnio parapija,
45. Alfonsas VAIČIULIS, Paliepių parapija,
46. Irena BLUŽIENĖ, Šiluvos parapija,
47. Edita BALTRUŠAITIENĖ, Viduklės parapija,
48. Rita ŠILVIENĖ, Žaiginio parapija,

49. Alvydas PURLYS, Balninkų parapija,
50. Onutė TIDIKIENĖ, Kavarsko parapija,
51. Roma ADOMAITIENĖ, Lyduokių parapija,
52. Edmundas JASTČEMBSKIS, Pabaisko parapija,
53. Jadvyga KAVALIAUSKIENĖ, Pašilės parapija,
54. Aušra PANCERYTĖ, Siesikų parapija,
55. Kostas TULUŠIS, Taujėnų parapija,
56. Vida TUŠKEVIČIENĖ, Ukmergės Šv. Trejybės parapija,
57. Janina MORKŪNIENĖ, Ukmergės Šv. Petro ir Povilo parapija,
58. Jonas ŽENTELIS, Veprių parapija,
59. Jūratė KEŠYTĖ, Vidiškių parapija,
60. Neringa DRUSKYTĖ, Žemaitkiemio parapija,

komisijų išrinkti nariai:

1. Kun. dr. Vytautas BRILIUS MIC, Dievui pašvęstojo gyvenimo komisija,
2. Kun. Gintaras BLUŽAS, Liturginė komisija,
3. Kun. Jonas BABONAS, Sielovados komisija,
4. Ses. dr. Daiva KUZMICKAITĖ MVS, Dievui pašvęstojo gyvenimo komisija,
5. Dr. Benas ULEVIČIUS, Dvasininkų gyvenimo komisija,
6. Dr. Faustas JONČYS, Dvasininkų gyvenimo komisija,
7. Lic. Jurga MACIENĖ, Dvasininkų gyvenimo komisija,
8. Dr. Lina ŠULCIENĖ, Dvasininkų gyvenimo komisija,
9. Ses. Laura Vanda NAVIKAITĖ SJE, Ekonominės veiklos komisija,
10. Jurgita PAPLAUSKAITĖ, Ekonominės veiklos komisija,
11. Egidija VAICEKAUSKIENĖ, Ekonominės veiklos komisija,
12. Mgr. Ramunė GECAITĖ, Jaunimo sielovados komisija,
13. Mgr. Arūnas KUČIKAS, Jaunimo sielovados komisija,
14. Mgr. Lina DAUGĖLAITĖ, Jaunimo sielovados komisija,
15. Danutė BORUTIENĖ, Katechetikos komisija,
16. Lic. Aurelija LEONAVIČIENĖ, Katechetikos komisija,
17. Lic. Vilija KARALIŪNAITĖ, Liturginė komisija,
18. Antanas JONAUSKIS, Sielovados komisija,
19. Vaida SPANGELEVIČIŪTĖ, Sielovados komisija,
20. Onutė VIRBAŠIŪTĖ, Socialinės ir karitatyvinės veiklos komisija,
21. Odeta NORKUTĖ, Socialinės ir karitatyvinės veiklos komisija,

22. Mgr. Jūratė LENKUVIENĖ, Šeimų sielovados komisija,
23. Dalia LUKĖNIENĖ, Šeimų sielovados komisija,
24. Zita VASILIAUSKAITĖ, Šeimų sielovados komisija,
25. Mgr. Dalė ŠMERAUSKAITĖ, Žiniasklaidos komisija,
26. Lic. Darius CHMIELIAUSKAS, Žiniasklaidos komisija.

Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo kronika

Pasirengimo darbai (2003–2007)

Vyskupijos sinodas – vyskupo ordinaro išrinktų kunigų ir tikinčiųjų susirinkimas – Bažnyčioje praktikuojamas nuo pat jos atsiradimo. Jis šaukiamas dėl bendruomenės gėrio, idant dalyvaujantieji savo patarimais ir žiniomis padėtų ganytojui spręsti aktualius sielovados klausimus.

Pirmasis Kauno arkivyskupijos sinodas, 1934 m. sušauktas arkivyskupo Juozapo Skvirecko, nubrėžė to meto bažnytinio gyvenimo ir sielovados gaires. Nuo šio laikotarpio daugybė permainų visuomenės gyvenime bei pasikeitusios istorinės aplinkybės (Antrasis pasaulinis karas, sovietų okupacija, atkurta nepriklausomybė) Lietuvoje palietė ir Kauno arkivyskupiją.

Siekdamas gydyti arkivyskupijos dvasines žaizdas, atnaujinti jos bendruomenės gyvenimą ir tikėjimą, apsvarstyti sielovados prioritetus, numatyti jos gaires ir geriau atsiliesti į dabarties iššūkius remiantis Vatikano II Susirinkimo nutarimais, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius 2003 m. sausio 4 d. pasirašė dekretą dėl šaukiamo antrojo sinodo ir pradedamų pasirengimo darbų. Arkivyskupijos bendruomenei jis paskelbtas 2003 m. sausio 5 d. arkikatedroje bazilikoje švenčiant Trijų Karalių šventę. Šia proga arkivyskupas paskelbė ir ganytojišką laišką. Sveikinimą arkivyskupiui atsiuntė popiežius Jonas Paulius II suteikdamas apaštališkąjį palaiminimą Sinodo nariams.

Sinodo darbams ir Vyriausiajai komisijai vadovavo arkivyskupijos ordinaras Sigitas TAMKEVIČIUS. Sinodo generalinis sekretorius – monsinjoras bažn. t. lic. Adolfas GRUŠAS. Sekretorės: teol. lic. Vilija KARALIŪNAITĖ, ses. Vitalija FEDARAVIČIŪTĖ. Sinodo sekretoriatas buvo įsikūręs Kauno arkivyskupijos kurijoje. Sinodo darbai vyko pagal patvirtintą reglamentą.

Siekdamas, kad Sinode svarstomi klausimai būtų pagrįsti arkivyskupijos tikinčiųjų nuomone, jai apibendrinti ir dokumentų projektams parengti arkivyskupas sudarė Vyriausiąją komisiją ir dešimt komisijų, apimančių įvairias arkivyskupijos religinio gyvenimo sritis: dvasininkų bei Dievui pašvęstąjį gyvenimą, liturgiją, sielovadą, katechetiką, šeimų ir jaunimo sielovadą, socialinę, ekonominę ir karitatyvinę veiklą bei žiniasklaidą.

Ordinaro paskirti komisijų pirmininkai, sudarantys Vyriausiąją komisi-

ją, bei komisijų nariai (kunigai, vienuoliai bei pasauliečiai) savo įgaliojimus pradėjo davę priesaiką.

Vyriausioji komisija vadovavo Sinodo darbams, koordinavo atskirų sričių komisijų veiklą, priėmė parengtus projektus, rengė plenarinių posėdžių darbotvarkę, pateikė dokumentų projektus svarstymui plenarinėse sesijose ir Kauno arkivyskupui įteikė pasirašyti patvirtintus dokumentus. Vyriausioji komisija patvirtino Sinodo šūkį „Aš visa darau nauja“ (Apr 21, 5), ženklą (autorė Silvija Knezekytė) bei pasirengimo maldą.

Pagrindiniai pasirengimo Sinodui darbai per daugiau kaip ketverių metų laikotarpį vyko komisijose. Jose apsvarsčius pasiūlytas temas, parengta medžiaga buvo perduodama parapijų ir rektoratų Sinodo grupėms. Per šias grupes daugelis tikinčiųjų galėjo pareikšti savo pasiūlymus ir pageidavimus įvairiais sielovados bei arkivyskupijos bažnytinio gyvenimo normų klausimais.

Sinodo grupės buvo sudarytos septyniasdešimtyje parapijų bei rektoratų, įtraukė per šešis šimtus narių; dar pusantrio šimto žmonių dirbo Sinodo komisijose. Iš viso pasirengimo Sinodui darbuose dalyvavo apie devynis šimtus tikinčiųjų. Komisijos parengė 47 projektus, kurie buvo svarstomi Vyriausioje komisijoje. Remiantis minėtais dokumentais buvo parengtas Sinodo nutarimų projektas.

2007 m. birželio 24 d., švenčiant arkivyskupijos dangiškojo globėjo Šv. Jono Krikštytojo šventę, arkivyskupas Sigitas Tamkevičius savo dekretu paskelbė Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo sušaukimo datą – 2007 m. spalio 20–21 dieną – ir delegatų sudėtį.

Sinodo susirinkimas (2007 m. spalio 20–21 d.)

2007 m. rudenį, dvi savaitgalio dienas – spalio 20 ir 21 d., Kaune po daugiau kaip ketverių metų pasirengimo laikotarpio vyko arkivyskupijos antrasis sinodas. Ta proga išvakarėse Kauno kurijoje surengta spaudos konferencija.

Sinodo susirinkimas pradėtas ir baigtas Kauno arkikatedroje bazilikoje šv. Mišiomis kuriose dalyvauti ir melsti Viešpaties palaimos Sinodo darbui buvo kviečiami visi arkivyskupijos tikintieji.

Sinodo delegatai spalio 20 d. šeštadienio rytmetį rinkosi prie Švč. Trejybės (seminarijos) bažnyčios, iš kur procesija atėjo į arkikatedrą baziliką. Iškilmingai Eucharistijos liturgijai vadovavo Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo Vyriausiosios komisijos pirmininkas arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, drauge koncelebravo arkivyskupijos augziliaras vyskupas Jonas Ivanauskas,

Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, Sinodo pirmininko pavaduotojas ir generalinis sekretorius mons. Adolfas Grušas, kiti dvasininkai, vadovavę Sinodo komisijoms. Šv. Mišių pradžioje į pamaldų dalyvius kreipėsis arkiv. S. Tamkevičius pasveikino delegatus ir kvietė prašyti Viešpaties palaimos Sinodo darbui. Meldžiant Šventosios Dvasios pagalbos buvo sugiedotas himnas „O Dvasia, Viešpatie, nuženk“.

Homiliją pasakė vysk. J. Ivanauskas pasveikindamas Sinodo delegatus ir prilygindamas jį tokiems reikšmingiems Kauno arkivyskupijos gyvenimo įvykiams, kaip popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymas ar Eucharistinis kongresas 2000-aisiais metais. Prisimindamas, kokia nelengva buvusi Kauno Bažnyčios kelionė į šį Sinodą, aplaistyta kankinių krauju, išlietu už tikėjimą ir Bažnyčios bei visos tautos laisvę, vyskupas pasidžiaugė smarkiai pasikeitusia sielovados situacija šiandien, atgaivintomis daugeliu Bažnyčios gyvenimo sričių, rengusių dirvą Sinodo nutarimų įgyvendinimui. Pasak ganytojo, Bažnyčia ir šiandien žmogui, suluošintam vartotojiškumo, pavargusiam nuo gyvenimo be Dievo, nori ne tik padėti išgyventi, bet ir jį išgydyti. „Sinodo darbus sudedame į Švč. M. Marijos, apsireiškusios mūsų krašte, rankas ir širdį“, – baigdamas sakė vysk. J. Ivanauskas.

Po šv. Mišių Sinodo delegatai buvo registruojami į plenarinius posėdžius. Sinodo darbe dalyvavo 118 delegatų – 31 dvasininkas, 2 seserys vienuolės ir 85 pasauliečiai, delegaluoti į Sinodą arba dėl einamų pareigų Kauno arkivyskupijoje, arba išrinkti savo parapijose, rektoratuose ar dekanatuose. Plenariniai posėdžiai prasidėjo iškilmingu Šventojo Rašto knygos įnešimu, Tikėjimo išpažinimu bei delegatų priesaika. Buvo išrinkta balsų skaičiavimo komisija. Posėdžiuose stebėtojų teisėmis dalyvavo svečiai – Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila bei jo generalvikaras mons. Arūnas Poniškaitis, LVK generalinis sekretorius mons. Gintaras Grušas. Per dvi dienas įvyko penki posėdžiai, apsvarstytos svarbiausios arkivyskupijos bažnytinio gyvenimo sritys (vidinė struktūra, kunigų tarnystė, pašaukimai, liturgija, šeimų ir jaunimo sielovada, pasauliečių bendradarbiavimas, socialinė karitatyvinė veikla, katechezė, komunikacija ir t. t.).

Plenarinių sesijų metu Sinodo komisijų pirmininkai supažindino su savo komisijų darbo eiga ir rezultatais. Po delegatų pasisakymų ir paklausimų už juos, suformuluotus atskirais Nutarimų projekto punktais, balsuota slaptu balsavimu. Baigiamajame posėdyje Sinodo delegatai balsavo už visą Nutarimų projektą. Balsų dauguma priimtus Nutarimus vėliau savo dekretu patvirtino Kauno arkivyskupas kaip vienintelis įstatymų leidėjas Sinode.

Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas baigė darbą sekmadienį, spalio 21 d. 15 val. iškilminga Eucharistijos liturgija arkikatedroje bazilikoje. Koncelebruoti šv. Mišių atvyko ir Sinodo darbe tiesiogiai nedalyvavę arkivyskupijos dvasininkai, jose taip pat kviesti melstis visi tikintieji. Liturgijai vadovavęs arkiv. S. Tamkevičius paragino dėkoti Viešpačiui už malones, gautas per Sinodo darbo dienas, bei visus žmones, kelerius metus rengusius Nutarimus.

Savo homilijoje arkivyskupas atkreipė dėmesį, jog 1934 m. arkivyskupijos pirmojo sinodo gairių nebuvo galima įgyvendinti dėl skaudžių istorinių aplinkybių. Ir tik atkūrus nepriklausomybę Bažnyčia gavo progą atsitiesti. Daugybė pozityvių permainų jos ir visuomenės gyvenime, drauge su laisve atėję sekuliarizmo iššūkiai skatino apmąstyti savo gyvenimą ir ateities gaires, todėl 2003 m. ir buvo pradėtas pasirengimas Sinodui. „Sinodo pasirengimo darbą lydėjo Apreiškimo knygos žodžiai: „Štai aš visa darau nauja!“ Tik Šventoji Dvasia Bažnyčioje kuria naujus dalykus. Antrasis Kauno arkivyskupijos Sinodas buvo Sekminių Dvasios dvelktelėjimas vietinėje Kauno Bažnyčioje“, – sakė arkivyskupas didžiai įvertindamas darbą tų, kurie stengėsi, kad arkivyskupijos gyvenimas atitiktų laiko dvasią.

Šv. Mišių pabaigoje buvo išstatytas bei pagarbintas Švč. Sakramentas. Pagiedojus himną „Tave, Dieve, garbinam“ visi pamaldų dalyviai palaiminti Švenčiausiuoju Sakramentu.

Užbaigdamas Kauno arkivyskupijos antrąjį sinodą, arkivyskupas šį svarbų bažnytinio gyvenimo įvykį pavadino didžiausia dovana artėjančiam Švč. M. Marijos apsireiškimo Šiluvoje 400 m. Jubiliejui. Sinodo nutarimų įgyvendinimas ir Kauno Bažnyčios atsinaujinimas priklausysiąs nuo visų tikinčiųjų šventumo ir maldos – tai ypač svarbu neužmiršti tiems, kurie dirba įvairiose sielovados ir kitose bažnytinio darbo srityse, Sinodo komisijoms ir parapijų grupėms, padėsančioms įgyvendinti Sinodo nutarimus. „Tegul ir posinodinius darbus lydi Viešpaties ir Švč. M. Marijos globa“, – džiugiai ir viltingai kalbėjo arkiv. S. Tamkevičius.

„Štai aš visa darau nauja!“ (Apr 21, 5)

Arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus homilija
užbaigiant Kauno arkivyskupijos antrąjį sinodą

2007 metų spalio 21 diena, Kauno arkikatedra bazilika

Pilypo Cezarėjos apylinkėse Jėzus pažadėjo Petruui, kad ant jo, kaip uolos, bus pastatyta Bažnyčia, ir pragaras negalės jos nugalėti. Prieš žengdamas į dangų, Kristus įvykdė savo pažadą, net tris kartus paliepdamas Petruui ganyti jo avis. Pirmosios Sekminės buvo ne tik Šventosios Dvasios atsiuntimo diena, bet ir Bažnyčios gimtadienis: apaštalai pakrikštijo kelis tūkstančius įtikėjusiųjų į Kristų. Nuo tada Evangelijos žinia pradėjo skliti po visą pasaulį.

Dėl geografinių ir istorinių aplinkybių Evangelijos žinia Lietuvą pasiekė labai pavėluotai. Kitąmet minėsime tūkstantmetį nuo Lietuvos vardo paminėjimo, kai pirmasis misionierius Brunonas nesėkmingai bandė atnešti į Lietuvą krikščionybę ir buvo nužudytas. Kaimyninės šalys jau buvo seniai priėmusios krikštą, o lietuviai vis dar saugojo savo pagoniškas tradicijas, ir tik XIV a. pabaigoje Lietuva pasikrikštijo. Prirėkė dar kelių šimtų metų, kol krikščioniškasis tikėjimas įaugo į lietuvių širdis ir tapo neatskiriamą jų gyvenimo dalimi. Tačiau priimtas tikėjimas nuolat buvo bandomas.

Rusijos carai net 130 metų girdė Lietuvą ir bandė ją surusinti bei palenkti į stačiatikybę, tačiau Katalikų Bažnyčia augo, ir to augimo niekas negalėjo sustabdyti. Po Nepriklausomybės paskelbimo 1926 metais iš Žemaičių vyskupijos buvo sukurta Kauno arkivyskupija. Jos augimui labai pasitarnavo 1934 metais įvykęs Kauno arkivyskupijos pirmasis Sinodas, nubrėžęs gaires jos dvasiniam gyvenimui. Tačiau ir vėl Kauno Bažnyčios tikinčiųjų laukė labai skaudus išbandymas – pusšimtį metų trukusi sovietinė okupacija, tikinčiųjų kančiomis ir krauju paženklinusi Bažnyčios kelią. Tikėjimo kankiniai ir kankinės – Pranas Dovydaitis, Adelė Dirsytė, Elena Spirgevičiūtė, kun. Virgilijus Jaugelis ir daugelis kitų arkivyskupijos vyrų bei moterų herojiškai paliudijo savo tikėjimą.

Kai Visuotinėje Bažnyčioje po Vatikano II Susirinkimo vyko atsinaujinimas, tuo metu Lietuva buvo po geležine uždanga, todėl visai suprantama, kad reikalingas atsinaujinimas vyko labai lėtai. Sielovadoje viešpatavo sovietiniais laikais įsitvirtinusi nuostata tik patarnauti tikintiesiems – akivaizdžiai trūko apaštalavimo dvasios, ir tai jaučiama net mūsų dienomis.

Nepriklausomybės atkūrimas Lietuvoje suteikė galimybę Kauno arkivyskupijai atsitiesti po ilgai trukusios priespaudos, tačiau laisvė pasitarnavo ne tik Bažnyčiai, bet ir sekularizacijai bei antibažnytinėms jėgoms. Atkurtos Nepriklausomybės metai į Bažnyčios gyvenimą atnešė daug permainų: į sielovadą gausiai įsitraukė pasauliečiai, Dievo žodis laisvai galėjo pasiekti vaikus ir jaunimą, sustiprėjo ryšiai su kitų kraštų Bažnyčiomis, mezgėsi ekumeninis bendradarbiavimas, tačiau naudos ieškojimas ir masinė kultūra kasdien kėsinosi ir tebesikėsina pavergti žmonių širdis ir iš jų gyvenimo išstumti dvasines vertybes. Visa tai skatino giliau apmąstyti esamą situaciją ir nusibrėžti ateities gaires. Dėl šios priežasties tryliktais atkurtos Nepriklausomybės metais pradėjome rengtis Kauno arkivyskupijos antrajam sinodui.

Dešimt Sinodo komisijų ryžosi dideliam darbui. Per keturis su puse metų buvo diskutuojami sielovados ir visų bažnytinio gyvenimo sričių klausimai, o gautieji rezultatai apibendrinti Sinodo nutarimų projekte. Ką Sinodas gali pasakyti naujo, kas dar nepasakyta Katalikų Bažnyčioje? Taip, prie Evangelijos mes negalime nieko nei pridėti, nei atimti, tačiau galime ir privalome ieškoti būdų, kad Dievo žodis pasiektų šiandienio žmogaus protą ir širdį. Svarbiausias Sinodo darbas – tai pastanga nutiesti aiškų kelią, kuriuo Kauno arkivyskupija keliaus kelis dešimtmečius. Ikišiolinį kelią galima būtų palyginti su kelione per dar gerai nepažįstamą šalį, kai nuolat reikia žvilgčioti į žemėlapi ir pasitikrinti, ar keliaujama tiesiai į tikslą. Po Sinodo turėsime aiškų kelią, reikės tik juo eiti. Daugumoje parapijų sudarytos Sinodo grupės išliks ir padės įgyvendinti tuos nutarimus, kuriuos rengdamos jos įdėjo daug širdies ir darbo. Išliks Nutarimus rengusios Sinodo komisijos: jos budės, kad Sinodo nutarimai nedulkėtų knygų lentynose.

Sinodo pasirengimo darbus lydėjo Apreiškimo knygos žodžiai: „Štai aš visa darau nauja!“ (Apr 21, 5). Tik Šventoji Dvasia Bažnyčioje kuria naujus dalykus. Antrasis Kauno arkivyskupijos sinodas yra Sekminių Dvasios dvelktelėjimas vietinėje Kauno Bažnyčioje. Dievo Dvasios veikimą jautėme rengdamiesi Sinodui, o ypač šiomis dienomis, kai iš kiekvieno delegato tiesiog spinduliavo noras, kad arkivyskupijos sielovada būtų pakylėta į naują, laiko dvasią atitinkantį lygmenį.

Dėkoju Sinodo generaliniam sekretoriui ir Vyriausiosios komisijos pirmininko pavaduotojui mons. Adolfui Grušui, Sinodo komisijoms ir jų pirmininkams, Sinodo grupėms ir visiems, kurie kuo nors prisidėjo prie Sinodo darbų. Dėkoju visiems nematomiems darbininkams, kurie meldėsi ir tebesimeldžia, kad Viešpats laimintų mūsų darbą.

Baigdamas noriu atkreipti visų dėmesį į tai, kad Bažnyčios atnaujinimas priklausys nuo to, kiek mes, Kauno Bažnyčios nariai, būsime šventi, kiek bus iškeltos maldai rankos. Girdėjome Šventojo Rašto pasakojimą apie Izraelio kovą su amalikiečiais. Į Pažado žemę žengiantys vyrai mirtinai kovėsi, o Mozė iškėlęs rankas meldėsi. Dievo žodis aiškiai pabrėžia, kad kova buvo laimėta tik dėl to, kad Dievas padėjo pasiekti pergalę. Šios pamatinės tiesos, viliosi, neužmirš nei kunigai, nei visi besidarbuojantys Kauno arkivyskupijos sielovados ir bažnytinio gyvenimo baruose. Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo darbai tebus mūsų visų dovana Dievo Motinai, prieš 400 metų apsireiškusiai Šiluvos žemėje. Tegu posinodinius darbus lydi Dievo palaima ir Švč. Mergelės Marijos globa.

Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimų patvirtinimo ir paskelbimo dekretas

2007 metų gruodžio 25 diena,
Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Gimimo iškilmės,
Nr. 496, Kaunas

Šlovė Visagaliui Dievui už malones, kurias Jis suteikė visiems mūsų arkivyskupijos tikintiesiems, leisdamas sėkmingai baigti Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo darbus.

Pasiaukojamas visų Sinodo dalyvių: vyskupų, kunigų, pašvęstojo gyvenimo institutų narių bei tikinčiųjų pasauliečių – darbas leido parengti teises normas, leidžiančias dar geriau suvokti Vatikano II Susirinkimo mokymą, kitus Visuotinės Bažnyčios galiojančius dokumentus, visų pirma – Kanonų teisės kodekse esančius nuostatus, pritaikant juos Kauno arkivyskupijos gyvenime ir stengiantis atsilipti į savo meto iššūkius.

Atsižvelgdamas į tikinčiųjų dvasinę gerovę bei vadovaudamasis Kanonų teisės kodekso 466 kanono nuostatomis, šiuo dekretu **tvirtinu Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimus ir skelbiu juos kaip dalinę Kauno Bažnyčios teisę.**

Kauno arkivyskupijos antrojo Sinodo nutarimai bei jų prieduose pateikti nuostatai įsigalios nuo 2008 metų gegužės mėnesio 11 dienos, Šventosios Dvasios atsiuntimo iškilmės.

Sinodo nutarimų įgyvendinimą pavedu Šiluvos Dievo Motinos ir Kauno arkivyskupijos globėjo šventojo Jono Krikštytojo globai ir užtarimui.

✠ *Sigitas TAMKEVIČIUS SJ*
Kauno arkivyskupas metropolitas

Mons. Adolfas GRUŠAS
Kauno arkivyskupijos kurijos kancleris

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS ANTROJO SINODO NUTARIMAI

AŠ VISA DARAU NAUJIA! Apr 21, 5

ĮVADAS

- 1 Bažnyčios tikslas – skelbti visiems žmonėms Jėzaus Kristaus išganomąją Naujieną. Bažnyčia ir meldžiasi, ir dirba, idant visas pasaulis virstų Dievo tauta, Viešpaties kūnu bei Šventosios Dvasios šventove, ir Kristuje, visų Galvoje, visatos Kūrėjui ir Tėvui būtų teikiama visa garbė bei šlovė.
- 2 Visi krikščionys dėl savo tikėjimo ir Krikšto dalyvauja išganomojoje Bažnyčios pasiuntinytėje, veikdami ir Bažnyčioje, ir pasaulyje. Bažnyčios tarnybų ir tarnysčių vienybė, pamatinė jos narių lygybė yra įtvirtinta Jėzuje Kristuje. Dievo Dvasia dovanoja Bažnyčiai įvairių dovanų ir palaiko taikią jų tarpusavio sąveiką visos bendruomenės labui.
- 3 Bendra visos Dievo tautos atsakomybė yra tuo stipresnė, kuo daugiau krikščionių prisideda prie Bažnyčios pasiuntinystės įvykdymo. Todėl visi yra susieti tarpusavyje ir visiems reikia atitinkamos erdvės (sąlygų) atsakomybei ir laisvei plėtoti. Rūpinimasis įvairių dovanų (charizmų) vienybe ir tarpusavio sąveika patikėtas bažnytinei hierarchijai, kuri, išreikšta kunigų vienybe su savo vyskupu, visuotinę Bažnyčią daro matomą savo vietovėje ir sėkmingai darbuojasi statydindama visą Kristaus kūną.
- 4 Tam, kad Bažnyčios pasiuntinystė būtų sėkmingai vykdoma, reikia telkti tikinčiuosius į gyvas ir atviras bendruomenes, kuriose būtų skelbiamas Dievo žodis ir jo klausoma, švenčiama Eucharistija ir atliekama artimo meilės tarnystė. Krikščioniška bendruomenė savo giliausia esme yra misijų bendruomenė; ji negali užsidaryti savyje, tačiau bendrystėje su kitomis bendruomenėmis bei visuotine Bažnyčia turi skelbti ir liudyti Kristaus Evangeliją pasaulyje.
- 5 Todėl Bažnyčia, būdama ne iš šio pasaulio, turi veikti pasaulyje, pažinti žmonių ir visuomenės gyvenimo tikrovę, skaityti laiko ženklus. Jos pastoracinės struktūros turi būti plėtojamos ir pritaikomos tinkamai sielovadinei veiklai šiandien.
- 6 Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas, suvokdamas Kauno arkivyskupiją kaip visuotinės Bažnyčios dalį, didžiai brangindamas iš praeities atsineštą ir netgi kankinytę paliudytą tikėjimą, siekia skaityti laiko ženklus ir iš dabarties perspektyvos numatyti konkrečias sielovados gaires, jas plėtoti visoje Kauno Bažnyčioje ir taip siekti didesnės Dievo garbės, sielų išganymo ir Viešpaties Bažnyčios klestėjimo.

ARKIVYSKUPIJOS VIDINĖ STRUKTŪRA

- 7 Kauno Bažnyčia – tai Dievo tautos dalis, kuri gyvena teritorijoje, nustatytoje popiežiaus Pijaus XI 1926 m. balandžio 17 d. apaštališkąja konstitucija *Lituanorum gente* bei popiežiaus Jono Pauliaus II 1997 m. gegužės 12 d. bule *Procurandi populi*, ir yra patikėta Kauno arkivyskupo bei su juo drauge besidarbuojančių kunigų pastoraciniam rūpesčiui taip, kad būdama su savo ganytoju ir jo suburta Šventojoje Dvasioje Evangelija ir Eucharistija, sudarytų dalinę Bažnyčią, kur iš tikrųjų yra ir veikia viena, šventa, katalikiška ir apaštališka Viešpaties Kristaus Bažnyčia.
- 8 Kauno Bažnyčia, kaip įmanoma tobuliau atspindėdama visuotinę Bažnyčią, suvokia savo pasiuntinystę, skiriamą taip pat ir tiems, kurie netiki į Kristų, bet gyvena drauge su ja toje pačioje teritorijoje. Pavienių tikinčiųjų ir visos arkivyskupijos bendruomenės gyvenimo liudijimu ji trokšta visiems tapti vis pastebimesniu ženklų, rodančiu Kristų.
- 9 Kauno Bažnyčia, gilindamasi į savo prigimtį ir pasiuntinystę, taip pat naudodamasi savo ligšioliniu dvasiniu ir materialiniu paveldu, vykdydama Kristaus valią ir suvokdama šio laikmečio poreikius, taiko pastoracinės veiklos metodus ir plėtoja šiai pasiuntinystei vykdyti pritaikytas struktūras.
- 10 Kauno Bažnyčioje išskirtinę ir nepakeičiamą funkciją atlieka Kauno arkivyskupas, kuris yra savas, ordinarinis ir tiesioginis ganytojas. Šią funkciją jis vykdo Kristaus vardu, pakludamas Romos vyskupui. Taip pat jis yra aukščiausias tikėjimo mokytojas ir pagrindinis pašventinimo priemonių teikėjas Kauno Bažnyčioje.
- 11 Kauno arkivyskupo ganytojiškoji veikla yra susijusi su valdymo galios vykdymu Kauno arkivyskupijoje. Jam patikėta dalinės Bažnyčios veikla organizuojama pagal visuotinės Bažnyčios veiklą. Taip išreiškiama visos arkivyskupijos bendruomenės vienybė.
- 12 Arkivyskupijos rūpesčiais Kauno arkivyskupas visų pirma dalijasi su generalvikaru. Vyskupas pagalbininkas, turėdamas kunigystės pilnatvę, kartu su vyskupų kolegija yra atsakingas už visuotinę Bažnyčią, o padėdamas ganytojiškoje tarnystėje Kauno arkivyskupui dalijasi atsakomybe už Kauno arkivyskupiją.

- 13 Romos vyskupo ryšys su viso pasaulio vyskupais yra pavyzdys bendram ganytojiškam Kauno arkivyskupo ir vyskupo pagalbininko rūpinimuisi Kauno arkivyskupija. Bendras Kauno arkivyskupo ir vyskupo pagalbininko vadovavimas diecezijai teikia pavyzdį visiems kunigams ir parapijų tikintiems, kaip reikia rūpintis vietinės Bažnyčios mokymu ir jos plėtojimu.
- 14 Tos pačios kunigystės su Arkivyskupu vienijami kunigai turi nuoširdžiai pripažinti Arkivyskupą savo tėvu ir pagarbiai jam paklusti. Arkivyskupas, priimdamas kunigus kaip būtinus pagalbininkus ir patarėjus vedant Dievo tautą išganymo keliu, turi juos mylėti kaip savo sūnus ir draugus, prižiūrėti jiems duotus teisinius įgaliojimus, rūpintis, kad būtų tinkamai atliekamos pareigos; taip pat turėti priemonių bei institucijų, reikalingų jų dvasiniam ir intelektualiniam gyvenimui ugdyti. Jis taip pat turi rūpintis tinkamu materialiniu kunigų išlaikymu ir socialinės gerovės užtikrinimu, kaip ir reikalauja teisė.
- 15 Arkivyskupas, suvokdamas savo atsakomybę už jam patikėtus arkivyskupijos tikinčiuosius, visapusiškai jais rūpinasi, už juos meldžiasi, išklauso ir kviečia su juo bendradarbiauti. Tikintieji turi reikšti pagarbą Arkivyskupui ir paklusnumą jo vadovavimui, remti jo sielovadines iniciatyvas ir sprendimus, išmintingai dalytis atsakomybe už visuotinę Bažnyčią ir melstis už ją. Tikintieji turi teisę būti Arkivyskupo priimami ir išklausomi, kad galėtų išsakyti jam savo nuomonę svarbiais klausimais tarnaujant Bažnyčios gėriui.
- 16 Kauno arkivyskupijoje teritorinė sielovada vykdoma trimis – arkivyskupijos, dekanatų ir parapijų (rektoratų) – lygmenimis. Įsteigtos atitinkamų sielovados sričių bažnytinės institucijos veikia savo kompetencijos ribose ir atlieka funkcijas, reikalingas sėkmingai pastoracijos plėtotei.
- 17 Tam, kad sielovada būtų vykdoma sėkmingiau, gali būti steigiamos specialios sielovados bendruomenės, kurios prasmingai papildo teritorinės sielovados struktūras, būdamos joms pavaldžios. Jos tarnauja tam tikroje situacijoje ar teritorijoje esančių, bendrų specifinių interesų siejamų tikinčiųjų, pvz., studentų, svetimšalių ir pan., poreikiams.
- 18 Kauno arkivyskupijoje veikia katalikiškos bendruomenės, organizacijos ir judėjimai, kurie siekia tik jiems būdingų tikslų, veiklą vykdo pagal patvirtintus įstatus, turi savo valdymo organus ir finansinį savarankiškumą. Tačiau būdami visuotinės Bažnyčios dalis, nors ir autonomiškai savo struktūra bei veikimu, bendruomenės, organizacijos ir judėjimai turi siekti prisidėti

prie parapijos, dekanato ar visos arkivyskupijos pastoracinės veiklos, o jų veikla derinama su Vietos ordinaru ir bendra arkivyskupijos sielovada.

VYSKUPO VIZITACIJA

- 19** Vyskupijos vyskupas, atlikdamas savo pastoracinę pareigą, įpareigotas kasmet vizituoti visą vyskupiją arba jos dalis taip, kad per penkerius metus būtų aplankoma visa vyskupija, o jeigu yra pateisinamai sutrukdytas – tevizituoja vyskupas koadjutorius arba augziliaras, generalinis ar vyskupo vikaras arba kitas kunigas.
- 20** Pagrindiniai vyskupo vizitacijos tikslai, lankant jam pavestus ganomuosius:
- 20.1** skelbti Evangeliją;
  - 20.2** gaivinti tikėjimą, viltį ir meilę;
  - 20.3** kviesti išpažinti ir liudyti Kristų kasdieniame gyvenime;
  - 20.4** rūpintis visų tikinčiųjų dvasine gerove.
- 21** Pagrindiniai vyskupo vizitacijos uždaviniai:
- 21.1** rūpintis, kad Kristaus Geroji Naujiena sėkmingai pasiektų visus parapijoje gyvenančius žmones;
  - 21.2** pažinti parapijos gyvenimą, jos aktualijas ir t. t.;
  - 21.3** stiprinti sielovadą, teikti jai naujų impulsų, skatinti visų sielovados sričių atsinaujinimą, labiau atsiliepiant į aktualius šiandienos poreikius.
- 22** Parapijos vizitacijos datą nustato vyskupas, atsižvelgdamas į ankstesnės vizitacijos laiką, klebono pageidavimus, parapijos šventes ir sukaktis arba į iškilusį nenumatytą poreikį.
- 23** Vizitacijos data parapijos klebonui paprastai pranešama metų pradžioje, bet ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius, išskyrus tuos atvejus, kai vyskupas numato kitaip.
- 24** Gavęs žinią apie numatomą vyskupo vizitaciją, klebonas artimiausiu metu atvyksta į arkivyskupijos kuriją aptarti būsimos vizitacijos programos ir detalių bei jas suderinti.
- 25** Vyskupas, lankydamas parapiją, gali laisvai pasirinkti jį lydinius kunigus ir padėjėjus.

- 26** Vizitacija susideda iš dviejų dalių: dalykinės ir iškilmingosios.
- 27** Dalykinės vizitacijos tikslai:
- 27.1** susipažinti su parapijos sielovada;
  - 27.2** susipažinti su parapijos medžiagine padėtimi;
  - 27.3** padėti parapijos bažnytinėms institucijoms plėtoti glaudesnius ryšius su dekanato ir arkivyskupijos lygmens institucijomis;
  - 27.4** pasidalyti sielovados iniciatyvomis;
  - 27.5** išklausti lūkesčius, slegiančius sunkumus;
  - 27.6** teikti naujų impulsų pastoracinei veiklai ir aptarti ją visos arkivyskupijos sielovados kontekste;
  - 27.7** atsižvelgiant į galimybes ir poreikį, aplankyti bažnytines ir pasaulietines institucijas (savivaldybę, seniūniją, mokyklą, senelių, vaikų namus ir pan.).
- 28** Dalykiniame susitikime su vizituojančiais dalyvauja parapijos kunigai, pastoracinė ir ekonominė tarybos, įvairiose sielovados srityse besidarbuojantys tikintieji.
- 29** Patikrinęs parapijos knygas, vyskupas arba jo įgaliotas kunigas padaro įrašą, pasirašo ir uždeda antspaudą.
- 30** Iškilmingosios vizitacijos metu:
- 30.1** Vietos ordinaras arba augziliaras kartu su parapijos bendruomene iškilmingai švenčia Eucharistiją, skelbia Evangeliją, taria ganytojiškąjį žodį, švenčia Sutvirtinimo sakramentą;
  - 30.2** parapijos klebonas susirinkusios tikinčiųjų bendruomenės akivaizdoje perskaito parapijos statistinę, pastoracinę ir socialinę padėtį apibūdinantį pranešimą, parengtą pagal vyskupo vizitacijoms skirtą Vyskupo vizitacijos anketą.
- 31** Įvertinęs parapijos vizitaciją, Ordinaras atsiunčia parapijos klebonui Vyskupo vizitacijos laišką, kuriuo siekiama pasidalyti pastabomis ir atkreipti dėmesį į naujas ar taisytinas sritis bei veiklos būdus. Laiškas saugomas parapijos archyve.
- 32** Su šiuo Laišku supažindinami parapijoje dirbantys kunigai, parapijos

pastoracinė ir ekonominė tarybos, aktyviausi bendradarbiai. Atsižvelgus į išsakytas mintis, numatomi sielovados pakeitimai ir su jais supažindinama visa parapijos bendruomenė.

- 33** Viena šio Laiško kopija lieka arkivyskupijos kurijoje saugomoje parapijos byloje, kita siunčiama dekanui, kuris per metinę vizitaciją žiūri, kaip atsižvelgiama į Laiško rekomendacijas.
- 34** Apie pokyčius parapijos sielovadoje, į kuriuos buvo atkreiptas dėmesys Vyskupo vizitacijos laiške, per šešis mėnesius klebonas raštu informuoja arkivyskupijos kuriją ir savo dekaną.

ARKIVYSKUPIJOS KURIJA

- 35** Kauno arkivyskupijos kurija susideda iš institucijų ir asmenų, kurie padeda savo ganytojui valdyti visą arkivyskupiją, ypač vykdyti sielovadinę veiklą, administravimą ir teisinę galią.
- 36** Asmenys, skiriami atlikti tam tikras pareigas Kurijoje, turi pasižymėti profesiniais sugebėjimais ir moralinėmis savybėmis, patirtimi, pamaldumu ir uolumu. Jie atlieka savo pareigas, būdami vienybėje su juos paskyrusiu Arkivyskupu.
- 37** Į Kurijos sudėtį įeina:
- 37.1** Generalvikaras;
  - 37.2** Generalvikaro tarnyba;
  - 37.3** Kanceliarija;
  - 37.4** Sielovadiniai skyriai:
    - 37.4.1** Šeimų sielovados skyrius;
    - 37.4.2** Jaunimo sielovados skyrius;
    - 37.4.3** Katechetikos skyrius;
    - 37.4.4** Pašaukimų ugdymo skyrius;
  - 37.5** Ekonomo tarnyba;
  - 37.6** Informacijos skyrius;
  - 37.7** Karitatyvinės ir socialinės pagalbos skyrius;
  - 37.8** Sakralinės architektūros ir meno komisija;

- 37.9 Bažnytinės muzikos komisija;
  - 37.10 Liturginė komisija;
  - 37.11 Kurijos archyvas.
- 38 Arkivyskupijoje yra šios Kurijai pavaldžios institucijos:
- 38.1 Šeimos centras;
  - 38.2 Jaunimo centras;
  - 38.3 Katechetikos centras;
  - 38.4 Kauno arkivyskupijos *Caritas*;
  - 38.5 Piligriminių kelionių centras;
  - 38.6 Kauno arkivyskupijos muziejus;
  - 38.7 Katalikų interneto tarnyba.
- 39 Planuoti ir vykdyti sėkmingą sielovadą Arkivyskupui taip pat padeda Kauno arkivyskupijos pastoracinė taryba, ekonominė taryba, informacijos taryba ir dekanų taryba.
- 40 Kauno arkivyskupijos pastoracinė taryba, sudaryta iš kunigų, vienuolių narių ir pasauliečių, suteikia galimybę tikintiesiems labiau įsitraukti į arkivyskupijos sielovados planavimą, padeda geriau suprasti pastoracinę situaciją ir patarti Ordinariui ieškant tinkamiausių sprendimų. Pastoracinė taryba veikia pagal Arkivyskupo patvirtintus Kauno arkivyskupijos pastoracinės tarybos nuostatus.
- 41 Kauno arkivyskupijos ekonominę tarybą sudaro ir jai vadovauja Vietos ordinaras arba jo delegatas. Ekonominę tarybą sudaro bent trys Arkivyskupo pakviesti tikintieji, skiriami penkerių metų laikotarpiui, turintys patirties ekonominėje srityje, civilinėje teisėje ir pasižymintys krikščionišku gyvenimo būdu.
- 42 Kauno arkivyskupijos dekanų tarybos nariai yra Kauno arkivyskupijos dekanai ir vicedekanai. Tarybos darbą koordinuoja iš tarybos narių tarpo išrinktas pirmininkas. Dekanų taryba veikia pagal Arkivyskupo patvirtintus Kauno arkivyskupijos dekanų tarybos nuostatus.
- 43 Kauno arkivyskupas taip pat sudaro nuolatiniam arba laikinam darbui kitas reikiamų sričių komisijas.

- 44 Kurijos funkcionavimo tvarką, atskirų jos institucijų ir asmenų kompetencijas bei veiklą apibrėžia Arkivyskupo patvirtintas Kauno arkivyskupijos kurijos reglamentas.

ARKIVYSKUPIJOS TRIBUNOLAS

- 45 Kauno arkivyskupijos tribunolas yra pirmos instancijos tribunolas, kuris, veikdamas Kauno arkivyskupo vardu, svarsto ir sprendžia jo kompetencijai priklausančias santuokos negaliojimo ir nepanaudojimo bylas, separacijos, ginčo ir baudžiamąsias bei kitas Arkivyskupo pavestas bylas.
- 46 Kauno arkivyskupijos tribunolas yra antros instancijos tribunolas Vilniaus arkivyskupijos ir Vilkaviškio, Telšių, Šiaulių vyskupijų tribunolams.
- 47 Kauno arkivyskupijos tribunolui antros instancijos tribunolas yra Panevėžio vyskupijos tribunolas.
- 48 Arkivyskupijos tribunolui vadovauja teismo vikaras (oficiolas), jam padeda viceoficiolas, teisėjai, auditoriai, teisingumo gynėjas, ryšio gynėjas ir notarai.
- 49 Klebonai, gavę Kauno arkivyskupijos tribunolo pavedimus (pvz., išduoti jungtusių metrikų išrašus, sužadėtinių apklausų anketas arba atlikti šalių ar liudininkų apklausas ir kt.), privalo tai atlikti per penkiolika dienų.
- 50 Arkivyskupijos tribunolas vadovaujasi Arkivyskupo patvirtintu Kauno arkivyskupijos tribunolo reglamentu.

ARKIVYSKUPIJOS KUNIGŲ TARYBA IR KONSULTORIŲ KOLEGIJA

- 51 Kunigų taryba yra tarsi Kauno arkivyskupo senatas. Tai kunigų sambūris, atstovaujantis visiems arkivyskupijos ir vienuolinių institutų kunigams. Kunigų taryba, išreikšdama kunigystės ir pasiuntinystės vienybę, vyskupo dialogą ir bendradarbiavimą su kunigais, turi patariamąjį balsą.
- 52 Atsižvelgiant į tai, kad Kunigų tarybos uždavinys yra padėti vyskupui valdyti vyskupiją, kandidatais į Tarybą gali būti tie kunigai, kurie sugeba pamatyti tiek dvasinius, tiek materialinius savo brolių kunigystėje rūpesčius, geba tinkamai atstovauti visiems arkivyskupijos kunigams ir gerai suprasti bendrus Kauno Bažnyčios reikalus.

- 53** Kunigų taryba vadovaujasi Arkivyskupo patvirtintu Kauno arkivyskupijos kunigų tarybos statutu, kuris apibrėžia Tarybos rinkimų tvarką, kadencijos trukmę, narių skaičių ir veiklos pobūdį, laikantis visuotinės ir dalinės teisės normų.
- 54** Kauno arkivyskupas laisvai paskiria iš Kunigų tarybos narių Konsultorių kolegiją, susidedančią iš 7 narių penkerių metų kadencijai. Kadencijos metu Arkivyskupas neskiria naujų Kolegijos narių, nebent jų skaičius nesiektų minimalaus teisės nustatyto narių skaičiaus.

KATEDROS KAPITULA

- 55** Kauno arkikatedros kapitulą sudaro kapituliniai kanauninkai ir garbės kanauninkai. Kapitulos narių skaičių, struktūrą ir uždavinius apibrėžia Arkivyskupo patvirtintas Kauno arkikatedros kapitulos statutas.
- 56** Kauno arkivyskupas pagal teisės normas gali patikėti Kapitulai kitus uždavinius ir pareigas.

ARKIVYSKUPIJOS SINODAS

- 57** Ypatinga pagalbos forma Arkivyskupui vykdyti ganytojiškas pareigas yra arkivyskupijos sinodas, kuriame dalyvauja kunigų ir tikinčiųjų pasauliečių atstovai.
- 58** Arkivyskupijos sinodo tikslas – atnaujinti krikščioniškąjį tikėjimą, pastoracinę veiklą, dvasingumą, moralumą ir bažnytinę drausmę. Tam, kad Sinodo uždaviniai ir tikslai būtų pasiekti, jame aktyviai bendradarbiauti įpareigojami visi arkivyskupijos ir joje veikiančių vienuolių kunigai, vienuoliai ir tikintieji pasauliečiai.
- 59** Sprendimą apie Sinodo sušaukimą priima Kauno arkivyskupas, išiklausydamas į arkivyskupijos kunigų tarybos nuomonę ir atsižvelgdamas į arkivyskupijos poreikius.
- 60** Kauno arkivyskupas, būdamas vienintelis įstatymų leidėjas arkivyskupijoje, pasirašo Sinodo nutarimus bei dekretus ir juos skelbia.
- 61** Pasibaigus Sinodui, jo struktūros veikia toliau, siekdamos padėti įgyvendinti Sinodo nutarimus bei suformuluoti kituose Sinoduose svarstytinias temas.

DEKANATAI

- 62** Kauno arkivyskupija suskirstyta į septynis dekanatus: Jonavos, Jurbarko, Kauno I, Kauno II, Kėdainių, Raseinių ir Ukmergės; jiems Kanonų teisės kodekse nustatyta tvarka vadovauja Arkivyskupo paskirti dekanai.
- 63** Dekanatų skaičius, jų ribos, parapijų skaičius dekanate gali būti keičiami Vietos ordinaro dekretu.

Dekanas

- 64** Arkivyskupas, remdamasis kan. 553 §2 ir kan. 554 §1, dekaną skiria penkeriems metams, išklausęs dekanate dirbančių kunigų nuomonę. Esant pastoracinei būtinybei, Arkivyskupas gali paskirti ir vicedekaną, kurio kadencija baigiasi pasibaigus dekanato kadencijai.
- 65** Pasibaigus kadencijai, Arkivyskupas, įvertinęs dekanato veiklą ir dekanato kunigų nuomonę, gali pratęsti įgaliojimus arba skirti naują dekaną.
- 66** Dekano ir visų dekanato kunigų bičiuliški, Evangelijos nuostatomis grindžiami tarpusavio santykiai yra viena svarbiausių sėkmingos sielovados ir bendruomenės kūrimo sąlygų.

Dekano sielovada

- 67** Dekano lygmeniu organizuojama sielovada siekiama šių tikslų:
- 67.1** stiprinti, aktyvinti ir koordinuoti sielovadą parapijose;
  - 67.2** padėti parapijoms įsitraukti į bendrą arkivyskupijos pastoracinę programą;
  - 67.3** dalytis patirtimi ir praktika su kitomis dekanato parapijomis;
  - 67.4** ieškoti naujų bendrų dekanato parapijų veiklos sričių, stiprinti tarpusavio bendradarbiavimą.
- 68** Dekano lygmeniu steigiamas dekanato Pastoracijos centras, kuriame veikia institucijos atskiroms sielovados kryptims koordinuoti: dekanato Katechetikos metodinis centras, dekanato Šeimos centras, dekanato Jaunimo centras, dekanato *Caritas*. Esant sielovadiniam motyvui dekanate gali būti įkurti ir kiti centrai.

- 69** Dekanato lygmens institucijos veikia glaudžioje vienybėje su arkivyskupijos lygmens institucijomis, koordinuojančiomis atskiras sielovados kryptis, bendradarbiauja tarpusavyje, plėtoja ir palaiko savo padalinių ar kontaktinių asmenų tinklą dekanato parapijose, skleidžia informaciją, koordinuoja, rengia ir vykdo atitinkamos srities dekanato lygmens sielovadinius projektus.
- 70** Dekanato lygmens institucijų vadovus renka dekanato parapijų klebonai ir parapijų pastoracinių tarybų atskirų sielovados sekcijų vadovai.
- 71** Dekanato lygmens institucijų vadovus dekanato teikimu tvirtina Arkivyskupas. Šių sielovados institucijų vadovai glaudžiai bendradarbiauja su dekanu ir tarpusavyje, keičiasi informacija, sudaro bendrą dekanato renginių planą ir jį įgyvendina.
- 72** Rekomenduojama kartą per metus rengti dekanato sielovados konferenciją, kurioje kunigai, dekanato lygmens institucijų vadovai, parapijų pastoracinių tarybų atstovai, sielovados bendradarbiai, dekanate veikiančių vienuolių nariai, katalikiškų bendruomenių, organizacijų ir judėjimų lyderiai aptartų aktualius pastoracijos klausimus, pasidalytų tikėjimo ir veiklos patirtimi.
- 73** Metines savo veiklos ataskaitas dekanato lygmeniu veikiančių institucijų vadovai pateikia dekanui ir arkivyskupijos lygmeniu veikiančių institucijų vadovams.
- 74** Dekanato sielovadinė veikla vykdoma remiantis centrinės dekanato parapijos, kurios klebonu dažniausiai yra dekanas, struktūra. Su dekanato reikalais susiję dokumentai ir dekanato renginiams skirtos lėšos turi būti laikomos atskirai nuo dekanato parapijos dokumentų ir lėšų.
- 75** Siekiant aiškaus santykio su vietos valdžia ir socialiniais partneriais, dekanas ar jo įgaliotas kompetentingas asmuo atstovauja bendriesiems dekanato parapijų, katalikiškų bendruomenių, organizacijų ir institucijų reikalams, kai bendradarbiauja su kitomis (nevyriausybinėmis) organizacijomis ir atitinkamos teritorijos savivaldybės institucijomis, atsakingomis už socialinius, švietimo, kultūros, jaunimo ir kitus reikalus.
- 76** Kiekvieno dekanato centre, parapijos namuose ar klebonijoje, kur reziduoja dekanas, turi būti įrengta raštinė; čia rakinamoje vietoje saugomas dekanato archyvas.

- 77** Parapijose, kur dekanato ir parapijos raštinė yra bendroje patalpoje, dekanato archyvas turi būti saugomas atskirai nuo parapijos archyvo saugioje rakinamoje vietoje.
- 78** Dekanato centre privalo būti visa dirbti su dokumentais ir informacija reikalinga įranga ir priemonės.
- 79** Dekanato archyve turi būti saugoma:
- 79.1** parapijų bylos;
  - 79.2** parapijų priėmimo ir perdavimo aktai;
  - 79.3** dekanato parapijų vizitacijų protokolų kopijos;
  - 79.4** vyskupo parapijų vizitacijų protokolų kopijos;
  - 79.5** parapijų ribas nustatančių dekretų kopijos;
  - 79.6** parapijų kilnojamojo ir nekilnojamojo turto inventorinės knygos kopija;
  - 79.7** raštai ir dokumentai, susiję su dekanato sielovados institucijomis;
  - 79.8** gaunamų ir siunčiamų raštų segtuvai;
  - 79.9** dekanato konferencijų protokolai.
- 80** Dekanato Pastoracijos centras gali turėti referentą-sekretorių, atliekantį dekanato pavestus nurodymus. Dekano teikimu referentą-sekretorių skiria ir atleidžia Arkivyskupas.
- 81** Dekanato Pastoracijos centro referentas-sekretorius rūpinasi raštvedyba, informacijos sklaida ir atlieka kitas dekanato pavestas funkcijas. Referento-sekretoriaus įgaliojimai baigiasi pasikeitus dekanui.
- 82** Konfidencialią informaciją tvarko pats dekanas.

Dekano vizitacija

- 83** Dekanas, laikydamasis vyskupijos vyskupo potvarkių, įpareigotas vizituoti savo dekanato parapijas.
- 84** Pagrindiniai dekanato vizitacijos tikslai:
- 84.1** skatinti ir koordinuoti bendrą sielovados veiklą dekanate;
  - 84.2** įvertinti realią parapijų būklę, esant reikalui, informuoti Ordinaraž apie išskylančias problemas ar trūkumus;

- 84.3** rūpintis, kad liturginės apeigos parapijoje būtų atliekamos pagal liturginius nuostatus, ypač apimančius Eucharistiją, jos šventimą, garbinimą ir saugojimą, kitų sakramentų šventimą;
- 84.4** įvertinti ir skatinti sielovados sričių veiklą parapijoje;
- 84.5** stebėti, kad rūpestingai būtų prižiūrimas ir saugomas kilnojamas ir nekilnojamas parapijai priklausantis turtas, tinkamai saugomi dokumentai, rašomos ir laikomos parapijos knygos, arkivyskupijos kurijos siunčiami raštai, vedama finansinė apskaita ir kt.;
- 84.6** geriau pažinti parapijoje dirbančių kunigų gyvenimo sąlygas ir pragyvenimo galimybes.
- 85** Metinę vizitaciją dekanas atlieka kiekvienų metų pirmąjį ketvirtį, su klebonu suderinęs jos laiką.
- 86** Dekanas, atlikęs vizitaciją, pagal nustatytos formos anketą surašo protokolą, kurį patvirtina parašu bei antspaudu ir atiduoda į arkivyskupijos kuriją, o jo kopiją įsega į vizituotos parapijos bylą.
- 87** Patikrinęs parapijos Krikštų, Santuokų ir Laidotuvių knygas, dekanas padaro įrašus, pasirašo ir uždeda antspaudą.
- 88** Vizitacijos metu pastebėtus trūkumus, savo rekomendacijas dekanas raštiškai įteikia parapijos klebonui, kuris, atsižvelgdamas į sąlygas ir galimybes, stengiasi trūkumus ištaisyti, rekomendacijas įgyvendinti.
- 89** Jeigu klebonas nesutinka su pastabomis ir yra kitos nuomonės, dar kartą aptaria minėtą klausimą su dekanu arba pateikia jį svarstyti dekanato kunigų konferencijoje. Jo neišsprendus, galutinį sprendimą priima Vietos ordinaras.
- 90** Visi dekanato parapijų vizitacijos protokolai pristatytini Vietos ordinarui iki pirmojo metų ketvirčio pabaigos ar kitos datos, jei tokia dėl svarbios priežasties būtų nustatyta.
- 91** Vizitacija vykdoma pagal Arkivyskupo patvirtintą nustatytos formos Dekano vizitacijos anketą, kurią parengia arkivyskupijos dekanų taryba, atsižvelgdama į to meto Bažnyčios prioritetus.
- 92** Dekanas, vizituodamas parapiją, atkreipia dėmesį į vyskupo vizitacijos metu išsakytas pastabas ir pasiūlymus, išdėstytus Vyskupo vizitacijos laiške, gautame iš arkivyskupijos kurijos.

- 93 Dekano vadovaujamą parapiją nustatyta tvarka vizituoja Vietos ordinaro įgaliotas kunigas.
- 94 Parapijos, kurią vizitavo vyskupas, tais metais dekanas nevizituoja.

Dekanato konferencijos

- 95 Dekanato konferencija – dekanato dvasininkų susirinkimas, vadovaujamas dekanu. Dekanato kunigų konferencijoje taip pat gali būti kviečiami dalyvauti dekanato Pastoracijos centro sielovados sričių vadovai, dekanato parapijų atsakingi sielovados bendradarbiai, o svarbiam reikalui esant – ir pasaulietinių institucijų atstovai.
- 96 Pagrindiniai dekanato konferencijos tikslai:
- 96.1 dekanato mastu aptarti pastoracinius ir dvasinius klausimus;
  - 96.2. aptarti ir vietos sąlygoms pritaikyti bendras arkivyskupijos pastoracines nuostatas, kryptis, ieškoti būdų joms įgyvendinti;
  - 96.3. palaikyti ir įgyvendinti bendrą Bažnyčios mintį ir gaires kasdienėje pastoracijoje;
  - 96.4 ieškoti naujų bendrų dekanato parapijų veiklos sričių, stiprinti tarpusavio bendradarbiavimą, dalytis patirtimi;
  - 96.5 stiprinti dvasininkų bendruomenės ryšius, skatinti nuoširdesnę tarpusavio bendravimą, aptarti iškylančias problemas ir sunkumus, palaikyti tarpusavio vienybės, broliškumo ir maldos ryšius, dalytis džiaugsmiais ir rūpesčiais.
- 97 Dekanato konferencijas rekomenduojama rengti kas mėnesį vis kitoje parapijoje taip siekiant geriau pažinti Bažnyčios teritorinę situaciją.
98. Dekanato konferenciją sušaukia, darbotvarkę sudaro ir konferencijai vadovauja dekanas, kuriam dėl pateisinamų priežasčių gali atstovauti vice-dekanas arba dekanu įgaliotas kuris nors kitas dekanato kunigas.
- 99 Šioje konferencijoje yra įpareigoti dalyvauti visi dekanato teritorijoje esančių parapijų (rektoratų) sielovadoje dirbantys dvasininkai, neatsižvelgiant į jų funkcijas.
- 100 Visus anksčiau išvardintus asmenis dalyvauti konferencijoje dekanas

- pakviečia raštu ne vėliau kaip prieš savaitę. Kvietime taip pat nurodoma konferencijos darbotvarkė.
- 101** Dvasininkai, kurie vengia lankytis konferencijose, yra dėl to išpėjami, o esant reikalui apie tai informuojamas Vietos ordinaras.
  - 102** Dėl sielovadinių priežasčių, jeigu parapijoje dirbuojasi daugiau ganytojų, nuo pareigos dalyvauti dekanato konferencijoje gali būti atleidžiamas budintis parapijos kunigas. Jeigu nedalyvaujama dėl kitų priežasčių, apie tai reikia perspėti dekaną, o priežastis įrašyti į protokolą.
  - 103** Dekanato konferencija turėtų būti ne griežtai oficialus, formalus, griežtą dienotvarkę turintis susirinkimas, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina ar priimami svarbūs sprendimai, bet daugiau nuoširdus, broliškas pabendravimas.
  - 104** Dekanato konferencija pasirinktinai pagal galimybes gali prasidėti liturgijos šventimu (šv. Mišiomis, Valandų liturgija, atitinkančia dienos metą) arba kitomis pamaldomis (Rožinio malda, litanija, trumpa Švč. Sakramento adoracija ir pan.). Rekomenduojamas trumpas sąžinės patikrinimas ir sudaryta galimybė priimti Atgailos sakramentą. Visuomet pasimelstina už mirusius kunigus.
  - 105** Pagrindinėje konferencijos dalyje jos dalyviai supažindinami su arkivyskupijos, dekanato ir visuotinės Bažnyčios gyvenimo įvykiais. Aptariamas sielovados programų įgyvendinimas, konkretūs dekanato pastoracijos klausimai, priimami pasiūlymai, rekomendacijos, pageidavimai savo Ordinarui ar Vyskupų Konferencijai. Svarstomos ir pagal galimybes sprendžiamos vietos parapijų ir kunigų problemos. Paskui nagrinėjami einamieji reikalai, vyksta pokalbiai, dalijimasis patirtimi; per adventą ir gavėnią aptariamas dekanate numatomų parapijų rekolekcijų laikas, taip pat kaimyninės pastoracinės pagalbos formos. Esant poreikiui, skaityti pranešimų gali būti kviečiami įvairių sričių specialistai.
  - 106** Konferencijos pabaigoje aptariama kito susitikimo vieta, laikas ir temos, galimi lektoriai.
  - 107.** Dekanato konferencijos eiga, bent svarbesni jos momentai, protokoluojami. Protokolo kopija pateikiama arkivyskupijos kurijai.

Dekanato perdavimas

- 108** Dekanatą naujai paskirtas dekanas perima, dalyvaujant Arkivyskupo įgaliotam arkivyskupijos kurijos atstovui, kuris savo parašu patvirtina perduodančio ir priimančio dekanų surašytą perdavimo-priėmimo aktą.
- 109** Perduodamas dekanatą, buvęs dekanas perduoda:
- 109.1** parapijų bylas;
  - 109.2** dekanato antspaudą;
  - 109.3** dekanato kasą;
  - 109.4** gaunamų ir siunčiamų raštų bylas;
  - 109.5** dokumentus, susijusius su dekanate veikiančių centrų (Katechetikos, Šeimos, Jaunimo, *Carito* ir pan.) veikla;
  - 109.6** dekanato archyvą;
  - 109.7** kitą dekanatui priklausantį turtą, atlikus jo inventorizaciją.
- 110** Perdavimo-priėmimo aktas surašomas dviem egzemplioriais, vienas iš jų atiduodamas į arkivyskupijos kuriją, o antras saugomas dekanato archyve.
- 111** Sielovados tęstinumui užtikrinti dekanatą perduodantis dekanas, dalyvaujant Arkivyskupo įgaliotam kunigui, surengia susitikimą ir jame supažindina naująjį dekaną su padėtimi dekanate ir čia veikiančiomis sielovados struktūromis.
- 112** Naujasis dekanas kartu su dekanato sielovados struktūrų vadovais per pusmetį aplanko dekanato parapijas, susitikdamas su parapijų kunigais, jose veikiančių organizuotų grupių vadovais arba jų įgaliotais asmenimis.

PARAPIJA

- 113** Pagrindinė organizacinio ir sielovadinio darbo vieta arkivyskupijoje yra parapija, kuria kaip jos ganytojas, Arkivyskupo vadovaujamas, rūpinasi jo paskirtas klebonas.
- 114** Parapija yra Dievo tautos bendruomenė, per kurią Bažnyčia vykdo savo pasiuntinystę. Parapijoje švenčiama Eucharistija, kiti sakramentai, skelbiamas Dievo žodis, vykdoma sielovada, artimo meilės tarnystė. Tai pir-

moji tikėjimo, maldos ir krikščioniškos artimo meilės mokykla.

- 115** Parapija yra pagrindinis ir teisiškai savarankiškas arkivyskupijos pastoracinis vienetas.
- 116** Parapijoje tikinčiųjų bendruomenė įgauna apčiuopiamą išraišką. Todėl Vatikano II Susirinkimas sako: „Pasauliečiai teipranta veikti parapijoje, palaikydami glaudų ryšį su savo kunigais; teiškelia jie bažnytinėje bendruomenėje savo ir pasaulio problemas bei žmonių išganymo klausimus, kad šie būtų svarstomi ir sprendžiami bendromis pastangomis“ (Dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo *Apostolicam actuositatem*, 10).
- 117** Parapija turi tapti konkrečia vieta, kur tikėjimo patyrimas būtų perduodamas kiek galima didesniai parapijiečių ir parapijos teritorijoje gyvenančių žmonių skaičiui.
- 118** Už parapijos sielovadą tiesiogiai atsakingas Vietos ordinaro paskirtas klebonas. Jam padeda kiti parapijai paskirti dvasininkai ir sielovados bendradarbiai. Spręsdamas svarbiausius pastoracijos klausimus, klebonas bendradarbiauja su parapijos pastoracine taryba, o turto valdymo klausimus aptaria su parapijos ekonomine taryba. Parapijos pastoracinė ir ekonominė tarybos veikia pagal Ordinaro patvirtintus nuostatus.
- 119** Visose Kauno arkivyskupijos parapijose, neatsižvelgiant į jų dydį ar situaciją ir siekiant tinkamai įgyvendinti parapijos misiją, turi būti:
- 119.1** švenčiama Eucharistija, kiti sakramentai, skelbiamas Dievo žodis, rūpinamasi pamaldų, religinių švenčių, atleidų organizavimu, aktyviu tikinčiųjų dalyvavimu liturgijoje, choro dalyvių, lektorių, patarnautojų, adoruotojų sielovada ir nuolatinis ugdymas, liaudiškojo pamaldumo praktikavimas, piligriminių kelionių rengimas;
  - 119.2** organizuojama vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų katechezė, padedama pasirengti sakramentiniam gyvenimui ir jį praktikuoti;
  - 119.3** skiriamas reikiamas sielovadinis dėmesys šeimoms;
  - 119.4** vykdoma karitatyvinė veikla, teikiama dvasinė ir medžiaginė pagalba vargstantiems, organizuojamos labdaros ir savitarpio pagalbos akcijos.
- 120** Stipresnės kaimo, o ypač miestelių ir miestų parapijos, atsižvelgdamos į vietos sąlygas, tikinčiųjų situaciją ir arkivyskupijos prioritetus, vykdo šei-

mų, vaikų ir jaunimo, ligonių ir neįgaliųjų sielovadą, rūpinasi dvasiniais pašaukimais ir piligrimų, pagyvenusių asmenų, nuo Bažnyčios nutolusių sielovada, ugdo blaivaus gyvenimo būdą, atlieka suaugusiųjų švietimo, ekumeninę veiklą ir kt.

Klebonas ir vikarai

- 121** Klebonas yra jam pavestos parapijos ganytojas, kuris vykdo jam patikėtos bendruomenės sielovadą vyskupo vadovaujamas. Jis pašauktas dalyvauti Kristaus tarnystėje ir atlikti šios bendruomenės mokymo, šventimo ir vadovavimo pareigas, bendradarbiaudamas su kitais kunigais arba diakonais bei pagal teisės normas padedamas pasauliečių.
- 122** Klebonus skiria Kauno arkivyskupas. Kandidatai į klebonus privalo turėti tam tinkamų savybių ir kompetencijos, pagal teisės normas reikalingų savo pareigoms deramai atlikti.
- 123** Tuo atveju, kai parapijos pastoracija yra patikėta vienuolynui arba apaštališkojo gyvenimo bendruomenei, kandidatą į klebonus Kauno arkivyskupui pristato kompetentingas vyresnysis.
- 124** Kunigas klebono pareigas gauna ir jas vykdo nuo parapijos kanoniško užėmimo momento.
- 125** Prieš užimdamas klebono pareigas naujai paskirtas klebonas yra bažnytinės teisės normų įpareigotas Kauno arkivyskupo arba jo įgalioto asmens akivaizdoje atlikti tikėjimo išpažinimą ir prisiekti, kad savo pareigas vykdys gerai ir ištikimai.
- 126** Jeigu dekrete kitaip nenumatyta, klebonas parapiją turi perimti per mėnesį nuo skiriamųjų raštų datos.
- 127** Kaskart, kai tai būtina ar reikalinga tinkamai parapijos sielovadai užtikrinti, klebonui gali būti paskirti vienas ar daugiau parapinių vikarų, kurie įsitraukia į ganytojišką tarnystę kaip klebono bendradarbiai, drauge su juo numatantys veiklą bei iniciatyvas ir paklūstantys jo vadovavimui.
- 128** Jei Arkivyskupas nėra įsakmiai nustatęs kitaip, vikaras įpareigojamas padėti klebonui visoje parapinėje tarnystėje, išskyrus šv. Mišių aukojimą už parapiją. Esant reikalui, laikydamasis teisės normų, jis taip pat

privalo pakeisti kleboną.

- 129** Vykdymas sielovadinę veiklą kaimo parapijose, klebonas remiasi savanoriška tikinčiųjų pagalba, sudaro jiems tinkamas sąlygas kuo aktyviau įsitraukti į bendruomenę ir prisiimti atsakomybę už ją.

Nuolatinių diakonų institucija

- 130** Sinodas pritaria, kad arkivyskupijoje būtų įvesta nuolatinio diakonato tarnystė.
- 131** Nuolatinių diakonų ugdymą, gyvenimą ir tarnystę reglamentuoja kompetentingų visuotinės Bažnyčios institucijų išleisti atitinkami dokumentai, Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos patvirtintos *Nuolatinių diakonų Lietuvoje ugdymo, gyvenimo ir tarnystės gairės (Ratio institutionis et ratio studiorum diaconorum permanentium in Lituania)* bei Vietos ordinaro išleisti potvarkiai.

Sielovados bendradarbiai

- 132** Didesnėse miestų ir miestelių parapijose, siekiant platesnės sielovados apimtį ir tęstinumą, vien klebono, jam padedančių dvasininkų ir savanorių pastangų nepakanka. Nuolatinei veiklai atskirose pastoracijos srityse užtikrinti būtina pasitelkti sielovados bendradarbius, kuriais gali būti parapijų katechetai, referentai, tikybos mokytojai, jaunimo, maldos grupių vadovai ar kiti tam tikrai veiklai pasirengę asmenys.
- 133** Parapija yra atsakinga už teisingą sielovados bendradarbių darbo apmokėjimą, savanorių skatinimą, tinkamų sąlygų dirbti ir tobulinti kvalifikaciją sudarymą. Ganytojai atsakingai rūpinasi sielovados bendradarbių dvasiniu ir dalykiniu tobulėjimu, o bendradarbiai uoliai dalyvauja šiam tikslui skirtose programose.
- 134** Miestų parapijose rekomenduojama steigti Pastoracijos centrus, kurie padėtų klebonui užtikrinti tinkamą sielovados sričių (katechezės, šeimos, jaunimo, karitatyvinės ir pan.) ir bendradarbių veiklos koordinavimą, taip pat bendradarbiavimą su parapijos pastoracine taryba bei dekanato Pastoracijos centru.

- 135** Parapijos yra atsakingos už savo pastoracinės veiklos finansavimą. Miestelių ir miestų parapijų pastoracinės tarybos rengia metų pastoracinės veiklos planą; jame numatyti programoms, bendradarbiaujant su parapijos ekonomine taryba, patvirtinamas atitinkamas biudžetas. Siekiant užtikrinti pastoracinės veiklos nuoseklumą, sielovados bendradarbius reikia įtraukti į veiklos bei finansinių išteklių planavimą. Parapijos sielovados planas pristatomas parapijos bendruomenei. Taip pat šis planas turi būti skelbiamas parapijos skelbimų lentoje, o esant galimybei – ir parapijos interneto svetainėje.
- 136** Rekomenduojama kartą per metus rengti parapijos sielovados konferenciją, kurioje kunigai, parapijos pastoracinės tarybos atstovai, sielovados bendradarbiai, parapijoje veikiančių vienuolių nariai, katalikiškų bendruomenių, organizacijų ir judėjimų vadovai aptartų aktualius pastoracijos klausimus, pasidalytų tikėjimo ir veiklos patirtimi.
- 137** Parapijoms labai svarbu turėti sielovadai skirtas patalpas. Parapijos privalo pasirūpinti, kad jų turimos patalpos būtų prieinamos ir tinkamos sielovadinei veiklai. Jei parapija neturi tinkamų patalpų, klebonas rūpinasi, kad katalikiška veikla galėtų vykti kitose tame mieste ar miestelyje esančiose patalpose: mokykloje, kultūros centre ar privačiose erdvėse, iš anksto suderinant renginių planą, patalpų naudojimo sąlygas ir tvarką.
- 138** Vykdamt nuolatinę ir platesnės apimties pastoracinę veiklą, gaunant projektinį finansavimą iš įvairių pasaulietinių šaltinių, rekomenduotina steigti nevyriausybinę organizaciją ir veikti per ją. Tokiu atveju būtina konsultuotis su kompetentinga arkivyskupijos institucija, gauti dekanų rekomendaciją ir Vietos ordinaro pritarimą.

Parapijos administravimas

- 139** Kiekvienoje parapijoje, kur reziduoja klebonas, turi būti įrengta raštinė – atskira (oficiali), būtinomis biuro priemonėmis aprūpinta patalpa parapijos namuose, klebonijoje, atskirais atvejais bažnyčioje; joje rakinamoje vietoje saugomas parapijos archyvas ir priimami interesantai, taip pat nurodomas pamaldų bažnyčioje ir klebono budėjimo laikas, kuris pritaikomas prie parapijiečių gyvenimo sąlygų.

- 140** Aptarnaujamų parapijų raštinė gali būti įrengta bažnyčios zakristijoje ar kitose uždaroje patalpoje, kur būtų saugomas rakinamas parapijos archyvas.
- 141** Aptarnaujamų parapijų archyvas Vietos ordinaro sprendimu gali būti perkeltas į kitą dekanato parapiją arba arkivyskupijos kurią.
- 142** Parapijos knygos ir kiti dokumentai privalo būti tinkamai saugomi.
- 143** Klebonas yra tiesiogiai atsakingas, kad parapijos knygos būtų tinkamai tvarkomos ir saugomos.
- 144** Parapijos raštinėje ant sienos turi kabėti kryžius, Šventojo Tėvo ir Vietos ordinaro portretai, Šventojo Tėvo ir Vietos ordinaro vardų užrašas, arkivyskupijos ir parapijos žemėlapiai, parapijos įsteigimo dekreto kopija, parapijos ribų nustatymo ir parapijoje švenčiamų atlydų dekretų kopijos.
- 145** Rekomenduojama, kad parapijos raštinėje būtų šie leidiniai:
- 145.1** Šventasis Raštas;
  - 145.2** Vatikano antrojo Susirinkimo dokumentai;
  - 145.3** Kanonų teisės kodeksas;
  - 145.4** Kauno arkivyskupijos II sinodo dokumentų rinkinys;
  - 145.5** Katalikų Bažnyčios Katekizmas ir Katekizmo santrauka;
  - 145.6** „Bažnyčios žinios“ – visų metų komplektai.
- 146** Kiekviena parapija privalo turėti savo antspaudą, kuriuo tvirtinami dokumentai, liudijantys tikinčiojo kanoniškąją padėtį, taip pat visi kiti dokumentai, turintys juridinę vertę ir galintys ją turėti.
- 147** Senos parapijos knygos, vyskupų laišakai ir kiti dokumentai, turintys istorinę vertę, turi būti deramai inventorizuojami ir saugojami. Nesant galimybių sudaryti reikiamų saugojimo sąlygų, dokumentai turėtų būti perduodami į arkivyskupijos archyvą pagal aktą, kuris pasirašomas 2 egzemplioriais; vienas iš jų lieka parapijoje, prieš tai padarius autentiškas šio inventoriaus dokumentų kopijas, kurios būtų saugomos parapijos archyve. Šiuos dokumentus draudžiama skolinti ar skelbti be raštiško Ordinaro leidimo.
- 148** Parapijos knygos rašomos vadovaujantis Arkivyskupo patvirtintu Parapijos knygų rašymo reglamentu.

- 149** Kiekvienoje parapijoje privalo būti rašomos ir saugomos šios parapijos knygos:
- 149.1** Krikštų knyga;
  - 149.2** Santuokų knyga;
  - 149.3** Laidotuvių knyga.
- 150** Parapijos archyve taip pat turi būti saugoma:
- 150.1** *Liber status animarum* knyga;
  - 150.2** Šv. Mišių stipendijų knyga;
  - 150.3** Kasos knyga;
  - 150.4** Gaunamų ir siunčiamų raštų knyga;
  - 150.5** Pirmąją šv. Komuniją priėmusių knygą;
  - 150.6** Sutvirtinimo sakramentą priėmusių knygą;
  - 150.7** Ligonių lankymo ir suteiktų sakramentų registracijos knyga;
  - 150.8** Turto inventoriaus knyga;
  - 150.9** Skelbimų knyga;
  - 150.10** Parapijos įsteigimo aktas ir jį lydintys dokumentai;
  - 150.11** Parapijos ribas nustatantis dekretas;
  - 150.12** Parapijoje švenčiamų atlaidų dekretas;
  - 150.13** parapijos nuosavybės ir teisinės registracijos dokumentai;
  - 150.14** banko sąskaitų išrašai ir kiti buhalteriniai dokumentai;
  - 150.15** pastoracinės ir ekonominės tarybų posėdžių protokolai;
  - 150.16** Ikisantuokinės apklausos anketos;
  - 150.17** dokumentai, susiję su sielovados struktūrų veikla;
  - 150.18** Vietos ordinaro, arkivyskupijos kurijos ir dekanų siunčiami raštai;
  - 150.19** Parapijos kronika;
  - 150.20** parapijoje veikiančių sielovados institucijų dokumentai;
  - 150.21** kiti svarbūs dokumentai.
- 151** Visi iš parapijos siunčiami raštai turi būti registruojami. Siunčiamų raštų kopijos turi likti parapijos archyve, rašto turinį atitinkančioje byloje.
- 152** Visi iš Arkivyskupo, arkivyskupijos kurijos ar kitų bažnytinių institucijų gaunami raštai turi būti registruojami jiems skirtoje knygoje ir saugomi

atitinkamame segtuve.

- 153 Negalima naikinti jokių dokumentų ir metrikų knygų, juos perduoti, padovanoti, atiduoti ar kitokiu būdu juos išleisti iš parapijos archyvo. Taip pat negalima pašalinti iš knygų prirašytų puslapių be arkivyskupijos kurijos leidimo, kuris galėtų būti išduodamas klebonui pateikus pagrįstai motyvuotą prašymą.
- 154 Archyviniai dokumentai, raštai, knygos ir kita archyvinė medžiaga neskolinama. Galima leisti juos peržiūrėti tik vietoje. Esant pagrįstai ir svarbiai priežastiai, gali būti išduodama tik konkretaus dokumento kopija.
- 155 Informacija ir dokumentai, siunčiami naudojant šiuolaikines elektronines komunikacijos priemones, atsižvelgiant į jų turinį ir svarbą, gali būti laikomi dokumentais, atitinkančiais juridinių dokumentų statusą ir turinčiais išliekamąją vertę. Jie atitinkamai registruojami pagal jų turinį ir svarbą.
- 156 Esant reikalui, elektroninėmis komunikacijos priemonėmis pasiūsta informacija, dokumentai kelių dienų laikotarpiu turi būti perduoti raštu ir patvirtinti parašu bei antspaudu. Elektroninėmis komunikacijos priemonėmis gauta informacija atitinkamai registruojama ir saugoma, laikantis nustatytų reikalavimų.
- 157 Parapija gali turėti sekretorių-referentą, kuris būtų tinkamos kompetencijos ir įgijęs klebono pasitikėjimą.
- 158 Parapijos sekretorius-referentas rūpinasi raštvedyba, informacijos sklaida ir atlieka kitas klebono pavestas jam funkcijas.
- 159 Sekretoriaus-referento įgaliojimai baigiasi pasikeitus klebonui.
- 160 Konfidencialią informaciją tvarko pats klebonas.
- 161 Kiekvienas klebonas pagal galimybes pats ar per kitą parapijoje dirbantį kunigą privalo kasmet lankyti jam pavestus tikinčiuosius.
- 162 Lankydamas tikinčiuosius, parapijos klebonas tesistengia geriau juos pažinti, dalyvauti jų rūpesčiuose ir džiaugsmuose; su meile tepagelbsti ligoniams, su ypatingu rūpesčiu tesiartina prie neturtingųjų, vargdieinių, vienišų ir prie visų, kurie esti kokiame nors varge; tepasirūpina, kad sutuoktiniai ir tėvai, suvokdami savo pareigas, siektų brandinti krikščionišką gyvenimą šeimoje. Atsižvelgdamas į pastoracinį apsilankymo

pobūdį, klebonas visuomet daug dėmesio skiria parapijiečių sielovadai (sakramentiniam gyvenimui, maldai, sekmadienio šventimui ir kt.).

- 163** Parapijos lankymo metu kunigas papildo ir patikslina parapijiečių sąrašus, parapijos knygą *Liber status animarum* arba kartoteką (sudarytą pagal kaimus, gatves, abėcėlę ar pan.).
- 164** Tikinčiuosius klebonas lanko kiekvienų metų eigoje, atsižvelgdamas į vietos papročius, sąlygas, galimybes ir tikinčiųjų pageidavimus ir siekdamas, kad kuo daugiau šeimos narių galėtų dalyvauti susitikime su kunigu.
- 165** Parapijos lankymas vyksta iš anksto su tikinčiaisiais suderinus laiką.
- 166** Lankymo aplinkybes (vietovių eiliškumą, laiką, pobūdį, aukų klausimą ir t. t.) rekomenduojama aptarti su parapijos pastoracine taryba.
- 167** Lankydamas parapijos tikinčiuosius, klebonas gali pasirinkti – lankyti vienam, su jį lydintiu asmeniu ar su bažnyčios tarnais; bet jis visuomet privalo sudaryti sąlygas, kad lankomieji turėtų galimybę pabūti tik su kunigu.
- 168** Lankymo metu kunigas vilki sutaną arba kitą dvasininko luomui deramą aprangą laikydamasis Lietuvos Vyskupų Konferencijos nuorodų.
- 169** Visi liturginiai veiksmai, susiję su parapijos tikinčiųjų lankymu, atliekami laikantis liturginių nuostatų, prieš tai tinkamai informavus tikinčiuosius.
- 170** Namuose, kur yra sergančių arba dėl senatvės ar negalios negalinčių ateiti į bažnyčią žmonių, kunigas tepasiūlo priimti sakramentus (prieš tai suderinęs su lankomaisiais).

Parapijos pastoracinė taryba

- 171** Vietos ordinaro sprendimu įkurta parapijos pastoracinė taryba siekia šių pagrindinių tikslų:
- 171.1** padėti klebonui planuoti ir vykdyti parapiinę sielovadą, aptarti bendruomeninio gyvenimo klausimus bei problemas, priimti sprendimus ir rūpintis jų įgyvendinimu;
- 171.2** koordinuoti ir stiprinti pasauliečių apaštalavimą, telkti įvairias parapijoje veikiančias organizacijas, judėjimus ir iniciatyvas bendrai veiklai tiek parapijos viduje, tiek ir visuomenėje;
- 171.3** bendradarbiaujant su parapijos ekonomine taryba planuoti ir

tvirtinti parapijos sielovados biudžetą ir aptarti svarbiausius parapijos ūkinės veiklos uždavinius.

172 Parapijos pastoracinės tarybos uždaviniai:

- 172.1** drauge su klebonu sudaryti ir aptarti parapijos pastoracinį planą, atsižvelgiant į pagrindinius bendruomenės raiškos būdus – skelbimą, liturgiją bei diakoniją ir derinant jį su vyskupijos pastoracijos gairėmis;
- 172.2** kurti gyvą parapijos bendruomenę ir įgyvendinti Bažnyčios pasiuntinstę pasaulyje; pagal sritis ir galimybes padėti ir patarti klebonui visais parapijos sielovados klausimais;
- 172.3** patarti ir padėti klebonui srityse, už kurias jis, kaip vyskupo siųstas sielovadininkas ir vadovas, atsako:
  - 172.3.1** palaikyti bendruomenės tarpusavio vienybę ir vienybę su vyskupu bei visuotine Bažnyčia;
  - 172.3.2** skelbti Kristaus Gerąją Naujieną;
  - 172.3.3** švęsti Eucharistiją ir kitus sakramentus;
  - 172.3.4** rūpintis diakoniškąja-karitatyvine veikla;
- 172.4** iširti, atsižvelgti ir derinti skirtingus parapijos tikinčiųjų poreikius ir ieškoti krikščioniškos pagalbos galimybių;
- 172.5** inicijuoti ir remti bažnytinių bendruomenių, organizacijų, judėjimų, grupių susikūrimą parapijoje, atsižvelgti į šių grupių veiklos savarankiškumą, koordinuoti parapijoje vykstančią veiklą, derinant ją su bendraisiais parapijos poreikiais;
- 172.6** plėtoti ir stiprinti ekumeninį bendradarbiavimą;
- 172.7** stebėti ir aptarti visuomenėje vykstančius procesus ir kasdienio gyvenimo problemas;
- 172.8** rūpintis dvasiniu ir dalykiniu savo narių tobulėjimu, dalyvaujant parapijos, dekanato, vyskupijos atitinkamose programose;
- 172.9** ieškoti kontaktų su nutolusiais nuo Bažnyčios;
- 172.10** dalyvauti formuojant parapijos pastoracinės veiklos biudžetą ir aptariant svarbiausius ūkinės veiklos uždavinius.

173 Parapijos pastoracinė taryba pagal galimybes turi atspindėti visos parapijos sudėtį, atsižvelgiant į amžių, profesiją, išsilavinimą, socialinę padė-

tį ir gyvenamąją vietą. Tankiau apgyvendintose parapijos vietose, ypač miestuose, turėtų būti atstovaujama atskiroms teritorijoms (rajonams, didesnėms gatvėms); į kaimiško tipo parapijos pastoracinę tarybą turėtų įeiti ir didesnių kaimų atstovai (maršalkos).

174 Parapijos pastoracinės tarybos narių skaičius priklauso nuo parapijos dydžio ir reikmių, tačiau yra ne mažesnis kaip 10 ir ne didesnis kaip 30 asmenų.

175 Parapijos pastoracinė taryba sudaroma iš narių, įeinančių pagal dvasinę tarnystę (šventimus ir pareigas), taip pat išrinktųjų ir pakviestųjų narių. Ją sudaro:

175.1 nariai pagal dvasinę tarnystę:

175.1.1 klebonas;

175.1.2 kiti parapijos sielovadoje dirbantys kunigai ir diakonai;

175.2 išrinktieji nariai: atsižvelgiant į parapijos dydį galima išrinkti nuo 5 iki 15 narių, kurie tikinčiųjų siūlymu ir klebono teikimu pagal nustatytą rinkimų tvarką gali būti renkami slaptu balsavimu;

175.3 pakviestieji nariai:

175.3.1 tikybos mokytojas arba tikybos mokytojų atstovas, jei parapijos teritorijoje esančiose mokyklose jų dirba daugiau;

175.3.2 parapijos katechetas;

175.3.3 parapijos Šeimos centro ar sekcijos vadovas;

175.3.4 parapijos jaunimo vadovas arba atstovas;

175.3.5 parapijos karitatyvinės-socialinės veiklos vadovas;

175.3.6 parapijos referentas (jei toks yra);

175.3.7 parapijoje aktyviau veikiančių katalikiškų bendruomenių, organizacijų ir judėjimų vadovas arba jų atstovas;

175.3.8 parapijos teritorijoje veikiančių pašvęstojo gyvenimo institutų namų vyresnieji arba jų deleguoti atstovai.

176 Klebonas kviečia pagal šventimus ir pareigas patekusius bei išrinktus parapijos pastoracinės tarybos narius į pirmą posėdį, kuris turi įvykti ne vėliau kaip praėjus trims savaitėms po rinkimų, jei nebuvo kokių nors kliūčių pripažįstant teisėtais rinkimų rezultatu. Kitu atveju pirmas posėdis kviečiamas praėjus ne vėliau kaip trims savaitėms po rezultatų pripažinimo. Šitame posėdyje Tarybos nariai sutaria dėl kviečiamų na-

rių kandidatūrų bei kito posėdžio parengimo.

- 177 Išklauses pagal 175.1 ir 175.2 punktus į parapijos pastoracinę tarybą patekusius narius (pagal šventimus ir pareigas bei išrinktuosius), klebonas pakviečia dar pakviestuosius narius (jei jie nebuvo išrinkti į parapijos pastoracinę tarybą). Kviesti narius į parapijos pastoracinę tarybą galima per visą Tarybos kadencijos laikotarpį. Pagal 175.3 punktą pakviestųjų narių skaičius negali viršyti išrinktųjų narių skaičiaus. Klebonas, esant rimtoms priežastims (pvz., jam pasikeitus), gali vienus pakviestuosius Tarybos narius pakeisti kitais.
- 178 Ne vėliau kaip po trijų savaičių turi įvykti antras posėdis, kuriame sudaromos pagrindinės parapijos pastoracinės tarybos struktūros. Atsižvelgiant į svarbiausias Tarybos veiklos sritis ir uždavinius, šiame posėdyje išrenkamas Tarybos pirmininko pavaduotojas, sekretorius ir valdyba. Valdybos narių skaičius turėtų būti nuo 3 iki 7, atsižvelgiant į Tarybos dydį. Valdybai vadovauja klebonas.
- 179 Be to, šiame posėdyje aptariamas pradinis pastoracinės tarybos veiklos planas, užduotys ir prioritetai, sudaromos sekcijos pagal veiklos sritis, patvirtinami atskirų sekcijų vadovai.
- 180 Naujai sudarytą parapijos pastoracinę tarybą klebonas pateikia tvirtinti Vietos ordinarui. Taip pat pateikia tvirtinti sudarytas Tarybos struktūras. Naująją Tarybą bei jos struktūras patvirtina Vietos ordinaras.
- 181 Apie Vietos ordinaro patvirtintą parapijos pastoracinę tarybą ir jos narių atsakomybės sritis ne vėliau kaip per dvi savaites klebonas informuoja parapijos bendruomenę.
- 182 Išrinktieji ir pakviestieji parapijos pastoracinės tarybos nariai, prieš pradėdami eiti pareigas, sekmadienį, bažnyčioje, po šv. Mišių, klebono pakviesti susirinkusios bendruomenės akivaizdoje pasižada sąžiningai eiti savo pareigas.
- 183 Gavus Vietos ordinaro patvirtinimą, klebonas kviečia parapijos pastoracinės tarybos narius į posėdį ir jam pirmininkauja. Parengus Tarybos veiklos planą klebonas pateikia jį kompetentingai arkivyskupijos kurijos institucijai.
- 184 Miestų ir dekanatų centrų parapijų pastoracinės tarybos posėdžiai ren-

giami ne rečiau kaip kartą per metų ketvirtį. Kitų parapijų Tarybos posėdžiai rengiami ne rečiau kaip du kartus per metus. Esant būtinumui posėdžiai gali vykti dažniau. Visi posėdžiai protokoluojami, protokolai saugomi parapijos archyve.

- 185** Parapijos pastoracinės tarybos nariu gali būti tik praktikuojantis katalikas, kuris:
- 185.1** yra ne jaunesnis kaip 16 m.;
  - 185.2** gyvena parapijos teritorijoje arba, gyvendamas kitur, daugiausia laiko praleidžia parapijoje;
  - 185.3** išpažįsta Bažnyčios mokymą ir tvarką;
  - 185.4** aktyviai dalyvauja parapijos veikloje ir ją remia;
  - 185.5** yra pasiryžęs vykdyti parapijos pastoracinės tarybos nariui tenkančias pareigas.
- 186** Vienu metu galima būti tik vienos parapijos pastoracinės tarybos nariu.
- 187** Parapijos pastoracinės tarybos nariui negali atstovauti kitas asmuo. Jei ilgesnį laiką kuris nors Tarybos narys negali vykdyti savo pareigų, Taryba gali nuspręsti į jo vietą laikinai pakviesti kitą narį.
- 188** Parapijos pastoracinės tarybos narys, esantis joje dėl einamų pareigų, baigia savo kadenciją tik nustojęs dirbti sielovadinį darbą parapijoje.
- 189** Išrinktas ar pakviestas narys anksčiau laiko išeiti iš parapijos pastoracinės tarybos gali savo noru, prieš tai raštu pranešęs Tarybos valdybai.
- 190** Parapijos pastoracinė tarybos narys netenka įgaliojimų:
- 190.1** jei nebeatitinka pagrindinių Tarybos nariui keliamų reikalavimų;
  - 190.2** jei nedalyvauja trijuose iš eilės Tarybos posėdžiuose be pateisinamos priežasties.
- 191** Netekęs narystės parapijos pastoracinėje taryboje asmuo apie tai turi būti informuojamas raštu.
- 192** Kuriam nors išrinktam nariui mirus ar atsistatydinus, jo vietą užima asmuo, per rinkimus gavęs daugiausiai balsų iš nepatekusiųjų į parapijos pastoracinę tarybą. Jei keli asmenys buvo surinkę po lygiai balsų, galuti-

nis jų narystės sprendimas paliekamas klebonui. Jei tokių kandidatų nėra, klebonui rekomendavus, iki Tarybos kadencijos pabaigos parenkamas kitas tinkamas asmuo arba paliekamas mažesnis Tarybos narių skaičius.

- 193** Parapijos pastoracinės tarybos kadencija – 5 metai.
- 194** Ordinaro sprendimu parapijos pastoracinės tarybos kadencija gali baigtis anksčiau laiko. Taip atsitikus, Tarybos užduotis iki kitų rinkimų vykdo tam tikslui Vietos ordinaro paskirti asmenys.
- 195** Parapijos pastoracinės tarybos rinkimus, struktūras, posėdžių tvarką ir veiklą reglamentuoja Arkivyskupo patvirtinti Parapijų pastoracinių tarybų nuostatai.
- 196** Rektorato pastoracinė taryba vadovaujasi anksčiau išvardintais nuostatais ir principais.

Parapijos ekonominė taryba

- 197** Kiekvienoje parapijoje klebonas privalo sudaryti parapijos ekonominę tarybą, kurios pagrindinis uždavinys – padėti klebonui vykdyti ekonominę veiklą.
- 198** Ekonominę tarybą, atsižvelgiant į parapijos dydį, sudaro ne mažiau kaip trys parapijos bendruomenės nariai, turintys gerą vardą ir, jei įmanoma, ekonominį išsilavinimą ar patirties ūkinėje veikloje.
- 199** Parapijos ekonominės tarybos narius parenka parapijos klebonas, prieš tai pasitaręs su parapijos pastoracine taryba. Tarybos nariu gali būti ir parapijos pastoracinės tarybos narys.
- 200** Į parapijos ekonominės tarybos sudėtį negali įeiti klebono giminaičiai.
- 201** Parapijos ekonominės tarybos veiklą reglamentuoja Arkivyskupo patvirtinti Parapijų ekonominių tarybų nuostatai. Su šiais Nuostatais turi būti pasirašytinai supažindintas kiekvienas Tarybos narys.
- 202** Parapijos ekonominė taryba sudaroma 3 metams. Terminui pasibaigus kadencija gali būti pratęsta kitiems trejiems metams.
- 203** Prieš pradėdami vykdyti savo pareigas, parapijos ekonominės tarybos

nariai prisiekia klebono ir parapijos bendruomenės akivaizdoje.

- 204** Sudarytą parapijos ekonominę tarybą klebono teikimu tvirtina Vietos ordinaras arba jo įgaliotas asmuo.
- 205** Parapijos ekonominės tarybos narys kadencijos metu turi teisę atsistatydinti arba gali būti atšauktas, klebonui sprendimą suderinus su Vietos ordinaru arba jo įgaliotu asmeniu. Šis sprendimas ir priežastys turi būti įrašomi protokole.
- 206** Pasikeitus klebonui, parapijos ekonominė taryba tęsia savo įgaliojimus tol, kol bus patvirtinta nauja Taryba.
- 207** Naujasis klebonas, pradėjęs eiti pareigas, per šešis mėnesius pateikia Vietos ordinarui arba jo įgaliotam asmeniui tvirtinti sudarytą parapijos ekonominę tarybą.
- 208** Parapijos ekonominė taryba yra patariamasis organas, patariantis ir padedantis klebonui tvarkyti ūkinius, ekonominius, finansinius parapijos reikalus:
- 208.1** naujų parapijos objektų statyba;
  - 208.2** senų, naudingų parapijai statinių remontas;
  - 208.3** parapijai nenaudingų objektų pardavimas;
  - 208.4** finansinių šaltinių parapijos vykdomiems darbams finansuoti paieška;
  - 208.5** nuosavybės, nuomos, įsigijimo reikalų tvarkymas;
  - 208.6** ūkinių projektų rengimas ir įvertinimas;
  - 208.7** parapijiečių nuomonės apie numatomus projektus tyrimas;
  - 208.8** parapijos biudžeto formavimas;
  - 208.9** kiti svarbesni finansiniai ir ūkiniai parapijos reikalai.
- 209** Klebonas išklauso parapijos ekonominės tarybos siūlymų ir išsako savo nuomonę.
- 210** Ekonominės tarybos posėdžius šaukia parapijos klebonas. Taryba visus sprendimus ir vertinimus priima posėdžiuose, dalyvaujant parapijos klebonui.
- 211** Parapijos klebono mirties atveju arba jam negalint valdyti parapijos,

vadovavimą parapijos ekonominei tarybai perima dekanas arba Vietos ordinaro įgaliotas kunigas, kol bus paskirtas naujas klebonas.

- 212** Dalyvauti parapijos ekonominės tarybos posėdžiuose gali būti pakviesti kiti parapijoje dirbantys dvasininkai ir sprendžiamų reikalų ekspertai.
- 213** Parapijos ekonominės tarybos posėdžiai rengiami ne rečiau kaip du kartus per metus. Esant būtinumui, posėdžiai gali vykti dažniau. Posėdžių protokolai ir kiti dokumentai nuolatinei saugojami parapijos archyve.
- 214** Kilus nesutarimui tarp parapijos ekonominės tarybos ir jai vadovaujančio klebono, konfliktą sprendžia dekanas. Nepavykus išspręsti, galutinė instancija yra Vietos ordinaras.
- 215** Rektorato ekonominė taryba vadovaujasi anksčiau išvardintais nuostatais ir principais.

Parapijos perdavimas

- 216** Kai parapija yra neužimta ir tuo atveju, kai klebonas dėl tam tikrų kliūčių negali atlikti pastoracinės tarnystės, parapijos valdymą, prieš paskiriant jai administratorių, perima dekanas.
- 217** Klebono įgaliuojimai baigiasi, naujai paskirtam klebonui perėmus parapiją ir teisiškai pradėjus eiti pareigas.
- 218** Siekiant išsaugoti parapijos sielovados tęstinumą, rekomenduojama parapiją perduodančiam klebonui surengti susitikimą ir naująjį kleboną supažindinti su esama parapijos padėtimi bei čia veikiančiomis sielovados struktūromis (pastoracine taryba ir kitomis parapijoje veikiančiomis institucijomis bei judėjimais). Taip pat rekomenduojama drauge su bendruomene švęsti Eucharistiją.
- 219** Perduodant ir priimant parapiją dalyvauja parapiją perduodantis klebonas, naujai paskirtas klebonas, dekanas arba kitas Vietos ordinaro įgaliotas kunigas, parapijos pastoracinės tarybos valdyba arba pastoracinės tarybos bei ekonominės tarybos atstovai.
- 220** Parapijos perdavimo-priėmimo protokolas, kiti perdavimo-priėmimo aktai surašomi dviem egzemplioriais; vienas iš jų saugomas parapijos archyve, o antras perduodamas Vietos ordinarui. Protokolo kopija įsegama į dekanato centre esančių parapijos bylą.

- 221** Parapiją perduodantis klebonas pateikia:
- 221.1** visus parapijos dokumentus, susijusius su parapijos ir jai priklausančios nuosavybės teisine registracija;
  - 221.2** parapijos knygas;
  - 221.3** parapijos antspaudą;
  - 221.4** nekilnojamojo ir kilnojamojo turto dokumentus;
  - 221.5** Kasos knygą;
  - 221.6** banko dokumentus ir kitus buhalterinius dokumentus;
  - 221.7** parapijos archyvą;
  - 221.8** dokumentus, susijusius su sielovados grupių veikla;
  - 221.9** kitus parapijos dokumentus ir knygas.
- 222** Parapijos dokumentai perduodami susegti atskirose bylose, segtuvuose pagal atitinkamas grupes ir iš anksto parengtą perduodamų dokumentų sąrašą.
- 223** Parapijos kasa perduodama ir priimama, remiantis įrašais parapijos Kasos knygoje.
- 224** Parapijos perdavimo ir priėmimo metu, įvertinus įrašus Turto inventoriaus knygoje, apžiūrimas nekilnojamas ir kilnojamas parapijos turtas.

REKTORATAI

- 225** Rektoratais vadinamos neparapinės bažnyčios, nesusietos su kokia nors vienuoline bendruomene ar apaštališkojo gyvenimo bendrija, kur atliekamos religinės apeigos. Rektoratams teisėtai vadovauja vyskupijos vyskupo skirtas kunigas, vadinamas rektoriumi.
- 226** Rektoratų bažnyčiose Ordinaro leidimu tikinčiųjų arba konkrečių tikinčiųjų grupių labai gali būti vykdomos tam tikros parapijos funkcijos.
- 227** Bažnyčios rektorius, vadovaudamasis Ordinaro potvarkiais ir laikydamasis teisėtų statutų bei įgytųjų teisių, rūpinasi, kad liturginės apeigos būtų atliekamos pagal liturginius nuostatus, ypač apimančius Eucharistiją, jos šventimą ir garbinimą, kitų sakramentų šventimą, kad išipareigojimais būtų vykdomi tiksliai, kad turtas būtų valdomas ir saugomas sąžiningai. Taip pat rūpinasi šventų daiktų ir pastatų priežiūra bei švara.

- 228** Arkivyskupas asmeniškai ar per įgaliotą asmenį pastoracinės vizitacijos metu ar iškilus poreikiui gali vizituoti neparapines bažnyčias. Vizitacija atliekama pagal bendras parapijos vizitacijai taikomas nuostatas.
- 229** Neparapinės bažnyčios, kur sielovada patikėta vienuolijos nariams, vizituojamos laikantis sutartyje tarp vyskupijos vyskupo ir kompetentingo vienuolijos vyresniojo aiškiai apibrėžtų susitarimų, nepažeidžiant vyresniųjų teisių.
- 230** Vietos ordinaras, esant pagrindui, savo išmintingu sprendimu gali nušalinti bažnyčios rektorių net ir tada, kai jis buvo kitų išrinktas ar pasiūlytas, išlaikant kan. 682 §2 reikalavimus.
- 231** Kunigas rektoriaus pareigas gauna ir vykdo nuo neparapinės bažnyčios kanoniško užėmimo momento.
- 232** Rektoriaus įgaliojimai baigiasi, naujai paskirtam rektoriui perėmus neparapinę bažnyčią ir teisiškai pradėjus eiti pareigas.
- 233** Siekiant išsaugoti neparapinėje bažnyčioje vykdytos sielovados tęstinumą, rekomenduojama ją perduodančiam rektoriui surengti susitikimą ir naująjį rektorių supažindinti su čia esama padėtimi ir joje veikiančiomis sielovados struktūromis bei ypatumais.
- 234** Perduodant ir priimant neparapinę bažnyčią, dalyvauja ją perduodantis rektorius, naujai paskirtas rektorius, dekanas arba kitas Vietos ordinaro įgaliotas kunigas. Perduodant ir priimant neparapinę bažnyčią vadovaujama parapijos perdavimo ir priėmimo nuostatais bei principais.
- 235** Perduodant neparapinę bažnyčią, kuri vyskupijoje patikėta vienuolinio instituto ar apaštališkojo gyvenimo bendrijos kunigui, kartu su Vietos ordinaro paskirtu atstovu dalyvauja suinteresuoto instituto ar bendrijos įgaliotas asmuo.
- 236** Neparapinės bažnyčios perdavimo-priėmimo protokolas, kiti perdavimo-priėmimo aktai surašomi dviem egzemplioriais, vienas iš jų saugomas neparapinės bažnyčios archyve, o antras perduodamas Vietos ordinarui. Protokolo kopija įsegama į dekanato centre esančią neparapinės bažnyčios bylą.

KAPELIONŲ TARNYSTĖ ARKIVYSKUPIJOJE

- 237** Siekiant labiau užtikrinti atskirų bendruomenių, tikinčiųjų grupių, organizacijų (vienuolių, moksleivių, jaunimo, akademinių bendruomenių, ligonių ir medicinos personalo, turinčiųjų priklausomybes, kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose esančiųjų ir pan.) sielovadą, kanonų teisės nustatyta tvarka yra skiriami kapelionai.
- 238** Arkivyskupijos ribose kapelionus teisėtai skiria ir atleidžia Vietos ordinaras, atsižvelgdamas į skiriamojo kunigo kompetenciją ir savo nuožiūra išklausydamas atskirų bendruomenių bei ypatingų tikinčiųjų grupių vadovų nuomonę.
- 239** Pasirašant kapeliono tarnybos sutartis ir skiriant kapelioną turi būti numatyta darbo vieta, kurioje būtų sudarytos bent minimalios darbo (gyvenimo) sąlygos ir galimybė saugiai laikyti dokumentus bei vedamas knygas, užtikrintas kitas reikalingas inventorius.
- 240** Jei kapeliono tarnystė ar įstaigos koplyčia likviduojama, visas Bažnyčiai priklausantis archyvas ir inventorius perduodamas arkivyskupijos kurijai.
- 241** Kapelionas, naudodamasis jam suteiktomis galiomis ir teikdamas sakramentus, priėmusiamam išduoda pažymą apie suteiktus sakramentus, patvirtintą parašu ir tos įstaigos kapeliono antspaudu, išskyrus tuos atvejus, kai informacija yra neskelbtina dėl tarnybos vietos specifikos (pvz., kardomojo kalinimo ar laisvės atėmimo vietos). Pastaruoju atveju naudojamosi parapijos antspaudu. Suteikti sakramentai pažymimi sakramentų knygoje, kurios saugomos įstaigoje, kapeliono darbo kabinate arba kitoje kapeliono numatytoje saugioje vietoje.
- 242** Kiekvienais metais sausio mėnesį kapelionas pateikia praėjusių metų sielovadinės ir finansinės veiklos ataskaitą kompetentingai arkivyskupijos kurijos institucijai. Taip pat pateikia ateinančių metų sielovadinės veiklos planą ir numatomą biudžetą.
- 243** Kapelionas veda Kasos knygą, vadovaudamasis bendrosiomis Kasos knygos vedimo taisyklėmis.
- 244** Kapeliono tarnybos dokumentai rengiami pagal tuo metu galiojančius raštvedybos reikalavimus ir tvirtinami parašu, užrašant visą vardą, pa-

vardę ir naudojant oficialų antspaudą.

- 245 Esant pagrįstai priežasčiai Vietos ordinaras gali atšaukti kapelioną iš pareigų ir paskirti kitą.
- 246 Naujai paskirtas kapelionas pradeda eiti pareigas gavęs Vietos ordinaro paskyrimą ir teisiškai perėmęs pareigas.
- 247 Kapeliono tarnybos perdavime ir priėmime dalyvauja Vietos ordinaro įgaliotas kunigas, kuris savo parašu patvirtina perdavimo-priėmimo aktą.
- 248 Perdavimo-priėmimo aktas surašomas dviem egzemplioriais, vienas iš jų paliekamas kapeliono raštinėje, o antras perduodamas į arkivyskupijos kuriją.
- 249 Kapelionas, perimdamas pareigas, kartu perima ir visus su jų specifika ir atlikimu susijusius dokumentus, archyvą, kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą vadovaudamasis bendrosiomis kilnojamojo ir nekilnojamojo turto perdavimo ir priėmimo nuostatomis pagal iš anksto parengtus sąrašus.
- 250 Siekiant išvengti nesusipratimų ir užtikrinti sielovados tęstinumą, tarnybą perduodantis kapelionas, dalyvaujant Vietos ordinaro ir atstovaujamos bendruomenės įgaliotiems asmenims, surengia susitikimą ir naująjį kapelioną supažindina su vietos padėtimi ir darbo specifika bei galiojančiomis vidaus taisyklėmis.
- 251 Perėmęs pareigas kapelionas apie tai raštu informuoja Vietos ordinarą.
- 252 Kariuomenės kapelionams galioja Kariuomenės ordinariato įstatymai ir nuostatai.

KUNIGŲ GYVENIMAS IR TARNYSTĖ

- 253** Išskirtinį vaidmenį Bažnyčios išganomojoje veikloje vykdo tie jos nariai, kuriems vyskupo rankų uždėjimu yra suteikti įgaliojimai viešai eiti kunigo pareigas Kristaus vardu. Jie dalyvauja Kristaus misijoje ne žmogiškomis jėgomis ir ne vien iš Krikšto malonės plaukiančia galia, bet Šventimų sakramentu jiems suteikta šventąja galia (*potestas sacra*). Šia sakramentine galia tarnaujančioji kunigystė esmingai skiriasi nuo bendrosios tikinčiųjų kunigystės.
- 254** Kunigai trejopoje Bažnyčios pasiuntinystėje dalyvauja ypatingu būdu. Jie skelbia Kristaus Gerąją Naujieną kaip tikri Dievo žodžio tarnai ir vadovauja tikinčiųjų bendruomenei apaštalu įpėdinio vyskupo vardu. Labiausiai jų tarnystės esmė ir svarba išryškėja sakramentinėje šventinimo veikloje. Ypač išganingą veiksmą jie atlieka, kai nekruvinu ir sakramentiniu būdu atnašauja ant altoriaus Viešpaties kryžiaus auką.

NUOLATINIS KUNIGŲ UGDYMAS

- 255** Sinodas atkreipia visų Kauno arkivyskupijos kunigų dėmesį, kad baigus kunigų seminariją jų žmogiškasis, dvasinis, intelektualinis ir pastoracinis ugdymas nesibaigia. Visi kunigai įpareigoti šiam dvasiniam ugdymuisi, kad galėtų tinkamai skaityti laiko ženklus ir vaisingai vykdyti savo tarnystę.
- 256** Nuolatinio kunigų ugdymu rūpinasi Kauno arkivyskupo dekretu patvirtinta šiam darbui pasirengusių, kompetentingų asmenų komisija, kuri numato ir organizuoja kunigų ugdymo struktūrą bei jos funkcionavimo principus. Ši nuolatinio ugdymo programa turi būti prieinama visiems kunigams, pritaikyta jų poreikiams, galimybėms, amžiui, gyvenimo sąlygoms bei pastoracinėms pareigoms.
- 257** Senyvo amžiaus kunigai taip pat yra nuolatinio ugdymo dalyviai, kad giedrai ir su vidine ramybe atliktų tarp kitų kunigų savo vaidmenį. Jie pašaukti tapti gerais kitų kunigų mokytojais ir auklėtojais.
- 258** Kunigai ypač skatinami dalyvauti visuose nuolatinio ugdymo arkivyskupijos kunigų susirinkimuose ir konferencijose teologijos, liturgijos, kanonų teisės bei sielovados klausimais.

- 259** Kad žinios, pateikiamos nuolatinio kunigų ugdymo susirinkimuose būtų veiksmingiau įsisavinamos, o dalyvavimas konferencijose ir paskaitose būtų vaisingesnis, Sinodas rekomenduoja pranešėjams parengti pristatomas medžiagas santrauką ir nurodyti atitinkamą literatūrą.
- 260** Dekanatų dvasios tėvai, paskirti Kauno arkivyskupo dekretu, turi aktyviai dalyvauti nuolat atnaujinant arkivyskupijos kunigų gyvenimą. Visų pirma dvasinių vadovų pareigas jie privalo atlikti tarp dekanato kunigų, tačiau taip pat turi atsiliiepti tiek į bet kurio kunigo asmeninį prašymą, tiek į bendrus Kauno arkivyskupijos kunigų dvasinius poreikius.
- 261** Žmogiškasis kunigo ugdymas vyksta nuolat puoselėjant žmogiškąją teisingumą, sąžiningumą, gailestingumą bei jautrumą, kurie leistų jam suprasti žmonių poreikius, įsigilinti į jų reikalus, mokėti priimti visus žmones ir megzti su jais dialogą. Todėl kunigui svarbu bendrauti su žmonėmis ir dalyvauti jų kasdieniame gyvenime. Tačiau šis bendravimas turi būti pagrįstas asmenybės branda.
- 262** Nuolatinis dvasinis kunigo ugdymas turi reikštis kasdienio gyvenimo atnaujinimu, nuolat ieškant Jėzaus, nes Kristaus sekimo ir dalyvavimo Jo gyvenime slėpinys yra neišsemiamas.
- 263** Savo dvasiniam gyvenimui kunigai turi stiprintis nuo dvejojo stalo: Šventojo Rašto ir Eucharistijos. Būdami Dievo žodžio tarnai, jie kasdien turi skaityti Dievo žodį ir jo klausyti, jį skelbti ir mokyti jo kitus. Dievo žodžio skelbimas yra svarbiausia kunigo misija, esminė jo pašaukimo dalis. Tačiau garbingiausia kunigo veikla yra Eucharistinės aukos atnašavimas. Šiame viso krikščioniško gyvenimo šaltinyje ir viršūnėje kunigas visiškai realizuoja savo bendrystę su Kristumi ir vidinę bendruomenės narių bendrystę. Per vadovavimą tai didžiai tikėjimo paslapčiai ir autentišką jos išgyvenimą kartu su bendruomene kunigo pašaukimas ir jo tarnavimas įgauna savo giliausią esminį mastą. Todėl Eucharistijos šventimas visada bus svarbiausias kunigo gyvenimo įvykis, o pamaldumas Eucharistijai – jo autentiškumo kriterijus Dievo ir žmonių akyse. Kunigo dėmesingumas šiam Bažnyčios sakramentui taip pat yra išreikštas tiek individualioje, tiek bendruomeninėje Švenčiausiojo Sakramento adoracijoje.
- 264** Kadangi ir patį kunigą sužeidžia silpnybės, tegul jis noriai artinasi prie sakramentinio vienijimosi su Kristumi ir broliais, jausdamas savo

nuodėmingumą ir ribotumą. Kunigo išpažintis yra geriausia Viešpaties jam suteikta pamoka, rodanti, kaip jis pats turėtų perduoti gailėstingąjį Dievo meilę. Taigi kunigui rekomenduojama bent kartą per mėnesį švęsti Atgailos sakramentą ir pagal galimybes turėti nuolatinį nuodėmklausį.

- 265** Kiekvienas kunigas įpareigotas kasmet dalyvauti trijų dienų uždaroje rekolekcijoje. Vietą ir laiką numato Kauno arkivyskupas. Esant pagrįstai priežastiai, rekolekcijose galima dalyvauti kitoje vietoje ir kitu metu, tačiau tuomet į arkivyskupijos kuriją pristatoma pažyma apie dalyvavimą jose.
- 266** Per šventimus dvasininkai prisiima įsipareigojimą kalbėti Liturgines vabalas. Kalbėdami brevijorių, jie daro tai Bažnyčios, besimeldžiančios už visą jai patikėtą tautą ir net visą pasaulį, vardu.
- 267** Kunigai privalo skirti laiko Švenčiausiojo Sakramento adoracijai, Šventojo Rašto skaitymui, Rožinio maldai, asmeninei maldai, mąstymui, dvasiniam skaitymui, sąžinės patikrinimui ir kitoms religinėms praktikoms.
- 268** Dvasiniam kunigo ugdymui tarnauja kunigų dvasiniai susitikimai, ypač per adventą ir gavėnią, taip pat dekanato kunigų susitikimai. Sinodas primygtinai ragina, kad ir kiti kunigų susitikimai (vardinių proga, kunigystės šventimų metinės ir pan.) būtų ugdomojo pobūdžio.
- 269** Kunigas dalyvauja pranašiškoje Jėzaus misijoje ir yra įtrauktas į Bažnyčios, kaip tiesos mokytojos, slėpinį. Todėl visą gyvenimą turi būti tęsiamas ir gilinamas jo intelektualinis ugdymas. Kunigas privalo nuolat gilinti Šventojo Rašto žinias ir tęsti Šventosios Doktrinos studijas, grindžiamas Šventuoju Raštu, Bažnyčios Tėvų mokymu, susirinkimų ir popiežių dokumentais, kad išsaugotų tikėjimo grynumą. Nustatytu laiku jis turėtų dalyvauti konferencijose bei seminaruose, skirtuose pastoracijai, teologijos ir bažnytinės teisės aktualijoms, taip pat kitiems mokslams, kurie glaudžiai siejasi su teologija bei sielovadine veikla, kad tai padėtų jam deramai atlikti pastoracinę misiją.
- 270** Kunigai turi visiškai pasišvęsti sielovadinei veiklai, kuriai juos šaukia Viešpats. Tai įmanoma tik tada, kai kunigas nuolat atnaujiną pastangas formuoti savo gyvenimą pagal Jėzaus Kristaus, Gerojo Ganytojo, pavyzdį. Kunigo vidinio gyvenimo ir aktyvaus jo tarnavimo žmonėms vienybę grindžia pilnutinis vienijimasis su Kristumi.

KUNIGŲ GYVENIMO IR ELGESIO NORMOS

- 271** Ganytojai turi rūpintis palaikyti gyvą ryšį su tikinčiais pasauliečiais, kad geriau pažintų jų poreikius ir problemas. Kunigo buvimas tarp pasauliečių turi būti sielovadinio pobūdžio. Jo bendravimas su pasauliečiais turi pasižymėti pagarba, geranoriškumu ir kitomis pozityviomis savybėmis. Dėl savo tarnystės kunigai visada turi garbingai atstovauti pačiam Kristui.
- 272** Sielovadinė kunigo tarnystė siekia kurti Dievo tautos vienybę. Taigi reikalingos visokeriopos pastangos ją palaikyti ir stiprinti bei vengti to, kas skatina tikinčiųjų bendruomenės skilimą ar nesutarimus.
- 273** Celibatas, priimamas kaip ypatinga Dievo dovana, leidžia kunigui visiškai atsiduoti Dievo ir žmonių tarnystei ir sekti Viešpaties Kristaus gyvenimo būdu. Ši dovana reikalauja nuolatinio asmeninio budrumo, reikiamo kuklumo ir visų priemonių, kurios atitolintų kunigui gresiančius sunkumus.
- 274** Susitikimas su Viešpačiu einant evangelinių normų keliu vyksta ir per kunigišką klusnumą. Toks klusnumas teikia brandžią Dievo vaikų laisvę. Todėl kunigas noriai, atsakingai ir su visiška meile priima Šventojo Tėvo ir savo Ordinaro valią. Klusnumo ir pagarbos vyskupui išraiška yra ir sąžiningas tikinčiųjų informavimas apie vyskupijos vadovybės išleistus paliepiamus bei potvarkius ir nuoširdus jų vykdymas.
- 275** Kunigui labai svarbu suprasti, mylėti ir gerbti liturgiją bei jos normas. Liturgija yra Jėzaus Kristaus kunigiškojo darbo pakartojimas, viršūnė, į kurią krypsta Bažnyčios veikla, ir kartu šaltinis, iš kurio plaukia visa jos galia. Todėl šioje srityje kunigas savo nuožiūra negali nieko pridėti, atimti ar keisti. Liturgiją tvarkyti priklauso vien tik bažnytinei vyresnybei: Apaštalo Sostui ir, teisės ribose, vyskupui.
- 276** Jei tai reikalinga, rūpinantis visuotinės Bažnyčios gėriu, žinant ir sutinkant Kauno arkivyskupui, kunigas turi būti pasirengęs imtis bendrus Bažnyčios reikalus apimančių uždavinių – tarnauti misijose, dirbti akademinį darbą, eiti pareigas bažnytinėse institucijose, administruoti.
- 277** Įprastas kunigo drabužis yra sutana, kurią derėtų dėvėti atliekant visas liturgines ir katechezės pareigas. Kitais atvejais dvasininkas turėtų dėvėti tinkamą drabužį su kunigiška apykakle. Ypatingais atvejais – dirbant

fizinį darbą, esant sanatorijoje ar ligoninėje ir pan. – dvasininkai gali vilkėti pasaulietiškus drabužius.

- 278** Sinodas primena kan. 286 reikalavimus, kuriais draudžiama dvasininkams užsiimti prekyba ar verslu tiek asmeniškai, tiek per kitus savo ar kitų asmenų naudai be raštiško Vietos ordinaro sutikimo.
- 279** Dvasininkai negali priklausyti partijoms ir politinėms grupuotėms.
- 280** Be Kauno arkivyskupo sutikimo dvasininkas negali kelti bylos pasaulietiniame teisme.
- 281** Nuo pirmųjų kunigystės metų kiekvienas kunigas privalo sudaryti testamentą pagal civilinės teisės reikalavimus dviem egzemplioriais ir vieną iš jų pateikti arkivyskupijos kurijai. Testamentas atnaujinamas kas penkeri metai. Sudarant testamentą, tiksliai nurodomos medžiaginės gėrybės, kurios yra privati kunigo nuosavybė.

BENDRUOMENINĖ KUNIGŲ TARNYSTĖ

- 282** Vatikano II Susirinkimas moko, kad Kristus nori matyti savo Bažnyčią kaip bendruomenę (*communio*) su Petru priešakyje. Kiekviena dalinė Bažnyčia yra suformuota pagal visuotinės Bažnyčios pavyzdį. Taigi Kauno Bažnyčia su savo vyskupu priešakyje taip pat turi būti autentiška krikščionių bendruomenė. Viena iš būtinų sąlygų tam yra vyskupijos kunigų vienijimasis į tikrą kunigišką šeimą, kurią sutvirtina sakramentinė brolybė ir ryšys su savo vyskupu.
- 283** Bendruomeninį kunigiškos šeimos pobūdį arkivyskupijoje geriausiai atskleidžia Didžiojo ketvirtadienio Krizmos Mišios, kai visi arkivyskupijos kunigai susitinka su savo vyskupu Kauno arkikatedroje ir drauge švenčia Viešpaties Eucharistiją. Taip pat bendruomeninis kunigiškos šeimos pobūdis atsiskleidžia dalyvaujant diakonato ir kunigystės šventimuose.
- 284** Kiekvienos kunigo šventimų metinės, ypač kunigiški jubiliejai, kaip an-tai šventimų 25-mečio ir 50-mečio, suteikia galimybę pagilinti kunigišką bendruomeniškumą. Sinodas skatina kunigus dalyvauti šiose šventėse, kad pabrėžtų savo vienybę ir parodytų vieni kitiems deramą pagarbą ir dėkingumą.

- 285** Broliškus saitus ypač atskleidžia sergančių brolių ir altaristų apgaubimas rūpesčiu. O saitus, kurie siekia anapus laikinumo ribų, liudija kunigų, išėjusių į „Tėvo namus“, prisiminimas. Pagal arkivyskupijos tradiciją kiekvienas kunigas yra įpareigotas paaukoti bent vienas šv. Mišias už kiekvieną mirusį Kauno arkivyskupijos kunigą.
- 286** Kunigai turi prisiminti ir tuos, kurie paliko kunigų gretas. Išmintingai palaikant ankstesnius saitus, galima padėti jiems išsaugoti vienybę su Dievu ir Bažnyčia.
- 287** Kunigišką vienybę ir meilę išreiškia ir rūpinimasis laikytis deramo gyvenimo būdo. Rūpindamasi bendruoju gėriu, kunigų bendruomenė turi pareigą išpėti tuos kunigus, kurie suklysta arba pasiduoda silpnybei.
- 288** Kuriant kunigų bendruomenę, svarbų vaidmenį turi atlikti pagrindinės vyskupijos struktūros, kaip antai: arkivyskupijos kurija, kunigų taryba ar dekanų taryba.
- 289** Reikšmingą vaidmenį arkivyskupijoje atlieka dekanatų kunigų bendruomenės. Jos brandinamos per įvairias sielovadines ir materialios tarpusavio pagalbos formas dekanato ribose, pavyzdžiui, padedant klausyti išpažinčių per rekolekcijas ar parapijos atlaidus ir pan.
- 290** Sinodas atkreipia dėmesį į toje pačioje parapijoje dirbančių kunigų bendruomenę, kurios vienybę įgyvendina kasdienis, solidariai atliekamas sielovados darbas pagal savo pareigas ir kompetenciją.

SOCIALINIAI-BUITINIAI KUNIGŲ GYVENIMO KLAUSIMAI

- 291** Pasaulio, kuris visas savo viltis sudeda į pinigus ir medžiaginių saugumą, akivaizdoje kunigų ūkinis, buitinis ir socialinis gyvenimas neturėtų išsiskirti perdėta prabanga ir tuo piktinti tikinčiuosius.
- 292** Vatikano II Susirinkimas nurodo, kad kunigai turi gauti teisingą atlygį, nes to reikalauja teisingumas. Nustatant atlygį, dera atsižvelgti į užduoties pobūdį ir vietos bei laiko sąlygas. Visiems kunigams atlygis už darbą turi būti pakankamas ne tik pragyventi, bet ir knygoms, priemonėms, būtinoms sielovadoje, įsigyti, taip pat paramai stokojančioms suteikti. Sinodas primena

kunigams, kad materialinės gėrybės, kurios yra atlygis už jų darbą, paliekamos jų nuožiūrai, tačiau atsižvelgiama ir į visos Bažnyčios reikalus.

- 293** Seminarijos auklėtinis, gavęs šventimus, yra įkardinuojamas į vyskupiją ar vienuoliją, kurios savo ruožtu privalo rūpintis dvasininko išlaikymu ne tik jam darbingam esant, bet ir ligoje, nelaimėje ar senatvėje.
- 294** Kunigai pragyvena iš tikinčiųjų aukų, skiriamų už švenčiamas Mišias ir kitus religinius patarnavimus, kaip antai: krikštus, santuokas, laidotuves ir kt. Kunigui susirgus, jis išlaikomas remiantis Kauno arkivyskupijos paramos kasos nuostatais.
- 295** Aukos dydį, skiriamą šv. Mišioms ir kitiems religiniams patarnavimams, nustato Lietuvos Vyskupų Konferencija ir Vietos ordinaras.
- 296** Klebonai tvarkingai pildo Mišių stipendijų knygą, kurioje turi būti aiškiai įrašoma aukotojo prašoma intencija, aukos dydis ir kunigo parašas prie jau paaukotų Mišių. Metų pabaigoje Mišių stipendijų knyga nesunaikinama ir paliekama parapijos archyve.
- 297** Tikintieji taip pat gali skirti auką kunigui pragyventi, kai jis aplanko tikinčiųjų namus. Tačiau yra draudžiamas toks tikinčiųjų namų lankymas (kalėdojimas), kai jo metu surenkamos aukos, bet nevykdoma sielovada.
- 298** Priimant auką, skiriamą už aukojamas šv. Mišias ar kitus religinius patarnavimus, dvasininkui vengtina elgtis taip, kad būtų skiriama didesnė auka.
- 299** Pageidautina, kad auka aukotojo akivaizdoje būtų įrašoma į knygą.
- 300.** Jei to reikalauja bendrieji arkivyskupijos poreikiai, arkivyskupijos kunigų tarybos siūlymu Kauno arkivyskupas turi teisę reikalauti iš kunigų, taip pat vienuolių, dirbančių arkivyskupijoje, papildomos finansinės paramos.
- 301** Kunigai, dirbantys bažnytinėse institucijose, gauna mėnesinį atlyginimą.
- 302** Sinodas mano, kad reikalinga organizuoti pagalbą mažoms ir neturtinoms parapijoms. Specialaus arkivyskupijos fondo sukūrimo projektą turėtų parengti arkivyskupijos kunigų ir ekonominė tarybos.
- 303** Iš broliškos meilės ir teisingumo išplaukia akivaizdi pareiga apgaubti ypatingu rūpesčiu tuos kunigus, kuriems dėl amžiaus ar kitos priežas-

ties (pvz., ligos) buvo suteiktas poilsio statusas. Pagrindinis kriterijus yra amžiaus riba, kuri, pasibaigus 75-iesiems metams, leidžia savo noru paskelbti apie pasitraukimą nuo vykdomų pareigų. Sinodas nurodo, kad, Kauno arkivyskupui priėmus atsistatydinimą, kunigai – tiek, kiek jaučiasi pajėgūs, – vykdytų sielovados tarnystę, nors ir mažesniu mastu, ir būtų naudingi savo sielovadine patirtimi.

- 304** Be pensijos iš valstybinės kasos, kunigai emeritai gali gauti pensinį priedą iš arkivyskupijos pensijų fondo, jei jį nustato arkivyskupijos kunigų ir ekonominė tarybos. Kunigai, užsitarnavę teisę į pensiją ir ją gaunantys iš kitos vyskupijos (ypač kunigai, deleguoti dirbti į užsienį), neturėtų reikalauti pensinio priedo iš savo vyskupijos.
- 305** Kunigai emeritai turi turėti savo atstovą arkivyskupijos kunigų taryboje.
- 306** Pagal visuotinės teisės nuostatas sergantį kunigą turi globoti vietinis dekanas. Globa suprantama ne tik kaip būtina pagalba, bet ir kaip išankstinė profilaktika. Be to, to paties dekanato kunigai privalo parodyti asmeninį rūpestį sergančiais kunigais.
- 307** Sinodas primena kan. 280 reikalavimus, kuriais nurodoma kunigams tam tikra bendro gyvenimo forma. Visi sielovadoje dirbantys kunigai turėtų gyventi tinkamai įrengtoje klebonijoje. Tuo rūpinasi klebonas, padedamas vikarų. Specialius sprendimus savo dekretais nustato Kauno arkivyskupas. Namų tvarkyti galima priimti tik rimtus asmenis, kuriuos parapijiečiai laiko nepriekaištingais ir kurie yra laisvi nuo bet kokių įtarimų. Neturint Kauno arkivyskupo sutikimo, parapijos namuose neleidžiama priimti nuolat gyventi ir priregistruoti pasauliečių, kurie nedirba parapijoje.
- 308** Tarnybinių išvykų išlaidos turi būti padengiamos iš parapijos kasos.
- 309** Kiekvienam Kauno arkivyskupijos kunigui, nesvarbu, kokios rūšies tarnybą ar funkcijas jis atlieka, priklauso vieno mėnesio trukmės poilsio atostogos. Atostogų laiko paskyrimas tiesiogiai priklauso aukštesniojo asmens kompetencijai (pvz., vikarui – klebono, klebonui – dekanui). Kunigas, ketinantis atostogauti už Lietuvos ribų, atostogų laiką derina su tiesioginiu aukštesniu asmeniu.

- 310** Kiekvienas kunigas – tiek klebonas, tiek vikaras – turi teisę turėti vieną laisvą nedarbo dieną per savaitę ir ja naudotis suderinęs laiką su kitais parapijoje dirbančiais kunigais. Tačiau naudojantis laisva diena, būtina garantuoti tikintiesiems tinkamą sielovadinį rūpestį laikantis principo, jog „aukščiausias įstatymas privalo būti sielų išganymas“.
- 311** Sulaukęs 75 metų amžiaus arba ištikus negaliai, klebonas su Ordinaru aptaria tolesnes savo gyvenimo ir sielovadinio darbo sąlygas.
- 312** Jei kunigas dėl sveikatos negali eiti sielovadininko pareigų ir jam reikalinga slauga, Vietos ordinaras numato paramą pragyvenimui ir slaugai.
- 313** Kauno arkivyskupija yra įsteigusi Kauno arkivyskupijos paramos kasą, kurios vienas iš tikslų – paremti pavienius kunigus, negalinčius atlikti tiesioginių savo pareigų dėl ligos, senatvės ar turinčius finansinių sunkumų. Paramos kasos veiklą ir paramos principus reglamentuoja Arkivyskupo patvirtinti Kauno arkivyskupijos paramos kasos nuostatai. Vadovaujantis solidarumo principu, visi arkivyskupijos kunigai yra įpareigoti reguliariai atiduoti numatytą pinigų sumą į Paramos kasą.
- 314** Kunigų bendruomenė turi rūpintis sukurti tinkamas gyvenimo ir buitines sąlygas kunigams emeritams, neturintiems nuosavo būsto. Ypač skubu garantuoti nuolatinę globą neįgaliems kunigams.
- 315** Kauno arkivyskupija gali sudaryti bendradarbiavimo sutartis su šiuo metu veikiančiomis slaugos įstaigomis, turinčiomis gerą vardą ir teikiančiomis kokybiškas paslaugas.
- 316** Kauno arkivyskupijos kurija bendradarbiauja su parapijomis, turinčiomis veikiančius senelių slaugos namus ir gali rūpintis kunigais, kuriems reikalinga slauga.
- 317** Kauno arkivyskupijos kurija Vietos ordinaro sprendimu gali steigti kunigų slaugos namus prie parapijų, kurios turi laisvų pastatų, tinkamų tokiai veiklai.
- 318** Sinodas rekomenduoja, jei tam neprieštarauja giminės, mirusį kunigą laidoti šventoriuje arba kapinėse tos parapijos, kur jis paskutiniuosius metus atliko sielovadinę tarnystę. Laidotuvių liturgijoje skatinami dalyvauti arkivyskupijos kunigai kartu su Kauno arkivyskupu arba jo delegatu.

PAŠAUKIMŲ KUNIGYSTEI BRANDINIMAS PARAPIJOS BENDRUOMENĖJE

- 319** Kiekvienas krikščioniškas pašaukimas ir ypač pašaukimas kunigystei kyla iš Dievo ir yra Dievo dovana. Ji duodama ne už Bažnyčios ribų, bet Bažnyčioje ir per Bažnyčią. Todėl pašaukimų sielovada tenka visai Dievo tautos bendrijai, o tiesiogiai – šeimai, parapijai ir vyskupijai.
- 320** Pirmasis už pašaukimus kunigystei yra atsakingas vyskupijos vyskupas. Jis drauge yra bendrosios ir pašaukimų sielovados vadovas, organizatorius ir koordinatorius. Jo vardu kunigystės pašaukimų sielovadą tvarko Kauno arkivyskupijos kurijos Pašaukimų ugdymo skyrius.
- 321** Rūpestis kunigystės pašaukimais ypatingu būdu tenka taip pat kunigams ir Dievui pašvęstiems asmenims.
- 322** Tinkamiausia aplinka, kurioje pabunda ir bręsta kunigystės pašaukimas, yra šeima. Šią pasiuntinystę šeima vykdo auklėdama vaikus Dievo ir artimo meilės dvasia, šeimos nariams bendrai meldžiantis, dažnai priimant šventuosius sakramentus, aktyviai dalyvaujant parapijos gyvenime, reiškiant pagarbą Bažnyčiai ir kunigams, pritariant gimstančiam pašaukimui bei jį puoselėjant.
- 323** Pašaukimų ugdymą šeimose turėtų darniai papildyti mokykla. Mokymo ir auklėjimo programa, branginanti tiek krikščioniškas, tiek bendražmogiškas vertybes, turėtų padėti jaunuoliams pasirinkti tinkamą gyvenimo kelią, neišskiriant pašaukimo kunigystei.
- 324** Rūpestis kunigystės pašaukimais turėtų būti jaučiamas kiekvienos parapijos bendruomenės gyvenime ir veikloje. Pašaukimų brandinimą parapijoje ypač palaiko sielovados grupės, susirenkančios maldai ir Dievo žodžio apmąstymui, taip pat įsitraukiančios į apaštalinį darbą parapijoje.
- 325** Siekiant žadinti pašaukimus kunigystei, kunigai įpareigojami:
- 325.1** dažnai skatinti tikinčiuosius, ypač šeimas, melstis už pašaukimus;
  - 325.2** rengti kasmetinę maldos savaitę už pašaukimus, į ją įtraukiant ne tik atskirus asmenis ir šeimas, bet ir bažnytines bendruomenes;
  - 325.3** rengti pašaukimų sekmadienį, dalyvaujant atstovams iš Kauno kunigų seminarijos;

- 325.4 pirmąjį mėnesio ketvirtadienį į šv. Mišias už pašaukimus kviesti taip pat šeimas, vaikus ir jaunimą;
- 325.5 adoruojant Švenčiausiąjį Sakramentą dažnai melstis už pašaukimus į kunigystę ir kunigus;
- 325.6 plėtoti sielovadą, kuri skatintų pašaukimus kunigystei (pvz., ministrantų ir jaunimo sambūriai, pasauliečių grupės, sąjūdžiai, draugijos ir kt.);
- 325.7 rengti parapijose Ministrantų dieną;
- 325.8 tinkamus kandidatus siųsti į arkivyskupijos organizuojamus renginius;
- 325.9 taikant visus jaunimo auklėjimo ir katechezės tipus atsižvelgti į pašaukimų temą;
- 325.10 žadinti jaunuolių apaštališką dvasią ir atsakomybės už Bažnyčią supratimą, skiriant konkrečias užduotis;
- 325.11 skatinti tėvus nekliudyti veikti pašaukimo malonei savo vaikuose;
- 325.12 rengti parapijose seminaristų, kunigų, vienuolių ir misionierių gyvenimo pristatymus;
- 325.13. pateikti tikintiesiems daugiau informacijos apie arkivyskupijos kunigų seminariją, vykti į kasmetinę Atvirų durų dieną;
- 325.14 rodyti dėmesį pašaukimams per kunigystės primicijas, jubiliejus, taip pat kunigų laidotuves.

KANDIDATŲ Į KUNIGUS UGDYMAS SEMINARIJOJE

- 326 Už kunigystės pašaukimų ugdymą yra tiesiogiai atsakingas vyskupijos vyskupas.
- 327 Kitas svarbus kunigystės ugdymo aplinką formuojantis veiksnys yra seminarijos bendruomenės struktūra. Kauno kunigų seminarija savo struktūrą organizuoja pagal Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos patvirtintus Kunigų ugdymo Lietuvoje nuostatus (*Ratio Institutionis Sacerdotalis pro Lituania*).
- 328 Kauno arkivyskupas nustato visa, kas būtina arba rekomenduojama tinkamam Kauno kunigų seminarijos vadovavimui ir plėtrai, taip pat prižiūri, kad būtų ištikimai laikomasi jo arba Apaštalo Sosto nustatytų nor-

mų. Jis turėtų padėti kunigams ir tikintiems pasauliečiams įsisąmoninti, jog seminarija yra vyskupijos širdis, ir visų pareiga jai padėti.

- 329** Kauno arkivyskupo paskirtas Kauno kunigų seminarijos rektorius yra tiesiogiai atsakingas už visą seminarijos gyvenimą.
- 330** Rektorius privalo rūpintis, kad seminarijos dėstytojai ir vadovybė, išlaikydami glaudžią dvasios ir veikimo vienybę, drauge su alumnais kurtų tokią bendruomenę, kuri atitiktų Kristaus maldą: „kad jie būtų viena.“
- 331** Seminarijos rektorius ir ugdytojai privalo rūpintis seminarijos plėtote, palaikydami glaudžius ir nuolatinius ryšius su vyskupu bei alumnais, siekti nuolat tobulinti ugdymo metodus.
- 332** Ypač daug dėmesio seminarijoje turėtų būti skiriama tiek kiekvieno ugdytinio, tiek visos bendruomenės dvasiniam brendimui, atpažįstant Dievo valią ir tiriant pašaukimą. Svarbus vaidmuo čia tenka seminarijos dvasios tėvui, kuris būtų tikras tikėjimo liudytojas, išmanantis įvairias dvasinio vadovavimo formas. Dvasios tėvas įveda alumnus į vidinį gyvenimą, atskleisdamas jiems dvasingumo turtus ir būdus jiems įgyti.
- 333** Vyskupijos vyskupas taip pat skiria nuodėmklausius, reguliariai, nustatytu laiku vykdančius savo tarnystę.
- 334** Seminarijoje turi būti studijų dekanas ir pakankamas dėstytojų skaičius. Dekanas yra atsakingas už studijų programos vykdymą. Visi dėstytojai turi būti tinkamai pasirengę savo misijai tiek pedagogine, tiek pastoraicine prasme. Jų kvalifikacija taip pat turi būti patvirtinta akademinio laipsniu. Jie glaudžiai ir darniai bendradarbiauja su rektoriumi ir kitais ugdytojais, prisiimdami bendrą atsakomybę už alumnų ugdymą.
- 335** Ypatingą dėmesį seminarija skiria kandidatų parinkimui. Į seminariją galima priimti tik tuos kandidatus, kurių valios nusiteikimas ir dvasiniai polinkiai rodo, kad jie visam laikui atsidės išskirtinei Bažnyčios tarnystei. Kandidatai į kunigystę privalo turėti teisingą intenciją, pasižymėti tinkamomis dvasinėmis, moralinėmis ir intelektualinėmis savybėmis, fizine ir psichine sveikata, gebėjimu deramai atlikti kunigystės pašaukimo pareigas.
- 336** Seminarijos bendruomenės gyvenimas remiasi tomis nuostatomis, kurios padeda pažinti ir tobuliau suprasti kunigo pašaukimą ir gyvenimą.

- 337** Atsižvelgiant į sudėtingą šių dienų aplinkos religinį ir kultūrinį kontekstą, kunigiškajam pašaukimui ištirti skiriamas vienerių metų parengiamasis kursas.
- 338** Parengiamuoju laikotarpiu ypač stengiamasi taisyti kandidatų žmogiškojo bei dvasinio ugdymo spragas, suteikti jiems galimybę geriau pažinti kunigystę ir jos reikalavimus, kunigo vidinio gyvenimo principus ir pašaukimo malonę.
- 339** Seminarija, kaip bažnytinė auklėjimo bendruomenė, palydėdama būsimuosius kunigus pašaukimo keliu, padeda jiems apsvarstyti Šventimų sakramentą ir jam pasirengti. Ištyrus kandidatą žmogiškuoju ir evangeliniu požiūriu, jam baigus filosofines ir teologines studijas, seminarijos rektorius, vadovaudamasis bendru vadovybės ir Skyrimų bei šventimų komisijos pritarimu, rekomenduoja kandidatą vyskupui diakono, o vėliau kunigo šventimams.
- 340** Arkivyskupijoje yra Skyrimų ir šventimų komisija, kurią sudaro Ordinaro paskirti kunigai. Komisija kolegialiuose susitikimuose aptaria kiekvieną kandidatą, besirengiantį diakono ar kunigo šventimams, ir dėl jo tinkamumo sprendžia balsuodama.

PAŠVĘSTOJO GYVENIMO INSTITUTŲ NARIŲ DALYVAVIMAS ARKIVYSKUPIJOS GYVENIME

- 341** Bažnyčios charizmų ir tarnysčių įvairovėje ypač išsiskiria Dievui pašvęstasis gyvenimas, kuris priklauso Bažnyčios šventumui ir ją praturtina. Tai vyrų ir moterų bendruomenės, kurios šiandien parodo Jėzaus iš Nazareto gyvenimo būdą – skaištų, neturtingą ir klusnų – ir taip tampa būsimosios tikrovės ženklu.
- 342** Arkivyskupijos tikinčiųjų bendruomenei yra svarbu gerbti ir branginti evangelines vertybes, kurias iškelia pašvęstieji: tai skautumas dėl Dangaus karalystės, žemiškųjų gėrybių atsisakymas, savo valios palenkimas bendruomenės tikslams, bendruomeninis Dievo garbinimas, tarnavimas vargšams, dėmesys atstumtiesiems. Pašvęstasis gyvenimas yra iššūkis individualizmui, dvasios maištui ir nežabojamam seksualumui.
- 343** Kiekvienas pašvęstasis ir kiekviena vienuolinė bendruomenė turi padėti tikintiesiems įsisąmoninti ir įgyvendinti savo krikščioniškąjį pašaukimą, būti nuolatinio atsinaujinimo pašaukime ženklu.
- 344** Pašaukimai į pašvęstąjį gyvenimą yra visos tikinčiųjų bendruomenės rūpestis. Ganytojai rūpinasi ne tik pašaukimais į kunigų seminariją, bet ir į Dievui pašvęstąjį gyvenimą. Vienuolis išauga iš bendruomenės ir pagal pašaukimą turi tarnauti bendruomenei. Todėl ganytojai drauge su visa parapija turi džiaugtis kiekvienu gimstančiu kunigo ar vienuolio pašaukimu kaip parapijos religinio gyvenimo vaisiumi ir kurti klimatą, kuris brandintų pašaukimus. Tikintieji kviečiami melstis už Dievui pašvęstuosius, kad būtų ištikimi Kristui ir savo pavyzdžiu bei apaštalaviu kitus prie jo trauktų.
- 345** Bažnyčia vertina kontempliatyvųjį gyvenimą ir laiko jį gyvybiškai svarbiu. Todėl Sinodas primena kontempliatyviųjų vienuolių vaidmenį Kūdikėlio Jėzaus Teresės žodžiais: „Pasaulis, nori jis to ar nenori, turi pajusti iš jų sklindantį puikų aromatą, kuris valo nuolat žmonių kvėpuojamą užnuodytą orą.“
- 346** Sinodas, didžiai vertindamas Dievui pašvęstųjų pašaukimą ir tarnystę, tikisi, jog apaštalinės vienuolijos, įgyvendindamos savo įkūrėjų tikslus

ir atsižvelgdamos į savo meto poreikius bei sąlygas, sieks autentiško dvasinio gyvenimo ir vaisingo išradingumo bei iniciatyvos apaštalinėje veikloje.

- 347** Sinodas kviečia visus vienuolius laikytis Vietos ordinaro nurodymų bei, išsaugant autentišką instituto charizmą, laikantis Konstitucijos ir teisės nuostatų, imtis vyskupijoje tų darbų, kurie yra susiję su Ordinaro rekomenduota sielovadine ir socialine veikla. Ordinaras rūpinasi, kad arkivyskupijoje esančios vienuolijos gyventų vadovaudamosi bažnytinės teisės nurodymais.
- 348** Apaštalinų vienuolių vyresnieji, tardamiesi su Vietos ordinaru, įkurdina savo narius tose parapijose, kur jie galėtų dirbti pagal pašaukimo pobūdį ir nebūtų atitraukti nuo bendruomeninio gyvenimo.
- 349** Vienuolių ir parapijoje dirbančių arkivyskupijos kunigų bendradarbiavimas turi remtis geranoriškumu, žmogišku jautrumu, pagarba ir tarpusavio pagalba, siekiant visuotinio gėrio. Vienuoliai ir arkivyskupijos kunigai raginami palaikyti nuolatinį ryšius, panaudojant įvairias tam tinkamas progas (bažnytinės ir asmeninės šventės, apaštalinius susitikimus ir pan.).
- 350** Sinodas kviečia moterų ir vyrų vienuolių vyresniuosius koordinuotai veikti arkivyskupijoje.
- 351** Svarbu, kad vienuoliai dirbtų parapijose katechezėje su įvairių socialinių grupių žmonėmis.
- 352** Arkivyskupijos seminaristai turi būti supažindinami su pašvęstojo gyvenimo pobūdžiu, vaidmeniu ir verte. Ugdant vienuolinį jaunimą, turi būti brandinama jų tinkama pagarba kunigo asmeniui ir tikinčiųjų bendruomenei.

PASULIEČIŲ BENDRADARBIAVIMAS ARKIVYSKUPIJOS SIELOVADOJE

353 Pasauliečiai yra visateisiai Bažnyčios nariai, aprėpti jos slėpinio ir apdovanoti savitu pašaukimu, kurio tikslas yra ypatingu būdu, rūpinantis laikinaisiais dalykais ir tvarkant juos pagal Dievo valią, ieškoti Dievo karalystės. Todėl Sinodas, didžiai vertindamas ir giliai suvokdamas labai svarbų pasauliečių vaidmenį ir atsakomybę Bažnyčioje, skatina padėti jiems bręsti šiam pašaukimui, atkreipiant ypatingą dėmesį į religinį ugdymą, pašaukimą šventumui, apaštalavimo tarnystę.

RELIGINIS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMAS IR UGDYMAS

354. Tikintieji pasauliečiai, Krikštu pašaukti gyventi pagal evangelinį mokymą, turi teisę į krikščionišką auklėjimą, vedantį į žmogiškojo asmens brandumą ir drauge į išganymo paslapties pažinimą, teisingą jos išgyvenimą, visavertį misijos Bažnyčioje suvokimą. Kiekvienas pakrikštytasis turi teisę gauti tikėjimo mokslą, auklėjimą ir paramą tikėjimui bei krikščioniškam gyvenimui.

355 Bendruomenėms rekomenduojama ypatingą dėmesį kreipti į suaugusiųjų ugdymą. Reikėtų išlaikyti santykį tarp dėmesio vaikams, jaunuoliams ir suaugusiems. Suaugusiųjų sielovada turi būti svarbi bendruomenės pastoracinio plano dalis.

356 Suaugusieji – atraminė grupė, formuojanti vaikus, jaunimą ir visą tikėjimo bendruomenės gyvenimą. Jiems atsidūrus tikėjimo bendruomenės centre, visa bendruomenė tampa besimokančia, keičiančia save ir pasaulį.

357 Suaugusiųjų sielovada, remdamasi autentiškai ir neiškraipytai skelbiama vienatine Evangelijos žinia, turi išlaikyti vienybę su visa Dievo tauta, kartu atspindėti savo vietinę situaciją, idant išganymo žinia būtų pateikiama taip, kad atsiliptų į žmonių poreikius.

358 Suaugusiųjų katechezė yra pagrindinė, nes skirta asmenims, kuriems tenka didžiausia atsakomybė ir kurie gali krikščioniškąją Naujieną išgyventi pačia tobuliausia forma. Siekiant, kad katechezė būtų veiksminga, ji turėtų vykti nuolatos. Bažnyčios dokumentuose katechezė įvardijama kaip viso sielovados proceso dalis.

- 359** Suaugusiųjų katechezė skirta elementariai, visapusiškai ir sistemingai gilinti per Krikštą gautą tikėjimą, taip pat padėti žmogui siekti pilnaviškos brandos Kristuje.
- 360** Evangelizacija yra pirminis Evangelijos skelbimas tiems, kurie jos dar nėra girdėję. Pakartotinė evangelizacija skiriama ją užmiršusiems.
- 361** Formalus (studijos universitete, kolegijoje, t. y. tos, kurios teikia formalų išsilavinimą, atitinkantį valstybės pripažintus mokslo standartus) ir neformalus (kursai, seminarai, stovyklos ir pan.) religinis ugdymas teikia sistemingus ir specialius kursus, neapsiriboja pamatiniais tikėjimo elementais.
- 362** Tikėjimą į Dievą gali sustiprinti neformalios progos (proginės paskaitos, minėjimai, šventės, atleidai, piligriminės kelionės ir pan.), fragmentiškai ir atsitiktinai pasitaikančios kasdieniame suaugusiųjų gyvenime.
- 363** Viena svarbiausių suaugusiųjų mokymosi formų yra savo patirties įvardijimas, įsisąmoninimas, sąmoningas kritinis apmąstomasis pokalbis.
- 364** Bendruomenės turėtų kurti priimančias, atviras ir laisvas erdves, kur atėjęs žmogus galėtų išsakyti savo giliausius rūpesčius, klausimus, problemas, kur kiekvieno pažeidžiamumas būtų gerbiamas.
- 365** Nuolatiniam suaugusiųjų religiniam švietimui turi pasitarnauti išsamiai parengti pamokslai (homilijos), parapiinės rekolekcijos; taip pat bendruomenėse, atliepiančios konkretų vietos poreikį, rengiami teminiai seminarai, kursai. Parapijos kunigai ir atsakingi pastoracijos bendradarbiai įpareigojami domėtis ir nuolat informuoti, raginti, o neretai (bent atstovams) sudaryti sąlygas dalyvauti dekanato, vyskupijos, visos Lietuvos mastu suaugusiesiems rengiamose programose. Kunigai neturi palikti suaugusiųjų tik mėgėjiškai savišvietai.
- 366** Suaugusiųjų sielovada reiškia ir būtina:
- 366.1** kalbėti tokia tikėjimo kalba, kurią suprastų įvairų išsilavinimą turintys suaugusieji;
- 366.2** kurti daugiau prieinamesnių vietų, kur nuo Bažnyčios nutolusieji būtų svetingai sutinkami, o dalyvavusieji katechumenato ar kurioje nors kitoje įkrikščioninimo programoje suaugusieji galėtų tęsti savo tikėjimo kelionę Bažnyčios bendruomenėje;

- 366.3** ieškoti ugdymo programų, atitinkančių žmonių grupių vietinius ir kultūrinius poreikius;
- 366.4** atsakingai traktuoti liaudiškąjį pamaldumą, į katechezę įtraukiant Evangeliją atspindinčius aspektus;
- 366.5** nuosekliomis dvasininkų ir Bažnyčios institucijų pastangomis stengtis pasiekti suaugusiuosius, atsiliepiant į jų poreikius;
- 366.6** perteikiant Kristaus Gerąją Naujieną atkreipti dėmesį į vyrų ir moterų psichologinius skirtumus.
- 367** Suaugusiųjų tikėjimas pirmiausia bręsta ne mokantis sąvokų, bet dalijantis krikščionių bendruomenės, kurios nariais būdami jie duoda kitiems ir iš kitų gauna, gyvenimu.
- 368** Suaugusieji yra atsakingi už krikščioniškų vertybių įgyvendinimą. Parapijų kunigai ir pastoracinės tarybos įpareigoti atpažinti, skatinti ir remti geras pasauliečių iniciatyvas.

KATALIKIŠKŲ BENDRUOMENIŲ, ORGANIZACIJŲ, JUDĖJIMŲ IR MALDOS GRUPIŲ SIELOVADA

- 369** Bažnyčioje egzistuoja susivienijimų, kur tikintieji – tiek dvasininkai, tiek pasauliečiai, tiek dvasininkai ir pasauliečiai kartu – bendromis pastangomis siekia tobulesnio gyvenimo, rūpinasi viešu kultu ar krikščioniškuoju mokymu arba atlieka kitus apaštalavimo darbus, tokius kaip evangelizavimo iniciatyvos, gailestingumo ir artimo meilės veikla, laikinosios tvarkos gaivinimas krikščioniškąja dvasia.
- 370** Tikintieji turi teisę privačiu tarpusavio susitarimu kurti susivienijimus, kuriais siekiama Bažnyčios teisėje numatytų tikslų.
- 371** Visi – tiek vieši, tiek privatūs – tikinčiųjų susivienijimai, nesvarbu, koku titulu ar vardu vadintųsi, privalo turėti savo statutą, kuriame nurodomas susivienijimo tikslas arba socialinė priežastis, būstinė, valdymas ir dalyvavimo susivienijime sąlygos. Statute nurodomas ir veiklos pobūdis, atsižvelgiant į galimą naudą pagal laiko ir vietos sąlygas. Statute, atsižvelgiant į laiko ir vietos poreikius, numatomos veikimo formos ir kiti reikalavimai.
- 372** Bažnyčia nepripažįsta jokio privataus tikinčiųjų susivienijimo, jei prieš

tai kompetentinga bažnytinė vyresnybė neištyrė jo statuto ir neišsakė savo nuomonės.

- 373** Kiekvienas klebonas pagal galimybes tegloboja bendruomenes, judėjimus, organizacijas ar maldos grupes, kurios yra jo parapijoje, padėdamas joms įgyvendinti savo misiją ir nenuklysti nuo Bažnyčios mokymo.
- 374** Parapijos klebonas yra atsakingas, kad informacija apie Kauno arkivyskupijoje veikiančias bendruomenes, judėjimus, organizacijas, maldos grupes ar centrus pasiektų parapijos bendruomenę; jis taip pat yra atviras parapijoje besisteigiančioms pasauliečių organizacijoms ar iniciatyvoms.
- 375** Klebonai arba Vietos ordinaro įgalioti kunigai turi skatinti, kad organizacijų, bendruomenių, judėjimų ar maldos grupių vadovai ir kapelionai tobulintų darbo įgūdžius.
- 376** Kauno arkivyskupijoje esančios katalikiškos žiniasklaidos priemonės turi būti atviros skleisti informaciją apie organizacijų, bendruomenių, judėjimų ar maldos grupių veiklą. Organizacijos turi teikti informaciją arkivyskupijos žiniasklaidai.
- 377** Kauno arkivyskupijoje esantys susivienijimai (organizacijos, bendruomenės, judėjimai, maldos grupės) turėtų būti aktyvios bei prisidėti prie bendrų Kauno arkivyskupijos mastu rengiamų pastoracinių projektų.

ASMENINIS IR BENDRUOMENINIS PAŠAUKIMAS SIEKTI ŠVENTUMO IR DALYVAVIMAS BAŽNYČIOS PASIUNTINYSTĖJE

- 378** Visi arkivyskupijos tikintieji pagal savo pašaukimą ir galimybes privalo skirti savo jėgas gyventi šventą gyvenimą ir rūpintis Kauno Bažnyčios augimu bei jos nuolatiniu šventėjimu.
- 379** Svarbiausias ir esminis sielovados tikslas yra vesti tikinčiuosius į asmenišką susitikimą su Kristumi, dvasinį gyvenimą grįšti Evangelija ir iš jos kylančiais krikščioniškosios doktrinos principais.
- 380** Pasauliečių pašaukimas šventumui reiškia kvietimą gyventi pagal Dvasią, išitraukus į laikinąją tikrovę ir dalyvaujant žemiškoje veikloje. Didžiulę reikšmę turi tikinčiųjų pasauliečių gyvenimo vientisumas. Jie tu-

ri siekti šventumo įprastinėmis profesinio gyvenimo sąlygomis, vykdydami savo pašaukimą, kasdienius užsiėmimus.

381 Tikram sielovadiniam ugdymui parapijų bendruomenėse reikalinga:

381.1 autentiška maldos gyvenimo pedagogika;

381.2 įtikinama ir veiksminga katechezė, išskelianti:

381.2.1 sekmadieninį ir kasdienį Eucharistijos šventimą;

381.2.2 bendruomeninę ir asmeninę Švenčiausiojo Sakramento adoraciją;

381.2.3 reguliarių Šventojo Rašto skaitymą;

381.2.4 dažną individualią Atgailos sakramento praktiką;

381.2.5 dvasinį vadovavimą/palydėjimą;

381.2.6 pamaldumą Švč. Mergelei Marijai;

381.2.7 sekimą šventųjų pavyzdžiais;

381.2.8 asmeninį įsipareigojimą, atliekant kasdienes bendruomenines ir individualias pareigas;

381.2.9 tinkamą šeimos sielovadą ir nuoseklų socialinį bei politinį angažavimąsi.

382 Siekiant asmeninio ir bendruomeninio šventumo, remiantis apaštališkuoju laišku *Novo Millennio Ineunte*, rekomenduojama skleisti septynis sielovados prioritetus:

382.1 šventumą;

382.2 maldą;

382.3 sekmadieninį Švenčiausiosios Eucharistijos šventimą;

382.4 Atgailos sakramentą;

382.5 malonės pirmenybę;

382.6 Dievo žodžio klausymąsi;

382.7 jo skelbimą.

PASAULEČIŲ IR KUNIGŲ BENDRADARBIAVIMAS

383 Klebonai ir kiti vyskupijos bei vienuolijų kunigai visuomet teprisimena, kad teisę ir pareigą apaštalausti turi visi tikintieji, nesvarbu, ar jie būtų dvasininkai

ar pasauliečiai, ir kad Bažnyčios ugdyme pasauliečiai turi savo dalį. Tegul jie visi kartu broliškai veikia Bažnyčioje ir stropiai rūpinasi apaštalavimu.

- 384** Pasauliečiai veikia parapijoje, palaikydami glaudų ryšį su savo kunigais.
- 385** Pasauliečiai turėtų įsitraukti į Bažnyčios tarnybas ir uždavinius tiek, kad neliktų apleistos jų šeimos, specifinės profesinės, visuomeninės, ekonominės, kultūrinės ir politinės srities pareigos, budėti, kad nenukentėtų asmeniniai įsipareigojimai.
- 386** Būtinai nuoširdus kunigų, vienuolių ir pasauliečių bendradarbiavimas, švenčiant liturgiją, skelbiant Dievo žodį, katechizuojant, pasauliečiams patikint įvairias tarnystes ir užduotis.
- 387** Bažnyčios apaštalavime, skatinant vienybės dvasią, būtina stengtis, kad būtų pasiektas bendras tikslas ir išvengta žalingo lenktyniavimo. Visi apaštalaujantieji tebrangina vieni kitus, vieni prie kitų derinasi, išlaikydami sau būdingą veikimą.
- 388** Parapijos klebonas tekviečia tinkamus pasauliečius bendradarbiauti pastoraciniame darbe, o pasauliečiai pagal galimybes teatsiliepia.
- 389** Pasauliečiai į parapijos veiklą įsitraukia, laikydamiesi šių bendradarbiavimo formų:
- 389.1.** etatiniai ir samdomi darbuotojai įdarbinami pagal galiojančius valstybės įstatymus;
- 389.2** norintys įsitraukti į Bažnyčios veiklą visuomeniniais pagrindais su klebonu sudaro savanoriško darbo sutartis;
- 389.3** trumpalaikiai konkrečiai pagalbai sutartys nesudaromos.
- 390** Sudarant su pasauliečiais sutartis, jose turi būti apibrėžiamas darbo turinys ir darbo sąlygos.
- 391** Klebonas yra atsakingas už darbuotojų ir savanorių darbo sąlygas, taip pat už psichologinę, dvasinę atmosferą.
- 392** Iškilus nesutarimams tarp klebono ir parapijoje dirbančių pasauliečių darbo ir bendradarbiavimo klausimais, kreipiamasi į aukštesnes bažnytines instancijas.

PASAULIEČIŲ PAREIGOS IR UŽDAVINIAI BAŽNYTINĖSE INSTITUCIJOSE

- 393** Pasauliečiai gali vykdyti įvairias tarnystes, pareigas ir funkcijas, jiems deramas liturgijoje, tikėjimo perdavime ir sielovadinėse Bažnyčios struktūrose, bet jos turi būti suderintos su jų savitu pasaulietišku pašaukimu, kitokiu negu pašaukimas sakramentinei tarnystei.
- 394** Reikiamų savybių ir pasirengimą turintys pasauliečiai gali būti skiriami nuolatinei lektorių ir akolitu tarnystei. Ten, kur Bažnyčiai trūksta tinkamų tarnų, o jie reikalingi, net lektorais ir akolitais nesantys pasauliečiai, laikydamiesi atitinkamų teisinių nuostatų ir tinkamai pasirengę, gali atlikti kai kurias jų pareigas, kaip antai Žodžio tarnystę, vadovauti liturginėms maldoms ir dalyti šv. Komuniją.
- 395** Katalikai pasauliečiai pagal atitinkamus teisės nuostatus gali prisidėti prie vadovavimo Bažnyčioje šiais būdais:
- 395.1** dalyvauti dalinių Bažnyčių susirinkimuose;
  - 395.2** dalyvauti vyskupijos sinode;
  - 395.3** dirbti sielovados tarnybose;
  - 395.4** drauge su kitais asmenimis rūpintis parapijos sielovada;
  - 395.5** bendradarbiauti pastoracinėse ir ekonominių reikalų tarybose;
  - 395.6** būti bažnytinių teismų nariais;
  - 395.7** eiti kitas jiems patikėtas pareigas.
- 396** Tikintiesiems pasauliečiams Bažnyčioje skirti šie uždaviniai:
- 396.1** liudyti Kristų, skelbiant Evangeliją ir autentišką Bažnyčios mokymą;
  - 396.2** išlaikyti ryšį su Bažnyčios ganytojais;
  - 396.3.** vienybėje su parapijų ganytojais kurti gyvą tikinčiųjų bendruomenę;
  - 396.4** priiimti atsakomybę, būti iniciatyviems, kūrybingiems, atsižvelgiant į laiko ženklus įsitraukti į Bažnyčios misiją;
  - 396.5** gyventi Evangelija, tarnaujant žmogui ir visuomenei, skleisti pagarbą žmogaus asmens kilnumui, gerbti neatimamą teisę gyventi, ginti religijos laisvę, įsipareigoti šeimai, su meile tarnauti artimui, dalyvauti socialiniame, ekonominiame, politiniame visuomenės gyvenime, ginti žmogaus laisvę, evangelizuoti kultūrą.

SIELOVADOS INSTITUCIJOS IR JŲ VEIKLA ARKIVYSKUPIJOJE

ŠEIMŲ SIELOVADA ARKIVYSKUPIJOJE

- 397** Santuokos sujungti vyras ir moteris drauge su savo vaikais sudaro šeimą. Sutuoktinių meilė ir vaikų gimimas sukuria asmeninius ryšius ir pirma pradę atsakomybę tarp tos pačios šeimos narių. Šeima taip pat yra pirminė visuomeninio gyvenimo ląstelė ir pagrindas (plg. KBK, 2201–2207).
- 398** Šeimų sielovada yra vienas iš svarbiausių Kauno arkivyskupijos sielovados uždavinių, nes tiek asmens, tiek žmogiškosios bei krikščioniškosios visuomenės gerovė glaudžiai susijusi su vedusiųjų ir šeimų bendruomenių gerove, o prie pagrindinių šeimos uždavinių priklauso ir bažnytiniai uždaviniai: šeima yra pašaukta kurti Dievo karalystę istorijoje, dalyvaujama Bažnyčios gyvenime ir jos pasiuntinystėje.
- 399** Šeimų sielovados iniciatorius ir vykdytojas Kauno arkivyskupijoje yra Vietos ordinaras, veikiantis per savo įsteigtas struktūras ir sielovadininkus. Jo vardu šeimų sielovadą tvarko Kauno arkivyskupijos kurijos Šeimų sielovados skyrius.
- 400** Šeima, būdama sielovados objektas, kartu yra ir jos subjektas, todėl pagrindinis vaidmuo vykdant šeimų sielovadą tenka pačiai šeimai, kuri visas gyvenimo sritis planuoja pagal Dievo ir Bažnyčios įsakymus, krikščioniškai auklėja vaikus, brandina tikėjimą ir skaistumą, kad visi šeimos nariai subręstų kaip krikščionys. Vėliau šeima dalijasi dvasine meile ir materialine pagalba su kitomis šeimomis.
- 401** Kiekviena papartinė bendruomenė turi pareigą ir atsakomybę rūpintis šeimų sielovada.
- 402** Kauno arkivyskupijoje veikia Šeimų centrai, kurie, remdamiesi katalikiškos moralės principais, padeda vykdyti šeimų sielovadą, ugdyti ir palaikyti šeimą bei skleisti gyvybės kultūrą.

ŠEIMOS CENTRŲ STRUKTŪRA

- 403** Į Kauno arkivyskupijos Šeimos centrų sudėtį įeina Kauno arkivyskupijos Šeimos centras, dekanatų Šeimos centrai, pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centrai ir parapijų pastoracinių tarybų Šeimos sekcijos.
- 404** Arkivyskupijos Šeimos centro veiklą reglamentuoja Arkivyskupo patvirtintas Kauno arkivyskupijos Šeimos centro statutai.
- 405** Kauno arkivyskupijos Šeimos centrą steigia ar jo veiklą nutraukia Vietos ordinaras.
- 406** Arkivyskupijos dekanatų Šeimos centrus steigia ar jų veiklą nutraukia Vietos ordinaras dekanato ir arkivyskupijos Šeimos centro teikimu. Arkivyskupijos pastoracijos centrų /parapijų Šeimos centrus steigia ar jų veiklą nutraukia Vietos ordinaras klebono ir arkivyskupijos Šeimos centro teikimu.
- 407** Kauno arkivyskupijos Šeimos centras koordinuoja dekanatų ir pastoracijos centrų /parapijų Šeimos centrų veiklą, vykdo kitas Sinodo dokumentuose ir Statute numatytas funkcijas.
- 408** Parapijų Šeimos sekcijos veiklą palaiko ir kontroliuoja parapijos klebonas.
- 409** Kauno arkivyskupijos Šeimos centrui vadovauja direktorius, kurį skiria ir atleidžia Vietos ordinaras. Direktorius priklauso Kauno arkivyskupijos pastoracinei tarybai. Dekanatų Šeimos centrų vadovus dekanato teikimu skiria ir atleidžia Vietos ordinaras. Pastoracijos centrų /parapijų Šeimos centrų vadovus skiria ir atleidžia parapijos klebonas.
- 410** Kauno arkivyskupijos Šeimos centro direktorius centro darbuotojų kandidatūras tvirtinti teikia Ordinarui, dekanatų Šeimos centrų vadovai centro darbuotojų kandidatūras tvirtinti teikia dekanams, pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centrų vadovai – klebonams.
- 411** Kauno arkivyskupijos Šeimos centro direktorius kalendorinių metų pradžioje kompetentingai arkivyskupijos kurijos institucijai pateikia praėjusių metų veiklos ataskaitą. Taip pat pateikia ateinančių metų veiklos planą ir numatomo biudžeto projektą.
- 412** Kauno arkivyskupijos dekanatų Šeimos centrų vadovai kalendorinių metų pradžioje praėjusių metų veiklos ataskaitą pateikia dekanui ir

Kauno arkivyskupijos Šeimos centrui, o pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centrų vadovai atsiskaito parapijos klebonui ir dekanato Šeimos centrui. Taip pat atitinkamai pateikia ateinančių metų veiklos planą ir numatomo biudžeto projektą.

413 Kauno arkivyskupijos Šeimos centrų darbuotojai:

413.1 turi būti praktikuojantys katalikai, kurių gyvenimo būdas atitinka Bažnyčios mokymą;

413.2 pažinti Bažnyčios mokymą ir juo remtis savo darbe;

413.3 turėti tinkamos kompetencijos dirbti šeimų sielovadoje;

413.4 turi būti savo darbo srities specialistai.

Arkivyskupijos šeimos centro veikla

414 Kauno arkivyskupijos Šeimos centras vykdo šią veiklą:

414.1 formuoja šeimų sielovados koncepciją ir strategiją;

414.2 rengia ir įgyvendina šeimų sielovados programas;

414.3 numato arkivyskupijos Šeimos centrų veiklos strategiją ir uždavinius;

414.4 koordinuoja, teikia informaciją ir reikiamą pagalbą dekanatų ir pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centrų veiklai;

414.5 organizuoja dekanatų ir pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centrų darbuotojams ir savanoriams kvalifikacijos kėlimo kursus;

414.6 inicijuoja, vykdo ir padeda arkivyskupijos Šeimos centrams įgyvendinti jų šeimų sielovados programas;

414.7 bendradarbiauja su dekanatų ir pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centrais, rengdami sužadėtinius sakramentinei santuokai;

414.8 teikia pagalbą (supervizijas) Šeimos centrų darbuotojams, individualiai konsultuojant ir vedant grupinius užsiėmimus;

414.9 inicijuoja ir palaiko šeimų mokymo ir savitarpio paramos grupių veiklą Kauno arkivyskupijoje;

414.10 rengia mokymus šeimų grupių vadovams ir lyderiams;

414.11 formuoja katalikišką jaunimo požiūrį į lytiškumą, meilę, šeimą, gyvybę;

414.12 ieško finansavimo šaltinių ir rengia projektus;

- 414.13 bendradarbiauja su Lietuvos šeimos centru, dalyvauja Lietuvos šeimos centrų tarybos ir darbo grupių veikloje;
- 414.14 palaiko ryšius su arkivyskupijos institucijomis ir krikščioniškais šeimų judėjimais bei grupėmis, valstybinėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis;
- 414.15 leidžia ir platina spaudinius aktualiais šeimai klausimais, bendradarbiaudamas su Lietuvos šeimos centru;
- 414.16 ugdo visuomenės pilietiškumą organizuodamas renginius, akcijas, šventes, saugodamas ir gindamas šeimos, žmogaus orumo ir gyvybės vertybes;
- 414.17 palaiko ryšius su kitų kraštų šeimų sielovados centrais.

Arkivyskupijos dekanatų ir pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centrų veikla

- 415 Kauno arkivyskupijos dekanatų ir pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centrai vykdo šią veiklą:
  - 415.1 bendradarbiauja su arkivyskupijos Šeimos centru;
  - 415.2 koordinuoja, teikia informaciją ir reikiamą pagalbą parapijų šeimos sekcijų veiklai;
  - 415.3 vykdo šeimų sielovados programas;
  - 415.4 bendradarbiaudamas su arkivyskupijos Šeimos centru rengia sužadėtinius sakramentinei santuokai;
  - 415.5 padeda sužadėtiniams kaip būsimai šeimai įsitraukti į parapijos gyvenimą;
  - 415.6 padeda organizuoti jaunų šeimų (susituokusių parapijoje) susitikimus;
  - 415.7 vykdo prevencines ir šviečiamojo pobūdžio programas;
  - 415.8 organizuoja šeimų mokymo ir savitarpio paramos grupes;
  - 415.9 padeda parapijos šeimoms probleminiais ir kriziniais atvejais;
  - 415.10 rūpinasi išsiskyrusių šeimų sielovada;
  - 415.11 teikia šeimoms individualias konsultacijas;
  - 415.12 organizuoja šventes, akcijas, renginius šeimoms;

- 415.13 bendradarbiauja su katalikiškų šeimų judėjimais ir grupėmis;
- 415.14 bendradarbiauja su visuomeninėmis organizacijomis ir valstybės institucijomis, teikiant reikiamą pagalbą šeimoms;
- 415.15 ieško finansavimo šaltinių ir rengia projektus.

SUTUOKTINIŲ SIELOVADA

- 416 Šeima remiasi santuoka. Santuoka – tai sąjunga, kuria vyras ir moteris susivienija visam gyvenimui ir kuri savo prigimtimi yra skirta sutuoktinių labai ir vaikų gimdymui bei auklėjimui (KBK, 1601). Tik tokia sąjunga gali būti pripažinta ir visuomenės patvirtinta kaip santuoka. Kiti asmenų ryšiai, neatitinkantys minėtų sąlygų, negali būti laikomi santuoka.
- 417 Ganytojiškas rūpestis šeima praktiškai reiškia, kad visų bažnytinės bendruomenės narių uždavinys – padėti sutuoktiniams suprasti ir išgyventi naująjį savo pašaukimą ir pasiuntinystę. Kad šeima kaskart labiau taptų meilės bendruomene, būtina, kad visi jos nariai būtų remiami ir parengti atsakingai spręsti naujas problemas, su kuriomis susiduria, kad galėtų patarnauti vienas kitam ir aktyviai dalyvauti šeimos gyvenime.
- 418 Labai svarbu, kad sutuoktiniai Katalikų Bažnyčios mokymą pažintų ir sielovadinį rūpestį patirtų ne tik tada, kai juos ištinka krizė. Veiksmingiausias ir visiems prieinamas būdas perduoti krikščioniškas vertybes yra vienos šeimos pagalba kitai šeimai.
- 419 Sutuoktinių sielovada pasitarnauja:
  - 419.1 pamokslai, homilijos;
  - 419.2 rekolekcijos šeimoms ir sutuoktiniams;
  - 419.3 šeimų maldos grupės;
  - 419.4 tėvų katechezė, rengiant vaikus sakramentams;
  - 419.5 šeimų stovyklos, šventės šeimoms, piligriminės kelionės;
  - 419.6 šeimų susitikimai, paskaitos, seminarai, konsultacijos.
- 420 Rekolekcijas, paskaitas, seminarus, šventes, piligrimines keliones, stovyklas, maldos ir savitarpio paramos grupes organizuoja dekanatų Šeimos centrai, pastoracijos centrų /parapijų Šeimos centrai, Šeimos sekcijos, šeimų judėjimai, vienuolijos ir kitos arkivyskupijos institucijos,

vykdančios šeimų sielovadą. Tėvų katechezė vykdoma parapijose. Už tinkamą katechetinį tėvų ir vaikų parengimą tiesiogiai atsakingas parapijos klebonas. Individualias šeimų konsultacijas teikia specialistai, turintys Ordinaro įgaliojimą užsiimti šia praktika.

JAUNŲ ŠEIMŲ SIELOVADA

421 Jaunos šeimos, gyvenančios sekularioje, egoizmą skatinančioje visuomenėje, užkluptos naujos atsakomybės, dažnai yra nepajėgios tinkamai krikščioniškai išspręsti pirmųjų santuokinio gyvenimo išbandymų ir krizių. Po santuokos išryškėjus sunkiems sutuoktinių charakterių bruožams ar ydoms ir nepajėgiant aukotis, kritiškai savęs vertinti, jauni šeimai labai padėtų išmintingas ir brandus palaikymas. Dėl ekonominių ir kitokių priežasčių jaunos šeimos neretai gyvena su tėvais ir nesugeba tinkamai bendrauti nei tarpusavyje, nei su tėvų šeima. Todėl labai svarbu paremti jaunas šeimas padedant joms atsiskirti ir įgyvendinti skirtingus savo šeimos uždavinius. Čia į pagalbą gali ateiti tos krikščioniškos šeimos, kurios ilgiau gyvena santuokoje ir yra sukaupusios pakankamai išminties, kad galėtų tinkamai krikščioniškai paremti kitas šeimas.

422 Jaunų šeimų sielovadai pasitarnauja:

422.1 šeimų susitikimai;

422.2 rekolekcijos jaunoms šeimoms;

422.3 paskaitos, seminarai, individualios konsultacijos;

422.4 natūralaus šeimos planavimo mokymas;

422.5 „Besilaukiančios poros (mamos)“ ir kitos grupės;

422.6 jaunų šeimų stovyklos, piligriminės kelionės;

422.7 ryšys su šeimų judėjimais.

423 Parapijos bendruomenė prisiima atsakomybę įvesti jauną šeimą į parapijos gyvenimą. Naudinga rengti jaunų šeimų, susituokusių parapijos bažnyčioje, susitikimus, šventes, stovyklas, piligrimines keliones. Labai reikšminga patikėti jaunoms šeimoms konkrečius įsipareigojimus ir prisiimti atsakomybę. Už tėvų ir krikštatėvių katechezę rengiantis vaikų Krikštui tiesiogiai atsakingas parapijos klebonas. Individualias konsultacijas teikia specialistai, turintys Ordinaro įgaliojimą užsiimti šia praktika.

ŠEIMŲ SIELOVADA YPATINGAIS ATVEJAIS

Mišrios šeimos

- 424** Mišrios šeimos gali būti sudarytos tarp katalikų ir krikštytų nekatalikų, taip pat tarp katalikų ir nekrikštytųjų. Santuokos tarp katalikų ir kitų krikščionių turi daug elementų, kuriuos reikia įvertinti ir ugdyti, turint omenyje tą indėlį, kurį jos gali suteikti ekumeniniam judėjimui. Tai ypač akivaizdu tais atvejais, kai abu sutuoktiniai ištikimai atlieka savo religines pareigas. Bendras Krikštas ir malonė leidžia tų santuokų partneriams pagrįsti ir argumentuoti savo moralinių ir dvasinių vertybių vieningumą.
- 425** Santuokoje tarp katalikų ir nekrikštytųjų nekrikštytasis sutuoktinis gali išpažinti kitą religiją, ir jo įsitikinimus reikia vertinti pagarbiai, pagal Vatikano II Susirinkimo deklaraciją apie santykius su nekrikščionių religijomis *Nostra aetate*, tačiau dažnai tokių santuokų nekrikštytasis asmuo neišpažįsta jokios religijos.
- 426** Pirmiausia reikia atkreipti dėmesį į katalikiškosios šalies teisę laisvai praktikuoti tikėjimą ir iš čia kylančią pareigą rūpintis, kad vaikai būtų pakrikštyti ir auklėjami katalikiškai.
- 427** Svarbiausia, kad katalikiškoji šalis stiprintų savo tikėjimą, kaskart brandžiau jį suprastų ir praktikuotų.
- 428** Reikia visais būdais remti kataliką sutuoktinį, kad šeimoje savo katalikišku gyvenimu jis galėtų liudyti tikėjimą.

Gyvenimas kartu nesusituokus

- 429** Dažniausiai gyvenimą nesusituokus skatina bent keletas pagrindinių veiksnių: kai santuoka nėra įmanoma dėl prieš tai buvusios santuokos, dėl psichologinių priežasčių, baimės įsipareigoti, materialinių priežasčių.
- 430** Išskirtinos šios pagrindinės gyvenimo nesusituokus formos:
- 430.1** *Partnerystė*. Tai savanoriškas vyro ir moters susitarimas bendrai gyventi, turint tikslą sukurti šeimyninius santykius. Partnerystę įregistruoja ir išregistruoja civilinės metrikacijos įstaigos. Dau-

gelis žmonių partnerystę norėtų pateisinti, iškeldami tam tikrus tokių santykių privalumus. Savo ruožtu Bažnyčia, atsižvelgdama į galutines, pirmines, iš tikėjimo kylančias normas, tokių ryšių negali pripažinti.

430.2 *Gyvenimas susidėjus.* Šis atvejis prilygsta partnerystei, tik jis nėra registruotas teisiškai. Dažnai tokį gyvenimą renkasi labai jauni arba jau išsiskyrę žmonės, vengdami ilgalaikių įsipareigojimų ir atsakomybės. Bažnyčia tokių ryšių nepripažįsta ir kviečia keisti tokią savo gyvenimo padėtį.

430.3 *Bandomasis laikotarpis iki vedybų.* Jį nulemia baimė įsipareigoti, mada ir tikėjimo silpnumas. Tai galima apibūdinti kaip nederamą „eksperimentavimą“ žmonėmis. Žmogaus orumas reikalauja bešalygiškos meilės, grįstos pasitikėjimo ryšiu, o ne „pabandyti“. Bažnyčia, savo ruožtu atmeta bet kokį „eksperimentavimą“ santuokiniu gyvenimu.

430.4 *Laisvi ryšiai.* Tai ryšiai, kurių nepripažįsta jokios institucijos – nei civilinės, nei religinės.

431 Ganytojų ir vietinės bendruomenės rūpestis pažinti – kiekvieną atskirai – tokias situacijas ir konkrečias jų priežastis, taktiškai ir pagarbiai bandyti suartėti su taip gyvenančiais ir padėti jiems savo padėtį pataisyti.

432 Pirmiausia reikia rūpintis užkirsti kelią tokiems ryšiams atsirasti. Svarbu suvienyti katechetų, jaunimo ir Šeimos centrų bendras pastangas, padedant jaunuoliams suprasti Santuokos sakramento žmogišką ir antgamtinę realybę. Šiais atvejais labai svarbu pasakyti žmonėms tiesą apie jų gyvenimą, o kartu su meile ir neatstumiant pasiūlyti pagalbą.

Katalikai, sudarę tik civilinę santuoką

433 Katalikų, gyvenančių tik civilinėje santuokoje, padėties negalima lyginti su ta, kai žmonės gyvena visai nesusituokę, nes taip nors šiek tiek įsipareigojama laikinam ar, galimas daiktas, nuolatiniam gyvenimui, nors dažnai tam sprendimui nėra svetima ir skyrybų perspektyva. Tokios poros, norėdamos, kad jų santuoką viešai pripažintų valstybė, pasirengusios ne tik siekti materialinės naudos, bet ir prisiimti įsipareigojimus. Nepaisant to, ši situacija Bažnyčiai yra nepriimtina.

- 434** Turi būti dedamos ganytojiškos pastangos padėti šiems asmenims pataisyti savo gyvenimą pagal krikščioniškus principus.
- 435** Nors šiuos sutuoktinius reikia vertinti su didele meile ir sudominti juos krikščioniškų bendruomenių gyvenimu, deja, Bažnyčios ganytojai negali leisti jiems priimti sakramentus, jie negali tapti krikštąteviais ir Su-tvirtinimo sakramento tėvais.

Katalikai, kurie gyvena atskirai arba yra išsiskyrę, bet nesudarę naujos civilinės santuokos

- 436** Įvairūs motyvai gali suardyti teisėtai sudarytą santuoką, kurios atkurti dažnai būna nebeįmanoma.
- 437** Gyvenimą atskirai tenka laikyti paskutine priemone, kai joks išmin-tingas veikimas jau nebūtų vaisingas. Dažna paliktojo sutuoktinio da-lia – vienatvė ir kiti sunkumai, ypač jeigu jis nekaltas. Toks pat atvejis ir išsiskyrusio sutuoktinio, kuris, gerai suprasdamas, kad teisėta santuoka nesuardoma, nebesituokia antrą kartą, o pasišvenčia tik savo šeimyni-nėms pareigoms bei krikščioniško gyvenimo įpareigojimams.
- 438** Bažnytinė bendruomenė turi ypač remti paliktąjį sutuoktinį, rodyti jam pagarbą, solidarumą, supratimą, kad jis pajėgtų atleisti ir būtų pasiren-gęs vėl iš naujo pradėti buvusį santuokinį gyvenimą.
- 439** Sutuoktinio, kuris nesituokia antrą kartą, ištikimybė ir krikščionišku-mas įgyja ypatingą liudijimo pasauliui ir Bažnyčiai vertę. Todėl Bažny-čia tuo labiau turi teikti jam nuolatinę pagalbą ir apgaubti meile, nesu-darydama jokių sunkumų priimti sakramentus.
- 440** Šeimos centrai, parapijos bendruomenė, judėjimai skatinami vykdyti iš-siskyrusiųjų sielovadą, burti išsiskyrusiųjų grupes. Tokiai grupei vado-vauja sielovados specialistas ir kunigas.

Katalikai, kurie buvo priėmę Santuokos sakramentą, bet išsiskyrė ir sudarė naują civilinę santuoką

- 441** Reikia atsiminti, kad yra skirtumas tarp tų, kurie stengėsi išsaugoti pir-mąją santuoką ir visai neteisingai buvo palikti, ir tų, kurie suardė teisėtą

santuoką dėl sunkios savo kaltės. Pagaliau yra ir tokių, kurie iš naujo situokė, kad galėtų išauklėti vaikus, o jų sąžinė subjektyviai įsitikinusi, jog galutinai iširusi ankstesnė santuoka niekada nebuvo teisėta.

- 442** Jei yra rimtų priežasčių, dėl kurių pirmoji santuoka gali būti pripažinta negaliojančia, sielovados darbuotojai turi suteikti informaciją apie galimybę kreiptis į bažnytinį teismą dėl ankstesnės santuokos pripažinimo negaliojančia.
- 443** Išsiskyrusieji, kurie sudarė naują santuoką, neturi jaustis atskirti nuo Bažnyčios. Jie turi būti skatinami klausytis Dievo žodžio, dalyvauti šv. Mišiose, ištvermingai melstis, aktyviau įsitraukti į bendruomeninę artimo meilės ir teisingumo veiklą, krikščioniškai auklėti vaikus, ugdyti atgailos dvasią ir rūpintis atgailos darbais, taip nuolat prašant Dievo malonės. Tokioms šeimoms parapijos sielovadoje turi būti visuomet skiriamas deramas dėmesys ir dvasinė pagalba.
- 444** Tačiau Bažnyčia iš naujo patvirtina savo nuostatą, neleidama priimti šv. Komunijos išsiskyrusiems, kurie sudarė naują civilinę santuoką.
- 445** Draudžiama dėl kokių nors motyvų ar priežasčių iš naujo besituokiantiems išsiskyrusiems teikti kokias nors bažnytines apeigas, nes tai sudarytų naujos sakramentinės santuokos išpūdį ir galėtų suklaidinti, tarsi teisėtai sudaryta santuoka gali būti išardoma.
- 446** Išsiskyrusiems ir gyvenantiems naujame civiliniame ryšyje tikrai išimtiniais atvejais gali būti leista priimti sakramentus. Šiuos atvejus ir išimtis numato ir nagrinėja Katalikų Bažnyčios Kanonų teisė.

Neturintieji šeimos

- 447** Kai kurie žmonės, deja, negali remtis šeima. Tiems, kurie neturi natūralios šeimos, dar plačiau duris atverti privalo didžioji šeima – Bažnyčia. Ji sudaro konkrečias šeimas – vyskupijas, parapijas, bažnytines bendruomenes ir apaštališkuosius judėjimus. Šiame pasaulyje nėra nė vieno be šeimos: Bažnyčia yra namai ir šeima visiems, ypač tiems, kurie vargsta ir yra prislėgti.

ŠEIMŲ KONSULTACIJOS

- 448** Visapusiška ir tinkama šeimų sielovada yra negalima be tikinčių pasauliečių dalyvavimo. Jų apaštalavimas šioje srityje yra nepamainomas.
- 449** Šeimų konsultacijos daugiausia teikiamos Kauno arkivyskupijos dekanatų Šeimos centruose. Paskirais atvejais jos taip pat gali būti teikiamos ir pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centruose. Šeimų konsultavimo apimtys priklauso nuo pasirengusių konsultuoti atitinkamų sričių specialistų skaičiaus, finansinių galimybių ir šeimų problemų sudėtingumo.
- 450** Arkivyskupijos Šeimos centras rūpinasi dekanatų Šeimos centruose (paskirais atvejais ir pastoracijos centrų/parapijų Šeimos centruose) dirbančių savanorių-konsultantų parengimu bei palaikymu, jų kvalifikacijos tobulinimu. Dekanatų Šeimos centruose siekiama teikti kompetentingas psichologo, socialinio darbuotojo, natūralaus šeimos planavimo, lytiškumo ir kitų specialistų konsultacijos.
- 451** Šeimų konsultantai privalo turėti tinkamą profesinį pasirengimą, pasižymėti kompetencija ir gauti tam darbui Ordinaro leidimą.
- 452** Atsižvelgiant į šio laikmečio iššūkius, daugeliui šeimų reikalinga kunigo konsultacija. Todėl reikia užtikrinti, kad kunigo konsultacija šeimai būtų prieinama Šeimos centre, nes dauguma šeimų dėl labai sudėtingų problemų nėra pasirengusi iš karto kreiptis į kunigą.
- 453** Sielovadiniuose skelbimuose kelis kartus per metus reikia priminti tikintiesiems, kur yra dekanato Šeimos centras, kokias sielovadines programas jis vykdo ir pan. Informacija apie Šeimos centro veiklą, vietą ir darbo laiką turi būti pranešta parapijos skelbimų lentoje.
- 454** Esant galimybei, parapijose taip pat gali būti teikiamos konsultacijos šeimoms. Joms turi būti skirta atskira patalpa su patogiu įėjimu ir pagalbinėmis patalpomis. Raštinė ir katechezijų auditorija tam tikslui netinka.
- 455** Asmenys, teikiantys konsultacijas šeimoms parapijose, turi turėti tinkamą kvalifikaciją ir Ordinaro leidimą. Šių asmenų rengimu rūpinasi arkivyskupijos Šeimos centras, parapijos Šeimos centro (sekcijos) vadovas ir klebonas. Mokymo išlaidas padengia parapija.
- 456** Arkivyskupijos Šeimos centras nuolat stebi ir konsultuoja dekanatų ir

parapijų konsultuojančius asmenis, bent kartą per metus rengia konsultacijų aptarimą bei mokymus.

ŠEIMŲ BENDRUOMENIŲ ORGANIZAVIMAS

- 457** Parapija teikia ryškų bendruomeninio apaštalavimo pavyzdį, kad ir kurie būtų žmonių skirtumai, visa suimdama į viena ir vienydama į Bažnyčios visumą.
- 458** Norint lengviau pasiekti apaštalavimo tikslus, šeimos raginamos telktis į kokius nors sambūrius. Pasauliečiai gali apaštalauti arba individualiai, arba burdamiesi į įvairias bendruomenes bei draugijas. Hierarchų uždaviny – skatinti pasauliečių apaštalavimą, nustatyti veikimo principus, teikti dvasinę pagalbą, veiklą kreipti į bendrąjį Bažnyčios gėrį ir prižiūrėti, kad būtų laikomasi mokymo ir tvarkos.
- 459** Katalikiškas šeimas parapijose reikia skatinti burtis į grupes, kuriose jos, dvasininko remiamos ir padedamos, ne tik pačios tobulėtų, bet ir padėtų kitoms šeimoms, išgyvenančioms įvairių sunkumų. Šių grupių gyvybingumas yra vienas svarbiausių parapijos šeimų sielovados prioritetų. Sinodas įpareigoja klebonus, kad, pasitardami su dekanais, parinktų tinkamus asmenis, kurie galėtų vadovauti šeimų grupėms. Grupių vadovai darbui parengiami arkivyskupijos Šeimos centre.
- 460** Taip pat reikia skatinti savitarpio paramos grupių kūrimąsi prie parapijų (arba dekanatų Šeimos centruose), kaip kad anoniminių alkoholikų (AA) ir jų artimųjų (*Al-Anon*), išsiskyrusiųjų, besilaukiančių mamų (porų), išgyvenančiųjų netektį ir pan. Šioms grupėms turėtų būti suteikta tinkama patalpa. Dekanato Šeimos centras ir parapijų klebonai turi kreipti dėmesį į šių grupių veiklą, kad jos nepatektų į okultizmo, astrologijos, mūsų laikų šamanizmo, religinio sinkretizmo ir „Naujojo amžiaus“ (*New Age*) ideologijos pinkles.

GYVYBĖS APSAUGA

- 461** Teisė gyventi yra pagrindinė žmogaus teisė. Teisė gyventi – tai teisė gimti ir teisė egzistuoti iki natūralios mirties. Žmogaus gyvybė kyla iš Dievo ir visada yra jo dovana, dalijimasis jo gyvybės alsavimu. Iš čia kyla žmogaus gyvybės šventumas ir neliečiamumas, todėl šiandienos mokslas, nors ir pasiekęs neregėtas aukštumas, negali priskirti sau gyvybės kūrėjo vaidmens.
- 462** Sinodas pabrėžia, kad ginti gyvybę nuo jos prasidėjimo momento iki natūralios mirties visur, kur jai gresia pavojus ir kur ji engiama, yra aukščiausia etinė pareiga. Kad susiformuotų gyvybę ginantis ir branginantis požiūris, drauge turi veikti šeima, tėvai, mokykla, mokytojai, dvasininkai. Visų bendromis jėgomis reikia padėti formuotis vertybių sistemai. Šių dienų pasaulyje įsivyrąjančios vertybės yra pliuralistinės. Todėl visų rūpestis – padėti jas formuoti ne chaotiškai, o pagal sistemą ir kryptį. Tam būtina suvienyti arkivyskupijos Šeimos, Jaunimo, Katechetikos centrų bendras pastangas.

Gyvybės kultūros sklaida

- 463** Gyvybės kultūra pirmiausia perteikiama ir formuojama šeimoje gimdant ir auginant vaikus, puoselėjant individualią ir bendruomeninę maldą, dalyvaujant socialiniame ir politiniame gyvenime, ginant viešąjį šeimos interesą ir jam atstovaujant, rūpinantis seneliais, neįgaliaisiais ir šeimos nariais, atsidūrusiais didesniame varge, įvaikinant ir globojant tėvų pamestus ar sunkiose situacijose atsidūrusius vaikus, bendradarbiaujant tėvams ir mokytojams bei ugdytojams vaikų auklėjimo ir lytiškumo ugdymo klausimais.
- 464** Parapijos klebonas inicijuoja gyvybės kultūros sklaidos grupes, kurių nariai moko natūralaus šeimos planavimo, suteikia žinių apie kūdikio vystymąsi iki gimimo, paaiškina aborto ar kontraceptikų žalą, konsultuoja ar nukreipia į dekanato Šeimos centrą krizinio nėštumo atvejais, dirba su jaunimo grupėmis lytiškumo ugdymo ir jaunimo rengimo šeimai srityje.
- 465** Parapijos lygmeniu klebonas organizuoja šiuos renginius:
- 465.1** Negimusio kūdikio dieną (lapkričio 23 d.);
  - 465.2** Gyvybės dieną (paskutinį balandžio sekmadienį);
  - 465.3** Šeimos dieną (per Šventosios Šeimos šventę).

- 466** Visos parapijos rūpinasi aktyviai dalyvauti Šeimų dienos renginiuose švenčiant Švč. M. Marijos Gimimo atlydus (Šilines) Šiluvoje.
- 467** Šeimos centrai padeda klebonui organizuoti ir palaikyti gyvybės sklaidos grupių veiklą, dalyvauja minint Negimusio kūdikio, Šeimos dieną, kasmet paskutinį balandžio sekmadienį kviečia kartu švęsti Gyvybės dieną.
- 468** Gyvybės dienos tikslas – padėti atskiriems asmenims, šeimoms, Bažnyčiai ir visuomenei pripažinti žmogaus gyvybės prasmę ir vertę visais jos etapais ir visomis sąlygomis. Ta diena minima pamaldomis, renginiais, susitikimais, paskaitomis, pokalbiais apie svarbias gyvybės išsaugojimo problemas kuo platesniuose visuomenės sluoksniuose.

Gyvybės kultūros sklaida sunkiais atvejais

- 469** Abortas yra tiesioginis pagrindinės žmogaus teisės – teisės į gyvybę – pažeidimas. Vaikas nuo pradėjimo momento yra būtybė, apdovanota kūnu ir nemirtinga siela. Pradėto vaiko nužudymas yra nusikaltimas vaikui, tautai, žmonijai ir visų pirma Dievui – gyvybės Kūrėjui. Neštuomo nutraukimo įteisinimas yra ne kas kita, kaip suaugusiam žmogui įstatymo vardu duotas įgaliojimas atimti gyvybę negimusiam žmogui, taigi tam, kuris negali apsiginti. Kartais šis klausimas pateikiamas kaip moters teisė laisvai apsispręsti dėl gyvybės, kuri yra joje jau prasidėjusi, kurią ji jau nešioja išsčiose: neva ji turinti teisę rinktis – gimdyti vaiką ar ne, taigi duoti gyvybę pradėtam vaikui ar ją atimti. Negalima kalbėti apie pasirinkimo teisę tada, kai yra toks akivaizdus moralinis blogis.
- 470** Svarbu taip pat aiškinti kontraceptikų žalą moters organizmui, galimus įvairius padarinius. Ypač jaunoms šeimoms būtina padėti, pateikiant objektyvią informaciją ir išsklaidant kontracepcijos verslo mitus.
- 471** Sinodas kviečia visus ginti pradėtą gyvybę. Tam pasitarnauja konkrečios pagalbos suteikimas ir gyvybei palankios viešosios nuomonės formavimas. Atsakomybę už pradėtą gyvybę turi prisiimti ne tik tėvai ir šeima. Atsakomybę turi prisiimti tauta, valstybė ir Bažnyčia, ypač dvasininkai ir medikai, mokytojai ir auklėtojai, politikai ir žiniasklaidos darbuotojai.
- 472** Dekanatų Šeimos centruose teikiamos konsultacijos moterims (šei-

moms), išgyvenančioms krizę dėl nėštumo ar aborto. Šias konsultacijas teikiantys asmenys turi turėti tinkamą kvalifikaciją ir Ordinaro leidimą.

- 473** Parapijų bendruomenės taip pat turi teikti besilaukiančioms motinoms įvairiapusę pagalbą ir kiek įmanoma jas remti.
- 474** Sinodas įpareigoja ganytojus rodyti sielovadinį uolumą rūpinantis sunkiai sergančiais ir kenčiančiais, mokyti, kokia prasminga yra krikščioniškai išgyventa kančia ir kaip jokių būdu nepriimtina eutanazija. Sinodas tikisi, kad gydytojai, paties Kūrėjo pašaukti saugoti gyvybę, bus visuomet ištikimi savo šventam pašaukimui ir niekuomet netarnaus mirties kultūrai.

JAUNIMO SIELOVADA ARKIVYSKUPIJOJE

- 475** Bažnyčia rūpinasi jaunimo sielovada teigdama, kad ji turi daug ką pasakyti jaunimui, o jaunimas – Bažnyčiai. Abipusis dialogas, turintis vykti nuoširdumo, atvirumo ir drąsos atmosferoje, palengvina kartų susitikimą ir mainus, yra Bažnyčios ir visuomenės turtingumo bei jaunystės šaltinis. Bažnyčia yra pasiūsta visiems žmonėms skelbti Kristaus Gerąją Naujieną, tačiau ypatingą dėmesį nori teikti jaunimui, nes jaunimas yra Bažnyčios viltis. Jaunuoliai nepaprastai įtakingi šiandieninėje visuomenėje, todėl Bažnyčia savo kelyje į ateitį mato jaunimą, išvelgia jame savo pačios atspindį ir savo pašaukimą į palaimintą jaunatviškumą, kuriuo ji nuolat džiaugiasi kaip Jėzaus Dvasios vaisiumi.
- 476** Jaunimo sielovada Kauno arkivyskupijoje yra jaunų žmonių palydėjimas susitikti su Jėzumi Kristumi. Tai yra dvasinis vadovavimas jauniems žmonėms, siekiant jų asmeninio ryšio su Kristumi, kai Bažnyčios bendruomenė padeda jaunuoliams apsispręsti tikėti, palydėdama juos krikščioniško gyvenimo keliu.
- 477** Todėl jaunimo sielovados uždaviniai yra ugdyti brandų jaunuolių tikėjimą, įtraukti juos į gyvą bažnytinę bendruomenę, padėti pasirinkti vietą ir užduotį Bažnyčioje bei pasaulyje ir parengti jaunimą apaštalavimui.
- 478** Turint prieš akis šiandienos iššūkius, jaunimo sielovadai tenka labai svarbus uždavinys padėti jauniems žmonėms pasiręsti šeimai, taip pat

atpažinti dvasinius pašaukimus ir jiems tinkamai subręsti.

- 479** Pagrindinis vaidmuo jaunimo sielovadoje tenka jaunų žmonių evangelizacijai. Ji pasireiškia švenčiant liturgiją, skelbiant Kristaus Gerąją Naujieną, atsiliepiant į būtiniausias jaunų žmonių reikmes ir ugdant jaunų žmonių krikščionišką bendruomenę.
- 480** Jaunimo sielovada yra neatsiejama bendrosios sielovados dalis. Drauge ji suprantama kaip speciali Bažnyčios sielovada, kuri vykdoma atsižvelgiant į jaunimo situaciją, visuomenines tendencijas ir jaunimo poreikius vietos bendruomenėje, skaitant laiko ženklus.
- 481** Jaunimo sielovada aprėpia plačią Bažnyčios veiklos, skirtos jaunimui, sritį: parapiinę katechezę, tikybos pamokas mokykloje, studentų sielovadą aukštesniosiose mokymo įstaigose, jaunimo veiklą parapijose, dekanatuose ir arkivyskupijoje, taip pat katalikiškų mokyklų, organizacijų, judėjimų, vienuolių ir kitų su Bažnyčia susijusių bendruomenių ir institucijų iniciatyvas.
- 482** Jaunimo sielovada apima ne tik katechezę parapijose, mokyklose, aukštesniosiose ir aukštesiosiose mokymo įstaigose, bet ir jaunimo veiklą, kuri pagrįsta pačių jaunuolių iniciatyva, savanorišku dalyvavimu ir yra orientuota į jaunimo laisvalaikį.
- 483** Jaunimo sielovada yra skirta 12–15 metų paaugliams, 16–20 metų jaunuoliams ir 21–30 metų jauniems suaugusiesiems. Vykdamas jaunimo sielovadą svarbu atsižvelgti į skirtingo amžiaus grupes, nes jų branda ir poreikiai labai skiriasi.

JAUNIMO SIELOVADOS LYGMENYS, VEIKLOS FORMOS IR TIKSLAI

- 484** Jaunimo sielovados iniciatorius ir vykdytojas Kauno arkivyskupijoje yra Vietos ordinaras, veikiantis per savo įsteigtas struktūras ir sielovadininkus. Jo vardu jaunimo sielovadą tvarko Kauno arkivyskupijos kurijos Jaunimo sielovados skyrius. Kauno arkivyskupijoje bendroji jaunimo sielovada vykdoma parapijose, taip pat dekanatų ir arkivyskupijos lygmeniu. Dekanato ir arkivyskupijos institucijos, remdamosi subsidiarumo principu, atlieka tokį jaunimo sielovados darbą, kurio atskira parapija nepajėgtų atlikti ir kuris padėtų sustiprėti parapijų bendruomenių veiklai. Taip pat svarbų

vaidmenį jaunimo sielovadoje atlieka kiti visoje Lietuvoje veikiantys bažnytiniai judėjimai ir katalikiškos jaunimo organizacijos.

Parapijų lygmuo

- 485** Pagrindinė jaunimo sielovados vykdymo vieta – parapijos bendruomenė. Joje jaunimo sielovada vykdoma tik tada, kai parapijoje nuolat veikia bent viena jaunimo grupė, kur jauni žmonės gali drauge ugdyti savo tikėjimą, dalyvauti bendruomenės gyvenime ir mokytis apaštalauti. Todėl ši veikla turi turėti atsakingą asmenį, vietą ir reguliarių susitikimo laiką. Didesnėse parapijose turėtų veikti daugiau jaunimo grupių. Šios grupės siekia būti žinomos ir atviros visam parapijos jaunimui ir jaunimui už jos ribų.
- 486** Parapijos bendruomenė turi teikti jauniems žmonėms galimybę per Krikšto, Atgailos, Eucharistijos ir Sutvirtinimo sakramentus įsilieti į tikinčiųjų bendruomenę ir dalyvauti jos gyvenime. Todėl rengiantis Pirmajai šv. Komunijai, o ypač Sutvirtinimo sakramentui svarbu pristatyti jauniems žmonėms (ir jų tėvams) parapijos jaunimo grupių veiklą ir paraginti juos įsitraukti.
- 487** Dievo žodžio skelbimas ir dalyvavimas sakramentiniame Bažnyčios gyvenime yra esminis jaunimo sielovados aspektas. Parapijoje turi būti sudarytos sąlygos jaunimui giedoti šv. Mišiose, skaityti skaitinius ir bendruomeninę maldą, patarnauti prie altoriaus, net jei parapijoje nėra poreikio ar galimybių švęsti jaunimui skirtų šv. Mišių.
- 488** Būtina sudaryti sąlygas jaunimui parapijos bendruomenėje mokytis liudyti savo tikėjimą apaštalaujant žodžiu ir gailestingumo darbais. Tokia veikla vykdoma bendradarbiaujant su katechetais ir karitiečiais, švietimo ir ugdymo įstaigomis, socialinės pagalbos ir kitomis organizacijomis.
- 489** Nuolatinę jaunimo sielovados veiklą parapijoje būtina papildyti periodiniais renginiais, kad jaunimo grupė gyvuotų ir į ją galėtų įsitraukti naujų žmonių. Rekomenduotina bendrauti su bendraminčiais iš kitų parapijų. Tam tikslui pasitarnauja rekolekcijos, piligriminės kelionės, stovyklos, seminarai, kultūriniai renginiai, sporto varžybos, dalyvavimas dekanato, arkivyskupijos, Lietuvos ir tarptautiniuose renginiuose, atlaidų proga organizuojamuose šventiniuose renginiuose. Parapijos sielovadininkai turi skatinti jaunimą dalyvauti, laiku ir tinkamai infor-

muoti bei, esant reikalui, suteikti būtiną paramą.

- 490** Jaunimo grupė parapijoje turi turėti savo vadovą (toliau – jaunimo vadovas), kuris yra parapijos klebono patvirtintas asmuo. Jo užduotis, bendradarbiaujant su parapijos klebonu, organizuoti ir koordinuoti jaunimo veiklą, teikti informaciją, palaikyti grupės gyvastingumą. Jis turi padėti jaunimui organizuoti renginius ir palaikyti ryšius su dekanato Jaunimo centru.
- 491** Jaunimo veikla parapijoje turi būti savanoriška, savarankiška ir pagrįsta aktyviu dalyvavimu. Todėl jaunimui turi būti sudarytos sąlygos organizuoti renginius savarankiškai, padedant parapijos jaunimo vadovui (vadovams).
- 492** Būtina parapijos jaunimo grupių vadovą ar paties jaunimo atstovą (atstovus) įtraukti į parapijos pastoracinės tarybos sudėtį. Taip bendruomenė labiau išsigilins ir atsižvelgs į jaunų žmonių situaciją, o šie geriau susipažins su pastoracinės veiklos organizavimu, prisims daugiau atsakomybės už parapijos misiją, įgis bendrų klausimų svarstymo patirties.
- 493** Jaunimo veikla parapijoje turi turėti metinį veiklos planą, kurį suderinus patvirtina parapijos pastoracinė taryba. Šis kalendorinių metų pradžioje patvirtintas planas pateikiamas dekanato Jaunimo centrui. Taip pat kalendorinių metų pradžioje parapijos Jaunimo centro ar sekcijos vadovas atsiskaito klebonui ir dekanato Jaunimo centrui.
- 494** Klebono ir kitų parapijoje dirbančių kunigų palaikymas ir dėmesys jaunimo sielovadai turi išskirtinę svarbą. Jis taip pat turi būti skirtas parapijoje esančių mokyklų, ypač katalikiškų, jaunimui.

Dekanato lygmuo

- 495** Kadangi parapijų galimybės plėtoti jaunimo veiklą yra nevienodos, pagalbininko vaidmuo tenka dekanato Jaunimo centrui. Dekanatas turi turėti už jaunimo sielovadą atsakingą asmenį – dekanato Jaunimo centro vadovą. Centro vadovas, pasitelkdamas aktyvius jaunimo savanorius, organizuoja dekanato Jaunimo centro veiklą. Svarbiausios Centro užduotys yra, bendradarbiaujant su parapijų klebonais, aktyvinti jaunimo sielovadą parapijose, skatinti parapijų jaunimo grupių vadovų ir lyderių bendradarbiavimą, skleisti jų veiklai svarbią informaciją, teikti naujų impulsų jaunimo veiklai parapijose, organizuoti ir koor-

dinuoti renginius viso dekanato jaunimui (pvz., dekanato jaunimo dienas, rekolekcijas), esant galimybei rūpintis projektiniu finansavimu. Taip pat dekanato Jaunimo centras glaudžiai bendradarbiauja su Kauno arkivyskupijos Jaunimo centru, kitomis dekanato bažnytinėmis institucijomis ir aktyviai dalyvauja bendruose dekanato lygmens sielovadiniuose projektuose.

496 Dekano teikimu dekanato Jaunimo centro vadovą skiria ir atleidžia Vietos ordinaras. Apie paskirtą ar atleistą dekanato Jaunimo centro vadovą dekanas informuoja Kauno arkivyskupijos Jaunimo centrą.

497 Už jaunimo sielovadą dekanate atsakingas asmuo ir parapijų jaunimo vadovai sudaro dekanato jaunimo sielovados tarybą, kuri bent kartą per metus rengia dekanato parapijų jaunimo vadovų ir atstovų susirinkimą. Jo metu planuojama metinė veikla, numatomi bendri renginiai dekanate, aptariama dekanato jaunimo situacija ir aktualijos.

498 Dekanato Jaunimo centro vadovas, pasitelkdamas parapijų jaunimo vadovus ir jų bendradarbius, pasitardamas su kitomis dekanato institucijomis (Katechetikos, Šeimos centrais ir *Caritu*) kalendorinių metų pradžioje parengia dekanato jaunimo sielovados metų veiklos planą ir numatomo biudžeto projektą, kurį suderina su vietos dekanu ir pateikia Kauno arkivyskupijos Jaunimo centrui.

499 Dekanato kunigai išrenka už jaunimo sielovadą dekanate atsakingą kunigą, kurį patvirtina Arkivyskupas. Šio kunigo užduotis – kuruoti dekanato jaunimo sielovadą, bendradarbiaujant su dekanato Jaunimo centru ir dekanato Pastoracijos centru.

Arkivyskupijos lygmuo

500 Jaunimo sielovados vykdymu visoje arkivyskupijoje rūpinasi Arkivyskupo paskirtas Kauno arkivyskupijos Jaunimo centro vadovas. Šią užduotį įgyvendinti jam padeda Jaunimo centre dirbantys kompetentingi darbuotojai – referentai ir pastoraciniai bendradarbiai – savanoriai. Centro veiklą reglamentuoja Arkivyskupo patvirtintas Kauno arkivyskupijos Jaunimo centro statutas.

501 Pagrindiniai Kauno arkivyskupijos Jaunimo centro uždaviniai – organi-

zuoti jaunimo sielovadą arkivyskupijoje, rengti jaunimo sielovados koncepciją ir strategiją, koordinuoti jaunimo sielovadą dekanatų lygmeniu, teikti informaciją, inicijuoti įvairias akcijas arkivyskupijos lygmeniu, organizuoti parapijų ir dekanatų jaunimo vadovų bei lyderių tobulinimosi seminarus, konsultuoti juos, organizuoti jaunimo sielovados konferencijas, vadovų pasitarimus, taip pat renginius visos arkivyskupijos jaunimui, bendradarbiauti su kitų vyskupijų (kraštų) jaunimo centrais, atstovauti katalikiško jaunimo interesams santykiuose su valstybės ar savivaldybių institucijomis, koordinuoti pasirengimą Lietuvos ir pasaulio Jaunimo dienoms, rūpintis projektiniu finansavimu. Taip pat Centras palaiko glaudų ryšį su kompetentinga arkivyskupijos kurijos institucija, kitomis arkivyskupijos lygmens bažnytinėmis institucijomis, aktyviai dalyvauja bendruose sielovadinuose arkivyskupijos lygmens projektuose.

- 502** Kauno arkivyskupijos Jaunimo centro vadovas priklauso Kauno arkivyskupijos pastoracinei tarybai. Jis yra atsakingas už arkivyskupijos jaunimo sielovados organizavimą ir ryšio su kitomis katalikiškomis organizacijomis bei judėjimais palaikymą, derinant kartu su jais bendrą arkivyskupijoje vykdomą jaunimo sielovadą. Taip pat vadovas palaiko glaudų ryšį su kitų arkivyskupijos lygmens institucijų vadovais.

Kitos jaunimo sielovados struktūros

- 503** Kitomis darbo su jaunimu formomis laikytinos katalikiškos organizacijos ir judėjimai, kurie siekia tik jiems būdingų tikslų, veikia pagal patvirtintus įstatus, turi savo valdymo organus ir finansinį savarankiškumą. Kadangi savo struktūra, veikla ir patirtimi jie dažnai pranoksta vienos parapijos, dekanato ar vyskupijos ribas, jaunimo sielovadininkas ir jaunimo vadovai turi bendradarbiauti ir sudaryti sąlygas organizacijų ir judėjimų iniciatyvoms išlieti į parapijos, dekanato ar visos arkivyskupijos pastoracinę veiklą, drauge pripažįstant šių organizacijų ir judėjimų veikimo autonomiškumą.
- 504** Katalikiškos organizacijos ir judėjimai organizuoja jaunimo sielovadą bendradarbiaudami su Kauno arkivyskupijos Jaunimo centru, aptardami ir drauge koordinuodami jaunimo sielovados iniciatyvas arkivyskupijoje.

JAUNIMO SIELOVADOS VYKDYTOJAI

- 505** Atsakomybė už jaunimo tikėjimo ugdymą tenka sielovadininkams. Tačiau Vatikano II Susirinkimas primena ir tai, kad pirmaisiais ir tiesioginiais jaunimo apaštalais turi tapti patys jauni žmonės asmeniškai apaštalavimo veikla savo bendraamžių grupėje. Todėl jaunimas yra jaunimo sielovados objektas ir subjektas.
- 506** Darbe su jaunimu ypač svarbus kunigų tikėjimo liudijimas. Todėl reikia ieškoti galimybių jaunuoliams asmeniškai susitikti su kunigais. Siekiant platesnės jaunimo sielovados apimties ir tęstinumo, kunigams svarbu pasitelkti jaunimo vadovus, kuriais gali būti parapijų katechetai, referantai, tikybos mokytojai ar kiti tam darbui pasirengę asmenys.
- 507** Jaunimo vadovas – tai tikėjimo brandą pasiekęs asmuo, dirbantis su jaunimo grupe (grupėmis) parapijoje, dekanato ar vyskupijos institucijoje, katalikiškoje organizacijoje ar judėjime. Savo darbe jaunimo vadovas, nuolat ugdydamasis ir grįsdamas savo veiklą motyvu dirbti su jaunimu Bažnyčios labui, turi remtis katalikiškais vertybėmis, būti kūrybingas, iniciatyvus, savarankiškas ir matantis jauną žmogų sąryšyje su jo šeima, bendraamžiais ir mokykla.
- 508** Jaunimo vadovai turi išmanyti tikėjimo mokymą, turėti vadovavimo, projekcinio darbo, bendravimo, bendradarbiavimo ir darbo su jaunimo grupe kompetencijos. Pagal savo turimas kompetencijas ir esamas sąlygas jie vykdo jaunimo pastoraciją konkrečioje parapijos, dekanato ar arkivyskupijos centro aplinkoje. Jaunimo vadovai turi sudaryti sąlygas ugdytis šalia esantiems kitiems jaunimo vadovams, kad prireikus galėtų perduoti jiems savo pareigas.
- 509** Jaunimo vadovas turi rūpintis savo dvasiniu ir dalykiniu tobulėjimu, kad galėtų išlaikyti jaunimo darbe motyvaciją, kūrybiškumą ir iniciatyvą. Jaunimo pastoraciją vykdanči struktūra (parapija, dekanatas, arkivyskupija) yra atsakinga sudaryti sąlygas jaunimo vadovams tobulėti.
- 510** Vienas svarbiausių jaunimo vadovų uždavinių yra ugdyti jaunuolių atsakomybę prisiimant tikėjimo reikalavimus, mokyti juos dalytis savo sugebėjimais ir talentais, stengiantis jiems pavesti įvairias tarnavimo ki-tiems užduotis.

- 511** Jaunimo lyderiai – tai aktyviausi jaunimo grupės nariai, kuriuos būtina įtraukti į pastoracinę veiklą ir suteikti jiems praktinės veiklos bei apaštalavimo tarp bendraamžių igūdžių (remiantis principu „jaunimas – jaunimui“).
- 512** Jaunimo grupių vadovų ir jaunimo lyderių ugdymu arkivyskupijoje rūpinasi Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras, bendradarbiaudamas su dekanatų Jaunimo ir Pastoracijos centrais. Įvertinęs poreikį, sielovadininkų ir jaunimo vadovų pageidavimus, Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras parengia kasmetinę seminarų programą ir apie ją tinkamai informuoja visus jaunimo pastoracijoje dirbančius asmenis. Būtina pasinaudoti tiek jaunimo vadovų, tiek lyderių ugdymo programomis, kurias rengia kitos krikščioniško švietimo ir ugdymo institucijos, katalikiškos organizacijos ir judėjimai.
- 513** Asmenys, kuriems pavestas sielovadinis darbas ir jaunimo ugdymas, turi prisiminti, kad jauni žmonės kritiškai stebi suaugusiųjų tikėjimo ir gyvenimo praktiką. Ugdytojai turi būti „visuomet pasirengę įtikinamai atsakyti kiekvienam klausiančiam apie jumyse gyvenančią viltį“ (1 Pt 3, 15) ir liudyti Evangeliją savo pavyzdžiu. Būdami jaunuolių tikėjimo ir gyvenimo bendrakeiviai, jie turi šiuolaikiškai atskleisti Bažnyčios tradicijos lobius ir atverti jauniems žmonėms krikščioniško pašaukimo ir gyvenimo perspektyvą asmeniniu tikėjimo liudijimu.

BENDRADARBIAVIMAS SU KITOMIS SIELOVADOS SRITIMIS

- 514** Jaunimo sielovada apima įvairias jaunuolių gyvenimo sritis: šeimą, mokslą ir studijas, profesinį pasirengimą, laisvalaikį, sveikos gyvenimo būdus, neformalų ir pilietinį ugdymą bei kt. Todėl jaunimo vadovams ir sielovados bendradarbiams būtina bendradarbiauti su kitomis sielovadoje dirbančiomis institucijomis, kurios vykdo katechetinę, evangelizacinę, šeimų, pašaukimų sielovados ir socialinę veiklas.
- 515** Parapijose tokį bendradarbiavimą organizuoja jaunimo vadovas, padedamas parapijos pastoracinės tarybos, dekanatuose – dekanato Jaunimo centro vadovas, padedamas dekanato Pastoracijos centro, arkivyskupijos lygmeniu – Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras, palaikydamas ryšius su atitinkamomis arkivyskupijos institucijomis ir kurijos struktūromis.

- 516** Jaunimo vadovai ir sielovados bendradarbiai, institucijos ir organizacijos turi bendradarbiauti su tikybės mokytojais padėdami jiems organizuojant popamokinę veiklą, rengiant rekolekcijas, seminarus, šventes, piligriminės keliones. Taip mokiniai yra pakviečiami įsitraukti į parapijos jaunimo veiklą ir kitas jaunimo organizacijas.
- 517** Arkivyskupijos Jaunimo centro vadovas, padedamas šio centro bendradarbių, yra atsakingas už bendradarbiavimą su akademinio jaunimo sielovados atsakingais asmenimis, bendros veiklos koordinavimą.
- 518** Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras bendradarbiauja su Kauno kunigų seminarija ir yra atsakingas už seminaristų supažindinimą su jaunimo sielovados darbu. Tuo tikslu organizuoja konferencijas bei seminarus. Taip pat Centras padeda Kauno kunigų seminarijos auklėtiniams įsitraukti į praktinę jaunimo sielovados veiklą vasaros stovyklose ir kituose jaunimo renginiuose. Prasidedant mokslo metams su seminarijos vadovybe jis suderina bendrų renginių metinį planą. Centras koordinuoja kitų jaunimo sielovados institucijų bendradarbiavimą su Kauno kunigų seminarija. Katalikiškos jaunimo organizacijos ir judėjimai, norėdami bendradarbiauti su seminarija, apie tai turi informuoti Kauno arkivyskupijos Jaunimo centrą.

BENDRADARBIAVIMAS SU PASAULIETINĖMIS JAUNIMO UGDYMO INSTITUCIJOMIS IR ORGANIZACIJOMIS

- 519** Jaunimo ugdymas yra ir Bažnyčios, ir valstybės uždavinys. Bažnyčios pareiga – padėti jaunimui atrasti ir išsiugdyti religines ir dorovines vertybes. Valstybės užduotis – parengti jaunąją kartą savarankiškam ir visaverčiam gyvenimui visuomenėje, t. y. sudaryti sąlygas įgyti išsilavinimą, profesiją, darbą ir būstą, suteikti gyvenimo šeimoje pagrindus bei išmokyti aktyviai dalyvauti demokratinės ir pilietinės visuomenės gyvenime.
- 520** Jaunimo sielovados centrai, institucijos ir organizacijos bendradarbiauja su atitinkamomis valstybės institucijomis ir savivaldybių jaunimo politikos struktūromis.
- 521** Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras ir Kauno I dekanato Jaunimo centras palaiko ryšį su Kauno miesto jaunimo reikalais besirūpinančiomis

valstybinėmis institucijomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis. Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras atstovauja katalikiško jaunimo interesams, informuoja parapijų jaunimo vadovus ir akademinio jaunimo sielovados darbuotojus apie jaunimo veiklos (projektų) finansavimo galimybes, konsultuoja rengiant paraiškas, įgyvendinant projektus ir rengiant ataskaitas.

- 522** Kauno miesto parapijų Jaunimo centrams bendradarbiauti su Kauno miesto savivaldybe padeda Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras ir Kauno I dekanato Jaunimo centras. Kauno II, Jonavos, Kėdainių, Ukmergės, Raseinių ir Jurbarko dekanatų parapijų jaunimo sielovados struktūroms bendradarbiauti su atitinkamos savivaldybės jaunimo politikos struktūromis ir pareigūnais padeda tų dekanatų už jaunimo sielovadą atsakingi asmenys. Reikiamą informaciją ir konsultavimą jiems teikia Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras.
- 523** Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras nuolat rūpinasi jaunimo vadovų ir sielovados bendradarbių kompetencija, padedančia jiems sėkmingai panaudoti valstybės ir savivaldybių pagalbą katalikiškam jaunimui ugdyti.

PARAMA JAUNIMO SIELOVADAI

- 524** Sėkmingai jaunimo sielovadai vykdyti reikalingos tinkamos materialinės sąlygos, kuriomis turi pasirūpinti jaunimo sielovadą vykdančios struktūros: parapijos, dekanatai ir arkivyskupija. Katalikiškos organizacijos ir judėjimai savo veiklos finansavimą tvarko savarankiškai, nors pagal atskirus susitarimus gali gauti pagalbą iš minėtų struktūrų, ypač kai prisideda prie jaunimo sielovados vykdymo arkivyskupijoje.
- 525** Parapijos, dekanatai ir arkivyskupijos institucijos rūpinasi, kad jų turimos patalpos būtų prieinamos ir jaunimui, pritaikydami jas jaunimo poreikiams. Esant galimybei, atsakomybė už šių patalpų priežiūrą perduodama jaunimo vadovui.
- 526** Jei parapija neturi jaunimo renginiams tinkamų patalpų, parapijos klebonas pasirūpina, kad katalikiškas jaunimas galėtų veikti kitose jaunimo veiklai tinkamose patalpose: mokykloje, kultūros centre ar privačiose erdvėse, iš anksto suderinant renginių planą, patalpų naudojimo sąlygas ir tvarką.

- 527** Parapijos finansuoja parapiinę jaunimo veiklą. Dekanato jaunimui skirtus renginius finansuoja to dekanato parapijos, taip pat rūpinamasi gauti projektinį finansavimą. Arkivyskupija remia Kauno arkivyskupijos Jaunimo centrą ir renginius, skirtus visos arkivyskupijos jaunimui. Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras taip pat rūpinasi gauti projektinį finansavimą.
- 528** Jaunimo sielovadai finansuoti naudojami ištekliai yra vietinių ir užsienio katalikų bendruomenių lėšos, valstybės ir savivaldybių teikiama jaunimo veiklos projektų finansavimo parama, kuri skiriama bendražmogiškoms vertybėms ir demokratinėms bei socialinėms kompetencijoms ugdyti, jaunimo nusikalstamumo bei žalingų įpročių prevencijai ir užimtumui, taip pat užsienyje esantys jaunimo veiklą remiantys fondai ir geranoriškai nusiteikę privatūs aukotojai bei verslo įmonės.
- 529** Būtina užtikrinti efektyvų lėšų naudojimą, teisingą apskaitą, laiku parengti ataskaitas ir tinkamai padėkoti rėmėjams. Vadovai dar iki projekto vykdymo dėl lėšų naudojimo tvarkos konsultuojasi su kompetentingomis arkivyskupijos kurijos institucijomis, pvz., Ekonomo tarnyba ar Kauno arkivyskupijos Jaunimo centru. Tai padės išvengti galimų nesklandumų, kurie galėtų stabdyti jaunimo veiklos plėtrą ir sukelti rėmėjų bei viešosios nuomonės nepasitikėjimą Bažnyčia.
- 530** Vykdamas nuolatinę ir platesnės apimties jaunimo veiklą, gaunant projektinį finansavimą iš įvairių pasaulietinių šaltinių, rekomenduotina steigti nevyriausybinę organizaciją ir veikti per ją. Tokiu atveju būtina konsultuotis su Kauno arkivyskupijos Jaunimo centru, gauti klebono ar dekanato rekomendaciją ir Kauno arkivyskupo pritarimą.
- 531** Parapijos pastoracinėje taryboje pagal parengtą metinį parapijos jaunimo veiklos planą patvirtinamas atitinkamas biudžetas. Tiek sielovados planą, tiek biudžetą, esant svarbiai priežasčiai, metų eigoje galima koreguoti. Siekiant užtikrinti jaunimo sielovados nuoseklumą, reikia įtraukti jaunimo vadovus ir lyderius į veiklos bei finansinių išteklių planavimą.
- 532** Dekanato Jaunimo centro vadovas parengia ir su dekanu aptaria ateinančių metų pastoracinės veiklos planą, numatomą biudžetą ir kalendorinių metų pradžioje jį pateikia arkivyskupijos Jaunimo centrui. Taip pat kalendorinių metų pradžioje dekanui ir arkivyskupijos Jaunimo centrui pateikia praėjusių metų veiklos ataskaitą.

- 533** Kauno arkivyskupijos Jaunimo centro vadovas parengia ateinančių metų pastoracinės veiklos planą, numatomo biudžeto projektą ir kalendorinių metų pradžioje jį pateikia kompetentingai arkivyskupijos kurijos institucijai. Taip pat pateikia praėjusių metų veiklos ataskaitą.
- 534** Kauno arkivyskupijos Jaunimo centro darbuotojų darbas yra apmokamas iš arkivyskupijos bendrojo biudžeto. Dekanatuose ir parapijose dirbančių jaunimo vadovų veikla yra apmokama pagal to dekanato ar parapijos galimybes arba vykdomas savanoriškumo pagrindu. Jei parapijoje yra keletas jaunimo grupių, apmokamas turėtų būti tik visos jaunimo veiklos koordinatoriaus darbas.

AKADEMINIO JAUNIMO SIELOVADA

- 535** Akademinio jaunimo sielovada yra ypatinga jaunimo evangelizacijos forma, skirta evangelizuoti, ugdyti ir palaikyti būsimiems visuomenės kūrėjams, kurie gebėtų liudyti Evangeliją kultūrinio ir religinio pliuralizmo akivaizdoje, būtų pajėgūs evangelizuoti kultūrą ir įkultūrinti tikėjamą krikščioniška mąstysena kasdieniame gyvenime.
- 536** Akademinio jaunimo sielovados tikslas yra aukštosiose mokymo įstaigose studijuojančio jaunimo, dėstytojų ir kitų darbuotojų religinis palydėjimas, dalyvavimas universiteto (kolegijos) gyvenime bei krikščioniškos žinios įkultūrinimas įvairiose pažinimo srityse.
- 537** Už akademinio jaunimo sielovadą yra atsakingi aukštųjų mokymo įstaigų Kauno arkivyskupo paskirti kapelionai, akademinio jaunimo sielovados koordinatoriai ir referentai, kuriems talkina ir su kuriais bendradarbiauja Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras.
- 538** Dirbantys akademinio jaunimo sielovadoje vadovaujasi visuotinės Bažnyčios dokumentais, skirtais akademinio jaunimo sielovadai vykdyti, bendrosios jaunimo sielovados principais ir konkrečia akademinio jaunimo sielovados programa, kuri apibrėžia akademinio jaunimo sielovados organizavimą ir jos vykdymo būdus. Taip pat vadovaujasi metine sielovados programa, kurią patvirtina kompetentinga arkivyskupijos kurijos institucija. Jai kiekvienais metais sausio mėnesį kapelionas pateikia praėjusių metų sielovadinės ir finansinės veiklos ataskaitą, taip pat ateinančių metų sielovadinės veiklos planą ir numatomą biudžetą.

- 539** Akademinio jaunimo sielovadoje dirbantys kapelionai, koordinatoriai ar referentai bendradarbiauja su aukštojo mokslo įstaigomis, kuriose jie dirba, studentų atstovybėmis, studentais, dėstytojais, darbuotojais ir įvairiomis katalikiškoms institucijomis, organizacijomis bei judėjimais, taip pat pasaulietinėmis jaunimo organizacijomis, kurios nėra priešingos krikščioniškai pasaulėžiūrai.
- 540** Vykdamas akademinio jaunimo sielovadą būtina bendradarbiauti su parapijomis, kuriose studentai gyvena organizuotai. Šis bendradarbiavimas pasireiškia tinkamai supažindinant studentus su parapijoje vykdoma sielovada, jaunimo grupėmis, pakviečiant ir sudarant sąlygas jiems įsitraukti į parapijos sakramentinį šventimą bei parapijoje vykdomą pastoracinę veiklą.
- 541** Akademinio jaunimo sielovadą finansuoja ta mokymo įstaiga, kurios aplinkoje ši sielovada veikia, įvairūs jaunimo veiklą remiantys fondai, verslo įmonės ar privatūs rėmėjai. Finansavimo galimybėmis taip pat rūpinasi Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras, padedamas arkivyskupijos.

KATECHETIKOS CENTRŲ VEIKLA ARKIVYSKUPIJOJE

- 542** Sinodas labai vertina katechetų ir tikybos mokytojų pasiaukojamą darbą ne tik perteikiant religines žinias, bet ir ugdant vaikus bei jaunimą sąmoningais krikščionimis, atsakingais Bažnyčios nariais.
- 543** Katechezės iniciatorius ir vykdytojas Kauno arkivyskupijoje yra Vietos ordinaras, veikiantis per savo įsteigtas struktūras ir sielovadininkus. Jo vardu katechezę tvarko Kauno arkivyskupijos kurijos Katechetikos skyrius. Katechetinė veikla Kauno arkivyskupijoje organizuojama arkivyskupijos, dekanatų ir Kauno miesto parapijų lygmeniu, steigiant atitinkamus metodinius centrus.
- 544** Arkivyskupijos Katechetikos centro veiklą reglamentuoja Arkivyskupo patvirtintas Kauno arkivyskupijos Katechetikos centro statusas.
- 545** Arkivyskupijos Katechetikos centrą steigia ir jo veikla rūpinasi Vietos ordinaras. Arkivyskupijos dekanatų ir Kauno miesto parapijų Kateche-

- tikos metodinius centrus steigia ar jų veiklą nutraukia Vietos ordinaras dekanas ir arkivyskupijos Katechetikos centro teikimu.
- 546** Kauno arkivyskupijos Katechetikos centras:
- 546.1** rūpinasi religiniu ugdymu mokyklose;
  - 546.2** teikia reikiamą pagalbą ir koordinuoja paparinę katechetinę veiklą arkivyskupijoje;
  - 546.3** rengia tikybos dėstymo ir paparinės katechezės strategiją;
  - 546.4** koordinuoja ir teikia informaciją dekanatų ir Kauno miesto parapijų Katechetikos metodinių centrų veiklai;
  - 546.5** koordinuoja Kauno arkivyskupijos tikybos mokytojų metodinės tarybos veiklą;
  - 546.6** bendradarbiauja su arkivyskupijos institucijomis, Lietuvos katechetikos centru, kitų vyskupijų Katechetikos centrais, Kauno apskrities ir rajonų švietimo ir ugdymo skyriais;
  - 546.7** bendradarbiauja rengiant ir pritaikant tikybos dėstymo ir paparinės katechezės programas, vadovėlius, metodines priemones.
- 547** Dekanatų ir Kauno miesto parapijų Katechetikos metodiniai centrai:
- 547.1** bendradarbiauja su arkivyskupijos Katechetikos centru;
  - 547.2** rūpinasi religiniu ugdymu mokyklose;
  - 547.3** teikia reikiamą pagalbą paparinei katechezei dekanate ir parapijoje;
  - 547.4** buria draugėn tikybos mokytojus ir katechetus, atsiliepia į jų poreikius.
- 548** Parapijos mokyklose dirbančiais tikybos mokytojais rūpinasi, jų veiklą kontroliuoja ir palaiko arkivyskupijos ar dekanato Katechetikos metodinis centras, o visų pirma –parapijos klebonas.
- 549** Kauno arkivyskupijos Katechetikos centro direktorių skiria ir atleidžia Vietos ordinaras. Direktorius priklauso Kauno arkivyskupijos pastoratei tarybai.
- 550** Vietos ordinaras arkivyskupijos Katechetikos centro direktoriaus teikimu tvirtina kitų Centro darbuotojų kandidatūras.
- 551** Kauno arkivyskupijos Katechetikos centro direktorius kalendorinių metų pradžioje kompetentingai arkivyskupijos kurijos institucijai pateikia

praėjusių metų veiklos ataskaitą. Taip pat pateikia ateinančių metų veiklos planą ir numatomo biudžeto projektą.

- 552** Dekanatų Katechetikos metodinių centrų vadovus dvejų metų kadencijai renka dekanate dirbantys kunigai, tikybos mokytojai ir katechetai. Parapinei katechezei gali būti renkamas atskiras vadovas. Išrinktų vadovų kandidatūros, suderinus su arkivyskupijos Katechetikos centru, pateikiamos tvirtinti Vietos ordinarui.
- 553** Kauno miesto parapijų Katechetikos metodinių centrų vadovus dvejų metų kadencijai renka parapijoje dirbantys kunigai, tikybos mokytojai ir katechetai. Parapinei katechezei gali būti renkamas atskiras vadovas. Išrinkto vadovo kandidatūrą, suderinus su dekanato Katechetikos metodiniu centru, tvirtina dekanas.
- 554.** Dekanatų Katechetikos metodinių centrų vadovai kalendorinių metų pradžioje praėjusių metų veiklos ataskaitą pateikia Kauno arkivyskupijos katechetikos centrui ir dekanui. Kauno miesto parapijų Katechetikos metodinių centrų vadovai ataskaitą pateikia klebonui ir dekanato Katechetikos metodiniam centrui. Taip pat atitinkamai pateikia ateinančių metų veiklos planą ir numatomo biudžeto projektą.
- 555** Kauno arkivyskupijos Katechetikos centrų darbuotojai:
- 555.1** turi būti praktikuojantys katalikai, kurių gyvenimo būdas atitinka Bažnyčios mokymą;
  - 555.2** turėti tinkamą kompetenciją;
  - 555.3** turi pažinti Bažnyčios mokymą ir juo remtis savo darbe.
- 556** Kauno arkivyskupijos Katechetikos centras, rūpindamasis religiniu ugdymu mokykloje:
- 556.1** rekomenduoja tikybos mokytojus parapijos klebonui įsidarbinti mokyklose;
  - 556.2** per mokslo metus vizituoja pamokas ir vertina mokytojų kompetenciją;
  - 556.3** atstovauja tikybos mokytojų interesams, greitai ir racionaliai atsiliepia į einamuosius poreikius;
  - 556.4** inicijuoja ir rengia katalikų tikybos mokytojų kvalifikacines pro-

- gramas ir tobulinimosi seminarus, kuriuose būtų dalijamasi tikybos mokymo patirtimi;
- 556.5** konsultuoja tikybos mokytojus kvalifikacijos tobulinimo bei dalykinės atestacijos klausimais;
- 556.6** ieško būdų, kaip aprūpinti tikybos mokytojus metodine medžiaga;
- 556.7** siekia krikščioniško bendradarbiavimo tarp tikybos, etikos ir kitų disciplinų mokytojų, konsultuoja tikybos mokytojus ir skatina juos dalyvauti švietimo įstaigų savivaldoje, metodinėse grupėse, ypač klasės auklėtojų, įvairiose darbo grupėse ir taip plėtoti krikščioniškų vertybių išpažinimą kasdienėje pedagoginėje veikloje.
- 557** Kauno arkivyskupijos Katechetikos centras, teikdamas reikiamą pagalbą ir koordinuodamas parapiinę katechezę:
- 557.1** rekomenduoja klebonams kandidatus parapijos katecheto pareigoms;
- 557.2** rengia ir pateikia parapijoms rengimo sakramentams programas, patvirtintas Vietos ordinaro;
- 557.3** rengia ir pateikia parapijoms reikiamą katechetinę medžiagą ir metodines priemones;
- 557.4** organizuoja parapijos katechetams reikalingus seminarus;
- 557.5** padeda aprūpinti parapijų katechetus metodine medžiaga;
- 557.6** palaiko nuolatinę ryšį su dekanais, parapijų klebonais ir parapijos bendruomene.
- 558** Kauno arkivyskupijoje veikia tikybos mokytojų metodinė taryba, kurios tikslas – vienyti tikybos mokytojus teorijos ir praktikos uždaviniams spręsti.
- 559** Kauno arkivyskupijos tikybos mokytojų metodinė taryba savo veiklą grindžia Kauno arkivyskupijos Katechetikos centro statutu, Tikybos mokytojų etikos kodeksu, Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu bei švietimo institucijų bendraisiais nuostatais.
- 560** Tikybos mokytojų metodinę tarybą sudaro 15 metodinių centrų deleguotų narių. Tarybai vadovauja išrinktas pirmininkas. Tarybos sudėtį ir išrinktą pirmininką dvejų metų kadencijai tvirtina Vietos ordinaras.

KARITATYVINĖ IR SOCIALINĖ VEIKLA ARKIVYSKUPIJOJE

ARTIMO MEILĖ IR KARITATYVINĖ BEI SOCIALINĖ VEIKLA

- 561** Giliausia Bažnyčios prigimtis reiškiasi trejopa užduotimi: Dievo žodžio skelbimu, sakramentų šventimu ir gailestingosios meilės tarnyba. Šios užduotys viena kitą sąlygoja ir negali būti atskirtos.
- 562** Dievo ir artimo meilė, tas didysis Viešpaties įsakymas, ypatingu būdu įpareigoja visus Kristaus mokinius. Tai labiausiai matoma krikščionio atpažinimo žymė, Viešpaties testamentas, sekimo Kristumi kelias, autentiškas Gerosios Naujienos liudijimas pasauliui, vilties ir tikėjimo ženklas.
- 563** Artimo meilė, ypač grindžiama tikėjimu į Dievą, pasireiškia daugybe įvairių būdų. Tačiau visų pirma ji labiausiai žmogų priartina prie Dievo, daro jį panašų į visų žmonių Kūrėją ir Viešpatį, leidžia sukurti visaverčius, žmogaus orumą atitinkančius santykius, ugdyti tikrąsias vertybes. Ji labiausiai padeda išsivaduoti iš egoizmo, sumaterialėjimo, troškimo viešpatauti.
- 564** Šioje artimo meilės perspektyvoje Sinodas taip pat atkreipia dėmesį į teisingumo dorybę. Ji pirmiausia įpareigoja ne tik krikščionį, bet ir kiekvieną žmogų. Teisingumas privalo grįsti visuomeninį ir socialinį gyvenimą ir taip išvengti daugybės išnaudojimo, neteisybės, skurdo, moralinio nuosmukio ir kitų blogybių. Teisingumo negali atstoti jokia labdara ar šalpa. Pažeistą teisingumą visuomet privalu atitaisyti.
- 565** Sekdama savo Mokytojo pavyzdžiu, Bažnyčia visuomet siekia pirmiausia būti šalia vargstančių ir kenčiančių. Todėl Sinodas kviečia arkivyskupijos tikinčiuosius visuomet atsiliepti į gailestingumo, karitatyvines ir socialines Bažnyčios iniciatyvas, patiems būti aktyviems, pasirengusiems padėti savo aplinkoje. Taip pat kviečia skleisti artimo meilės, geranoriškumo, solidarumo, gailestingumo, žmogiško jautrumo ir supratimo atmosferą.
- 566** Drauge su visais geros valios žmonėmis tikintieji teatsiliepia į tokias iniciatyvas, kuriomis siekiama padėti vargstantiems, nukentėjusiems nuo įvairių nelaimių, reikalingiems donoro pagalbos ir t. t. Taip pat teatsilie-

- pia į tokias iniciatyvas, kuriomis siekiama įstatymais ir pilietinėmis akcijomis ginti žmogaus gyvybę ir orumą, moralinius principus, bendrąjį gėrį, socialinį teisingumą, užkirsti kelią priklausomybėms plisti, prekybai žmonėmis, prostitucijai, smurtui prieš vaikus ir moteris ir t. t.
- 567** Bažnyčia su gilia pagarba aukštai vertina tas seseris ir brolius, kurie gailingai samariečio pavyzdžiu pasišventusiai tarnauja artimui kaip pačiam Kristui karitatyvinėje ir socialinėje srityje, savo aplinkoje arba atlikdami tiesiogines pareigas.
- 568** Sinodas skatina ugdyti savanorystės savimonę, sudaryti sąlygas savanoriams tinkamai pasirengti ir aktyviai dalyvauti Bažnyčios tarnystėje.
- 569** Kauno arkivyskupijos karitatyvinė ir socialinė veikla organizuojama remiantis katalikiškos moralės nuostatomis ir principais, siekiant tiesa ir meile kurti tikrųjų vertybių siekiančią visuomenę, gaivinti krikščioniška morale paremtus tarpusavio santykius, ugdyti žmonių solidarumą, gailingumą vargstantiems, nelaimingiesiems ir klystantiems.
- 570** Karitatyvinės ir socialinės sielovados iniciatorius ir vykdytojas Kauno arkivyskupijoje yra Vietos ordinaras, veikiantis per savo įsteigtas struktūras (*Carita*, pagalbos organizacijos, dienos centrus, globos įstaigas ir kt.) ir sielovadininkus. Jo vardu karitatyvinę ir socialinę pagalbą tvarko Kauno arkivyskupijos kurijos Karitatyvinės ir socialinės pagalbos skyrius.

ARKIVYSKUPIJOS CARITAS

- 571** *Caritas* Kauno arkivyskupijoje veikia arkivyskupijos, dekanato ir parapijos lygmenimis.
- 572** Arkivyskupijos *Caritas* yra pagrindinė bažnytinė institucija, vykdanči karitatyvinę ir socialinę misiją arkivyskupijos lygmeniu. Sinodas, vertindamas arkivyskupijos *Carito* veiklą, taip pat labai vertina ir visų kitų institucijų vykdomą karitatyvinę bei socialinę veiklą.
- 573** Arkivyskupijos *Carito* steigėjas yra Vietos ordinaras. Arkivyskupijos *Caritas* už savo veiklą yra tiesiogiai atsakingas Vietos ordinarui.
- 574** Kauno arkivyskupijos *Carito* taryba nustato karitatyvinės ir socialinės veiklos gaires, atsižvelgdama į to meto iššūkius.

- 575** Kauno arkivyskupijos *Carito* tarybą sudaro Kauno arkivyskupijos *Carito* direktorius, reikalų vedėja, dekanatų *Carito* reikalų vedėjai ir Kauno arkivyskupijos dekanai. Tarybai vadovauja Vietos ordinaras.
- 576** Arkivyskupijos *Carito* tikslas – vykdyti karitatyvinę ir socialinę Bažnyčios misiją, tarnaujant vargstantiems.
- 577** Kauno arkivyskupijos *Carito* veiklai vadovauja direktorius. Arkivyskupijos *Caritas* vykdo šias funkcijas:
- 577.1** koordinuoja savo veiklą ir siekius drauge su vyskupijų ir Lietuvos *Caritu*;
  - 577.2** reprezentuoja karitatyvinę arkivyskupijos veiklą Lietuvoje ir užsienyje;
  - 577.3** rengia arkivyskupijos *Carito* koncepciją ir strategiją;
  - 577.4** vykdo informacinę ir švietėjišką veiklą: skleidžia karitatyvinę-socialinę informaciją, rengia ir leidžia įvairius leidinius, organizuoja mokymus, konferencijas, seminarus;
  - 577.5** rengia ir padeda įgyvendinti įvairias karitatyvinės veiklos programas;
  - 577.6** koordinuoja, teikia informaciją ir reikiamą pagalbą dekanatų ir parapijų *Carito* veiklai;
  - 577.7** vizituoja dekanatų *Caritą*;
  - 577.8** teikia pagalbą karitatyvinę veiklą vykdančioms centrams;
  - 577.9** ieško išteklių karitatyviniams ir socialiniams tikslams realizuoti;
  - 577.10** skatina savanorystės plėtrą;
  - 577.11** bendradarbiauja su arkivyskupijos lygmens institucijomis;
  - 577.12** bendradarbiauja su kitomis institucijomis, vykdančiomis karitatyvinę ar socialinę veiklą;
  - 577.13** bendradarbiauja su nevyriausybinėmis organizacijomis ir savivaldos institucijomis;
  - 577.14** informuoja visuomenę ir siekia atkreipti dėmesį į skaudžiausias socialines problemas, inicijuoja socialines akcijas, dalijasi patirtimi, teikia pasiūlymus;
  - 577.15** ugdo visuomenėje karitatyvinę savimonę, gailestingumą, generoriškumą.

- 578** Kauno arkivyskupijos *Carito* direktorių ir reikalų vedėją skiria ir atleidžia Vietos ordinaras. *Carito* direktorius priklauso Kauno arkivyskupijos pastoracinei tarybai.
- 579** Kauno arkivyskupijos *Carito* direktoriaus kadencija – 4 metai. *Carito* reikalų vedėjo pareigų trukmė neterminuojama.
- 580** Dekanato lygmeniu už karitatyvinę ir socialinę veiklą atsakingas dekanas arba kitas tam Vietos ordinaro paskirtas kunigas. Jis savo veikloje glaudžiai bendradarbiauja su dekanato *Carito* reikalų vedėju, klebonais ir parapijų *Carito* vadovais.
- 581** Dekanato *Carito* veiklai vadovauja dekanato *Carito* reikalų vedėjas. Dekanato *Caritas* vykdo šias funkcijas:
- 581.1** bendradarbiauja su arkivyskupijos *Caritu*;
  - 581.2** bendradarbiauja su dekanato lygmens institucijomis;
  - 581.3** teikia pagalbą, palaiko nuolatinę ryšį ir koordinuoja dekanato parapijų *Carito* veiklą;
  - 581.4** vykdo dekanato lygmens karitatyvines programas;
  - 581.5** organizuoja įvairias karitatyvines akcijas dekanato lygmeniu;
  - 581.6** rūpinasi informacijos sklaida;
  - 581.7** skatina savanorystės plėtrą;
  - 581.8** ieško lėšų karitatyvinėms ir socialinėms iniciatyvoms įgyvendinti;
  - 581.9** inicijuoja savitarpio pagalbos grupių veiklą;
  - 581.10** siekia ugdyti jaunus karitiečius;
  - 581.11** bendradarbiauja su tikybės mokytojais, mokyklomis, jaunimo grupėmis, šeimomis;
  - 581.12** bendradarbiauja su nevyriausybinėmis organizacijomis ir savivaldos institucijomis.
- 582** Dekanato *Carito* reikalų vedėją renka dekanato klebonai, rektoriai ir parapijų *Carito* vadovai. Kandidatą dekanato teikimu tvirtina Vietos ordinaras. Apie patvirtintą dekanato *Carito* reikalų vedėjo kandidatūrą dekanas informuoja Kauno arkivyskupijos *Caritą*.
- 583** Dekanato *Carito* reikalų vedėjo kadencija – 3 metai.

- 584** Pagrindinė *Carito* veikla vykdoma parapijų lygmeniu.
- 585** Parapijos *Caritas* yra steigiamas parapijos bendruomenės ir klebono iniciatyva. Už parapijos *Carito* veiklą atsakingas parapijos klebonas. Parapijos *Carito* veiklą organizuoja parapijos *Carito* reikalų vedėjas, kurį 3 metų kadencijai išrenka parapijos bendruomenė ir patvirtina klebonas.
- 586** Parapijos *Caritas* tiesiogiai vykdo karitatyvinę ir socialinę Bažnyčios misiją, tarnaudamas vargstantiems.
- 587** Savo veiklą parapijos *Caritas* grindžia savanoriško darbo principais ir skatina savanorystės plėtrą.
- 588** Parapijos *Caritas*:
- 588.1** atsiliepia į vargą patiriančių žmonių poreikius;
  - 588.2** atsiliepia į įvairias karitatyvines akcijas ir iniciatyvas;
  - 588.3** bendradarbiauja su dekanato ir arkivyskupijos *Caritu*;
  - 588.4** rūpinasi savanorystės plėtra, ugdo jaunos karitiečius;
  - 588.5** rūpinasi informacijos sklaida;
  - 588.6** ieško lėšų karitatyvinėms ir socialinėms iniciatyvoms įgyvendinti;
  - 588.7** rūpinasi savitarpio pagalbos grupių veikla;
  - 588.8** bendradarbiauja su tikybos mokytojais, mokyklomis, jaunimo grupėmis, šeimomis;
  - 588.9** bendradarbiauja su nevyriausybinėmis organizacijomis ir savivaldos institucijomis;
  - 588.10** vykdo tiesioginę karitatyvinę veiklą, kuri, atsižvelgiant į parapijos situaciją, gali būti įvairi:
    - 588.10.1** maitinimas labdaros valgykloje;
    - 588.10.2** maisto dalijimas;
    - 588.10.3** drabužių dalijimas;
    - 588.10.4** pagalba socialiai nuskriaustiems vaikams;
    - 588.10.5** globa senelių namuose;
    - 588.10.6** slauga namuose;
    - 588.10.7** pagalba vienišiams, apleistiems žmonėms, benamiams;
    - 588.10.8** pagalba nepriteklių patiriančioms, daugiavaikėms šeimoms, vienišoms motinoms;

588.10.9 kitos karitatyvinės programos ir veikla.

- 589** Sinodas pritaria, kad arkivyskupijos *Caritas* skatintų sveikus žmones tapti kraujo donorais, taip pat apsispręsti po mirties leisti savo organus panaudoti transplantacijai. Tokia tikinčiojo žmogaus laikysena atitinka Evangelijos reikalavimą mylėti artimą kaip save patį.
- 590** Arkivyskupijos *Carito* veiklą reglamentuoja Arkivyskupo patvirtintas Kauno arkivyskupijos *Carito* statusas. Taip pat savo veikloje arkivyskupijos *Caritas* vadovaujasi *Carito* statutu.
- 591** Arkivyskupijos *Carito* direktorius pristato praėjusių kalendorinių metų veiklos ir finansinę ataskaitą kompetentingai arkivyskupijos kurijos institucijai iki vasario 15 d. Taip pat pateikia ateinančių metų veiklos planą ir numatomą biudžetą.
- 592.** Dekanato *Carito* reikalų vedėjas metinę ataskaitą nustatytu laiku pateikia arkivyskupijos *Caritui* ir dekanui. Taip pat pateikia ateinančių metų veiklos planą ir numatomą biudžetą.
- 593** Ataskaita už parapijos *Carito* veiklą nustatytu laiku yra pateikiama dekanui ir dekanato *Caritui*. Taip pat pateikiamas ateinančių metų veiklos planas ir numatomas biudžetas.

PILIGRIMŲ SIELOVADA ARKIVYSKUPIJOJE

- 594** Žmogus dažnai apibūdinamas kaip „homo viator“ – keliautojas. Vatikano II Susirinkimas apibrėžia krikščionių gyvenimą kaip tikėjimo piligrimystę. Per visus amžius krikščionys leidžiasi į keliones, kad išpažintų tikėjimą vietose, susijusiose su Viešpaties Jėzaus Kristaus gyvenimu, lanko garsias Švč. Mergelės Marijos garbei, šventųjų kultui skirtas šventoves, taip pat šventoves, svarbias visuotinei Bažnyčiai ir ženklinančias reikšmingus krikščionybės istorijos įvykius.
- 595** Piligriminės kelionės rengiamos siekiant šių tikslų: išpažinti ir liudyti tikėjimą, pagilinti dvasinį gyvenimą, labiau atsigręžti į Dievą, atlikti atgailą, tesėti įžadus, išprašyti sveikatos, dvasinių ar medžiaginių gėrybių, susipažinti su ypatingomis Dievo malonės pasireiškimo vietomis. Drauge piligriminės kelionės yra galingas evangelizacijos įrankis.

- 596** Piligriminė kelionė krikščioniui yra proga išpažinti savo tikėjimą, kuris ypač pasireiškia švenčiant Eucharistiją, skaitant ir apmąstant Dievo žodį, drauge meldžiantis, liudijant tikėjimą.
- 597** Piligrimų pastoracijos tikslas – padėti tikinčiajam susitikti su Dievu, ypač drauge meldžiantis, skaitant Šventąjį Raštą, švenčiant Sutaikinimo sakramentą, dalyvaujant Eucharistijos šventime. Todėl kunigai įpareigojami uoliai rūpintis piligrimų sielovada.
- 598** Pagrindinė šventa vieta ir kartu svarbiausia piligrimystės vieta Kauno arkivyskupijoje yra Šiluva, kur 1608 m. apsireiškė Švč. Mergelė Marija. Pagrindinė šventė ir atlydai vyksta rugsėjo 8–15 dieną, švenčiant Švč. Mergelės Marijos Gimimo iškilmes, taip pat kiekvieno mėnesio 13 dieną.
- 599** Kitos rekomenduotinos piligrimystei Kauno arkivyskupijoje šventos vietos: Kauno arkikatedra bazilika su joje esančiu Skausmingosios Dievo Motinos paveikslu, Pažaislio vienuolynas su jo bažnyčioje esančiu Maloningosios Motinos paveikslu, Veprių bažnyčia su Kalvarijų stotimis, Šv. Gertrūdos bažnyčia Kaune su stebuklingu laikomu kryžiumi, Kėdainių Šv. Juozapo bažnyčia su malonėmis gausiu šv. Juozapo paveikslu.
- 600** Piligriminė kelionė gali būti susijusi su svarbiais žmogaus gyvenimo įvykiais, pvz.: fizine ar dvasine kančia, padėka Dievui už patirtas malones, Pirmąją šv. Komuniją, Sutvirtinimo sakramentu, abitūra, aukštosios mokyklos baigimu, Santuokos sakramentu, jubiliejumi ir kt.
- 601** Sinodas ragina organizuoti piligrimines keliones (dekanato, parapijos, ligonių, žmonių su negalia, mokinių, mokytojų, studentų, jaunimo, įvairių profesijų grupių ir t. t.).
- 602** Piligriminė kelionė visada susijusi su auka ir atsižadėjimu, dėl to gali būti organizuojama keliaujant (vieną dieną arba kelias dienas) pėsčiomis, dviračiais, automobiliais ir pan. Ypač rekomenduotinos piligriminės kelionės pėsčiomis – tai puiki proga atlikti rekolekcijas kelyje. Tokia rekolekčių forma ypač rekomenduotina jaunimui.
- 603** Piligriminės kelionės į garsiąsias pasaulio šventoves (Šventąją Žemę, Romą, Lurdą, Fatimą ir kt.) turi išlaikyti maldos pobūdį, dėl to reikia tinkamai joms pasirengti. Rekomenduotina, kad pasirengimui vadovautų ir kelionėje lydėtų kompetentingas dvasinis vadovas.

- 604** Krikščioniška artimo meilė įpareigoja parapijų tikinčiuosius priimti piligrimus ir pagal išgales suteikti reikalingą pagalbą.
- 605** Vietos ordinaro nustatyta tvarka piligriminių kelionių rengimui ir sielovadai Kauno arkivyskupijoje vadovauja Piligriminių kelionių centras. Piligrimų sielovadai prie šventovių rūpinamasi steigti piligrimų namus ar sielovados centrus.

ŽMONIŲ SU PRIKLAUSOMYBE SIELOVADA ARKIVYSKUPIJOJE

- 606** Priklausomybė nuo alkoholio, narkotikų, azartinių žaidimų ir kt. yra sunki, progresuojanti liga, suvaržanti didžiausią Dievo dovaną žmogui – laisvę, taip pat žalojanti kūną ir sielą.
- 607** Siekiant padėti žmogui išsivaduoti iš priklausomybės, susigrąžinti fizinę ir dvasinę sveikatą, taip pat sugrįžti į visavertį gyvenimą ir bendrystę su Dievu, reikia:
- 607.1** padėti žmogui suvokti ir pripažinti savo priklausomybę;
  - 607.2** padėti ieškoti kvalifikuotos pagalbos, pasitikint Dievo malone;
  - 607.3** padėti sveikstančiam žmogui integruotis į visavertį gyvenimą.
- 608** Sveikstantys nuo priklausomybės žmonės bei jų artimieji tebūna kviečiami drauge su šeima aktyviai dalyvauti religiniame gyvenime:
- 608.1** kiekvieną sekmadienį dalyvauti šv. Mišiose, priimti šv. Komuniją, dažnai naudotis Atgailos sakramento malone;
  - 608.2** įsitraukti į parapijoje veikiančias maldos grupes;
  - 608.3** dažnai skaityti Šventąjį Raštą ir jį apmąstyti;
  - 608.4** burtis į panašaus likimo žmonių bendruomenes, kurioms labai svarbi specialiai pasirengusio dvasininko pagalba.
- 609** Žmonių, sveikstančių nuo priklausomybės, dvasinis gyvenimas dažnai yra nusilpęs, todėl rekomenduojama turėti nuolatinį dvasios vadovą.
- 610** Esant būtinybei, parapijos klebonas turėtų sudaryti sąlygas anoniminių alkoholikų ir kitoms panašioms grupėms kurtis, taip pat bendradarbiauti su įvairių specialių programų (*Dvylika žingsnių* ir kt.) vadovais.

- 611** Žmonių su priklausomybe sielovada turi apimti ne vien priklausomybę turinčius asmenis, bet ir jų šeimas, nes priklausomybė visuomet griau-
na tarpusavio santykius ir žlugdo šeimą:
- 611.1** klebonas turėtų dvasiškai palaikyti nuo priklausomybės kenčian-
čias šeimas, dažniau apsilankydamas jų namuose ir kartu melsda-
masis;
- 611.2** klebonas bent kartą metuose turėtų aukoti šv. Mišias už visus
sveikstančius, taip pat kenčiančius nuo priklausomybės žmones ir
jų šeimas;
- 611.3** kenčiantys nuo priklausomybės žmonės ir jų šeimos yra tikinčių-
jų bendruomenės dalis, todėl parapijos tikintieji tebus skatinami
būti jiems gyvo tikėjimo ir artimo meilės pavyzdžiu.
- 612.** Esant poreikiui, gavus Ordinaro leidimą, parapijoje gali būti rengiamos
Vidinio išgydymo pamaldos ir rekolekcijos.
- 613** Parapijos klebonas turėtų skirti pakankamai dėmesio priklausomybių
prevencijai (konferencijos, paskaitos, informacija).
- 614** Su priklausomybėmis vaikai pirmiausia susiduria šeimoje. Todėl didžiaus-
ia atsakomybė tenka tėvams, ypač vartojant alkoholį, rūkant. Taip pat
„saikingas“ alkoholio vartojimas šeimoje daro įtaką vaikų supratimui ir
būsimiems įpročiams. Didelė atsakomybė tenka ir katechetams bei tiky-
bos mokytojams, ugdantiems jaunąją kartą. Jų pareiga diegti krikščioniš-
kas vertybes, išmokyti jaunus žmones būti laisvus ir atsakingus.
- 615** Įsisenėjusi tautos nelaimė yra alkoholizmas, tad visų pareiga ir atsa-
komybė – visomis priemonėmis vaduotis iš jos. Drauge su blaivybės
sąjūdžiais, pasitelkiant tėvus, pedagogus, medikus, jaunimo ir visuo-
menines organizacijas, būtina daryti įtaką alkoholio prekybą ir rekla-
mą ribojantiems įstatymams, įgyvendinti švietimo ir ugdymo progra-
mas moksleiviams, skleisti blaivų gyvenimo būdą, stiprinti blaivybės
judėjimus, rengti įvairias akcijas ir programas. Tačiau taip pat nevalia
pamiršti, kad pirmiausia kiekvienas asmeniškai yra atsakingas už al-
koholio vartojimą.
- 616** Beprasmės mirtys, skaudžios avarijos, savižudybės, sunkūs nusikaltimai,
prarasta sveikata, suirusios šeimos, skurstantys vaikai, smurtą patirian-

tys šeimos nariai, nuo jaunų dienų į šią baisią priklausomybę klimpsantis jaunimas – tai padariniai, už kuriuos atsakingi ir tie, kurie įvairiais būdais pelnosi iš alkoholio. Savanaudiškas, godus pelno siekimas, dėl kurio kiti žmonės atiduoda sveikatą ir net gyvybę, yra žeminantis ir labai sunkus nusikaltimas. Bažnyčia smerkia tokį elgesį, kviečia išsivaduoti iš egoistinio materializmo ir drauge prisiimti atsakomybę už visuomenę.

KARDOMOJO KALINIMO IR LAISVĖS ATĖMIMO VIETOSE ESANČIŲJŲ SIELOVADA ARKIVYSKUPIJOJE

- 617** Bažnyčia, nuo pat pradžių sekdama apaštalais, moko, kad Kristus mirė už visus žmones. Nėra, nebuvo ir nebus žmogaus, už kurį Kristus nebūtų kentėjęs; nėra tokio blogo ir tiek nusikaltusio žmogaus, kuris negalėtų tikėtis atleidimo. Kristus, kuris mirė už visus žmones, trokšta, kad jo Bažnyčioje atleidimo durys visada būtų atvertos kiekvienam, kas tik nusigręžia nuo nuodėmės ir nuoširdžiai gailisi.
- 618** Kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose vykdomos sielovados tarnystė kyla iš esminės Katalikų Bažnyčios pasiuntinystės.
- 619** Pagrindinis kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose esančių sielovados tikslas – liudijant Dievo gailestingumą ir meilę – padėti nuteisiesiems gyventi visavertį religinį gyvenimą įkalnimo vietose ir su šia nuostata grįžti į visuomenę.
- 620** Sielovada kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose, atsižvelgiant į jos specifiką, vykdoma laikantis Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutarties dėl santykių tarp Katalikų Bažnyčios ir Valstybės teisinių nuostatų, apimančių sielovadą kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose, Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Teisingumo ministerijos bei Kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietos administracijos ir Vietos ordinaro paskirto kapeliono susitarimų.
- 621** Kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietų darbuotojai taip pat gali naudotis sielovados, vykdomos šiose vietose, patarnavimais.

- 622** Bendraudami su kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietų darbuotojais ganytojai teprimena, kad ir nusikaltęs žmogus nepraranda savo vertės bei orumo.
- 623** Sielovadą kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose vykdo Vietos ordinaro paskirti kapelionai ir pasauliečiai, turintys bažnytinės vadovybės suteiktus įgaliojimus.
- 624** Pagrindiniai sielovados kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose uždaviniai:
- 624.1** skelbti Dievo žodį;
  - 624.2** katekizuoti ir teikti sakramentus;
  - 624.3** mokyti nuteistuosius atsakomybės už artimą ir nukentėjusiuosius;
  - 624.4** tikėjimo šviesoje padėti atrasti gyvenimo vertę ir prasmę;
  - 624.5** rūpintis kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietų darbuotojų sielovada.
- 625** Parapijose dirbantys kunigai tenevengia bendravimo su atlikusiais įkalinimo bausmę žmonėmis, siekdami padėti jiems sugrįžti į visuomenę ir parapijos bendruomenę. Tepamoko buvusius nuteistuosius atsakomybės už artimą, tepadedą prasmingai įsitraukti į naują gyvenimą.

SAKRAMENTINIS-LITURGINIS GYVENIMAS ARKIVYSKUPIJOJE

626 Visas sakramentinis-liturginis Kauno arkivyskupijos gyvenimas tvarkomas rūpestingai laikantis Bažnyčios mokymo, Kanonų teisės reikalavimų, liturginių instrukcijų ir apeigų, taip pat Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Vietos ordinaro potvarkių. Už sakramentinį-liturginį gyvenimą Kauno Bažnyčioje tiesiogiai atsakingas Arkivyskupas, veikiantis bažnytinės teisės nustatyta tvarka per atitinkamas struktūras ir sielovadininkus. Kauno arkivyskupijos Liturginė komisija veikia savo kompetencijos ribose ir atlieka funkcijas, skirtas sakramentiniam-liturginiam gyvenimui puoselėti.

LITURGINIAI METAI

627 Bažnyčia per ištisus metus atskleidžia visą Kristaus slėpinį nuo Įsikūnijimo ir Gimimo iki Žengimo į dangų bei Šventosios Dvasios atsiuntimo ir su palaiminga viltimi laukiamo antrojo Viešpaties atėjimo. Taip minėdama atpirkimo slėpinius, Bažnyčia juos tarsi pakartoja, kad tikintieji, juose dalyvaudami, semtūsi iš atveriamo Viešpaties galybės bei nuopelnų lobyno ir būtų pripildyti išganymo malonės. Liturginiai metai įvairiais požiūriais atskleidžia vieną ir tą patį Velykų slėpinį. Tai ypač matyti žvelgiant į Įsikūnijimo paslapčiai skirtas šventes ar iškilmes, kurios primena mūsų išganymo pradžią ir brandina mumyse Velykų paslapties vaisius. Panašiai kaip savaitę pradeda ir vainikuoja sekmadienio šventimas, visuomet turintis velykinį pobūdį, taip Viešpaties Kančios ir Prisikėlimo Velykų tridienis iškyla kaip visų liturginių metų viršūnė.

628 Į šį metinį ciklą Bažnyčia yra įtraukusi dienas, kurios su ypatinga meile mini palaimintąjį Dievo Motiną Mariją, neatsiejamai sujungtą su jos Sūnaus išganomąja veikla. Minimi taip pat ir kankiniai bei kiti šventieji, kurie pašlovino Kristų čia žemėje ir dabar be perstojo šlovina Jį danguje, nuolatos mus užtardami. Šventųjų šventės skelbia įstabius Kristaus darbus per jo tarnus ir rodo tikintiesiems sektinus pavyzdžius, tačiau jos neturėtų nustelbti atpirkimo slėpinių minėjimo, t. y. Viešpaties švenčių. Todėl liturginės dienos skirstomos pagal svarbą į sekmadienius, iškilmes, šventes, minėjimus ir šiokiadienius. Kauno arkivyskupijoje liturgija tvarkoma pagal visuotinį Romos ir dalinį arkivyskupijos kalendorių.

SEKMADIENIS

- 629** Sekdama apaštalu Tradicija, prasidėjusia pačiu Kristaus prisikėlimu, Bažnyčia kas septintą savaitės dieną švenčia Velykų slėpinį. Sekmadienis pagrįstai vadinamas Viešpaties diena. Tai diena, kai švenčiama Kristaus pergalė prieš nuodėmę ir mirtį, pirmosios kūriniųos atbaigimas Kristuje ir naujosios kūriniųos pradžia. Tai diena, kai dėkinga adoracija prisimename pirmoji pasaulio diena ir su veiklia viltimi žvelgiama į „paskutinąją dieną“, kada Kristus šlovingai sugrįš ir visa padarys nauja.
- 630** Kristaus mokiniams pavesta nepainioti sekmadienio šventimo, kuris turėtų būti autentiškas Viešpaties dienos pašventinimas, su „savaitgaliu“, iš esmės laikomu tik poilsio ir pramogų laiku. Todėl krikščionys ypač skatinami išsiugdyti gilesnę sekmadienio sampratą, idant net ir sunkiomis sąlygomis galėtų jį išgyventi visiškai paklusdami Šventajai Dvasiai.
- 631** Pareiga pašventinti sekmadienį realizuojama pirmiausia dalyvaujant Eucharistijoje ir su krikščionišku džiaugsmu bei broliškumu ilsintis.
- 632** Tikintieji privalo dalyvauti Mišiose, nebent jie negalėtų to padaryti dėl rimtos priežasties. Laikas, tinkamas sekmadienio pareigai atlikti, prasideda jau šeštadienio vakare, sulig Pirmąja sekmadienio Vakarine liturgine valanda. Tad išvakarių Mišios jau yra „šventadienio Mišios“, todėl jų liturgija yra tokia pati kaip sekmadienio, įpareigojanti celebrantą sakyti homiliją ir su tikinčiais kalbėti visuotinę maldą. Sekmadienį švenčiama Eucharistija, savaime suprantama, nei skiriasi nuo tos, kuri švenčiama kurią nors kitą dieną, nei gali būti atskirta nuo liturginio bei sakramentinio gyvenimo visumos. Siekiant, kad šventimas išsaugotų šventišką pobūdį, didelis dėmesys kreipiamas į susirinkimo giedojimą. Taip pat visomis jėgomis reikėtų stengtis, kad visi dalyviai – vaikai ir – jaustųsi užkalbinami, skatinant juos visiškai įsitraukti į liturgijos siūlomas aktyvaus dalyvavimo formas. Itin pagirtinos iniciatyvos, kuriomis parapijų bendruomenės, įtraukdamos visus Eucharistijos sekmadienio dalyvius – kunigus, patarnautojus ir tikinčiuosius – savaitę rengiasi Mišioms ir iš anksto apmąsto Dievo žodį, kuris bus skelbiamas.
- 633** Sekmadienio susirinkimas yra puiki vienybės vieta, kur Bažnyčia vienijasi į vieną tautą, suburtą Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios. Todėl rekomenduojama tose pačiose Mišiose dalyvauti tėvams kartu su vaikais.

Taip pat siūloma, kad į parapijos, kaip „eucharistinės bendruomenės“ sekmadienio Mišias rinktųsi joje veikiančios grupės, sąjūdžiai, susivienijimai ir nedidelės vienuolių bendruomenės. Nedera skatinti Mišių nedidelėms grupėms, nes jos atitraukia kunigus nuo pagrindinės tarnystės parapijoje ir trikdo bažnytinės bendruomenės gyvenimą bei vienybę.

- 634** Kai Eucharistijos šventimas parapijoje nėra įmanomas, Bažnyčia siūlo šaukti sekmadieninius susirinkimus be kunigo, vadovaujantis Šventojo Sosto išleista ir Vyskupų Konferencijos pritaikytais potvarkiais bei nurodymais.
- 635** Tikintieji, kurie dėl ligos, neįgalumo ar kitos rimtos priežasties negali dalyvauti, turėtų širdimi kiek įmanoma geriau susivienyti su Mišių šventimu iš tolo, pirmenybę teikdami tai dienai numatytiems skaitiniams bei maldoms iš Mišiolo, taip pat per Eucharistijos troškimą. Tokiais atvejais televizijos ar radijo transliacijos, nors ir nėra sekmadienio pareigos įvykdymas, yra vertinga pagalba, ir pirmiausia tada, kai ją papildo ypatingieji tarnautojai, atnešantys ligoniams Eucharistiją, taip pat perduodantys visos bendruomenės sveikinimą ir solidarumą.
- 636** Stengiantis išryškinti sekmadienio Eucharistijos svarbą reikia pasirūpinti, kad liaudiškos ir kultūrinės tradicijos neužgožtų sekmadienio prasmės.
- 637** Viešpaties diena teisingai išgyvenama tik tada, kai ją visą ženklina dėkingas ir aktyvus Dievo darbų atminimas. Kiekvieną Kristaus mokinį tai įpareigoja ir kitiems, už liturginio vyksmo ribų išgyvenamiems dienos momentams – šeimos gyvenimui, socialiniams santykiams, poilsio ir atsipalaidavimo laikotarpiams – suteikti pobūdį, kuris padėtų Prisikėlusiojo ramybei bei džiaugsmui išsilieti įprastinio gyvenimo audinyje.

KITOS LITURGINĖS DIENOS

- 638** Iškilinės laikomos svarbiausiomis liturginėmis dienomis. Jos pradedamos švęsti išvakarėse Pirmąja Vakarine liturgine valanda, o kai kurios iškilinės turi ir vigilijos Mišias, aukojamas išvakarėse. Velykų ir Kalėdų iškilinės turi dar ir savo aštuondienius. Iškilnių dienomis neleidžiama aukoti jokių įvairiems reikalams skirtųjų, apeiginių, votyvinių ir gedulinių Mišių.
- 639** Šventė yra žemesnio laipsnio už iškilinę diena ir trunka nuo ryto iki vakaro, todėl neturi Pirmosios Vakarinės. Liturginių švenčių dienomis

neleidžiama aukoti įvairiems reikalams skirtųjų, votyvinių Mišių. Gedulinės Mišios leidžiamos tik laidotuvių ir su sąlyga, kad šiomis dienomis savo metu būtų ir šventadienio Mišios.

- 640** Minėjimas – tai dar žemesnio laipsnio liturginė diena, dažniausiai skirta šventiesiems pagerbti. Minėjimai būna privalomi ir laisvi. Liturginis jų šventimas jungiamas su tą pačią dieną pasitaikančiu šiokiadienių šventimu pagal Romos Mišiolo ir Valandų liturgijos pateikiamas taisykles. Kai privalomi minėjimai pasitaiko gavėnioje, juos galima švęsti tik kaip laisvus. Privalomo minėjimo dienomis neleidžiama aukoti įvairiems reikalams skirtųjų, votyvinių ir kasdienių gedulinių Mišių. Laisvo minėjimo dienomis Mišios pasirenkamos visiškai laisvai.
- 641** Po sekmadienio einančios dienos vadinamos šiokiadieniais, kai nepasitaiko iškilmių, švenčių ar privalomų minėjimų. Šiokiadieniai yra prasminga Bažnyčios liturginė kelionė gilyn į Kristaus Slėpinį, padedant nuosekliai išdėstytiems Šventojo Rašto skaitinių ciklams.

LITURGINIAI LAIKOTARPIAI

VELYKŲ CIKLAS

- 642** Velykų šventimo centras yra Didysis Velykų tridienis, Bažnyčios liturginių metų vainikas. Jam rengiamasi keturiasdešimties dienų gavėnios laikotarpiu, paskui džiaugiamasi penkiasdešimt dienų, kurios vadinamos Velykų laikotarpiu.

Gavėnios laikotarpis

- 643** Gavėnia – tai pasirengimo Velykoms laikas, takas, kuriuo Bažnyčia keičia kelią į šventąją Velykų viršūnę. Gavėnia trunka nuo Pelenų trečiadienio iki Didžiojo ketvirtadienio Paskutinės vakariinės Mišių. Šis laikotarpis turi dvejopą – Krikšto priminimo arba pasirengimo jam ir atgailos – pobūdį. Katechumenai išrinkimo apeigomis, ištyrimu ir katecheze parengiami švęsti įkrikščioninimo sakramentus; tikintieji, dėmesingai klausydami Dievo žodžio ir atsidėdami maldai, atgaila rengiasi atnaujinti Krikšto pažadus.

- 644** Gavėnios laikotarpis turi išlaikyti atgailos pobūdį. Atgailos dorybė ir praktika išlieka būtina velykinio pasirengimo dalis. Iš širdies atsivertimo turi kilti išorinė – tiek kiekvieno krikščionio, tiek visos bendruomenės – atgailos praktika. Todėl per gavėnią reikia organizuoti atgailos pamaldas, kurios padėtų jiems pasirengti Atgailos ir Sutaikinimo sakramentui. Per gavėnią ypač tinka švęsti šį sakramentą bendruomeniškai. Pabrėžtina ir malda už nusidėjėlius, įterpiančią šią intenciją į visuotinę maldą.
- 645** Nuo gavėnios pradžios iki Velykų vigilijos visose pamaldose, net per šventes ar iškilmes, praleidžiama „Aleliuja“. Himnas „Garbė Dievui aukštybėse“ giedamas ar kalbamas tik per iškilmes, šventes ir kitas iškilmingai laikomas negavėnines pamaldas. Per gavėnią altoriai nepuošiami gėlėmis, o muzikos instrumentais galima tik akompanuoti giesmėms. Tai atitinka šio laikotarpio atgailos pobūdį.
- 646** Trečiadienį prieš pirmąjį gavėnios sekmadienį, vadinamą Pelenų trečiadieniu, tikintieji, priimdami pabarstymą pelenais, įžengia į laikotarpį, skirtą jų sieloms nuskaistinti. Šis atgailos ženklas, kilęs iš biblinės tradicijos, išreiškia žmogaus, kaip nusidėjėlio, būseną, – žmogus siekia išoriškai išpažinti savo kaltę Viešpačiui ir kartu išreiškia savo vidinį atsivertimą, vedamas vilties, kad Viešpats gailėstingas. Pelenus, kurie gaunami sudeginus praėjusiais metais šventintas verbas, palaiminti ir barsyti galima tiek per Mišias, po homilijos, tiek ne Mišių metu. Pastaruoju atveju šios apeigos pradedamos Žodžio liturgija ir užbaigiamos tikinčiųjų malda. Pelenų diena yra visai Bažnyčiai privaloma atgailos diena, jos metu laikomasi abstinencijos ir pasninko.
- 647** Pirmasis gavėnios sekmadienis ženkliną metinio gavėnios kelio pradžią. Šio sekmadienio Mišiose turėtų būti tam tikrų išskirtinių elementų, pabrėžiančių momento svarbą, pavyzdžiui, įžangos procesija su šventųjų litanijomis.
- 648** Ketvirtąjį gavėnios sekmadienį, vadinamąjį *Laetare*, taip pat iškilmių bei švenčių dienomis tinka papuošti gėlėmis altorių ir leidžiama groti vargonais bei kitais muzikos instrumentais.
- 649** Pagal paprotį nuo V gavėnios sekmadienio galima šydu uždengti kryžius. Šis uždengimas vyksta pagal Liturginio kalendoriaus nuorodas. Kryžiai paliekami uždengti iki Viešpaties kančios minėjimo Didįjį penktadienį pabaigos.

650 Maldingos praktikos, ypač tinkamos gavėnios laikui, kaip antai Kryžiaus kelias, Graudūs verksmai, turi puoselėti liturgijos dvasią ir būti jos persmelktos, kad tikinčiųjų širdis būtų lengviau vesti į Velykų Kristaus slėpinį. Todėl neleistina per Mišias giedoti Graudžių verksmų ar Kalvarijos kalnų ir eiti Kryžiaus kelią nei bendrai, nei pavieniui. Labai rekomenduojama išlaikyti ir puoselėti paprotį suburti vietinę Bažnyčią Romos „stočių“ pavyzdžiu.

Didžioji savaitė

651 Didžioji savaitė prasideda Verbų sekmadieniu ir vainikuojama Didžiuoju tridieniu. Šią savaitę Bažnyčia švenčia išganymo slėpinius, Kristaus įvykdytus paskutinėmis žemiškojo gyvenimo dienomis, pradedant mesijiniu įžengimu į Jeruzalę.

652 Didžiosios savaitės dienoms, pradedant nuo Didžiojo pirmadienio iki Didžiojo ketvirtadienio, teikiama pirmenybė bet kurio kito šventimo atžvilgiu. Šiomis dienomis netinka švęsti nei Krikšto, nei Sutvirtinimo sakramentų.

653 Viešpaties kančios arba Verbų sekmadienis sujungia Kristaus karališko triumfo pranašystę ir jo Kančios paskelbimą. Viešpaties įžengimo į Jeruzalę atminimas pagal senovinį paprotį švenčiamas iškilminga procesija: tikintieji giesmėmis ir gestais mėgdžioja žydų vaikus, išėjusius pasitikti Viešpaties ir giedojusius jam „Osana“. Procesija gali būti rengiama tik vieną kartą prieš gausiausiai žmonių lankomas Mišias, net jei tai šeštadienio ar sekmadienio vakaro Mišios. Kitose Mišiose Viešpaties įžengimas paminimas iškilmingu arba paprastu atėjimu. Lietuvoje procesija rengiama aplink bažnyčią arba jos viduje, apeigos prieš ją atliekamos presbiterijoje. Šioje procesijoje tikintieji nešasi prieš tai palaimintas verbas. Netinka verbas šventinti be Mišių. Procesija ir apeigos prieš ją atliekamos taip, kaip aprašyta Romos Mišiole. Be minėtos iškilmingos procesijos, yra dar dvi kitos šventimo formos. Tai – iškilmingas atėjimas, kai neįmanoma rengti procesijos bažnyčios išorėje, ir paprastas atėjimas tose Mišiose, kur nenumatytas iškilmingas atėjimas.

654 Ten, kur nėra galimybės švęsti Mišių, turi būti švenčiamos Dievo žodžio apeigos Viešpaties mesijinio įžengimo ir kančios tema – šeštadienio vakare arba sekmadienį patogiu metu.

- 655** Ypač iškilmingai perteikiamas Kančios pasakojimas. Jis gali būti giedamas ar skaitomas vaidmenimis, tai yra trijų skaitovų, atliekančių Kristaus, pasakotojo ir liaudies vaidmenis. Kančią skelbia kunigai, diakonai arba pasauliečiai skaitovai; pastaruoju atveju Kristaus vaidmuo paliekamas kunigui. Kančia skelbiama be žvakių ir smilkymų; žmonės nesveikinami, ant knygų nedaromi kryžiaus ženklai; tik diakonai prašo kunigų palaiminimo kaip prieš Evangeliją. Dėl tikinčiųjų dvasinio gėrio dera perskaityti visą Kančios istoriją, taip pat ir ankstesnius skaitinius. Paskelbus Kančios istoriją reikia pasakyti homiliją.
- 656** Didžiosios savaitės pirmadienį, antradienį ar trečiadienį tinka parapijoje surengti bendruomeninį Atgailos ir Sutaikinimo sakramento šventimą su asmenine išpažintimi ir išrišimu. Rekomenduojama bendrai švęsti Didžiojo penktadienio ir Didžiojo šeštadienio Skaitinių valandą (Aušrinę) ir Rytmetinę.
- 657** Didžiojo trečiadienio paskutinėse Mišiose konsumuojamas visas Švč. Sakramentas, reikiamą skaičių Ostijų paliekant lignoniams. Šioms Ostijoms laikyti surandama garbinga vieta kurioje nors šoninėje navoje.
- 658** Didžiojo ketvirtadienio ryte Arkivyskupas su savo presbiteratu koncelebruoja Krizmos Mišias, kuriose konsekruojama šventoji Krizma ir palaiminami aliejai. Tuo išreiškiama kunigų bendrystė su savo vyskupu vientelėje Kristaus kunigystėje ir tarnystėje. Koncelebruojantys su Arkivyskupu kunigai susirenka į šias Mišias iš visų arkivyskupijos vietų, parodydami, jog yra vyskupo liudytojai ir bendradarbiai konsekruojant Krizmą, panašiai kaip yra jo pagalbininkai ir patarėjai kasdieninėje tarnystėje. Po homilijos vyksta kunigystės pažadų atnaujinimas. Tikintieji taip pat raginami dalyvauti šiose Mišiose ir priimti Eucharistijos sakramentą.
- 659** Nauja Krizma ir katechumenų aliejus naudojamas Velyknaktį švenčiant įkrikščioninimo sakramentus. Siūloma pasitikti ir priimti atnešamus į parapijas šventuosius aliejus. Tai galima daryti prieš Viešpaties vakariinės Mišias arba kitu tinkamu metu. Ši pagarba padės mokyti tikinčiuosius patepimo šventaisiais aliejais ir Krizma praktikos bei atskleisti jos padarinius krikščioniškame gyvenime.

Didysis Velykų tridienis

- 660** Didžiausius žmonių atpirkimo slėpinius Bažnyčia kasmet švenčia nuo Didžiojo ketvirtadienio vakaro Mišių iki Prisikėlimo sekmadienio Antrosios Vakarinės. Šis laikotarpis tinkamai vadinamas „Nukryžiuoto, palaidoto ir prisikėlusio Kristaus tridieniu“. Jis vadinamas ir „Velykų tridieniu“, nes tuomet sudabartinamas ir įgyvendinamas Velykų slėpinys, tai yra Viešpaties perėjimas iš šio pasaulio pas Tėvą.
- 661** Per pirmąsias dvi Tridienio dienas tęsiamas šventas Velykų pasninkas, ir jo metu pagal pirminę tradiciją Bažnyčia pasninkauja, nes „iš jos atimtas Sužadėtinis“. Didįjį penktadienį laikomasi pasninko ir abstinencijos; rekomenduojama pratęsti pasninką ir Didįjį šeštadienį, kad Bažnyčia pakilia ir atvira dvasia ateitų į Prisikėlimo sekmadienio džiaugsmą.
- 662** Velykų tridieniui švęsti reikia pakankamai tarnautojų ir ministrantų, kurie būtų pasirengę ir žinotų savo vaidmenį šventime. Ten, kur neįmanoma suburti pakankamai dalyvių, ministrantų ir giedotojų, Velykų tridienio apeigos nešvęstinos; tada tikintieji tegu susiburia kokioje nors didesnėje bažnyčioje. Tada, kai keletas mažų parapijų yra patikėtos vienam kunigui, jų tikintiesiems irgi derėtų, jei tai įmanoma, burtis pag-rindinėje bažnyčioje ir ten dalyvauti apeigose. Pageidautina, kad mažos vienuolinės bendruomenės, tiek dvasininkų, tiek pasauliečių, taip pat kitos pasauliečių bendruomenės dalyvautų Velykų tridienio šventime didesnėse bažnyčiose. Tačiau jei klebonas aptarnauja dvi ar kelias parapijas, kuriose pakankamai daug tikinčiųjų, galinčių dalyvauti ir kaip įmanoma reikiamai parengti iškilmingas apeigas, klebonui leidžiama, laikantis kiekvienu atveju numatytų normų, pakartoti Velykų tridienio apeigas.
- 663** Tikinčiųjų, taip pat patarnautojų ir celebruojančio kunigo giedojimas ypač svarbus švenčiant Didžiąją savaitę, pirmiausia Velykų tridienį, nes tai suteikia šioms dienoms iškilmingumo, taip pat todėl, kad giedami tekstai tampa iškalbingesni. Tačiau, jeigu jie nepajėgūs giedoti, teskaito, kad būtų išlaikyta tinkama pagarba šventiesiems tekstams.
- 664** Tabernakulis iki Velyknakčio Mišių turi būti tuščias. Ne pamaldų metu jis turėtų būti atidarytas. Lemputė nedega. Visą Tridienį šv. Komunija tikintiesiems dalijama tik liturgijos metu. Kitu metu Komuniją dalyti draudžiama. Ligoniams ją galima nešti bet kuriuo metu.

Didžiojo ketvirtadienio vakaro Mišios Viešpaties vakarienei atminti

- 665** Didžiojo ketvirtadienio vakaro Mišių šventimu Bažnyčia pradeda Velykų tridienį ir primena Paskutinę vakarienę, kurios metu Viešpats Jėzus paaukoko Dievui Tėvui savo kūną ir kraują duonos ir vyno pavidalais ir davė juos apaštalams priimti, taip pat įsakė jiems ir jų kunigystės įpėdiniams juos aukoti. Visas dėmesys tose šventosiose Mišiose skirtinas iškilmingai minimiems slėpiniams: Eucharistijos ir kunigystės įsteigimui, taip pat Viešpaties duotam broliškos artimo meilės įsakymui; šie momentai paaiškintini homilijoje.
- 666** Viešpaties vakarienės Mišios celebruojamos vakare, po 16 val. Koncelebruoti gali visi kunigai, ir tie, kurie tą dieną jau būna koncelebravę Krizmos Mišiose arba celebravę Mišias tikinčiųjų labui. Pagal seną Bažnyčios tradiciją tą dieną draudžiama celebruoti Mišias, kuriose nedalyvauja žmonės. Taip pat neleidžiamos jokios gedulinės, net ir laidotuvių Mišios. Vadovaudamasis pastoraciniais motyvais, Vietos ordinaras bažnyčiose ar koplyčiose gali leisti aukoti kitas Mišias vakare ir, jei to reikia, ryte, tačiau tik dėl tų tikinčiųjų, kurie jokių būdu negali dalyvauti vakaro Mišiose. Tačiau būtina rūpintis, kad tos Mišios nebūtų aukojamos privatiems asmenims ar nedidelėms ypatingoms grupėms ir nedarytų žalos pagrindinėms Mišioms. Taip pat Viešpaties vakarienės liturgijai reikia paruošti tiek eucharistinės duonos, kad jos pakaktų ir Didžiojo penktadienio apeigų dalyviams.
- 667** Giedant himną „Garbė Dievui aukštybėse“ skambinama varpais; pabaičius himną, varpai nutyla iki Velykų vigilijos. Pagal tradiciją iki Velykų vigilijos nutyla ir vargonai. Giedama be akompanimento.
- 668** Po homilijos gali būti kojų plovimo apeigos. Jomis norima labiau įprasminti minėjamą Paskutinės vakarienės, kur Kristus yra tas, kuris atėjo „ne kad jam tarnauti, bet pats tarnauti“ ir kur Jis paliko artimo meilės įsakymą. Kojas plauna celebruojantis kunigas dvylikai parinktų vyrų. Atnašų procesijoje gali būti nešamos vargšams skirtos aukos, surinktos per gavėnią kaip atgailos vaisiai, žmonėms giedant tinkamą giesmę.
- 669** Pageidautina, kad diakonai, akolitai ar specialieji tarnautojai Komunijos momentu nuo altoriaus imtų Eucharistiją nešti ligoniams ir

neįgaliesiems, priimantiems ją namuose. Šitaip ligoniai gali artimiau vienytis su Eucharistiją švenčiančia Bažnyčia.

- 670** Po Komunijos maldos sudaroma procesija, ir Švenčiausiasis Sakramentas, skirtas rytojaus Komunijai, nešamas per bažnyčią iki tos vietos, kur jis bus laikomas. Negalima atlikti Švenčiausiojo Sakramento perkėlimo apeigų, jei toje pačioje bažnyčioje Didįjį penktadienį nebus švenčiama Viešpaties kančios liturgija. Švenčiausiasis Sakramentas laikytinas uždarytame tabernakulyje. Jokiu būdu nedera jo išstatyti monstrancijoje. Po Mišių altorius nudengtinas. Jeigu iki šiol kryžiai dar nebuvo uždengti, tai dabar jie uždengiami.
- 671** Švenčiausiajam Sakramentui saugoti parengtina kopyčia, kuri papuoština taip, kad nuteiktų maldai ir meditacijai. Griežtai siūlytinas asketiškumas, atitinkantis tų dienų liturgijos dvasią, vengiant bet kokių nesaikingumų ir šalinant juos. Jeigu tabernakulis yra atskirtoje nuo pagrindinės navos kopyčioje, joje dera įrengti Švenčiausiojo Sakramento laikymo ir adoracijos vietą. Tabernakulis neturi priminti kalėjimo; apskritai vengtina pati sąvoka „kalėjimas“. Kopyčia, kur perkeliamas Švenčiausiasis Sakramentas, rengtina ne Viešpaties suėmimui ar laidotuvėms vaizduoti, bet saugoti Eucharistinei duonai, kuri kaip Komunija bus dalijama Didįjį penktadienį.
- 672** Po Viešpaties vakarienės Mišių tikintieji kvieštinai tam tikrą vakaro dalį praleisti bažnyčioje adoruojant Švenčiausiąjį Sakramentą. Baigiant žmonėms skirstytis, tabernakulis uždaromas. Nuo vidurnakčio adoruojama privačiai, be išorinio iškilmingumo, nes prasidėjo Viešpaties kančios diena.

Viešpaties kančios Didysis penktadienis

- 673** Didysis penktadienis yra visai Bažnyčiai privaloma atgailos diena, pažymima pasninku ir abstinencija. Tą dieną pagal seną tradiciją Bažnyčia necelebruoja Eucharistijos. Šią dieną griežtai draudžiama švęsti sakramentus, išskyrus Atgailos ir Sutaikinimo bei Ligonijų patepimo. Laidotuvių apeigos atliekamos be giesmių, be vargonų ir be varpų. Garbinimo vietoje prie Švč. Sakramento dega tik dvi žvakės. Adoruojama tik privačiai.
- 674** Viešpaties kančios apeigas dera atlikti 15 val. ar vėlesniu laiku, tačiau ne vėliau kaip 21 val. Šios liturgijos centras – Kryžiaus garbinimas. Niekam nevalia keisti iš seniausios Bažnyčios tradicijos kilusios Viešpaties kan-

čios liturgijos tvarkos. Lietuvoje dar pridedama ir ketvirtoji dalis – procesija į Kristaus kapą, kuris parengiamas iš anksto (jis negali būti rengiamas didžiajame altoriuje).

- 675** Kryžiaus pagerbimui parinktinai pakankamai didelis ir dailus kryžius. Pateiktinas tik vienas kryžius: to reikalauja ženklų tikrovė. Pasirenkama vienas iš dviejų Mišiose pateiktų Kryžiaus parodymo būdų. Šios apeigos atliktinos su deramu šiam mūsų išganymo slėpiniui iškilumu: tiek pakvietimas pagerbti kryžių jį atidengus, tiek žmonių atliepas giedant. Dera laikytis pagarbios tylos po kiekvieno tikinčiųjų priklausymo, celebrantui stovint ir laikant iškeltą kryžių. Asmeninis Kryžiaus pagerbimas yra svarbiausias šių apeigų elementas. Todėl jos rengiamos taip, kad prie kryžiaus prieiti ir jį pagerbti galėtų kiekvienas tikintysis; tik susibūrus labai daug tikinčiųjų, galima taikyti bendro pagerbimo apeigas.
- 676** Komunijos metu konsumuojami visi likę komunikantai, paliekant tik viatikui.
- 677** Po Komunijos Švenčiausiasis Sakramentas šydu uždengtoje monstrancijoje procesijos būdu nešamas į Kristaus kapą, kur po giesmės tyliai adorojamas. Jei naktį nėra adoracijos, tai, tikintiesiems išsiskirsčius, Švč. Sakramentas nuo kapo nuimamas. Ostija nunešama į vietą, kur laikomi konsekruoti komunikantai viatikui. Adoracija gali būti tęsiama iki Didžiojo šeštadienio 16–17 val., jeigu yra pakankamai kapą lankančių žmonių ir adoruotojų. Jeigu žmonių nėra, monstrencija išnešama. Atėję žmonės tegul meldžiasi ir mąsto prie Kristaus kapo. Tinkamoje vietoje tebūnie paguldytas kryžius, kad tikintieji galėtų pagarbinti jį. Jis išnešamas tik Didįjį šeštadienį, rengiantis Vigilijos Mišioms.
- 678** Miestų ar miestelių gatvėse ar aikštėse galima organizuoti Kryžiaus kelio procesiją. Vadovaujantis pastoraciniais motyvais, nedera atsakyti ir kitų šiai dienai tinkamų maldingų praktikų, bet jų atlikimo laikas parinktinai taip, kad būtų visiškai aišku, jog liturginis celebravimas savo esme toli pranoksta šias maldingas praktikas.

Didysis šeštadienis

- 679** Didįjį šeštadienį Bažnyčia budi prie Viešpaties kapo, apmąstydamą jo kančią ir mirtį bei nužengimą į pragarus ir malda bei pasninku laukdama

Viešpaties prisikėlimo. Altoriumi esant nudengtam, jį griežtai susilaiko nuo Mišių aukos. Šventąją Komuniją galima duoti tik viatiko pavidalu. Draudžiama švęsti sakramentus, išskyrus Atgailos ir Ligonijų patepimo. Prieš Velykų vigilijos pamaldas monstrancija iš Kristaus kapo išnešama, mirusio Viešpaties atvaizdas uždengiamas.

VELYKOS

Velykų vigilija Šventąją naktį

- 680** Pagal senovinę tradiciją ši naktis yra „budėjimas Viešpaties garbei“, ir šią naktį švenčiama vigilija, primenanti šventąją Viešpaties prisikėlimo naktį, yra tarsi „visų šventųjų vigilijų motina“. Ši naktis pagal labai seną tradiciją yra Viešpačiui pašvęstoji. Todėl tikintieji, Evangelijos pamokyti, su žiburiais rankose, tebūna panašūs į žmones, laukiančius grįžtančio šeiminko, kad parvykęs rastų juos budinčius ir susodintų prie stalo.
- 681** Velyknakčio Mišios yra pagrindinės Viešpaties prisikėlimo – Velykų Mišios ir todėl švenčiamos naktį. Jos prasideda ne anksčiau, kaip saulei nusileidus, ir baigiamos prieš išauštant sekmadienio rytui.
- 682** Šventoriuje užkuriamas pakankamai didelis laužas naujai ugniai pašventinti. Jo liepsna turi būti tokia, kad iš tikrųjų išsklaidytų tamsą ir nušviestų naktį. Parengtina Velykų žvakė, kuri ženkle tikrumo dėlei neturi būti pagaminta iš dirbtinių medžiagų; ji privalo būti viena ir kasmet nauja, pakankamai didelė, visada tokia, kad galėtų priminti, jog Kristus yra pasaulio šviesa. Butaforiniai paschalai su įstatomomis žvakėmis ar aliejaus indais nenaudojami. Šventinant ugnį ir, vėliau, vandenį, kryžius nenešamas, nes jį atstoja Velykų žvakė.
- 683** Antrąją Vigilijos dalį sudaro skaitiniai iš Šventojo Rašto. Jais apsakomi šlovingi išganymo istorijos darbai, ramiai tikinčiųjų apmąstomi pasitelkiant tylos pauzę, atliepiamąją psalmę ir kunigo maldą. Kur tik įmanoma, tebūna skaitomi visi skaitiniai, laiduojant Velykų vigilijos, turinčios trukti tam tikrą laiką, pobūdį. Vadovaujantis pastoraciniais motyvais, skaitinių skaičių galima sumažinti, tačiau visuomet turi išlikti bent trys skaitiniai iš Senojo Testamento, Įstatymo ir Pranašų knygų; niekuomet

nevalia atsakyti skaitinio iš Išėjimo knygos 14 skyriaus su ten esančia giesme. Pageidautina, kad kunigas ar diakonas padėtų tikintiesiems skaitinių prasmę suvokti trumpu paaiškinimu. Kartojant šiuos įvairius elementus laikomasi ritmo, prisidedančio prie tikinčiųjų dalyvavimo ir jų maldingumo. Reikia budėti, kad atliepamosios psalmės nebūtų pakestos populiariomis giesmėmis.

684 Po Senojo Testamento skaitinių giedamas himnas „Garbė Dievui aukštybėse“, skambinama varpais, užgroja vargonai; skaitoma Pradžios malda ir taip pereinama prie Naujojo Testamento skaitinių. Perskaitomas apaštalo Pauliaus mokymas apie Krikštą, įskiepijantis mus į velykinį Kristaus slėpinį. Paskui visi atsistoja, ir kunigas tris kartus užgieda „Aleliuja“, laipsniškai vis paaukštindamas toną, o žmonės tai atkar-toja. Galiausiai skelbiamas Viešpaties prisikėlimas iš Evangelijos, kuri yra tarsi visos Žodžio liturgijos viršūnė. Evangelijos skaitymui naudojami smilkalai, tačiau žvakės nenaudojamos. Po Evangelijos sakoma homilija.

685 Trečioji Vigilijos dalis yra Krikšto liturgija. Šiuo sakramentu švenčiamas Kristus ir mūsų perėjimas – Pascha. Tai gerai išreiškia bažnyčioje esanti krikštykla, o dar labiau – suaugusiems ar vaikams teikiamas Krikšto sakramentas. Krikšto vanduo parapijų bažnyčiose laiminamas ir tais atvejais, kai krikštijamųjų nėra. Jei laiminama ne krikštykloje, bet pačioje presbiterijoje, krikšto vanduo po palaiminimo nuneštinas į krikštyklą, kur jis bus laikomas visą Velykų laiką. Tada, kai krikštijamųjų nėra ir krikšto vanduo nelaminamas, Krikštas atmenamas palaiminant žmonėms šlakstyti skirtą vandenį. Litaniją visi gieda stovėdami. Paskui atnaujinami Krikšto pažadai. Keletą įžangos žodžių taria celebruojantis kunigas. Tikintieji atsako į jiems užduodamus klausimus, stovėdami ir rankose laikydami degančias žvakes. Tada jie pašlakstomi vandeniu: taip veiksmais ir žodžiais primenamas jų gautasis Krikštas.

686 Eucharistijos šventimas sudaro ketvirtą Vigilijos dalį ir yra jos viršūnė, nes Eucharistija tikriausia prasme yra velykinis sakramentas, Kryžiaus aukos atminimas ir prisikėlusio Kristaus buvimas čia ir dabar, įkrikščioninimo užbaigimas ir išankstinis gerėjimasis amžinosiomis Velykomis. Eucharistinė liturgija neturi vykti paskubomis. Visos apeigos ir žodžiai turi būti kuo išraiškingesni: visuotinė malda, kurios metu naujai pakrikštytieji, jau kaip tikintieji, vykdo karališkąją kunigystę, atnašų

procesija, kurioje dalyvauja ir naujai pakrikštytieji, jei jų yra, galiausiai eucharistinė Komunija, kuri yra pilnatviško dalyvavimo švenčiamame slėpinyje momentas.

- 687** Ten, kur norima po Velyknakčio adoruoti Švč. Sakramentą kape per naktį ar vieną kitą valandą prieš Velykų ryto pamaldas, jis išstatomas monstrancijoje ir Kristaus atvaizdas kape neatidengiamas. Giedamos ne gavėnios ir kančios, bet Eucharistijos arba Velykų giesmės, skaitomi atitinkami Šv. Rašto tekstai ir maldos arba adoruojama tyliai. Prieš adoraciją Kristaus kapas papuošiamas Prisikėlusio Kristaus statulėle ar kitais Prisikėlimo ženklais.
- 688** Kunigai, kurie celebrouoja ar koncelebrouoja Velykų vigilijos Mišias, Velykų dieną gali dar kartą celebrouoti; tas pats galioja ir tikintiesiems dėl Komunijos priėmimo. Jei pastoraciniu atžvilgiu naudinga, tą pačią naktį arba po rytinių Mišių šventinami velykiniai valgiai.

Velykų diena

- 689** Kadangi pagrindinės Kristaus Prisikėlimo Mišios buvo švenčiamos naktį, Velykų ryto Mišių netiktų aukoti anksčiau kaip 8 val. Velykų ryto pamaldos atliekamos tradiciniu būdu celebrantui iškilmingai ateinant prie kapo (prisikėlimo vietos). Celebrantui atėjus, tiktų paaiškinti tikintiesiems, jog naktį švęstose Mišiose buvo paminėtas Kristaus Prisikėlimas, o dabar, kaip pirmieji Jėzaus mokiniai ir prie kapo atėjusios moterys, džiaugsimės ir minėsime Viešpaties Prisikėlimą. Skambant varpams, rengiama iškilminga Eucharistinė procesija, kurioje taip pat nešami Kristaus prisikėlimo ženklai. Po Velykų procesijos kryžius su uždėta ant jo raudona stula pastatomas altoriaus dešinėje, o prisikėlusio Kristaus statulėlė – altoriaus kairėje.
- 690** Velykų žvakė, kuriai tinkama vieta yra prie ambonos, iki Sekminių uždegtina per visus, bent kiek iškilmingesnius, liturginius šio laiko šventimus: per Mišias, Rytmetinę ar Vakarinę liturginę valandą. Po Sekminių Velykų žvakės nedera nei užžiebt, nei laikyti presbiterijoje. Ji pagarbiai saugotina krikštykloje, kad švenčiant Krikštą nuo jos būtų uždegamos krikštijamųjų žvakės. Laidotuvių liturgijoje Velykų žvakė statytina netoli karsto, tuo parodant, jog krikščionio mirtis yra jo per-

ėjimas – Pascha.

Velykų laikotarpis

- 691** Velykų šventimas tęsiasi Velykų laikotarpiu. Penkiasdešimt dienų nuo Velykų sekmadienio iki Sekminių sekmadienio džiaugsmingai švenčiamos kaip viena šventė, kaip „Didysis sekmadienis“. Pirmosios aštuonios šio laikotarpio dienos sudaro Velykų aštuondienį ir švenčiamos kaip Viešpaties iškilmės. Tą savaitę neleidžiamos gedulinės ir kitos Mišios, išskyrus laidotuvių. Mišių pabaigoje, po žodžių „Telydi jus...“, pridodama du kartus „Aleliuja“.
- 691** Šio laiko sekmadieniai vadinami Velykų sekmadieniais; jiems tenka pirmenybė visų Viešpaties švenčių ir visų iškilmų atžvilgiu. Velykų sekmadieniais neleidžiamos laidotuvių Mišios. Iškilmės, pasitaikančios šiais sekmadieniais, iš anksto švenčiamos šeštadienį. Kasdieninės gedulinės Mišios šiuo laikotarpiu neleidžiamos.
- 692** Dera, kad vaikai Pirmąją šv. Komuniją priimtų II–VI Velykų sekmadieniais. Labai rekomenduotina, ypač Velykų aštuondienio metu, nešti šv. Komuniją sergantiesiems ir neįgaliesiems.
- 693** Keturiasdešimtąją dieną po Velykų švenčiamas Kristaus Žengimas į dangų (Šeštinės). Lietuvoje Šeštinės keliamos į VII Velykų sekmadienį. Kristaus Žengimui į dangų paminėti prieš pagrindines Šeštinių Mišias esti procesija. Joje dalyvaudami, tikintieji drauge su apaštalais palydi dangun žengiantį Atpirkėją. Po pagrindinių Mišių išnešama Prisikėlusiojo statulėlė, nuo kryžiaus nuimama raudona stula.
- 694** Šventas penkiasdešimties dienų Velykų laikotarpis baigiasi Sekminėmis, kai prisimenamas Šventosios Dvasios atsiuntimas apaštalams, Bažnyčios pradmenys ir jos misija visų kalbų ir tautų žmonėms. Skatintinas ilgesnis Sekminių vigilijos Mišių celebravimas. Ši Vigilija – tai ištverminga malda, priešais akis turint apaštalus ir mokinius, kurie, laukdami Šventosios Dvasios, vieningai laikėsi maldoje su Jėzaus Motina Marija. Prieš pagrindines Sekminių dienas Mišias esti procesija. Antrąją Vakarine liturgine valanda baigiasi liturginis Velykų laikotarpis.

KALĖDŲ CIKLAS

695 Po metinio Velykų paslapties šventimo Bažnyčia neturi nieko svarbesnio už Kristaus Gimimo ir pirmųjų apsireiškimų pagarbų minėjimą Kalėdų laiku. Pasirengimas Kalėdoms vyksta Advento laikotarpiu.

Adventas

696 Adventas – tai ne tik pasirengimas minėti Dievo Sūnaus pirmąjį atėjimą į žemę, bet ir prisiminimas, jog reikia laukti Kristaus antrojo atėjimo pasaulio pabaigoje. Tai – maždaug keturių savaitių vilties ir maldingo bei džiugaus laukimo metas.

697 Adventas prasideda Pirmąja Vakarine to sekmadienio, kuris esti lapkričio 30 d. arba jai artimiausias, ir baigiasi prieš Kristaus Gimimo Pirmąją vakarinę. Pirmuoju advento sekmadieniu pradedami ir nauji liturginiai metai. Antroji advento dalis, nuo gruodžio 17 iki 24 d., skirta ypatingiau pasirengti Kristaus Gimimo iškilmei, todėl šiomis dienomis nėra privalomų minėjimų. Iki gruodžio 16 d. imtinai laikomasi atitinkamos savaitės šiokiadienių, o nuo gruodžio 17 d. yra imami kiekvienai mėnesio dienai skirti liturginiai tekstai. Advento sekmadieniais per šv. Mišias nėra himno „Garbė Dievui aukštybėse“; jis giedamas ar kalbamas tik per iškilmes ir šventes. Pirmąjį advento sekmadienį Mišiose po homilijos arba Mišių pabaigoje galima iškilmingai šventinti kalėdaičius. Jei aplinkybės verčia, kalėdaičius galima šventinti ir ne per Mišias. Lietuvoje galioja paprotys Kūčių dieną laikytis abstinencijos.

698 Pagal seną paprotį per pirmąsias advento sekmadienio Mišias uždegama papuošta Rarotų žvakė. Reikėtų pasirūpinti, kad „Švč. Mergelės Marijos valandos“ būtų giedamos ne per Mišias, nes tai nesiderina su Eucharistijos šventimo esme. Neatmestinas iš vokiškos tradicijos atėjęs „Advento vainikėlis“ su tolydžio, atitinkamai per keturias savaites uždegamomis keturiomis žvakėmis.

Kalėdos

699 Kalėdos – tai džiaugsmingas Įsikūnijimo slėpinio šventimas, ypač pagerbiant Švč. Mergelę Mariją, Dievo Motiną. Kalėdų laikotarpis prasideda Kristaus Gimimo iškilmės Pirmąja Vakarine ir baigiasi sekmadienį po Kristaus Apsireiškimo (Trijų Karalių), t. y. Kristaus Krikšto švente. Ka-

lėdų vigilijos (Kūčių) Mišios celebruojamos gruodžio 24 d. vakare prieš Pirmąją Vakarinę arba po jos. Be šių išvakarių Mišių Kristaus Gimimo iškilmeje, pagal seną Romos tradiciją galima celebruoti Mišias tris kartus: naktį, auštant ir dieną. Prieš pirmąsias Mišias pašventinama prakartėlė. Kalėdų dieną neleidžiamos jokios gedulinės, net ir laidotuvių Mišios.

- 700** Kristaus Gimimo aštuondienis apima Šventosios Šeimos, pirmojo kanikinio Šv. Stepono, Šv. apaštalo ir evangelisto Jono šventes ir vainikuojamas Švč. M. Marijos Dievo Gimdytojos iškilme sausio 1 dieną, kai minimas ir Švč. Jėzaus Vardo suteikimas. Gruodžio 31 d. vakare vyksta padėkos pamaldos.
- 701** Kristaus Apsireiškimo (Trijų Karalių) šventė Lietuvoje nukeliama į sekmadienį tarp sausio 2 ir 8 d. Tą dieną bažnyčiose šventinami auksas, smilkalai, mira ir kreida. Jeigu šventinama per Mišias, tai daroma po homilijos.
- 702** Nors po Kristaus Krikšto Naktinės Kalėdų laikotarpis baigiasi, Lietuvos bažnyčiose pagal seną paprotį galima laikyti prakartėlę ir giedoti kalėdines giesmes iki vasario 2 d. imtinai.

EILINIS LAIKAS

- 703** Šalia savo specifinį pobūdį turinčių laikų metuose dar yra 33 arba 34 savaitės, kai Kristaus paslaptis švenčiama ne kuriuo nors išskirtiniu požiūriu, o tiesiog visa kartu, ypač sekmadieniais. Šis periodas vadinamas Eiliniu laiku. Jis prasideda pirmadienį po Kristaus Krikšto šventės ir baigiasi antradienį prieš Pelenų dieną; vėl prasideda pirmadienį po Sekminių ir baigiasi prieš I advento sekmadienio Pirmąją Vakarinę liturginę valandą.
- 704** Metuose gali būti Maldavimų dienos ar metų ketvirčiai, kuriais Bažnyčia viešai dėkoja Viešpačiui ir prašo jį pagalbos žmonėms visokiuose reikaluose, ypač derliaus žemei ir palaimos žmonių darbui. Šių dienų kiekį, pasikartojimą, pamaldų laiką ir tvarką nustato Vyskupų Konferencija. Lietuvoje Maldavimų dienos yra Šv. Morkaus šventė (balandžio 25 d.) ir diena prieš Kristaus Žengimo į dangų (Šeštinių) iškilme.
- 705** Eilinio laiko liturginis šventimas perpintas įvairių Viešpaties slėpinių ir didelio būrio šventųjų paminėjimu. Trumpajame Eilinio laiko tarpe

tarp Kalėdų laikotarpio ir gavėnios bene pati ryškiausia yra Kristaus Paaukojimo (Grabnyčių) šventė vasario 2 d. Tą dieną prieš šv. Mišias vyksta procesija Kristaus atnešimui į šventyklą paminėti. Prieš procesiją šventinamos žvakės.

- 706** Antrąjį sekmadienį po Sekminių Lietuvoje švenčiama Švč. Kristaus Kūno ir Kraujo (Devintinių) iškilmė. Po Devintinių dienos pagrindinių Mišių esti procesija, kuria pagerbiamas Eucharistinis Jėzus. Ten, kur yra sąlygos, dera šia procesija eiti iš vienos bažnyčios į kitą. Pagal tradiciją tą dieną, bet kurių Mišių pabaigoje, galima šventinti žolynus ir laiminti šeimas bei vaikus.
- 707** Mirusiųjų paminėjimo dieną (Vėlinėse), kuri yra tolygi iškilmei, dera pagiedoti liturgines Gedulines valandas. Kiekvienas kunigas gali aukoti po trejas Mišias (vienos – aukotojų intencija, antros – popiežiaus intencija, trečios – už visus mirusiuosius). Pagrindinės Mišios baigiamos procesija bažnyčioje arba į kapines.
- 708** Kauno arkivyskupijoje Katedros konsekavimo metinės švenčiamos XIV eilinės savaitės ketvirtadienį.

LITURGINĖ ERDVĖ

- 709** Trokšdamas, kad Kauno arkivyskupijoje šventoji liturgija būtų švenčiama pilnutinai, sąmoningai, maldingai ir aktyviai, Kauno arkivyskupijos ant trasis sinodas pateikia šias nuorodas dėl liturginės erdvės sutvarkymo.

BAŽNYČIOS PASTATAS: PASKIRTIS, REIKŠMĖ IR SUTVARKYMAS

- 710** Pagrindinė bažnyčios pastato paskirtis – priglauti pakrikštytųjų bendruomenę, šiai susirinkus švęsti šventosios liturgijos. Savo sutvarkymu ir grožiu bažnyčios pastatas turi atspindėti dangiškus dalykus bei Viešpaties surinktos Bažnyčios realybę ir skatinti sąmoningą, aktyvų bei pagarbų liturgijos šventimą.
- 711** Bažnyčios maldos gyvenimas yra turtingas ir nevienalytis. Iš visų liturginių veiksmyų prakilnumu išsiskiria sakramentų (ypač Eucharistijos) ir

Valandų liturgijos šventimas. Tačiau greta dalyvavimo bendruomeninėje maldoje, Kristaus sekėjai gilina savo ryšį su dangiškuoju Tėvu iš liturgijos plaukiančioje asmeninėje maldoje. Taip pat Bažnyčia skatina su liturgija derančias liaudies pamaldumo praktikas, kurios iš liturgijos kyla ir į liturgiją veda. Todėl bažnyčios pastatas yra vieta ne tik švęsti sakramentus, bet ir tyliai individualiai adoruoti Švenčiausiąjį Sakramentą, bendruomeniškai švęsti įvairias liaudies pamaldumo praktikas.

- 712** Bažnyčios pastato liturginę erdvę sudaro presbiterija, nava ir prieangis, taip pat tabernakulis arba Švenčiausiojo Sakramento koplyčia, choro vieta, krikštykla, klausykla ir zakristija. Atliekant svarbius pakeitimus liturginėje erdvėje, būtina konsultuotis su Kauno arkivyskupijos Liturgine ir Sakralinės architektūros ir meno komisija bei gauti Vietos ordinaro sutikimą.
- 713** Kauno arkivyskupijoje liturginė erdvė visur turi būti peržiūreta ir naujai įvertinta. Kas dera su liturgijos nuostatomis – paliktina ir įvestina, kas ne – taisytina. Vietos ordinaras, visi kunigai ir tikintieji privalo uoliai rūpintis, kad bažnytiniai reikmenys ir vertingi kūriniai bei Dievo namų puošyba nebūtų gadinami arba naikinami.
- 714** Visos bažnyčios turi būti iškilmingai konsekruotos ar palaimintos vyskupo arba jo deleguoto kunigo. Koplyčios turi būti konsekruotos arba palaimintos pagal liturginių knygų nuostatus.
- 715** Privalu rūpintis, kad bažnyčia visada būtų švari ir tvarkinga. Joje neturi būti nieko, kas nesiderina su jos šventa paskirtimi.
- 716** Šventoji Eucharistija yra krikščioniškojo garbinimo ir gyvenimo centras: visa Bažnyčios sakramentinė, apaštalavimo ir karitatyvinė veikla iš Eucharistijos kyla ir į ją veda. Todėl liturginė erdvė turi būti suprantama ir tvarkoma visų pirma atsižvelgiant į Eucharistijos šventimui keliamus reikalavimus. Didžiausias dėmesys turi būti kreipiamas į altoriaus, ambonos ir celebranto kėdės kokybę ir vietą, taip pat tikinčiųjų galimybę matyti altorių, girdėti skelbiamą Dievo žodį bei atlikti jiems priklausomus liturginius veiksmus. Ne mažiau rūpestingai turi būti įrengta ir sutvarkyta Švenčiausiojo Sakramento saugojimo vieta, nes čia pasilieka ir yra garbinamas pats Viešpats, nužengęs į duonos ir vyno pavidalus Eucharistinės maldos metu.
- 717** Įrengiant ar pertvarkant bažnyčių erdvę, būtina numatyti tinkamą ir garbingą vietą šventiesiems atvaizdams (paveikslams, ikonoms ir sta-

tuloms), kurie dėl Kristaus įsikūnijimo įsteigtos naujos išganymo ekonomijos bei laikantis liturginės Bažnyčios tradicijos sudaro neatsiejamą liturginio šventimo dalį.

PRESBITERIJA

718 Presbiterija yra bažnyčios erdvės dalis, kurioje stovi altorius, ambona ir celebranto kėdė, vieta, kur kunigas, diakonas ir ministrantai vykdo savo tarnystes. Nuo ankstyviausių krikščionybės amžių presbiterija laikyta švenčiausia bažnyčios dalimi, simbolizuojančia patį dangų. Presbiterijoje neturi būti nieko, kas nesiderina su šventa jos paskirtimi.

719 Pabrėžiant Eucharistijos – „altoriaus sakramento“ svarbą ir siekiant atskleisti hierarchinę Dievo tautos struktūrą, presbiterija turi būti aiškiai išskirta iš bendros bažnyčios erdvės. Tai galima pasiekti įvairiais būdais, pvz., paaukštinant presbiteriją, atskiriant ją nuo navos arka arba presbiterijos pertvara, kruopščiai parenkant šventuosius atvaizdus, išsiskiriančią grindų dangą, puošybą bei apšvietimą.

720 Siekiant išreikšti organinę Dievo tautos vienybę, presbiterija, nors iš dalies atskirta nuo navos, turi būti kiek įmanoma labiau įtraukta į liturginės erdvės visumą. Ji privalo būti gerai matoma ir nesunkiai pasiekiamą tiems tikintiesiems, kurie turi į ją įžengti, kad galėtų atlikti jiems priklausomą tarnystės dalį. Siekiant, kad į zakristiją nebūtų vaikščiojama per presbiteriją ir taip nebūtų sumenkintas presbiterijos orumas, pagrindinis įėjimas į zakristiją, jei įmanoma, turi atsiverti iš navos arba iš lauko.

721 Presbiterija turi būti pakankamai erdvi, kad Žodžio ir Eucharistinė liturgija galėtų būti švenčiama su deramu iškilmingumu.

722 Altorius, ambona ir celebranto kėdė turi būti pagaminti iš tvirtos ir taurios medžiagos, taip išreiškiant jų stabilumą bei iš jų garbingos paskirties kylantį prakilnumą. Jų vieta ir išvaizda turi byloti, jog, turėdami skirtingą paskirtį, jie yra neatsiejamai susiję tame pačiame Eucharistijos šventime ir kiekvienas savaip primena tą patį Kristaus ir Bažnyčios slėpinį.

Altorius

- 723** Ant altoriaus sakramentiniu būdu sudabartinama išganingoji kryžiaus auka. Taip pat altorius yra Viešpaties stalas, prie kurio surenkama visa Dievo tauta, bei vieta, kur vykdomas eucharistinis Bažnyčios dėkojimas. Pagal nenutrūkstamą liturginę tradiciją altorius laikomas paties Kristaus simboliu.
- 724** Pageidaujama, kad kiekvienoje bažnyčioje stovėtų nejudamas altorius. Kitose Eucharistijos šventimui skirtose vietose altorius gali būti nejudamas arba nešiojamas.
- 725** Nejudamą altorių nustatytomis liturginėmis apeigomis, laikantis liturginių nuostatų, konsekruoja vyskupas arba jo deleguotas kunigas. Dera, kad vyskupas arba jo deleguotas kunigas konsekruotų ir nešiojamą altorių, nors galima tokį altorių tik palaiminti.
- 726** Naujose bažnyčiose tegali būti vienas altorius kaip „vieno Kristaus ir vienos Bažnyčios Eucharistijos“ simbolis. Tačiau senose bažnyčiose, kur senasis altorius yra pernelyg nutolęs nuo tikinčiųjų ir neįmanoma jo priartinti, nepakenkiant jo meninei vertei, turi būti pastatytas kitas, turintis aukštą meninę vertę, pagal liturginius nuostatus konsekruotas altorius. Tokiu atveju šv. Mišios švenčiamos tik prie naujojo altoriaus, o senasis altorius neturi būti dekoruojamas jokių ypatingu būdu, kad neatitrauktų tikinčiųjų dėmesio nuo naujojo altoriaus.
- 727** Šoniniai bažnyčių altoriai šiandien turi relikvinę reikšmę. Eucharistinė auka prie jų nešvenčiama. Jie neturi būti puošiami gausiau nei pagrindinis altorius.
- 728** Kaip centras, į kurį natūraliai krypsta visų susirinkusiųjų dėmesys, altorius turi stovėti ant centrinės presbiterijos ašies ir būti iškeltas tiek, kad būtų gerai matomas tikintiesiems.
- 729** Altorius turi būti atitrauktas nuo sienos, kad celebrantas galėtų lengvai aplink jį apeiti ir celebruoti atsigręžęs į žmones, kas pageidautina visuomet, kai įmanoma. Tačiau bažnyčiose ir koplyčiose, kur senasis altorius turi meninę arba istorinę vertę, o dėl vietos stokos ar kitų priežasčių naujojo altoriaus neįmanoma pastatyti taip, kad būtų galima jį lengvai apeiti, Eucharistija gali būti švenčiama prie senojo altoriaus.
- 730** Atitrauktas nuo sienos altorius turi stovėti ne ant laiptelių ar pernelyg

arti jų, bet ant lygios plokštumos, leidžiančios celebrantui lengvai apeiti aplink, ypač atliekant liturginį altoriaus smilkymo veiksmą.

731 Kadangi altorius simbolizuoja Kristų – Gyvąjį akmenį, labiausiai dera, kad nejudamo altoriaus mensa būtų pagaminta iš tikro ir vientiso akmens. Tačiau, Vyskupų Konferencijos sprendimu, šiam tikslui gali būti panaudota kita kieta ir tauri medžiaga. Altoriaus pagrindas taip pat turi būti pagamintas iš tvirtos ir tinkamos medžiagos. Kad būtų labiau išreikštas Kristus – nepajudinamo „kertinio akmens“ simbolizmas, altoriaus mensa turi būti pakankamai stora, o pagrindas – tvirtas ir stabilus.

732 Altoriaus išvaizda turi atspindėti jo, kaip Velykų slėpinio sudabartinimo vietos, ir stalo, prie kurio Kristus surenka ir maitina savo Bažnyčią, prigimtį ir prakilnumą. Dydžiu altorius turi derėti su jį supančia presbiterijos erdve. Savo forma ir puošyba jis turi įkvėpti šventą pagarbą Eucharistijos slėpiniui.

733 Ankstyvaisiais krikščionybės amžiais altorius dažnai būdavo statomas ant šventojo kankinio kapo, tuo pabrėžiant žemiškosios ir dangiškosios Bažnyčios vienybę Eucharistijos šventime ir primenant, jog „altoriaus sakramentas“ yra tikrasis šventumo malonės šaltinis. Tokį tikėjimą Bažnyčia išreiškia ir šiandien, nurodydama, jog per altoriaus konsekraciją po juo turi būti patalpinamos šventojo (nebūtinai kankinio) relikvijos, kurių autentiškumu neabejojama.

734 Ant altoriaus gali būti dedama tik tai, ko reikia Eucharistijos šventimui.

735 Per Eucharistijos šventimą altoriaus mensa turi būti uždengta bent vienu baltu, švariu, natūralaus pluošto užtiesalu, kurio forma, dydis ir puošyba dera su altoriaus forma ir išvaizda. Šventimui pasibaigus, šis užtiesalas gali būti nuimtas, tačiau apnuogintas altorius yra ypatingas Didžiojo penktadienio ženklas, tad labiau dera, pasibaigus šventimui, altorių uždengti dar vienu, liturginio laikotarpio spalvą atitinkančiu arba kitokiu dailiu ir tam pritaikytu užtiesalu.

736 Ant altoriaus arba greta jo turi būti kryžius su Viešpaties kančios atvaizdu, primenantis, kad Eucharistijos auka ir kryžiaus auka yra ta pati vienintelė auka, bei skelbiantis, jog mūsų kentėjimai, Eucharistijoje su-

vienyti su Kristaus kančia ir mirtimi, veda į išganymą. Kryžius turi būti gerai matomas tikintiesiems. Dera, kad jis liktų ant altoriaus arba netoli jo nuolat, ne tik švenčiant liturgiją.

- 737** Žvakės, kaip pagarbos ir šventiškumo ženklai, turi būti naudojamos kiekvieną kartą švenčiant liturgiją. Žvakių liepsna simbolizuoja prisikėlusį Kristų ir primena tikintiesiems, jog per Krikštą jie buvo „perkelti iš tamsos į nuostabią Dievo šviesą“. Žvakės statomos greta altoriaus arba ant jo, tačiau jos neturi užstoti šventųjų indų ir celebranto.
- 738** Altorius gali būti papuoštas gėlėmis, tačiau skoningai ir atsižvelgiant į liturginį laiką. Gėlės neturi būti dedamos ant altoriaus, bet greta jo. Gėlės liturgijoje visų pirma išreiškia kūrinių teikiamą garbinimą, todėl liturgijoje leistina naudoti tik natūralias gėles.
- 739** Ten, kur neįmanoma švęsti Eucharistijos nenaudojant mikrofonų, būtina pasirūpinti, kad altoriaus mikrofonas nebūtų pernelyg didelis ir neužstotų celebranto bei šventųjų indų.

Ambona

- 740** Ambona yra vieta, kur žmonėms atsiveria Šventojo Rašto turtai, vieta, kur tikinčiųjų bendruomenė susitinka su gyvuju Viešpačiu, esančiu Dievo žodyje. Dėl tokio ambonos prakilnumo į ją įžengti tegali atliekantieji Žodžio tarnystę.
- 741** Ambona turi būti nejudama, stabili, ne paprastas nešiojamas stovas. Ji turi būti visiems tikintiesiems gerai matoma, kaip vieta, į kurią natūraliai krypsta tikinčiųjų dėmesys per Žodžio liturgiją. Ambonos forma, išvaizda bei vieta turi išreikšti Dievo žodžio prakilnumą.
- 742** Kadangi Žodžio ir Eucharistinė liturgija tarpusavyje susijusios glaudžiu vidiniu ryšiu ir kartu sudaro nedalomą visumą, ambonos stilius, medžiaga ir puošyba turi atskleisti harmoningą ir artimą jos ryšį su altoriumi.
- 743** Ambona turi būti gerai matoma net bažnyčios gale sėdintiems ir stovintiems tikintiesiems. Daugeliu atvejų tai reiškia, jog ji turi stovėti ant specialios pakylės.
- 744** Aplink amboną turi būti palikta pakankamai erdvės Evangelijos procesi-

jai su žvakėmis ir smilkalais bei velykinei žvakei, kuri statoma prie ambonos Velykų laiku. Tai reiškia, kad ambona negali būti prišlieta prie altoriaus, net jeigu presbiterijoje yra nedaug vietos.

- 745** Kadangi Žodžio liturgijos metu Žodžio tarnystę vykdo nemažas skaičius pakrikštytųjų, ambona turi būti jiems nesunkiai pasiekiamą.
- 746** Ambonoje gali būti įrengta lentyna liturginėms knygoms ir, esant reikalui, specialus apšvietimas. Mikrofonas reikalingas tuo atveju, jeigu be jo skelbiamas žodis nėra gerai girdimas tikintiesiems.
- 747** Dera, kad ambona būtų pašventinta pagal Romos apeigyno nuostatus.
- 748** Bažnyčiose, kuriose neįmanoma įrengti ambonos pernelyg neprišliejant jos prie altoriaus, Evangelijai skaityti ir homilijai sakyti gali būti naudojama senoji ambona – sakykla, ypač didelių iškilnių metu.
- 749** Kadangi kantorius ir komentatorius neturėtų savo tarnystės atlikti iš ambonos, jiems turi būti numatyta speciali vieta presbiterijoje arba navoje, kur gali stovėti pultas ir, jeigu reikalinga, mikrofonas.

Celebranto kėdė

- 750** Celebranto kėdė yra jo vadovavimo tikinčiųjų bendruomenei ir jos maldai simbolis. Todėl ji turi būti tokioje vietoje ir aukštyje, kad celebrantas būtų gerai matomas tikintiesiems. Tačiau savo išvaizda kunigo celebranto kėdė turi priminti, jog vadovavimas liturgijai nėra dominavimas, bet tarnystė. Taip pat ji neturi būti panaši į sostą.
- 751** Katedros, kur stovi vyskupo sostas, presbiterijoje turi būti atskira kėdė, skirta prie pagrindinio altoriaus celebruojančiam kunigui.
- 752** Celebranto kėdė turi stovėti presbiterijos gale, atgręžta į žmones. Bažnyčiose, kuriose galinė presbiterijos siena nutolusi nuo tikinčiųjų, o presbiterijos gale stovi tabernakulis arba meninę vertę turintis senasis altorius, celebranto kėdė gali stovėti kitoje vietoje, pvz., įstrižai altoriaus ašies ir pan.
- 753** Pabrėžiant vidinį Šventimų sakramento ryšį su Eucharistija ir Žodžio tarnyste, altoriaus, ambonos ir celebranto kėdės išvaizda turi derėti.
- 754** Dera, kad celebranto kėdė būtų palaiminta pagal Romos apeigyno

nuostatus.

- 755** Kadangi kunigo celebranto kėdė skirta vien tik šią ypatingą tarnystę vykdančiam kunigui, erdvioje presbiterijoje gali stovėti kėdės koncelebrantams ir kitas liturgines tarnystes atliekantiems asmenims. Tačiau neleisti na kėdes statyti taip, kad jos užimtų didžiąją presbiterijos dalį ir trukdytų iškilmingai atlikti liturginius veiksmus. Taip pat svarbu, kad celebranto kėdė savo išvaizda išsiskirtų iš kitų presbiterijoje stovinčių kėdžių.
- 756** Jei liturginiam šventimui vadovauja diakonas, jis sėdi celebranto kėdėje.
- 757** Jeigu presbiterijoje yra diakono kėdė, ji turi stovėti greta celebranto kėdės.
- 758** Ministrantai neturi sėdėti celebranto, diakono ir koncelebrantų kėdėse, todėl jiems turi būti skirtos atskiros kėdės arba suolai, pastatyti taip, kad aiškiai skirtųsi nuo dvasininkų kėdžių ir kad ministrantai galėtų lengvai įvykdyti jiems priklausomą tarnystę. Ministrantai neturėtų sėdėti veidu į žmones.
- 759** Prie celebranto kėdės turi stovėti paprastas pultas tuo atveju, jei nėra ministranto, kuris, celebrantui meldžiantis prie kėdės, laiko knygą.

Stalelis

- 760** Kadangi liturginiai nuostatai aiškiai apibrėžia, kas gali būti dedama ant altoriaus Eucharistijos šventimo metu, presbiterijoje turi stovėti nedidelis stalelis, ant kurio atitinkamu metu laikomi kiti liturginiam šventimui reikalingi daiktai. Patogiausia stalelį statyti prie šoninės presbiterijos sienos, celebranto, stovinčio prie altoriaus, dešinėje. Stalelis turi būti užtiestas baltu užtiesalu, ypač per Eucharistijos šventimą.

NAVA

- 761** Nava vadinama bažnyčios dalis, skirta tikintiesiems. Ji turi būti sutvarkyta taip, kad tikintieji galėtų nesunkiai matyti altorių, amboną ir celebranto kėdę. Jie turi ne tik matyti kunigą, diakoną ir skaitovus, bet ir gerai juos girdėti.
- 762** Turi būti pasirūpinta, kad navoje užtektų vietos tikintiesiems pagarbiai atlikti liturginius veiksmus: stovėti, sėdėti, klūpėti, darniai jiems prisiar-

tinti prie Viešpaties stalo ir dalyvauti procesijose.

763 Suolai arba kėdės, skirti tikintiesiems, turi būti tvirti ir dailūs, išvaizda derantys su bažnyčios interjeru. Neišvaizdžios, menkos kokybės, buičiai skirtos kėdės liturginiame šventime neturi būti naudojamos.

764 Suolai arba kėdės turi būti pritaikyti liturginėms tikinčiųjų laikysenoms: stovėti, sėdėti ir klūpėti. Tai reiškia, kad jie turi būti patogūs sėdėti ir neturi būti sustatyti pernelyg arti vienas kito. Ten, kur nėra klauptų, būtina kitais būdais sudaryti tikintiesiems sąlygas per liturgiją atsiklaupiti, kaip to reikalauja liturgijos nuostatai.

CHORO VIETA

765 Choruvi turi būti skirta tokia vieta, kad jis galėtų atlikti savo tarnystę veiksmingai ir iki galo, t. y. sakramentiškai dalyvauti Mišiose kaip vienišas tikinčiųjų bendruomenės dalis.

766 Choro vieta neturi būti presbiterijoje, nes čia savo tarnystę atlieka kunigas, diakonas ir ministrantai. Jei choras stovi netoli presbiterijos, jis turi nestovėti nugara į altorių, neužstoti presbiterijos ir neatitraukti tikinčiųjų dėmesio nuo joje vykstančių liturginių veiksmų.

PRIEANGIS

767 Ankstyvaisiais krikščionybės amžiais bažnyčios prieangis simbolizavo visiškos vienybės su Kristaus Bažnyčia troškimą. Čia katechumenai ir atgailautojai laukė, kol galės prisijungti prie tikinčiųjų bendruomenės ir vienybėje su ja dalyvauti švenčiant liturginius slėpinius. Šiandien bažnyčios prieangis tebėra perėjimo iš pasaulietinės į sakraliąją erdvę vieta. Todėl visa, kas yra jame, turi padėti tikintiesiems pasirengti aktyviai ir sąmoningai dalyvauti liturgijoje.

768 Prieangyje arba netoli jo turi būti indas su švęstu vandeniu, primenančiu tikintiesiems jų Krikštą, kuriuo jie tapo Kristaus mistinio kūno nariais. Indas turėtų būti tokia aukštyje, kad jį galėtų pasiekti vaikai.

769 Kadangi Krikšto ir Atgailos sakramentų teikiama malonė sutaiko žmogų su Dievu ir leidžia jam vertai dalyvauti Eucharistijos šventime, krikštykla ir klausyklos, kur įmanoma, gali stovėti prieangyje arba netoli jo,

navos gale. Jei krikštykla, pripildyta švęstu vandeniu, yra navos gale, aiškiai matoma visiems įeinantiems į bažnyčią, ji tikintiesiems gali atstoti švęsto vandens indą.

- 770** Prieangyje arba netoli jo gali būti įrengta antroji zakristija, kurioje celebrantas, diakonas ir ministrantai pasirengtų Eucharistijos šventimui ir įžangos procesijai. Taip pat prieangyje įrengiama ir deramoje vietoje pakabinama skelbimų lenta.
- 771** Pagrindinės bažnyčios durys ne tik saugo liturginę erdvę nuo įvairių išorinių pavojų, bet ir simbolizuoja Kristų – vienintelį kelią į dangiškojo Tėvo namus. Durų tvirtumas turi atitikti jų praktinę paskirtį, o išvaizda – simbolinį jų prakilnumą.

TABERNAKULIS

- 772** Viešpats, Eucharistijos šventimo metu nužengęs į duonos ir vyno pavidalus, yra ne tik parapijos bendruomenės, bet ir visos visuotinės Bažnyčios bei žmonijos dvasinis centras. Todėl nuo seno, Eucharistijos šventimui pasibaigus, Švč. Sakramentas saugomas bažnyčioje ne tik rūpinantis, kad šventime nedalyvavę ligoniai galėtų priimti Komuniją, bet ir kaip tikėjimo tikru Viešpaties buvimu Eucharistijoje vaisius ir išorinis bei viešas šio tikėjimo išpažinimas.
- 773.** Bažnyčioje turi būti vienas nejudamas tabernakulis, pagamintas iš prakilnios, nedūžtamos ir nepermatomos medžiagos. Tabernakulio išvaizda turi atspindėti kilnią jo paskirtį ir derėti su bažnyčios interjeru. Įrengiant tabernakulį, naudojami Eucharistijos simboliai, atskleidžiantys Eucharistinio Viešpaties buvimo tarp žmonių slėpinio prasmę.
- 774** Tabernakulis turi būti įrengtas taip, kad į jį savaime kryptų tikinčiųjų akys. Jis gali stovėti ant nejudamos kolonos arba paaukštinimo, būti pritvirtintas prie sienos arba įtvirtintas joje, jei tinka – ant specialios lentynos arba specialioje nišoje.
- 775** Eucharistijos saugojimo vietą bažnyčioje arba koplyčioje turi ženklinti amžinoji lempelė. Ji gali būti aliejinė arba vaškinė ir turi degti be paliovos. Lempelė turi degti tikra liepsna kaip atnaša ir pagarbos ženklas Viešpačiui, nebent Vietos ordinaras tam tikrais atvejais leistų naudo-

ti elektrinę lempelę. Ji turi skleisti raudoną šviesą, kad nebūtų lengvai supainiojama su paprastų žvakių liepsna. Lempelė gali būti pastatyta, nuleista nuo lubų ar kitaip pakabinta prie tabernakulio arba priešais jį, tačiau ji neturi stovėti ant tabernakulio ar tiesiai priešais jo dureles.

776 Tabernakulis turi stovėti aiškiai matomoje ir išsiskiriančioje, skoningai papuoštoje ir maldai tinkamoje bažnyčios dalyje. Vyskupijos vyskupo sprendimu jis gali būti įrengtas presbiterijoje, tinkamiausioje vietoje, neišskiriant senojo altoriaus, arba atskiroje koplyčioje, jei ji tinka adoracijai ir privačiai tikinčiųjų maldai, sudaro vientisą bažnyčios pastato dalį ir yra gerai pastebima tikintiesiems.

777 Tabernakulis negali būti įrengtas šoninėje navoje ar koplyčioje, kuri nėra matoma tikintiesiems ar lengvai surandama.

778 Jei Švč. Sakramentas saugomas koplyčioje, prie įėjimo į koplyčią reikia pakabinti užrašą. Koplyčioje turi būti kėdės arba suolai, pritaikyti klūpėti.

779 Jei tabernakulio vieta yra presbiterijoje, ji turi būti parinkta ir sutvarkyta taip, kad neatitrauktų tikinčiųjų dėmesio nuo Eucharistijos šventimo, tačiau kitu metu būtų aiškiai matoma. Tabernakulis neturi stovėti pernelyg arti altoriaus, prie kurio celebruojama. Jeigu tabernakulis įrengtas apsidės gale, tiesiai už altoriaus, prie kurio celebruojama, patartina naudoti tokį apšvietimą, kuris per Mišias išryškintų atstumą tarp altoriaus ir tabernakulio, tačiau kitu metu leistų aiškiai matyti tabernakulį.

780 Bažnyčiose, kuriose nėra galimybės pastatyti naujojo altoriaus, Eucharistija celebruojama prie senojo altoriaus, net jei ant jo yra tabernakulis.

781 Siekiant išvengti išniekinimo pavojaus, tabernakulis privalo būti saugiai užrakintas. Raktas turi būti laikomas pagarbioje ir saugioje vietoje.

KRIKŠTYKLA

782 Krikštykla yra bažnyčios vieta, kurioje švenčiamas Krikšto sakramentas. Tai gali būti vieta, kurioje yra įrengtas vandens šaltinis, arba vieta, kurioje yra iš kilnios medžiagos pagamintas nejudamas, tinkamai įrengtas indas Krikšto sakramentui švęsti. Krikštykla privalo būti puošni ir nepriekaištingai švari.

- 783** Vietoje, kur yra krikštykla, turi tilpti pakankamai žmonių. Ji turi būti gerai matoma tikintiesiems ir patogiai įrengta. Tačiau kiekvienu atskiru atveju krikštyklos dydį ir vietą nulemia architektūriniai bažnyčios arba koplyčios ypatumai ir parapijos bendruomenės poreikiai.
- 784** Tinkamiausia vieta krikštyklai, jei ji nėra atskiroje koplyčioje, yra netoli pagrindinių bažnyčios durų, navos gale arba atitinkamai įrengtame priemyje. Vidinis Krikšto ryšys su Eucharistija gali būti išryškintas statant krikštyklą ir altorių ties ta pačia architektūrine ašimi, parenkant panašią grindų dangą, stilių, puošybą, apšvietimą ir pan.
- 785** Krikštykla neturi būti statoma presbiterijoje, tačiau gali būti netoli presbiterijos, vietoje, kuri atitinka Krikšto sakramento šventimo reikalavimus.
- 786** Kiekviena nauja krikštykla turi būti pritaikyta kūdikių Krikštui užpilant arba panardinant. Ji turi būti įrengta taip, kad, esant šaltam orui, būtų galima pašildyti vandenį. Didelėse bažnyčiose krikštyklos gali būti tokio dydžio, kad, krikštijant suaugusius, jie galėtų įžengti į vandenį.

KLAUSYKLA

- 787** Klausykla yra vieta, kur švenčiamas Atgailos sakramentas. Ji turi būti įrengta taip, kad tikintieji galėtų patogiai ir saugiai švęsti Sutaikinimo sakramentą. Ji turi būti pakankamai uždara, erdvi, patogi atsiklaupiti. Nuodėmklausį ir penitentą skiriančios grotelės turi būti taip įrengtos, kad nesudarytų sunkumų skirtingo ūgio tikintiesiems.
- 788** Klausykla savo išore turi derėti prie bažnyčios interjero.
- 789** Reikia pasirūpinti bažnyčioje įrengti atskirą Atgailos sakramento šventimo patalpą, kurioje Sutaikinimo sakramentą galėtų švęsti ypač klausos negalią turintys tikintieji, taip pat penitentai, išpažintį pageidaujantys atlikti pokalbiu akis į akį.

ZAKRISTIJA

- 790** Zakristija griežtąja prasme nėra liturginė erdvė. Tačiau reikia nepamiršti, kad būtent joje prasideda ir baigiasi kiekvienas liturginis šventimas: čia saugomi šventieji reikmenys ir liturginiai drabužiai, čia celebrantas, diakonas, akolitai ir ministrantai rengiasi kiekvienam liturginiam

šventimui, čia jie sugrįžta, šventimui pasibaigus. Todėl zakristijai atitenka dalis liturginės erdvės prakilnumo.

- 791** Zakristija turi būti netoli presbiterijos. Pageidautina, kad zakristija turėtų dvi duris – vienas, atsiveriančias į navą arba į lauką, kitas – į presbiteriją, kad tikintiesiems nereikėtų eiti į zakristiją per presbiteriją.
- 792** Dažnai naudinga įrengti antrą – pagalbinę zakristiją netoli bažnyčios durų. Ten, kur įrengta tokia zakristija, joje gali vykti pasirengimas liturgijos šventimui, Mišių įžangos ir atnašų procesijoms ir pan.
- 793** Kadangi celebrantas privalo neapleisti maldingo pasirengimo Eucharistinės aukos šventimui ir padėkos Dievui pasibaigus liturgijai, zakristija turi būti ne tik praktinio pasirengimo, bet ir maldos vieta. Prieš liturgijos šventimą ir jam pasibaigus zakristijoje turi būti laikomasi pagarbios tylos, padedančios deramai nusiteikti šventosioms apeigoms ir padėkos maldai.
- 794** Zakristijoje turi būti kryžius su Nukryžiuotojo atvaizdu, kurį celebrantas, diakonas, akolitai ir ministrantai turi pagerbti prieš liturginį šventimą ir jam pasibaigus.
- 795** Zakristijoje turi būti užrašas su popiežiaus ir Vietos ordinaro vardais bei bažnyčios titulu. Taip pat zakristijoje pakabinama Šventojo Tėvo ir Vietos ordinaro portretai, arkivyskupijos ir parapijos žemėlapis, parapijos ribas ir atlaidus nustatančių dekretų kopijos.
- 796** Prie durų, vedančių iš zakristijos į liturginę erdvę, turi būti indas su švęstu vandeniu. Varpas, kuriuo tikintiesiems paskelbiama liturgijos pradžia, gali būti presbiterijoje, prie durų, vedančių į zakristiją.
- 797** Jei sakrariumas, vedantis tiesiai į žemę, nėra įrengtas kitoje deramoje vietoje, jis turi būti įrengtas zakristijoje.
- 798** Zakristijoje taip pat turi būti įrengtas saugus seifas, kuriame galėtų būti saugomi brangūs liturginiai indai, tabernakulio raktas ir kiti vertingi daiktai. Visuomet rūpinamasi zakristijoje palaikyti švarą ir tvarką.

SAKRAMENTINIS GYVENIMAS

ĮKRIKŠČIONINIMO SAKRAMENTAI

799 Krikšto sakramentas drauge su Sutvirtinimu ir Eucharistija yra į krikščionybę įvedantys sakramentai. Jie visuomet tebus švenčiami rūpestingai laikantis Bažnyčios mokymo, Kanonų teisės reikalavimų, liturginių instrukcijų ir apeigų, taip pat Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Vietos ordinaro potvarkių.

KRIKŠTO SAKRAMENTAS

800 Krikšto sakramentas yra viso krikščioniško gyvenimo pamatas ir vartai į kitus sakramentus. Krikštu esame išlaisvinami iš nuodėmės, atgimstame kaip Dievo vaikai ir tapdami Kristaus nariais įsitraukiame į Bažnyčią kaip jos pasiuntinybės dalyviai. Tai Šventosios Dvasios atgimdantis ir atnaujinantis nuplovimas.

801 Krikšto sakramentas įpareigoja krikščioniškai gyventi. Prašydami kūdikiui Krikšto, tėvai įsipareigoja jį krikščioniškai auklėti. Suaugęs žmogus krikštijamas tuomet, kai jis yra tinkamai pasirengęs ir rimtai apsisprendęs krikščioniškai gyventi.

802 Tikintieji tegul visuomet giliai suvoks Krikšto sakramento prasmę, kylančius įpareigojimus, tegul visuomet bus skiriamas deramas dėmesys katechumenatui ir Krikšto sakramento liturgijai, kuri ypač iškilmingai švenčiama Velyknaktį.

Suaugusiųjų rengimo įkrikščioninimo sakramentams tvarka

803 Kauno arkivyskupijoje rengimas įkrikščioninimo sakramentams ir jų šventimas vyksta Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigyne nurodyta tvarka. Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigyne pasirengimas įkrikščioninimo sakramentams aprašytas kaip liturginis-katechetinis procesas, kurio tikslas – visapusiškai ugdyti krikščionį ir suteikti jam katalikiškos gyvensenos bei praktikos pagrindus. Pagrindinė Apeigyne nurodyta pasirengimo šiems sakramentams ir jų šventimo forma yra Krikšto katechumenatas.

Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigynas nurodo tiek įprastinius, tiek išimtinis rengimo šiems sakramentams ir jų šventimo atvejus.

- 804** Įkrikščioninimo sakramentams rengiami tam pareiškę norą suaugusieji ir jaunuoliai nuo 14 metų.
- 805** Vaikystėje įkrikščioninimo sakramentus priėmusiems katalikams, kurie nėra gavę tinkamo suaugusiems skirto religinio ugdymo, rekomenduojama dalyvauti šioje programoje kaip katechumenate po Krikšto tikėjimui pagilinti. Nors jiems tiesiogiai skirtų apeigų nėra, jie dalyvauja katechetinėje programos dalyje ir siekia sąmoningai atsiliepti į anksčiau priimtų įkrikščioninimo sakramentų malones.
- 806** Bendros gairės katechezei nurodytos Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigyne. Rengiant įkrikščioninimo sakramentams Kauno arkivyskupijoje naudojamos arkivyskupijos Katechetikos centro rekomenduotos ir Vietos ordinaro patvirtintos programos ir metodinė medžiaga.
- 807** Už pasirengimą įkrikščioninimo sakramentams ir jų šventimą yra atsakingas parapijos klebonas. Pasirengimą įkrikščioninimo sakramentams klebonas gali vykdyti pats arba pavesti jį kitam kunigui ar suaugusiųjų katechetui, turinčiam tinkamą išsilavinimą. Pasirengimo metu būtinas kunigo bei katecheto bendradarbiavimas. Kaimo parapijose pasirengimą įkrikščioninimo sakramentams paprastai vykdydys kunigas, miesto parapijose ar esant dideliame kunigų užimtumui – katechetas.
- 808** Rengiant suaugusiųjų katechetus, šiam darbui jiems suteikiamas teorinis pasirengimas ir praktiniai įgūdžiai, įgyjami iki galo stebint bent vieną visą pasirengimo įkrikščioninimo sakramentams ciklą.
- 809** Rengimas įkrikščioninimo sakramentams apima keturis etapus, iš kurių du paskutiniai yra apibrėžti liturginių laikotarpių (gavėnios ir Velykų laiko). Pirmieji du etapai turi trukti ne mažiau kaip penkis mėnesius. Bendra programos apimtis turi būti ne mažesnė kaip 30 susitikimų, kurie rengiami kartą per savaitę ir trunka nuo 1 iki 1,5 val. Rekomenduojama, kad visas pasirengimas truktų 1–2 metus.
- 810** Katechetinė parengimo įkrikščioninimo sakramentams programos dalis turi vykti parapijos bendruomenės aplinkoje, visų pirma – parapijos

namuose. Jeigu parapija neturi tinkamos patalpos, ji gali būti parenkama kitur, atsižvelgiant į aplinkybes.

- 811** Pagal Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigyno nuorodas, parapijos klebonas ar atsakingas kunigas kartu su katechetu įvertina kiekvieno asmens pasirengimą žengti kitą žingsnį įkrikščioninimo sakramentų link. Jei padaroma išvada, kad asmuo nėra tam pasirengęs, priežastys iš anksto išdėstomos ir aptariamos kartu su juo. Pasirengimas įvertinamas individualiai, pagal žmogaus dalyvavimą programoje ir kitus požymius, rodančius jo religinį brandumą ir pasirengimą gyventi katalikišką gyvenimą. Įgyti katekizmo žinių minimumą yra būtinas, bet ne pagrindinis požymis, rodantis pasirengimą priimti sakramentus.
- 812** Už darbą katechetui apmokama iš parapijos lėšų. Šis darbas gali būti ir savanoriškas.

Tėvų ir krikštatėvių rengimas kūdikio Krikštui

- 813** Kūdikio Krikštui rengiami tėvai ir krikštatėviai, kurie pareiškia norą krikštyti Katalikų Bažnyčioje kūdikį ar vaiką, dar nepasiekusį reikiamo subrendimo amžiaus.
- 814** Rengiant kūdikio Krikštui tėvus ir krikštatėvius, naudojamos Kauno arkivyskupijos Katechetikos centro rekomenduotomis ir Vietos ordinaro patvirtintomis programomis bei metodine medžiaga.
- 815** Įprastinė pasirengimo kūdikio Krikštui programos trukmė turėtų būti ne mažiau kaip 3 susitikimai, kurie truktų nuo 1,5 iki 2 val. Nuorodos dėl išimtinių atvejų pateiktos Kūdikių krikšto apeigyne.
- 816** Besirengiantys kūdikį krikštyti tėvai turėtų kreiptis į savo parapijos kleboną ne vėliau kaip prieš 1 mėnesį. Turint galvoje padidėjusį tėvų užimtumą gimus kūdikiui, rekomenduojama pasirengimo programoje dalyvauti iki kūdikio gimimo.
- 817** Būtina kūdikio Krikštui besirengiančius tėvus ir krikštatėvius kviesti ir raginti dalyvauti sekmadienio ir privalomų švenčių šv. Mišiose, įtraukiant juos į liturgiją ir taip ugdant sakramentinio gyvenimo bei švenčiančios bendruomenės patirtį.

- 818** Už tėvų ir krikštatėvių pasirengimą kūdikio Krikštui yra atsakingas parapijos klebonas. Pasirengimą kūdikio Krikštui klebonas gali vykdyti pats arba pavesti jį kitam kunigui ar katechetui, turinčiam tinkamą išsilavinimą. Pasirengimo metu yra būtinas kunigo ir katecheto bendradarbiavimas. Kaimo parapijose pasirengimą kūdikio Krikštui paprastai vykdydys kunigas, miesto parapijose ar esant dideliame kunigų užimtumui – katechetas.
- 819** Pageidautina, kad į tėvų ir krikštatėvių pasirengimo kūdikio Krikštui programos vykdymą būtų įtraukti tinkamą teologinį išsilavinimą ir vaikų auginimo krikščioniškoje santuokoje patirtį turintys pasauliečiai, geriausiai – sutuoktinių pora.
- 820** Prieš kūdikio Krikštą rekomenduojamas tėvų ir krikštatėvių bei jų šeimos narių Sutaikinimo sakramento šventimas tiek asmeniniu, tiek bendruomeniniu būdu su individualia išpažintimi ir atleidimu.

SUTVIRTINIMO SAKRAMENTAS

- 821** Sutvirtinimo sakramentu pakrikštytieji tobuliau sujungiami su Bažnyčia, praturtinami Šventosios Dvasios malonėmis ir todėl dar labiau įpareigojami, kaip tikri Kristaus liudytojai, žodžiu ir darbu skleisti bei ginti tikėjimą.
- 822** Sutvirtinimo sakramentui rengiami krikštyti ir Pirmąją šv. Komuniją priėmę jaunuoliai, pareiškę tam norą ir sulaukę bažnytinės vyresnybės numatyto amžiaus.
- 823** Sutvirtinimo sakramentas jaunuoliams iki 18 metų teikiamas praėjus bent 1 metams po Pirmosios šv. Komunijos priėmimo, atsižvelgiant į Vyskupų Konferencijos ir Vietos ordinaro nustatytą tvarką.
- 824** Kadangi dalis priėmusių Pirmąją šv. Komuniją pasilieka be Sutvirtinimo sakramento, klebonas pasirūpina juos pakviesti rengtis šiam sakramentui (pvz., pasiunčiant šeimai laišką-kvietimą).
- 825** Rengiantis Sutvirtinimo sakramentui naudojamosi Kauno arkivyskupiijos Katechetikos centro rekomenduotomis ir Vietos ordinaro patvirtintomis programomis bei metodine medžiaga.
- 826** Sutvirtinimo sakramentą rekomenduojama teikti tik tos parapijos tikintiesiems, kurioje šis sakramentas švenčiamas.

- 827** Kiekvienoje parapijoje rengimosi laikotarpis trunka nuo 6 iki 12 mėn. Nustatytu laikotarpiu turi būti ne mažiau kaip 20 užsiėmimų, išdėstyti tolygiai. Vieno užsiėmimo trukmė turi būti nuo 1 iki 1,5 val. Vengtina, kad pasirengimo grupėje būtų daugiau kaip 20 jaunuolių.
- 828** Už rengimą Sutvirtinimo sakramentui parapijoje yra atsakingas parapijos klebonas. Šį darbą jis gali vykdyti pats arba pavesti kitam kunigui ar parapijos katechetui, turinčiam tinkamą išsilavinimą. Rengimosi metu yra būtinas kunigo ir katecheto bendradarbiavimas. Rengtis šiam sakramentui taip pat padeda parapijos jaunimo grupės, pakviečiama dalyvauti jaunimo grupių veikloje.
- 829** Parapijos katecheto darbą gali atlikti ir tikybos mokytojas, tačiau šis darbas turi būti traktuojamas kaip visiškai atskira jo tarnystė parapijoje, bet ne tiesioginė ar sudedamoji jo, kaip mokytojo, pareigų dalis.
- 830** Arkivyskupijos kurijai parapijos klebonas kiekvienais metais privalo pateikti informaciją apie vykdomą pasirengimą Sutvirtinimo sakramentui.
- 831** Sutvirtinimo sakramentas teikiamas katalikams nuo 14 metų.
- 832** Sutvirtinamajam reikalingas vienas Sutvirtinimo globėjas. Tradiciškai Sutvirtinimo globėjai būna tos pačios lyties kaip ir sutvirtinamasis.
- 833** Labai rekomenduojama, kad Sutvirtinimo globėjo pareigas prisiimtų vienas iš krikštatėvių, tačiau gali būti ir kitas asmuo, atitinkantis šiuos reikalavimus:
- 833.1** ne jaunesnis kaip 16 metų;
  - 833.2** priėmęs Sutvirtinimo sakramentą;
  - 833.3** priėmęs Santuokos sakramentą (jei yra sukūręs šeimą);
  - 833.4** praktikuojantis katalikas;
  - 833.5** nesuvaržytas kokios nors kanoninės baudmės.
- 834** Sutvirtinimo globėjais negali būti sutvirtinamojo tėvas ar motina.
- 835** Sutvirtinimo globėjų pareiga yra rūpintis, kad sutvirtinamasis, gavęs Šventosios Dvasios dovaną, gyventų kaip tikras Kristaus liudytojas ir laikytųsi iš Sutvirtinimo sakramento kylančių pareigų.
- 836** Sutvirtinimo sakramento proga sutvirtinamasis pasirenka šventąjį globėją, kurį primena pasirenkamas to globėjo vardas.

- 837** Renkantis vardą, kiek įmanoma, reikėtų susipažinti su pasirenkamu šventuoju globėju, jo gyvenimo istorija. Pasirenkant vardą kriterijumi negali būti jo gražumas ar įmantrumas. Pasirenkamo vardo kriterijus turėtų būti šventojo, nešiojusio šį vardą, gyvenimas.
- 838** Sutvirtinimo šventuoju globėju galima palikti ir tą patį Krikšto globėją.
- 839** Tikintieji Sutvirtinimo sakramentą paprastai turėtų priimti savoje parapijoje, t. y. kurioje gyvena. Išimties tvarka šį sakramentą galima priimti ir kitoje parapijoje, prieš tai gavus savosios parapijos klebono sutikimą.
- 840** Sutvirtinimo šventimas sudaro gerą progą švęsti Sutaikinimo sakramentą ir bendruomeniniu būdu su individualia išpažintimi ir atleidimu.
- 841** Artėjant Sutvirtinimo sakramento šventimo dienai, drauge su sutvirtinamaisiais išsamiai aptariama šventimo liturgija ir dalyvavimas joje. Sutvirtinamieji dalyvauja aktyviai: drauge atsakinėja, gieda, tinkamai pasirengę skaito Šventojo Rašto skaitinius, bendruomeninę maldą, neša atnašas liturgijos metu. Sutvirtinimo šventime dalyvauja ne tik sutvirtinamųjų tėvai, bet drauge švęsti kviečiami šeimos nariai, artimieji, draugai.
- 842** Rengiantis Sutvirtinimo šventimui, dera atkreipti jaunuolių dėmesį į aprangą, kuri turi derėti su vietos ir įvykio šventumu. Jauniems žmonėms svarbu suprasti, jog Bažnyčios liturgijoje visuomet dalyvaujama deramai apsirengus.
- 843** Sutvirtinimo sakramento teikėjas yra vyskupas. Šį sakramentą gali teikti ir kunigas, tačiau jis galiojamai teikia šį sakramentą tik įgaliotas vyskupo, jam skirtoje teritorijoje (tas pats galioja ir įkrikščioninimo sakramentų šventimui Velyknakčio liturgijoje), išskyrus mirties pavojaus atvejį.
- 844** Kiekvienoje parapijoje turi būti vedama Sutvirtinimo sakramentą priėmusių knygą, kurioje turi būti tokie įrašai:
- 844.1** sutvirtinamojo vardas, pavardė, Sutvirtinimo vardas (jei yra pasirinktas kitas, šalia Krikšto vardo);
  - 844.2** sutvirtinamojo adresas;
  - 844.3** sutvirtinamojo krikšto vieta ir data;
  - 844.4** sutvirtinimo teikėjas;
  - 844.5** sutvirtinamojo tėvų vardai ir pavardės;

844.6 sutvirtinamojo globėjo vardas ir pavardė;

844.7 Sutvirtinimo sakramento suteikimo vieta ir data.

- 845** Priėmusiems Sutvirtinimo sakramentą išduodami Sutvirtinimo pažymėjimai, kuriuose turi būti nurodyta sutvirtinamojo vardas, pavardė, Sutvirtinimo vardas (jei yra pasirinktas kitas, šalia Krikšto vardo), Sutvirtinimo suteikimo data ir vieta, Sutvirtinimo tėvas/motina, sakramentą suteikusio vyskupo vardas ir pavardė, antspaudas, parašas, registracijos parapijos Sutvirtinimo knygoje numeris.
- 846** Sutvirtinamiesiems nustatyta forma išrašomos kortelės, kuriose turi aiškiai atsispindėti jų asmens duomenys. Šios kortelės yra išsiunčiamos jų Krikšto parapijos klebonui, kad šis pažymėtų Sutvirtinimo suteikimo faktą Krikštų knygoje.
- 847** Parapijos bendruomenė, ypač jaunimo grupės, padeda priėmusiems Sutvirtinimo sakramentą aktyviai įsitraukti į parapijos gyvenimą, prisiimti įvairias tarnystes.
- 848.** Rekomenduojama, kad priėmusieji Sutvirtinimo sakramentą kasmet minėtų Sutvirtinimo dieną arba per Sekmines susirinktų savo bendruomenėje švęsti Eucharistiją, padėkoti Dievui, pasidalyti savo dvasinio gyvenimo patirtimi ir pasisemti naujų jėgų.

Vaikų rengimo Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams tvarka

- 850** Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams rengiami Krikšto sakramentą priėmę ir turintys tinkamą subrendimo amžių vaikai, kurių tėvai ar teisėti globėjai pareiškia norą ar sutikimą, kad jų vaikai būtų rengiami dalyvauti sakramentiniame Katalikų Bažnyčios gyvenime. Prieš pradedant pasirengimą, visuomet būtina įsitikinti Krikšto faktu.
- 851** Rengiant vaikus Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams naudojami Kauno arkivyskupijos Katechetikos centro rekomenduotomis ir Vietos ordinaro patvirtintomis programomis ir metodine medžiaga.
- 852** Vienoje grupėje turėtų mokytis apie 20 vaikų; dalijimasis tikėjimo patirtimi, ypač svarbus įvedimo katechezėje, gali vykti tik nedidelėje

grupėje, kur visi jaučiasi saugūs, mylimi, vertinami, gali drauge patirti ir suvokti gyvąjį Dievą.

- 853** Bendra programos apimtis turėtų būti 30–35 susitikimai, kurie truktų nuo 45 min. iki 1,5 val. Į Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentus vedančios katechezės uždavinys – lydėti vaiką jo tikėjimo augimo kelionėje, todėl svarbu, kad tikėjimo tiesos būtų nagrinėjamos ir pati programa būtų vykdoma tolydžiu ir sistemingu būdu.
- 854** Normali programos vykdymo trukmė – vieni mokslo metai, kviečiant vaikus į vieną užsiėmimą per savaitę. Jei dėl patalpų, susisiekimo ar panašių aplinkybių neįmanoma programos nuosekliai tęsti visus mokslo metus, galimas ir kitoks programos išdėstymas laiko atžvilgiu. Tačiau programos vykdymo trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 5 mėnesiai. Esant komplikotai situacijai, kitokį pasirengimo būdą klebonas suderina su Ordinaru.
- 855** Būtina Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams besirengiančius vaikus ir jų šeimos narius kviesti ir raginti dalyvauti sekmadienio ir privačiomų švenčių šv. Mišiose, įtraukiant juos į liturgiją ir taip ugdant vaikų sakramentinio gyvenimo bei švenčiančios bendruomenės patirtį.
- 856** Būtina katechizuoti ne tik patį vaiką, bet ir jo šeimą. Siekta, kad Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams besirengiančių vaikų tėvai būtų kuo įvairesniais būdais įtraukiami į katechezės procesą, skatinant juos padėti savo vaikams įsiminti ir suvokti esmines katechezėse pateiktas žinias, rengiant jiems specialias katechezes ar kviečiant dalyvauti vaikų katechezėse.
- 857** Vaikai privalo išmokti atmintinai ar įsidėmėti tam tikrą dalį katechetinio pobūdžio informacijos. Pasirengimas įvertinamas pagal vaiko žinias ir dalyvavimą programoje, atsižvelgiant į vaiko individualiuosius-specialiuosius gebėjimus.
- 858** Už vaikų rengimą Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams parapijoje yra atsakingas klebonas. Šį darbą jis gali vykdyti pats arba pavesti kitam kunigui ar parapijos katechetui, turinčiam atitinkamą išsilavinimą.
- 859** Parapijos katecheto darbą gali atlikti ir tikybos mokytojas, tačiau šis darbas turi būti traktuojamas kaip visiškai atskira jo tarnystė parapijoje, bet ne tiesioginė pareiga ar sudedamoji jo, kaip mokytojo, pareigų dalis.

- 860** Rekomenduojamas bendruomeninis Pirmosios Išpažinties – Sutaikinimo sakramento šventimas su individualia išpažintimi ir atleidimu. Sutaikinimo sakramento šventimo liturgijoje turėtų išryškėti Dievo Tėvo meilė, jo atleidimas, susitaikymo su Dievu, kitais ir savimi džiaugsmas. Atgailos sakramentą švęsti taip pat kviečiami vaikų tėvai ir šeimos nariai.
- 861** Švenčiant Eucharistiją turi išryškėti susitikimo su Jėzumi Kristumi svarba ir džiaugsmas. Eucharistijos liturgija pritaikoma vaikams, kad jie galėtų aktyviai joje dalyvauti. Pirmosios šv. Komunijos šventę dera organizuoti nedidelėmis grupelėmis, pasitelkiant vaikų tėvus ir giliai suvokiant šio įvykio prasmę. Vengtina visa, kas trikdytų šios svarbios šventės sakralumą ir tikrosios prasmės išgyvenimą.
- 862** Kiekvienoje parapijos ar rektorato bažnyčioje vedama Pirmąją šv. Komuniją priėmusiųjų knyga, kurioje įrašoma priimančiojo vardas, pavardė, adresas, gimimo vieta ir data, Krikšto vieta ir data, Pirmosios šv. Komunijos priėmimo vieta ir data.
- 863** Parapijos klebonas kiekvienais metais iki spalio 15 d. privalo pateikti informaciją apie vykdomą pasirengimą Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams Kauno arkivyskupijos Katechetikos centrui pagal pateiktą formą.

Neįgaliųjų rengimas įkrikščioninimo sakramentams

- 864** Rengiant neįgaliuosius suaugusiųjų Krikšto, Sutaikinimo, Eucharistijos ir Sutvirtinimo sakramentams, galioja bendrosios rengimo sakramentams nuorodos, tačiau visuomet privalo atsižvelgti į neįgaliųjų galimybes.
- 865** Pirmąją šv. Komuniją gali priimti Krikšto sakramentą priėmę, proto ar kūno negalių turintys vaikai, kurie pajėgia suprasti skirtumą tarp paprastos duonos ir Švč. Sakramento ir sugeba parodyti deramą pagarbą Eucharistijai.
- 866** Jei vaikai nepajėgūs suprasti, tačiau jų tėvai ar globėjai pageidauja, kad vaikas priimtų Eucharistiją, galima leisti priimti kartu su tėvais arba globėjais (atsakomybę prisiima tėvai arba globėjai).
- 867** Rengiant sakramentams, dėmesys neretai tebus kreipiamas ne į vaiko amžių, bet į jo brandą ir tėvų ar globėjų pageidavimą.

- 868** Rengiant neįgaliuosius sakramentams naudojamasi Kauno arkivyskupijos Katechetikos centro rekomenduotomis ir Vietos ordinaro patvirtintomis programomis bei metodine medžiaga.
- 869** Katechezės programa turi būti pritaikyta, atsižvelgiant į atskiras negalias (kurtumą, aklumą, kitą fizinę ar protinę negalią).

EUCCHARISTIJOS SAKRAMENTAS

EUCCHARISTIJOS LITURGIJA

- 870** Eucharistija, švenčiausias mūsų tikėjimo ir išganymo slėpinys, viso krikščioniško gyvenimo versmė ir viršūnė, tebus visuomet švenčiama, garbinama ir priimama su giliausia pagarba, tikėjimu ir maldingumu. Tebus visuomet rūpestingai laikomasi Bažnyčios mokymo, Kanonų teisės reikalavimų, liturginių instrukcijų ir apeigų, taip pat Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Vietos ordinaro potvarkių.

Šv. Mišios su vaikais

- 871** Katalikų Bažnyčios liturgijoje nėra „vaikų Mišių“, nes Kristaus auka negali būti skirta specifinėms tikinčiųjų grupėms, tačiau yra šv. Mišios, kuriose dalyvauja vaikai (ypač besirengiantys sakramentams), ir į tai būtina atsižvelgti. Rekomenduojama naudoti tekstus Mišių, kuriose dalyvauja vaikai. Siūloma kunigui į vaikus prabilti ypač Mišių pradžioje, per homiliją, Mišių pabaigoje. Taip pat jų pabaigoje kunigas gali sukviesti prie presbiterijos vaikus, kurie nėra priėmę Pirmosios šv. Komunijos ir kiekvieną asmeniškai palaiminti. Tai ne tik sakramentalija, bet ir labai svarbus vaikui psichologinis aspektas.
- 872** Vaikams skirta homilija turi būti labai gerai parengta. Švenčiant Eucharistiją privalu kreipti dėmesį ne tik į liturginius veiksmus ir jų išraiškos formas, bet ypač svarbu užtikrinti autentišką sakralios patirties perteikimą.

Šv. Mišios su jaunimu

- 873** Būtina atsižvelgti, kai Mišiose dalyvauja jaunimas, ir išskirtinai prabilti į jį, ypač Mišių pradžioje, per homiliją, Mišių pabaigoje. Ypač homilija,

atskleidžianti Dievo žodžio turtus ir aktualiai kviečianti sekti Kristų, labai pasitarnauja jaunųjų krikščionių tikėjimui ugdyti.

874 Parapijoje būtina atsižvelgti į jaunimo poreikius ir, esant galimybei, skirti labiausiai tinkamą Mišių laiką. Jaunimo dalyvavimas šv. Mišiose turi tapti visos jaunimo sielovados ašimi.

875 Reikia kuo labiau įtraukti jaunus žmones į liturgijos šventimą per giedojimą, leidžiant jiems giedoti jaunimo mėgstamas giesmes su jiems priimtinais muzikos instrumentais, tačiau svarbu budėti, kad šv. Mišių šventimas nevirstų pasaulietiškos muzikos koncertu. Jaunimą reikia ugdyti ir muzikine prasme, kad jis suprastų ir pajustų, kokio stiliaus muzika ir kokios giesmės yra tinkamos liturgijai. Tegul visuomet jaunų žmonių savimonėje bus puoselėjamas sakralumo pajautimas.

876 Galima leisti jaunimui skelbti Dievo žodį liturgijos metu, tačiau reikia padėti jaunuoliams tinkamai pasirengti, kad skaitinius skaitytų tik gerai tam pasiruošusieji. Skaitovai taip pat turėtų būti deramai apsirengę. Patartina, kad skaitinius skaitytų priėmusieji Sutvirtinimo sakramentą jaunuoliai. Galima suburti parapijoje skaitovų grupelę, kuri būtų atitinkamai ugdoma ir atliktų savo tarnystę šv. Mišių šventime, kuriame dalyvauja jaunimas.

877 Leidžiama jaunimui nešti atnašas, atkreipiant dėmesį į tai, kas apie jas yra pasakyta liturginėse nuorodose ir šiame dokumente.

878 Galimi ir kiti jaunimo aktyvaus dalyvavimo Eucharistijoje būdai, kurie neprieštaruja mišiolo nuostatams.

Šv. Mišių šventimo vieta

879 Eucharistija švenčiama bažnyčioje ar koplyčioje. Esant būtinybei, Eucharistija gali būti švenčiama ir kitoje tinkamoje vietoje. Tačiau ar tokia būtinybė yra, kiekvienu atveju sprendžia Ordinaras.

880 Kunigui niekada neleidžiama švęsti Eucharistijos nekrikščioniškos religijos šventovėje arba šventoje vietoje.

Šv. Mišių šventimo normos

- 881** Prieš pagrindines sekmadienio arba šventės Mišias skambinama varpais. Ar skambinti prieš kitas šv. Mišias, sprendžia parapijos klebonas. Taip pat varpais skambinama Velykų procesijos, kitų procesijų bei iškilmių metu, pasitinkant liturgijai atvykstantį vyskupą, laidotuvių proga ir kitomis svarbiomis progomis.
- 882** Pabrėžiant liturgijos iškilmingumą, pagrindinėse Mišiose smilkoma iškilmės dieną, Kalėdų ir Velykų laikotarpio sekmadieniais, bažnyčios titulo šventėje. Rekomenduojama smilkyti Mišiose, kurių metu švenčiami kiti sakramentai arba daromi vienuoliniai įžadai. Taip pat gali būti smilkoma sekmadienių, kitų švenčių arba šventinių progų Mišių metu.
- 883** Mišiose su žmonėmis patarnautojai skambučiais skambina pradėdant Aukos liturgiją, po maldos žodžių „Šventas, šventas, šventas...“, per Pakylėjimą, prieš maldą „Per Jį, su Juo ir Jame...“, prieš maldos žodžius „Štai Dievo Avinėlis...“ Skambinimas neturi trikdyti šv. Mišių rimities.
- 884** Svarbus vaidmuo skelbiant Dievo žodį, tenka homilijai (pamokslui). Kadangi tikintiesiems, taip pat ieškantiems Dievo ji atskleidžia išganymo slėpinių turinį, yra svarbi pareiga visuomet rūpestingai ir atsakingai homiliją rengti. Rengiant homiliją ar pamokslą, daugiausia dėmesio skiriama Šventajam Raštui ir tikėjimo tiesoms atskleisti, atsižvelgiant į klausytojų lygį ir nesivaikant neįprasto ar žurnalistinio stiliaus.
- 885** Homilija visuomet sakoma iškilmių, sekmadienių ir švenčių dienomis, taip pat kitomis dienomis, kai Mišiose dalyvauja susirinkę tikintieji. Taip pat rekomenduojama sakyti bent trumpą homiliją ir tose šiokeidienų Mišiose, kuriose dalyvaujančių tikinčiųjų skaičius nėra gausus.
- 886** Jei tabernakulis yra presbiterijoje, kunigas, diakonas, patarnautojai prieš jį priklaupia ateidami prie altoriaus Mišių pradžioje ir nueidami. Per Mišias prieš tabernakulį jie nepriklaupia. Patarnautojai, nešantys kryžių ir žvakes, ne priklaupia, o palenkia galvas.
- 887** Presbiterijoje vyrauja sakralinė liturginio šventimo nuotaika. Visa, kas bus reikalinga liturgijai, reikia iš anksto numatyti ir paruošti. Būtina vengti skubotumo, blaškymosi ir bet kokio bereikalingo vaikščiojimo. Ypač vengti vaikščioti tarp altoriaus ir tabernakulio. Jei reikia pereiti į kitą pusę,

geriau eiti prieš altorių. Kunigui, diakonui, patarnautojui ar kitam tikinčiajam, atliekančiam liturginę tarnystę einant pro altorių per šv. Mišias iki konsekracijos – nusilenkiama altoriui; po konsekracijos arba ne Mišių metu – priklaupinama, pagarbinant Jėzų, esantį Švenčiausiajame Sakramente.

- 888** Minint tris dieviškuosius Asmenis, Jėzaus, Švč. Mergelės Marijos ar šventojo, kurio garbei aukojamos šv. Mišios, vardus, palenkiama galva.
- 889** Priėmus šv. Komuniją ir padalijus ją tikintiesiems, visada privalu skirti laiko asmeninei maldai.
- 890** Mišiose neleidžiama nieko pridėti ar atimti. Leidžiama tik tai, kas numatyta mišiole.
- 891** Švenčiant Eucharistiją, kai joje dalyvauja civilinės valdžios atstovai, kiti garbūs svečiai pasauliečiai ar kitų konfesijų atstovai, jiems gali būti skiriama speciali vieta susirinkusios Dievo tautos priekyje, tačiau jokiū būdu ne presbiterijoje.
- 892** Parapijos skelbimai per Žodžio liturgiją neskaitomi. Jie pranešami Mišių pabaigoje. Skelbimai turi būti gerai apgalvoti, neilgi ir aiškūs.
- 893** Jei Mišiose yra komentatorius arba pats celebrantas komentuoja liturgiją, reikia budėti, kad komentarai neužgožtų paties šventimo; jie turi būti kruopščiai apgalvoti ir trumpi.

Altoriaus parengimas

- 894** Altorius užtiesiamas baltu, švairiu užtiesalu. Žvakės dedamos ant altoriaus arba statomos šalia altoriaus. Ant stalelio, esančio presbiterijoje, padedama visa, kas bus reikalinga Eucharistijos šventimui. Jeigu numatyta aukas nešti atnašų procesijoje, jos paliekamos zakristijoje arba kitoje tam tinkamoje vietoje.
- 895** Šv. Mišioms eilinėmis ir minėjimų dienomis uždegamos dvi žvakės, per šventes rekomenduojama uždegti keturias, o sekmadieniais ir iškilmių dienomis – šešias žvakes. Šv. Mišias celebruojant vyskupui gali būti degamos septynios žvakės.
- 896** Netinka žvakių spalvos derinti su liturgine spalva. Rekomenduojama naudoti baltos spalvos žvakes.

- 897** Jei presbiterijos kryžius yra toli nuo altoriaus, tuomet prie altoriaus pastatomas procesijų kryžius arba kryželis ant altoriaus, tačiau taip, kad neužstotų atnašų.
- 899** Prieš Mišias, išrinkus reikiamus tekstus, mišiolas išnešamas ir padedamas ant presbiterijoje esančio stalelio ar šalia celebranto kėdės esančio pulto. Atversta skaitinių knyga padedama ambonoje. Iškilmingai liturgijai Evangelijų knyga nešama procesijos būdu ir padedama ant altoriaus.

Atnašų parinkimas ir atnešimas

- 900** Šv. Mišių aukai ant altoriaus atnešama duonos ir vynu, kurie per Eucharistinę maldą tampa mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnu ir Krauju. Tačiau, pagal seną Bažnyčios tradiciją, su Eucharistijai reikalingais duona ir vynu gali būti atnešamos ir kitos atnašos, kurios po liturgijos kam nors padovanojamos. Šios atnašos negali būti vien tik simbolinės. Jos būtina turi būti kam nors tikra dovana.
- 901** Jeigu rengiantis liturgijai buvo nuspręsta bendruomenei paskelbti, kam bus atiduotos aukojimo metu nešamos kitos atnašos, skelbimas turi būti trumpas.
- 902** Netinka atnašų procesijoje nešti tuščią taurę. Vynas atnešamas arba taurėje (tada vanduo nenešamas, bet iš anksto padedamas ant stalelio), arba ampulėje kartu su vandeniu. Tik vanduo, kaip atnaša, nenešamas.
- 903** Atnašoms sudėti turi būti iš anksto parengtas stalelis, netoli altoriaus, presbiterijoje. Negalima nieko dėti ant altoriaus, išskyrus konsekracijai atneštus duoną ir vyną bei mišiolą.

Tikinčiųjų veiksmai ir laikysenos

- 904** Pagrindinė tikinčiųjų laikysena liturgijoje yra stovėjimas, tačiau yra momentų, kai tikintieji sėdi arba klūpo, taip pat eina procesijoje.
- 905** Į šv. Mišias neveluojama. Atėjus į Dievo namus persižegnojama švęstu vandeniu, atsiklaupiami ir pagarbinamas Švenčiausiasis Sakramentas. Iki šv. Mišių meldžiamasi asmeniškai arba bendruomeniškai. Pasibaigus šv. Mišioms padėkojama už Eucharistijos šventimo malonę. Išei-

- nant iš bažnyčios taip pat pagarbinamas Švenčiausiasis Sakramentas ir persižegnojama švęstu vandeniu.
- 906** Einant iš vienos vietos į kitą bažnyčioje ir kertant centrinę ašį, jei centre yra tabernakulis su Švenčiausiuoju Sakramentu, priklaupama vienu keliu, jei tabernakulis kitur, tuomet žemai nusilenkiama. Praeinant pro Švenčiausiąjį Sakramentą, priklaupama.
- 907** Mišiose tikintieji dalyvauja maldingai, sąmoningai, aktyviai ir bendruomeniškai, drauge atsakinėja ir gieda.
- 908** Dievo žodį per šv. Mišias tikintieji gali skelbti tik tinkamai tam pasirengę. Skaitovų apranga turi derėti su atliekamo liturginio veiksmo šventumu.
- 909** Šv. Mišiose nuo Šlovinimo giesmės pabaigos, per visą Eucharistinę maldą iki Viešpaties maldos „Tėve mūsų“ klūpima. Taip pat atsiklaupama maldai „Štai Dievo Avinėlis“.
- 910** Per ramybės palinkėjimą celebrantas palinki ramybės susirinkusiems mišiole nurodytais žodžiais. Susirinkusieji celebrantui palinki ramybės atsakydami. Tada celebrantas, diakonas ar koncelebruojantis kunigas pakviečia tikinčiuosius palinkėti vieni kitiems ramybės.
- 911** Celebrantas nepalieka altoriaus. Jis neina per bažnyčią linkėdamas kiekvienam ramybės asmeniškai.
- 912** Ramybės palinkima paduodant šalia esančiajam ranką arba galvos linktelėjimu. Linkint ramybės po bažnyčią nevaikščiojama, nebent Eucharistiją švęstų labai maža bendruomenė.
- 913** Tikintieji šv. Komuniją priima klūpėdami arba stovėdami. Jei Švenčiausiąjį Sakramentą ateinama priimti procesijos būdu, tikintieji, prieš priimdami Eucharistiją, parodo jai deramą pagarbą priklaupdami arba palenkdami galvą.

Šventieji indai

- 914** Šventieji indai Eucharistijai švęsti ir Viešpaties Kūnui ir Kraujui laikyti turi būti gaminami laikantis tradicijos ir liturginių nuostatų. Griežtai reikalaujama, kad medžiagos, iš kurių gaminami šventieji indai, būtų tikrai taurios, idant jų naudojimu būtų parodoma pagarpa Viešpačiui ir

išvengiama bet kokio pavojaus susilpninti tikinčiųjų tikėjimą tikru Kristaus buvimu eucharistiniais pavidalais. Todėl atmestinos visos praktikos švenčiant Mišias naudoti prastos kokybės, meninės vertės stokojančius indus, taip pat indus iš medžio, stiklo, molio ir kitų lengvai dūžtamų bei šventų paslapčių šventimui nederamų medžiagų.

- 915** Prieš pradėdant šventuosius indus naudoti, kunigas juos pašventina atlikdamas liturginėse knygose nustatytas apeigas.
- 915** Lėkštelės, ampulės vynui ir vandeniui turi būti specialiai tam skirtos, švarios ir tinkamos naudoti. Būtų gera turėti bažnyčioje taip pat kitą, didesnės vertės komplektą, naudojamą iškilmių ir švenčių liturgijoje.

Liturginiai drabužiai

- 916** Parapijos klebonas ar rektorius tepasirūpina, kad būtų naudojami tinkami liturginiai drabužiai. Jie visuomet privalo būti tvarkingi ir švarūs, pasiūti iš geros medžiagos. Bažnyčioje turi būti visų liturginių spalvų, tinkami liturgijoje naudoti arnotai. Nenaudojami ir turintys meninę ar išliekamąją vertę arnotai, dalmatikos, kapos ir kiti šventieji drabužiai rūpestingai saugojami.
- 917** Šv. Mišias ir kitus šventuosius veiksmus, tiesiogiai susijusius su Mišiomis, celebruojančio kunigo drabužis, jei nenumatyta kitaip, yra arnotas, dėvimas ant albos ir stulos.
- 918** Koncelebruojantiems kunigams, išskyrus pagrindinį celebrantą, kuriam visada privalu vilkėti nurodytos spalvos arnotą, esant teisėtai priežasčiai, pavyzdžiui, esant gausiam koncelebrantų skaičiui ar trūkstant liturginių drabužių, leidžiama atsisakyti arnoto ir ant albos dėvėti vien stulą. Tačiau kai tokią situaciją galima numatyti, būtina, kiek įmanoma, paruošti reikiamą arnotų skaičių. Išskyrus pagrindinį celebrantą, koncelebrantai, esant būtinybei, gali užsivilkti ir baltą arnotą. Kitais atvejais privalu laikytis liturginių nuostatų.
- 919** Piktnaudžiaujama, kai šventieji tarnautojai, priešingai liturginių knygų nuorodoms, švenčia Eucharistiją (įskaitant atvejus, kai švenčia tiktai vienas tarnautojas) be šventųjų drabužių arba ant vienuoliškojo abito, sutanos ar įprastinių drabužių dėvėdami tik stulą. Būtina pasirūpinti, kad tokie piktnaudžiavimai kaip galima greičiau būtų pašalinti.

- 920** Liturginių drabužių spalvą nurodo liturginės taisyklės. Šventės dieną, esant pakankamai priežasčiai, visų spalvų (išskyrus violetinės) liturginius drabužius galima pakeisti auksinės arba sidabrinės spalvos šventaisiais drabužiais.
- 921** Jei atliekant šventuosius veiksmus numatyta naudoti kapą, ji visuomet naudojama.

Kiti liturgijoje naudojami daiktai

- 922** Kiti naudojami daiktai (liturginės knygos, smilkytuvas, smilkalų laivelis, švento vandens indas ir šlakstyklė, vandens indelis šalia tabernakulio, purifikatoriai ir kt.) turi būti tvarkingi, švarūs ir tinkami naudoti liturgijoje.
- 923** Parapijų klebonai ir bažnyčių rektoriai privalo rūpintis, kad altoriaus užtiesalai visada būtų švarūs ir dažnai plaunami. Pageidautina, kad vanduo po pirmojo plovimo rankomis būtų išpilamas į bažnyčios sakrariumą arba kitoje tinkamoje vietoje ant žemės.

Šv. Mišių stipendijos

- 924** Šv. Mišių stipendijų tvarką reglamentuoja Bažnyčios kanonų teisė, Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Vietos ordinaro priimti nuostatai.
- 925.** Kiekvienoje bažnyčioje yra Šv. Mišių stipendijų knyga, kurioje tvarkingai įrašomos aukotojų intencijos, nurodomas aukos dydis, pažymima, kas paaukėjo šv. Mišias. Kai kunigas turi asmeninę šv. Mišių stipendijų knygą, joje tvarkingai įrašomos jo priimtose šv. Mišių intencijos ir nurodomas aukos dydis. Knygoje taip pat aiškiai pažymimos paaukotos šv. Mišios.
- 926** Kiekvienas kunigas, celebruodamas ar koncelebruodamas šv. Mišias, teisėtai paima auką už priimtą šv. Mišių intenciją.
- 927** Išskirtinai rekomenduojama, kad kunigas tiems tikintiesiems, kurie neturi pinigų, svarbiais jų gyvenimo momentais neatsakytų šv. Mišių jų prašoma intencija. Tokiu atveju visuotinėje maldoje rekomenduotina speciali invokacija „už tuos, už kuriuos aukojamos šv. Mišios“. Tokiais atvejais netinka specialus paminėjimas Eucharistijos maldoje.

928 Per dieną kunigas gali pasiimti tik vieną šv. Mišių stipendiją. Jei, esant reikalui, tą pačią dieną aukojamos antros ar trečios šv. Mišios, už kitas Mišias skirta auka atiduodama arkivyskupijos kurijai, laikantis arkivyskupijoje galiojančių nuostatų.

Šv. Mišios už parapiją

929 Kanonų teisės kodeksas įpareigoja klebonus sekmadieniais ir įsakytomis šventėmis aukoti šv. Mišias už parapiją. Tai asmeninė klebono pareiga, todėl ji nesaisto rektorių, kapelionų ir parapijų vikarų. Aukojamos tik vienos šv. Mišios, neatsižvelgiant į tai, kiek parapijų klebonas administruoja. Šią pareigą klebonas gali pavesti ir kitam kunigui, duodamas šv. Mišių stipendiją. Esant rimtai priežasčiai, šią pareigą klebonas gali atlikti ir kitą savaitės dieną. Parapijų administratoriai turi tas pačias pareigas kaip ir klebonai, nebent vyskupas nuspręstų kitaip.

EUCCHARISTIJOS KULTAS NE ŠV. MIŠIŲ METU

Eucharistijos laikymo (saugojimo) vieta

930 Švenčiausiojo Sakramento garbinimas ne Mišių metu turi tiesioginį ryšį su jo pasilikimu tabernakulyje. Švenčiausiasis Sakramentas tabernakulyje laikomas ne tik dėl to, kad būtų galima po šv. Mišių nunešti ligoniams, bet ir tam, kad būtų galima Eucharistinį Jėzų apgaubti ypatinga pagarba. Tam, kad Švenčiausiasis Sakramentas būtų vertai ir pagarbiai saugojamas, turi būti griežtai laikomasi reikalavimų, apimančių laikymo vietą ir priežiūrą.

931 Švenčiausiasis Sakramentas gali būti saugomas katedroje, kiekvienoje parapijos bažnyčioje ir bažnyčioje ar koplyčioje, priklausančioje religiniam institutui ar apaštalinio gyvenimo draugijai. Taip pat gali būti saugomas vyskupo asmeninėje koplyčioje ir, leidus Vietos ordinarui, kitose bažnyčiose, oratorijose ar koplyčiose.

932 Nuolatiniam Švenčiausiojo Sakramento laikymui, asmeninei maldai ir tikinčiųjų adoravimui turi būti įrengtas nejudamas, tvirtas ir tinkamai įrengtas tabernakulis. Privalu padaryti visa, kad būtų išvengta išniekinimo pavojaus. Tabernakulis turi būti gerai užrakinamas. Kunigas, kuris

tiesiogiai rūpinasi bažnyčia ar koplyčia, privalo tabernakulio raktą laikyti saugioje vietoje. Taip pat kunigas yra atsakingas už tabernakulio švarą.

- 933** Niekam nevalia, pažeidžiant teisės nuostatus, pasiimti Švenčiausiąją Eucharistiją į namus ar kitą vietą arba koku nors kitu būdu pažeisti nustatytą tvarką. Būtina kruopščiai laikytis visų Švenčiausiojo Sakramento saugojimo nuostatų.
- 934** Švenčiausiasis Sakramentas tabernakulyje privalo būti atnaujinamas ne rečiau kaip kartą per mėnesį.
- 935** Eucharistijos buvimas tabernakulyje parodomas tabernakulio uždangalu ar kitomis kompetentingos bažnytinės vadovybės nustatytomis priemonėmis. Prieš tabernakulį, kuriame saugoma Eucharistija, sekant senu papročiu, kaip Viešpačiui teikiamos pagarbos ženklas, visą laiką turi degti amžinoji lempelė. Taip pat iš pagarbos, praeinant pro Švenčiausiąją Sakramentą, visuomet priklaupama.
- 936** Labai svarbu kiekvienoje bažnyčioje sudaryti galimybę tikintiesiems aplankyti Eucharistiją. Bent po keletą valandų iš ryto ir vakare bažnyčios turėtų būti atidarytos tam, kad tai, ką tikintieji išgyveno bendruomenėje Mišių aukoje, lengvai galėtų pratęsti ir asmeninėje maldoje prieš tabernakulyje esantį Kristų.

Švenčiausiojo Sakramento išstatymas adoracijai

- 937** Eucharistijos kultas ne Mišių metu vykdomas vadovaujantis Lietuvos Vyskupų Konferencijos patvirtintu apeigynu *Šventoji Komunija ir Eucharistijos slėpinio kultas ne Mišių metu*.
- 938** Kristaus buvimas Švenčiausiajame Sakramente yra šv. Mišių vaisius, todėl malda prieš šiame sakramente esantį Viešpatį tikintieji gali papildyti vienybę su Kristumi, kuri yra pasiekama priimant šv. Komuniją. Adoracija pratęsia minėjimą Velykinio slėpinio, kuriame prisikėlęs Viešpats duoda savo Kūno nariams gyvybę taip, kad jie gali pagilinti savo tikėjimą, viltį ir meilę ir tapti auka, įgalinančia juos dalyvauti Bažnyčios ir pasaulio užtarime pas Tėvą.
- 939** Švenčiausiąjį Sakramentą garbinimui galima išstatyti visose bažnyčiose ir koplyčiose, kuriose leidžiama jį laikyti. Toks išstatymas garbinimui

labai rekomenduojamas. Švenčiausiasis Sakramentas gali būti išstatomas monstrancijoje ar komuninėje, arba garbinamas atidarius tabernakulio dureles. Švenčiausiojo Sakramento niekuomet, net trumpam, nevalia išstatyti be pakankamos priežiūros. Todėl nustatytu laiku, bent pakaitomis, turėtų adoruoti keletas tikinčiųjų.

- 940** Švenčiausiojo Sakramento išstatymas po Mišių, turint tikslą tik palaiminti tikinčiuosius, yra neleidžiamas. Todėl ruošiant išstatymą, reikia stropiai vengti visko, kas koku nors būdu galėtų temdyti Kristaus troškimą, kad Švenčiausioji Eucharistija visų pirma mums būtų maistas, vaistas ir parama. Trumpalaikiai Švenčiausiojo Sakramento išstatymai tvarkytini taip, kad prieš palaiminimą Švenčiausiuoju būtų, kai tikslinga, skiriama laiko Dievo žodžio skaitymams, trumpam, bet gerai parngtam mąstymui, maldoms, giesmėms ir visuomet maldai tyloje.
- 941** Šventųjų Mišių šventimas ir Švenčiausiojo Sakramento adoracija toje pačioje bažnyčios ir tuo pačiu metu neleidžiami.
- 942** Švenčiausiąją Eucharistiją gali išstatyti kunigas ar diakonas. Jie adoracijos pabaigoje, prieš uždarydami Švenčiausiąją, juo palaimina žmones. Jeigu nėra kunigo ar diakono, Ordinaras gali leisti, kad šventąją Eucharistiją garbinimui išstatytų, o paskui uždarytų akolito skyrimus turintis asmuo, ekstraordinarinis šv. Komunijos teikėjas ar kitas tam parengtas pasaulietis. Tačiau jis neturi teisės teikti palaiminimo Švenčiausiuoju Sakramentu, o tik vadovauja pamaldoms.
- 943** Trokštant parodyti Švenčiausiojo Sakramento garbinimo ir šv. Mišių aukos vienybę, iškilmingas ir ilgiau užtrunkantis Švenčiausiojo Sakramento išstatymas turi būti atliekamas iškart po Mišių, per kurias pakonsekruojama garbinimui išstatoma Ostija.
- 944** Prie monstrancijoje išstatyto Švenčiausiojo Sakramento uždegamos ke-turios arba šešios žvakės, Apeigyne numatyta tvarka smilkoma. Jeigu Švenčiausiasis Sakramentas garbinimui išstatomas komuninėje, uždegamos bent dvi žvakės, o smilkymas yra neprivalomas. Prieš Švenčiausiąją Sakramentą, laikomą tabernakulyje arba išstatytą viešai adoracijai, priklaupiama vienu keliu.
- 945** Monstrancija arba komuninė yra statoma ant korporalo, ant drobule užtiesto altoriaus taip, kad Švenčiausiasis Sakramentas būtų gerai matomas

- ir tikintieji galėtų maldingai adoruoti Viešpatį. Taip pat Švenčiausiasis Sakramentas gali būti išstatomas garbinimui virš tabernakulio esančiame soste arba adoruojamas atidarius tabernakulio dureles. Jei išstatymas monstrancijoje trunka ilgesnį laiką, galima naudoti sostą, pastatytą ant altoriaus arba iškilesnėje vietoje. Tačiau reikia žiūrėti, kad jis nebūtų pernelyg aukštai ar toli.
- 946** Išstatymas garbinimui neturi būti pernelyg trumpas, todėl prieš laiminant Švenčiausiuoju Sakramentu, kaip nurodyta anksčiau, turi būti skiriama pakankamai laiko maldai. Pažymėtina tai, kad prie išstatyto Švenčiausiojo Sakramento tinka skaityti Dievo žodį, meditaciją, giedoti eucharistines giesmes, kalbėti rožinį, maldas, kurios padeda tikintiesiems vis labiau įsigilinti į šį nuostabų adoruojamą slėpinį.
- 947** Adoracijos pabaigoje giedamas himnas arba viena iš Apeigyne pateikiamų maldų. Išstatymas baigiamas palaiminimu su Švenčiausiuoju Sakramentu, kuris atliekamas Apeigyno nustatyta tvarka. Tuo metu kunigas ar diakonas intonuoja eucharistinį himną ir Švenčiausiąjį Sakramentą, jeigu jis buvo išstatytas monstrancijoje, atsiklaupęs pasmilko. Po palaiminimo Švenčiausiasis Sakramentas su monstrancija arba išimtas iš jos padedamas į tabernakulį. Jei Švenčiausiasis Sakramentas išstatomas monstrancijoje, kunigas ar diakonas apsisiaučia baltą kapą ir užsideda veliumą.
- 948** Bažnyčiose, kur Eucharistija yra laikoma nuolat, Švenčiausiasis Sakramentas kasmet gali būti iškilmingai išstatomas ilgesnį laiką, nors ir su pertraukomis, kad vietos bendruomenė šį slėpinį geriau apmąstytų ir adoruotų. Tačiau toks išstatymas atliktinas tik tada, kai numatoma, jog susirinks pakankamai tikinčiųjų.
- 949** Iškilus kokiam nors svarbiam ir bendram reikalui, Vietos ordinaras gali įsakyti maldavimus prie Švenčiausiojo Sakramento, išstatyto ilgesnį laiką tose bažnyčiose, kuriose gausiai susirenka tikinčiųjų. Jei išstatymo metu nėra pakankamai adoruotojų, išstatymą reikia nutraukti. Tokiais atvejais Švenčiausiąjį Sakramentą tinka uždaryti į tabernakulį iš anksto nustatytomis ir paskelbtomis valandomis, tačiau ne dažniau kaip du kartus per dieną, pavyzdžiui, per pietus ir naktį.
- 950** Labai pagirtina nuolatinė arba dienos metu vykstanti Švenčiausiojo Sakramento adoracija tose bendruomenėse, kuriose visuomet yra pakankamai

adoruojančių tikinčiųjų. Švenčiausias Sakramentas adoruojamas pirmaisiais mėnesio sekmadieniais ir penktadieniais, kitu tinkamu metu, kviečiant tikinčiuosius melstis už dvasinius pašaukimus, šeimas, nusi-dėjėlių atsivertimą ir kt. Kiekvienam kunigui labai svarbu asmeniškai branginti Švenčiausiojo Sakramento adoraciją ir gyvą maldingumo pa-tirtį perteikti tikintiesiems.

- 951** Pagal seną tradiciją per Velykų tridienį Švenčiausias Sakramentas yra adoruojamas Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Vietos ordinaro nusta-tyta tvarka.

Eucharistinė procesija

- 952** Eucharistinė procesija – tai eucharistinio kulto forma, kuria viešai liu-dijama pagarba Švenčiausiajam Sakramentui. Kristaus Kūno ir Kraujo iškilmės procesija išskirtiniu būdu pateikia krikščionių tikėjimo liudi-jimą. Eucharistinės procesijos iškilmingai rengiamos ir kitomis pro-gomis: Eucharistinių kongresų, liturginių iškilmių (Velykų), svarbių švenčių (atleidų) ir kitomis reikšmingomis progomis. Parapijose svarbu puoselėti šią eucharistinio kulto formą, branginti tradicijas.
- 953** Iškilmingų eucharistinių procesijų organizatoriai turi užtikrinti eucha-ristinių procesijų liturginę ir viešą tvarką bei išorinį grožį, kad jos būtų daromos oriai ir nenukentėtų Švenčiausiajam Sakramentui derama pa-garba. Giedojimas ir maldos turi būti taip parenkamos, kad galėtų atsi-skleisti visų tikėjimas į Kristų ir būtų pagarbinamas tik Dievas. Pagei-dautina, kad būtų giedamos daugeliui žinomos giesmės arba procesijos dalyviams būtų parūpinti giesmių tekstai.
- 954** Kristaus Kūno ir Kraujo iškilmės procesija gali būti atliekama einant iš vienos bažnyčios į kitą. Jeigu nėra tokios galimybės, tai grįžtama į tą pačią bažnyčią, iš kurios išeinama. Eucharistinė procesija rengiama po šv. Mišių, kuriose buvo konsekruota šv. Ostija procesijai. Jei dėl rimtos priežasties procesija yra organizuojama prieš šv. Mišias, tai prieš ją rei-kia išstatyti Švenčiausiąjį Sakramentą ilgesnei viešai adoracijai.
- 955** Bendrieji liturginiai potvarkiai nereglamentuoja žibintų, smilkalų ir balda-kimo, po kuriuo nešamas Švenčiausias Sakramentas, taip pat kitų, proce-sijai iškilmingumą teikiančių detalių naudojimo tvarkos. Visa tai yra palie-

kama tvarkyti pagal bendruosius liturginius dėsnius ir nusistovėjusius vietos papročius. Eucharistinės procesijos visuomet užbaigiamos procesijoje dalyvavusių tikinčiųjų palaiminimu Švenčiausiuoju Sakramentu.

ATGAILOS IR SUTAIKINIMO SAKRAMENTAS

- 956** Dievas, gailestingumo Tėvas, savo Sūnaus mirtimi ir prisikėlimu sutaikęs pasaulį su savimi ir atsiuntęs Šventąją Dvasią nuodėmėms atleisti, per Bažnyčią teikia atleidimą kiekvienam, kuris nuoširdžia atgaila pas jį sugrįžta. Todėl Atgailos ir Sutaikinimo sakramentui kiekvienoje bendruomenėje tebus skiriamas reikiamas katechetinis ir pastoracinis dėmesys.
- 957** Atgailos ir Sutaikinimo sakramentas švenčiamas rūpestingai laikantis Bažnyčios mokymo, Kanonų teisės reikalavimų, liturginių instrukcijų ir apeigų, taip pat Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Vietos ordinaro potvarkių.
- 958** Kiekvienoje bendruomenėje tebus meldžiamasi prašant Dievo gailestingumo ir atsivertimo malonės visiems nusidėjėliams. Ypač panaudojant liturginius atgailos laikus ir dienas, tebus kuriama atsivertimui ir atgailai palanki aplinka, kuri padeda subręsti Atgailos sakramento šventimui. Taip pat tebus gerai žinomos ir praktikuojamos įvairios atgailos formos.
- 959** Kiekvienas kunigas turi svarbią pareigą patarnauti tikintiesiems, švenčiant Sutaikinimo sakramentą. Todėl šią išganingą tarnystę kunigas vykdo Kristaus, Gerojo Ganytojo pavyzdžiu.
- 960** Kunigas privalo taip sutvarkyti savo laiką, kad prieš kiekvienas šv. Mišias ir kitu, tikintiesiems patogiu laiku būtų sudaryta galimybė švęsti Sutaikinimo sakramentą. Nespėjus išklausti visų penitentų iki šv. Mišių pradžios, išpažinčių klausoma per šv. Mišias ir joms pasibaigus.
- 961** Rengiantis švęsti koncelebracines šv. Mišias svarbu taip pat užtikrinti tikintiesiems galimybę švęsti Sutaikinimo sakramentą. Jeigu iki Mišių pradžios visų penitentų nespėjama išklausti, Atgailos sakramentui švęsti pasilieka reikiamas konfesarijų skaičius.
- 962** Su Atgailos sakramento vaisiais glaudžiai siejasi Bažnyčios mokymas apie atlaidus ir jų praktiką. Todėl svarbu tikintiesiems atskleisti atlaidų prasmę ir sąlygas jiems gauti. Tebus gerai pasinaudojama tiek visuotinės

Bažnyčios nustatytomis, tiek Vietos ordinaro dekretais patvirtintomis šventėmis atleidams gauti.

963 Penitenciarijaus ir egzorcisto pareigoms kunigus skiria Arkivyskupas, atsižvelgdamas į jų tinkamumą šiai tarnystei.

LIGONIŲ PATEPIMO SAKRAMENTAS IR LIGONIŲ SIELOVADA

964 Šventuoju ligonių patepimu ir kunigo malda visa Bažnyčia paveda ligonius kenčiančiam ir išaukštintam Kristui, kad juos sustiprintų ir gelbėtų. Šis sakramentas yra ypatinga Šventosios Dvasios dovana, susivienijimas su Kristaus kančia, bažnytinė malonė ir, jeigu būtų tokia Dievo valia, pasirengimas paskutinei kelionei.

965 Liga ir kentėjimai visada buvo sunkiausi išmėginimai žmogaus gyvenime. Sirgdamas žmogus pajunta savo bejėgiškumą ir ribotumą. Ligonis gali jausti nerimą, užsisklęsti savyje, kartais net prarasti viltį ir maištauti prieš Dievą. Bet liga taip pat gali padėti žmogui subręsti ir išžvelgti tai, kas gyvenime esminga. Dažnai ji paskatina ieškoti Dievo ir prie jo sugrįžti.

966 Pagrindiniai ligonių sielovados tikslai:

966.1 stiprinti ligonio pasitikėjimą Dievu;

966.2 stiprinti ir palaikyti ligonio pastangas ir viltį nugalėti ligą;

966.3 skatinti sergantįjį sekti kenčiantį Kristų;

966.4 drąsinti jį priimti savo kryžių;

966.5 padėti jam suvokti kančios ir ligos prasmę;

966.6 padėti pasirengti priimti Ligonių patepimo sakramentą;

966.7 skatinti artimųjų, gydytojų ir slaugytojų atjautą ligoniams.

967 Sielovadoje besidarbuojantys kunigai, ypač klebonai, raginami palaikyti ryšius su parapijos ribose esančių gydymo ar slaugos įstaigų darbuotojais, tikėjimo šviesoje skatinti juos su meile tarnauti ligoniams, vienišiams, ypač mirštantiesiems.

968 Parapijos klebonas ir sielovadoje dirbantys kunigai uoliai rūpinasi gydymo ir slaugos įstaigose esančių ligonių sielovada (reguliariai lankosi, au-

- koja šv. Mišias, klauso išpažinčių, švenčia Ligonių patepimo sakramentą).
- 969** Gydomo įstaigoms paskirtas kapelionas vykdo ligonių ir personalo sielovadą, vadovaudamasis bažnytinės teisės įstatymais, Sveikatos apsaugos ministerijos ir gydymo įstaigos įstatymais bei potvarkiais, taip pat sutartimi tarp gydymo įstaigos ir Vietos ordinaro.
- 970** Kiekvienas kunigas, o ypač sielovadoje dirbantys kunigai turi būti pasirengę nedelsiant suteikti Ligonių patepimo sakramentą prašantiems. Taip pat parapijoje būtina plėtoti ligonių sielovadą, suburiant šiai tarnystei pasirengusių tikinčių pasauliečių grupę ir ugdant visos parapijos bendruomenės pastoracinį sąmoningumą.
- 971** Kiekvienoje parapijoje, minint Pasaulinę ligonių dieną (vasario 11 d.) arba kitu metu, turi būti organizuojamos pamaldos ligoniams. Kad sergantys parapijiečiai nesijaustų užmiršti ir galėtų vaisingai vienytis į maldos apaštalavimą, labai reikšminga juos įtraukti į aktyvų parapijos maldos gyvenimą. Kančia, suvienyta su malda, yra nepaprastai vaisinga dvasiniam parapijos gyvenimui.
- 972** Ligonių diena arkivyskupijoje švenčiama Šiluvoje per Švč. Mergelės Marijos Gimimo atlydus. Parapijų klebonai įpareigojami pakviesti ir pagal galimybes sudaryti sąlygas ligoniams ir negalios paliestiems žmonėms bei juos globojantiems asmenims dalyvauti atlyduose.
- 973** Kunigai skatinami aukoti šv. Mišias už ligonius; lankyti ligonius, sudarant jiems galimybę atlikti išpažintį ir priimti šv. Komuniją (pvz., pirmaisiais mėnesio penktadieniais); melstis už ligonius. Tikintieji yra raginami padėti ligoniui krikščioniškai išverti ligą ir laiku pakviesti kunigą.
- 974** Ypatingas kunigo dėmesys ir rūpestis turėtų būti skiriamas ligoniams parapijos lankymo metu. Nešdamas dvasinę paguodą ir sustiprinimą, kunigas atskleidžia maldos ir Ligonių patepimo sakramento svarbą.
- 975** Reikiamas dėmesys parapijos sielovadoje tebūnie skiriamas šio sakramento katechezei. Tikintieji tegul gerai suvokia, jog šiuo sakramentu meldžiama ligoniui dvasinės ir fizinės sveikatos, kad šios atgamtinės pagalbos dėka ligonis gautų jėgų kantriai iškęsti ligą, ją nugalėti ir pasveikti. Taip pat šis sakramentas yra ypatinga gailastingojo Dievo malonė, padedanti susitaikyti su Viešpačiu.

- 976** Ligonių patepimo sakramentas teikiamas rūpestingai laikantis Bažnyčios mokymo, Kanonų teisės reikalavimų, liturginių instrukcijų ir apeigų, taip pat Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Vietos ordinaro potvarkių.
- 977** Ligonių patepimo sakramentą galima teikti rimtai sergančiam ligoniui, taip pat prieš operaciją. Senyvo amžiaus žmonės taip pat gali jį priimti, jei itin nusilpsta, nors ir neserga rimta liga. Ligonių sakramentas gali būti kartojamas, jei ligonis priėmęs patepimą pasveiko, tačiau vėl susirgo ar tos pačios ligos metu labai pablogėjo sveikata. Sergantiems vaikams šventą patepimą galima teikti tada, kai jie suvokia šio sakramento esmę ir naudą. Ligonių sakramentas neteikiamas tiems, kurie užsispyrusiai pasilieka sunkioje nuodėmėje.
- 978** Bendruomeniniu būdu Ligonių patepimo sakramentas švenčiamas per šv. Mišias arba šalia jų, laikantis bažnytinės teisės reikalavimų ir liturginių nuostatų. Esant poreikiui, gavus Ordinaro leidimą ir laikantis Bažnyčios nuostatų, parapijose galima rengti Vidinio išgydymo pamaldas.
- 979** Klebonai, kurių parapijose yra senelių namai, slaugos įstaigos, teparodo ypatingą sielovadinę dėmesį jų globotiniams, sudarydami sąlygas dalyvauti religiniame gyvenime.

SANTUOKOS SAKRAMENTAS

- 980** Santuokos ryšį tarp krikščionių Viešpats Kristus iškelė į sakramento garbę. Šis santuokinis ryšys visam gyvenimui sujungia vyrą ir moterį ir savo prigimtimi yra skirtas sutuoktinių bendrystei ir gerovei, taip pat vaikų gimdymui ir auklėjimui.
- 981** Santuokos sakramentas švenčiamas rūpestingai laikantis Bažnyčios mokymo, Kanonų teisės reikalavimų, liturginių instrukcijų ir apeigų, taip pat Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Vietos ordinaro potvarkių.

Sužadėtinių rengimo Santuokos sakramentui tvarka

- 982** Sužadėtinių rengimas santuokai apima tris etapus:
- 982.1** tolimas rengimas vyksta nuo ankstyvos vaikystės per visą auklėjimo procesą šeimoje, mokykloje ir įvairiose grupėse;

- 982.2** artimas rengimas prasideda paauglystėje ir vykdomas per jauni-
mo lytiškumo ugdymą bei rengimo šeimai programas;
- 982.3** tiesioginis rengimas apima laikotarpį nuo sužadėtuvių apeigų ar-
ba vyro ir moters apsisprendimo tuoktis iki Santuokos sakramen-
to priėmimo.
- 983** Tiesioginis rengimas Santuokos sakramentui vyksta pagal Lietuvos Vysku-
pų Konferencijos patvirtintą programą, atsižvelgiant į Vietos ordinaro pa-
tvirtintas arkivyskupijos Šeimos ir Katechetikos centrų rekomendacijas.
- 984** Bendra pasirengimo programos trukmė turėtų būti ne mažiau kaip 10
susitikimų, kurie truktų nuo 1,5 iki 2 val.
- 985** Dalis susitikimų turėtų būti skirti katechezei. Juose sužadėtiniai atnauji-
na ir pagilina tikėjimo tiesas. Kiti susitikimai turėtų vykti Šeimos cen-
tre. Juose sužadėtiniai sutvirtina savo apsisprendimą krikščioniškai gy-
venti sakramentinėje santuokoje.
- 986** Besirengiantys priimti Santuokos sakramentą jaunuoliai turėtų kreiptis į
savo parapijos kleboną ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius.
- 987** Būtina Santuokos sakramentui besirengiančius sužadėtinius kviesti ir
raginti dalyvauti sekmadienio ir privalomų švenčių šv. Mišiose, įtrau-
kiant juos į liturgiją ir taip ugdant sakramentinio gyvenimo bei šven-
čiančios bendruomenės patirtį.
- 988** Už sužadėtinių pasirengimą Santuokos sakramentui tiesiogiai atsakin-
gas parapijos klebonas. Jis rūpinasi, kad sužadėtiniai dalyvautų pasiren-
gimo Santuokos sakramentui katechetinėje ir Šeimos centro vykdomoje
programoje. Jei dėl labai svarbių priežasčių sužadėtiniai negali nuvykti į
katechetinę pasirengimo programos dalį, kunigas ją veda pats arba pa-
veda kitam kunigui ar katechetui, turinčiam tinkamą išsilavinimą. Jei
pasirengimą vykdo katechetas, būtinas kunigo ir katecheto bendradar-
biavimas. Šeimos centro pasirengimo programos dalis sužadėtiniams
yra išskirtinai įpareigojanti.
- 989** Į kunigą besituokiantieji kreipiasi asmeniškai. Tėvai ir kiti artimi asme-
nys kviečiami tada, kai reikia paliudyti sužadėtinių Krikštą, laisvą būklę
ar atsakyti į santuokos galiojimui svarbius klausimus.

- 990** Visi tikintieji turi juridinę pareigą pranešti klebonui ar Vietos ordinarui iki santuokos sudarymo apie jiems žinomas kliūtis, kad būtų galima išvengti santuokos niekinumo su visais iš to kylančiais padariniais.
- 991** Santuokos sakramentui sužadėtinius rengiantis kunigas užpildo ikisantuokinės apklausos anketą su kiekvienu iš sužadėtinių atskirai. Kategoriškai neleistina praktika, kai anketą pildo patys sužadėtiniai. Anketa yra konfidencialus dokumentas, kuriuo, reikalui esant, gali remtis bažnytinis teismas.
- 992** Klebonas išsiaiškina, ar besikreipiantys sužadėtiniai yra krikštyti Katalikų Bažnyčioje, ar yra priėmę Sutvirtinimo sakramentą ir praktikuoja kitus sakramentus; patikrina, ar nėra susituokę, ar nėra kitų kanoninių kliūčių; nurodo, kokius dokumentus santuokai turi pateikti. Daug dėmesio kunigas skiria būsimos šeimos religiniam gyvenimui aptarti, krikščioniškam vaikų auklėjimui, pakviečia aktyviai dalyvauti parapijos gyvenime. Atskirą pokalbį paskiria darnaus sugyvenimo ir santuokinio bendravimo problemoms aptarti katalikiškos moralės požiūriu.
- 993** Paaiškėjus, kad yra nedispensuojamų kanoninių kliūčių, klebonas stengiasi besikreipiančius įtikinti, kad atsisakytų savo sumanymo. Jei kliūtys yra dispensuojamos ir sužadėtiniai tuoktis yra tvirtai pasiryžę — pasirūpina dispensa.
- 994** Klebonas privalo besirengiančius santuokai nuteikti, kad jungtuvių proga vertai priimtų Atgailos ir Eucharistijos sakramentus.
- 995** Jei vienas ar abu besituokiantys katalikai nėra priėję Pirmosios išpažinties ir šv. Komunijos, klebonas pats ar per kitus pasirūpina padėti jiems tinkamai sakramentams pasirengti.
- 996** Jei vienas ar abu besituokiantys katalikai nėra priėję Sutvirtinimo sakramento ir yra galimybė tai padaryti, labai patariama dar prieš jungtuves Sutvirtinimo sakramentą priimti. Tačiau negalima versti priimti Sutvirtinimo sakramentą arba atsisakyti laiminti tokių asmenų santuoką. Tas pats pasakytina ir apie sužadėtinius, kurie neatlieka išpažinties prieš jungtūvinės.
- 997** Kai vienas iš sužadėtinių yra nekrikštytas, tačiau nori Krikšto sakramentą priimti, klebonas sudaro sąlygas tinkamai pasirengti ir nustatytomis

apeigomis jį pakrikštija. Griežtai draudžiama krikštyti sužadėtiniui nepasirengus. Jei nekrikštytas sužadėtinis Krikšto priimti nenori, klebonas turi pasirinkti dispensa nuo skirtingo kulto kliūties.

Ordinaro leidimas laiminti santuoką

998 Klebonas be Ordinaro leidimo negali laiminti šių asmenų santuokos:

- 998.1** klajoklių, t. y. neturinčių nuolatinės ar bent laikinos gyvenamos vietos;
- 998.2** negalinčių susituokti civilišškai;
- 998.3** turinčių natūralių pareigų ankstesniam partneriui ar vaikams (pvz., iš civilinės santuokos ar viešai žinomo konkubinato); Vietos ordinaras turi teisę ir pareigą uždrausti religinę santuoką tam asmeniui, kuris atsisako vykdyti savo įsipareigojimus-prievoles ankstesnės santuokos atžvilgiu;
- 998.4** viešai atsižadėjusių katalikų tikėjimo;
- 998.5** žinomai užsitraukusiojo interdiktą ar ekskomuniką;
- 998.6** nepilnamečio, nežinant ar pagrįstai nesutinkant jo tėvams.

Prašymai dispensai nuo santuokinių kliūčių

- 999** Dispensavimas – tai atleidimas nuo bažnytinių įstatymų (tų įstatymų nepanaikinant) ir įpareigojimų konkrečiu atveju, kuri gali nustatyti kompetentinga valdžia.
- 1000** Dispensos besituokiantiems prašo savosios arba jungtuvėms pasirinktos bažnyčios klebonas, nurodydamas ir priežastis, dėl kurių prašoma dispensuoti.
- 1001** Kai būtina išlaikyti išpažinties paslaptį (*in foro interno*), prašyme rašomas tik nuodėmklausio adresas, o vietoj dispensos gavėjo pavardės rašomi inicialai. Taip pat tekste negali būti jokių užuominų, iš kurių būtų galima atpažinti asmenis. Rašte su prašymu dėl dispensos suteikimo išorinėje srityje (*in foro externo*) turi būti parapijos ar klebono, rašančio prašymą, adresas, dispensos gavėjo asmeniniai duomenys ir adresas, konkrečiai įvardinta ir smulkiai apibūdinta kliūtis, atitinkami motyvai ir aplinkybės, kurios leistų geriau įvertinti esamą padėtį,

taip pat ir svari dispensos priežastis. Prašymas turi būti surašytas taip, kad Ordinaras be papildomo tyrimo susidarytų nuomonę apie esamą situaciją.

1002 Kol dispensa negauta, negalima nustatyti tikslios sutuoktuvių datos.

Leidimas laiminti santuoką kitoje parapijoje

1003 Vadovaujantis Lietuvos Vyskupų Konferencijos nutarimu, jungtuvės laiminamos savo parapijoje, kur bent vienas iš besituokiančiųjų turi nuolatinę ar laikiną gyvenamąją vietą.

1004 Ypatingais atvejais, atsižvelgiant į pastoracinius motyvus, savo Ordinaro ar klebono leidimu santuoka gali būti laiminama ir kitoje parapijoje ar vyskupijoje. Šis leidimas turi būti pateikiamas raštu.

1005 Savasis klebonas išrašo leidimą tuoktis kitoje parapijoje tik rūpestingai ištyręs sužadėtinių laisvą būklę ir nustatęs, kad nėra kitų kanoninių kliūčių.

Santuokos sakramento apeigos

1006 Siekiant atskleisti Santuokos sakramento ir Velykų slėpinio ryšį, pageidautina, kad Santuoka būtų švenčiama Eucharistijos metu. Tačiau jei nėra galimybės, pasirūpinama, kad bent jaunieji ir jų artimieji per pačias jungtuvių apeigas priimtų šv. Komuniją. Pageidautina, kad kartu su besituokiančiųjų šeimomis ir draugais Santuokos šventime dalyvautų parapijos bendruomenės nariai.

1007 Kad santuokinis ryšys galiotų, pagal bažnytinės teisės reikalavimus būtinas kvalifikuoto liudininko dalyvavimas, kuriuo išreiškiama santuokinės sąjungos viešoji bei socialinė reikšmė Bažnyčiai ir visuomenei.

1008 Įprastomis sąlygomis santuoka švenčiama tik bažnyčioje ar koplyčioje. Kitų vietų apeigoms atlikti pasirinkti neleidžiama. Apeigos atliekamos kitur tik tuomet, kai sužadėtiniai vietos pasirinkti negali (yra laisvės atėmimo vietoje, ligoninėje ir pan.). Santuokos sakramento apeigos atliekamos pagal Santuokos apeigyno nuorodas, vengiant visko, kas būtų priešinga krikščioniškam santuokos supratimui.

- 1009** Tam, kad santuoka būtų galiojanti, privaloma, kad jungtuvių apeigų metu būtų aiškiai pareikštas santuokinis sutikimas kvalifikuoto liudininko ir dviejų paprastų liudininkų akivaizdoje.

Įrašas apie santuoką parapijos knygoje

- 1010** Vietos klebonas ar einantis jo pareigas, nors ir ne pats laimintų santuoką, Santuokų knygoje turi pažymėti santuokos sudarymo faktą: įrašyti sutuoktinių, laiminusio dvasininko ir liudininkų vardus bei pavardes, jungtuvių vietą ir datą, kitus svarbius duomenis. Jei santuoka buvo sudaryta turint dispensą nuo kanoniškos kliūties, klebonas pasirūpina, kad duota dispensa būtų įrašyta Santuokų ir Krikštų knygoje.
- 1011** Jei santuoka buvo juridškai pataisyta arba ji buvo paskelbta negaliojančia, apie tai reikia informuoti jungtuvių sudarymo ir Krikšto vietos kleboną, kad šis padarytų atitinkamus įrašus Santuokų ir Krikštų knygoje.
- 1012** Taip pat kiekviena santuoka turi būti įrašyta ir Krikštų knygoje. Todėl parapijos, kur buvo palaiminta santuoka, klebonas turi apie jo parapijoje įvykusią santuoką informuoti asmenų, sudariusių santuoką, Krikšto vietų klebonus. Jeigu įvyko mišri santuoka, tai klebonas informuoja ir nekatalikiškos šalies ganytoją, kad būtų užfiksuota įvykusi santuoka pagal tos bažnyčios ar religinės bendruomenės nuostatus.

Mišrios santuokos

- 1013** Be aiškaus kompetentingos valdžios leidimo draudžiama sudaryti santuoką, kai viena šalis yra katalikas, t. y. krikštytas Katalikų Bažnyčioje ar po gauto kitoje krikščionių bendruomenėje Krikšto priimtas į Katalikų Bažnyčią ir iš jos oficialiai nepasitraukęs, o kita šalis yra krikštytas nekatalikas.
- 1014** Esant pagrįstai priežasčiai, tokią santuoką gali leisti sudaryti Vietos ordinaras. Leidimas yra duodamas, kai įvykdomos šios sąlygos:
- 1014.1** katalikiškoji šalis pasižada laikytis savo tikėjimo, vengti pavojaus jį prarasti ir pasitraukti iš Katalikų Bažnyčios, taip pat rūpintis krikštyti vaikus Katalikų Bažnyčioje ir juos auklėti katalikiškai;
- 1014.2** su šiuo katalikiškosios šalies pažadu ir įsipareigojimu yra supažindinta nekatalikiškoji šalis;

1014.3 abi šalys yra supažindintos su santuokos tikslais bei esminėmis savybėmis ir jų neneigia.

1015 Tokios pat tvarkos laikomasi ir prašant dispensos nuo ardančios skirtingo kulto kliūties, būtent, kai kita šalis yra nekrikštyta.

1016 Kartoti Santuokos sakramentą kitoje Bažnyčioje atnaujinant santuokinį sutikimą yra draudžiama. Dėl civilinių padarinių leidžiama tik santuokos registracija civilinės valdžios institucijose.

Santuokų sukaktys ir jubiliejai

1017 Kunigai teparagina tikinčiuosius kasmet švęsti sutuoktuvių sukaktį ir drauge su vaikais dalyvauti už juos aukojamose Mišiose, kartu priimti šv. Komuniją. Taip pat sutuoktiniai kviečiami iškilmingai švęsti jubiliejines santuokos sukaktis bažnyčioje.

LAIDOJIMO APEIGOS

Bažnytinis laidojimas

1018 Laidotuvių liturgija Bažnyčia maldauja dvasinės pagalbos mirusiesiems ir pagerbia jų kūnus, drauge teikdama gyviesiems vilties paguodą, stiprindama tikėjimą prisikėlimu ir amžinuoju gyvenimu.

1019 Kadangi Kristaus Prisikėlimas yra krikščioniškojo tikėjimo pagrindas, sielų ganytojai tepasirūpina šioje perspektyvoje atskleisti gyvenimo ir mirties prasmę ir kartu nepraleisti progos evangelizuoti laidotuvių dalyvius.

1020 Mirusiojo artimuosius klebonas ir parapijos tikintieji teapgaubia žmogišku jautrumu, tikėjimo ir maldos galia, o reikalui esant tebūna pasirengę suteikti medžiaginę pagalbą.

1021 Bažnyčia primygtinai pataria išlaikyti pamaldų paprotį laidoti mirusiųjų kūnus, tačiau nedraudžia kremavimo, jeigu jis nėra pasirenkamas dėl katalikiškajai doktrinai priešingų motyvų (Rytų kultų ar kitų religinių papročių laikymosi).

1022 Laidojimo apeigos atliekamos pagal Laidotuvių apeigyną ir vadovaujantis Lietuvos Vyskupų Konferencijos nuostatomis.

- 1023** Mirusio tikinčiojo laidotuvių apeigos turi būti atliekamos savo parapijos bažnyčioje. Tačiau, jeigu yra pareikšta kitokia mirusiojo valia arba artimųjų pagrįstas noras, galima, informavus mirusiojo parapijos kleboną, pasirinkti ir kitą bažnyčią, jei tam pritaria pasirinktosios bažnyčios klebonas.
- 1024** Išskyrus Šventimų, vienuolinių įžadų ar liturginės tarnystės išskirtinumus bei liturginiais nuostatais numatytą pagarbą civilinės valdžios atstovams, tiek laidotuvių apeigose, tiek jų ceremonijoje tenebūna jokio asmenų ar luomų išskyrimo.
- 1025** Katalikų Bažnyčios laidotuvių apeigomis yra laidojami mirusieji tikintieji. Laidoti su bažnytinėmis apeigomis negalima tų asmenų, kurie būdami gyvi reiškė viešą priešišlumą Bažnyčiai ir iki mirties neparodė jokio atgailos ženklo, viešai žinomų apostatų (atsisakusių katalikų tikėjimo), eretikų (viešai prieštaravusių Bažnyčios doktrinai), schizmatikų, pasirinkusių kūno kremavimą dėl krikščioniškajam tikėjimui priešingų motyvų, kitų viešų nusidėjėlių, kurių neįmanoma laidoti, nesukėlus viešo tikinčiųjų papiktinimo.
- 1026** Jei asmuo nelaidojamas su bažnytinėmis apeigomis, jam turi būti atskaitytos ir laidotuvių šv. Mišios (*Missa exsequialis*). Tai nereiškia, jog už tą asmenį apskritai negalima aukoti šv. Mišių. Jos gali būti aukojamos kitu metu.
- 1027** Esant pagrįstai abejonei dėl mirusiojo laidotuvių su bažnytinėmis apeigomis, klebonas turi kreiptis į Ordinara, kurio sprendimo privalo laikytis tiek jis, tiek bet kuris kitas kunigas.

Kapinės ir apeigos jose

- 1028** Laidotuvių apeigas gali atlikti kunigas, diakonas, o ypatingais atvejais, gavus Ordinaro leidimą, laidoti gali ir pasaulietis. Pasaulietis atlieka apeigas pagal Laidotuvių apeigyno pirmąjį laidojimo būdą tiek mirusiojo namuose, tiek kapinėse.
- 1029** Laidojimo apeigų metu kunigas ar diakonas dėvi sutaną, kamžą, stulą ir biretą. Laidotuvių procesija pradama nuo bažnyčios arba kapų vartų, apeigas atliekant pagal Laidotuvių apeigyno tekstus ir nuorodas.

1030 Vėlinių dieną kapinėse tinka organizuoti gedulinę procesiją už mirusius, naudojant geduliniame mišiole nurodytus tekstus.

Kunigų dalyvavimas laidotuvėse

1031 Kunigai, dalyvaujantys laidotuvėse, dėvi sutaną, kamžą ir biretą, celebruojantys šv. Mišias – alba, stulą ir arnotą.

LITURGINIS GIEDOJIMAS IR BAŽNYTINĖ MUZIKA

1032 Stipriausia maldos galybės ir visų tikinčiųjų aktyvaus dalyvavimo liturginiame šventime išraiška yra bendras visų tikinčiųjų giedojimas. Jis brangintinas ir puoselėtinamas laikantis liturginių nuostatų. Tinkama katecheze ir pratybomis prieš šv. Mišias reikia mokyti tikinčiuosius bendruomeniškai giedoti.

1033 Didžiai vertinant tradiciją, privalu rūpestingai globoti bažnytinius chorus, rūpintis vargonininkų kvalifikacija, bažnytinės muzikos repertuaru ir jo kokybe. Parapijoje privalu rūpintis dvasiniu choro narių ugdymu, sudaryti sąlygas repeticijoms, į chorus pakviesti naujų, ypač jaunesnės kartos dalyvių, rūpintis vargonų būkle, iškilmingai švęsti Šv. Cecilijos dieną, kviesti choro narius aktyviai dalyvauti visame parapijos gyvenime. Bažnytinės muzikos ir giedojimo puoselėjimu arkivyskupijoje rūpinasi Bažnytinės muzikos komisija, veikianti savo kompetencijos ribose.

1034 Liturginius veiksmus atlieka visi Bažnyčios nariai, tačiau skirtingu būdu, atsižvelgiant į jų luomą, pareigas, aktyvaus dalyvavimo laipsnį. Svarbi vieta ir funkcija tarp liturginio susirinkimo dalyvių tenka vargonininkui, kantoriumi ir bažnytinio choro vadovui. Kad pagarbiai ir tobulai būtų galima atlikti minėtas tarnystes, jas atliekantys asmenys turi būti praktikuojantys katalikai, turėti atitinkamą muzikinį išsilavinimą bei kvalifikaciją ir išmanyti liturgiją.

1035 Daugumoje bažnyčių vargonai yra gana toli nuo presbiterijos, todėl grojančiam vargonininkui vienam gali būti sunku vienu metu groti ir vadovauti bendruomeniniam giedojimui. Jam galėtų talkinti kantorius, kuris suburtų giesmininkų grupę, intonuotų reikiamą tonaci-

ją giesmių pradžiose, giedotų psalmę ir posmelį prieš Evangeliją. Jei parapijoje yra didesnė choristų grupė, jai vadovauti turėtų atitinkamą kvalifikaciją turintis choro vadovas.

- 1036** Choro vadovas, parinkdamas repertuarą chorui ar bendruomenei, turi atsižvelgti į sugebėjimus tų, kurie jį giedos. Ypač reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad Mišioms parinktas giesmes nebūtų per daug sunku atlikti. Taip pat nedera repertuaro sudaryti taip, kad visus nekintamuosius ir kintamuosius Mišių giedojimus atliktų vien choras, o bendruomenė būtų visiškai išskirta iš giedojimo.
- 1037** Tam tikros sakramentų ir sakramentalijų, parapijos bendruomenės gyvenime turinčių ypatingą reikšmę, šventimo dalys, vadovaujantis apeigynų nuostatomis, kiek įmanoma turėtų būti atliekamos giedotinais. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad iškilmingumo dėlei apeigose nebūtų giedama tai, kas netinka Dievo kultui.
- 1038** Yra nemažai giedamų liaudiškojo pamaldumo formų, tokių kaip Graudūs verksmai, Kalvarijos kalnai, Rarotai, Kryžiaus keliai, gegužinės ir birželinės pamaldos, Marijos valandos, Jėzaus Vardo rožinis, giedojimas šermenyse ir pan. bei senovinių lietuviškų giesmių, kurios turi didžiulę religinę ir muzikinę vertę. Giedamosios liaudiškojo pamaldumo formos ir toliau turėtų būti įtraukiamos į giedojimo praktiką, tačiau joms tebūna parinktas ne šv. Mišių ar kitų sakramentų liturginio šventimo metas.
- 1039** Liaudiškasis lietuviškų tradicinių giesmių giedojimas yra svarbi kultūrinio ir religinio identiteto sudedamoji dalis. Todėl jis tebūna sumaniai puoselėjamas, kad pamaldų bei apeigų metu, laikantis liturginių nuostatų, galėtų skambėti tikinčiųjų balsai.
- 1040** Švenčiant liturgiją, šalia giesmių gimtąja kalba, galėtų būti giedami ir kūriniai lotynų kalba. Ypač svarbią vietą čia reikėtų skirti grigališkajam choralui, kuris tradicinei Romos liturgijai yra labai savas. Esant galimybei, derėtų visą bendruomenę mokyti giedoti lotyniškų ar grigališkojo choralo giesmių (pastarąsias galima giedoti išvertus į lietuvių kalbą ir turint bažnytinės vyresnybės patvirtinimą). Jeigu yra poreikis, bent kartą per mėnesį šv. Mišias galima giedoti lotynų kalba. Reikia nepamiršti, kad gražus giedojimas visada puošia liturgiją, todėl jai vadovaujantis kunigas neturėtų vengti giedojimo per šv. Mišias.

- 1041** Svarbu nepamiršti, kad ne visos giesmės tinka sakramentiniam liturgijos šventimui. Giesmės turi atspindėti šv. Mišių dalį, taip pat turi atitikti liturginių metų laikotarpio ar liturginės dienos turinį. Renkantis giesmes iš tradicinio, anksčiau sukurto repertuaro, reikia atkreipti dėmesį į tai, ar jos atitinka liturgijos reikalavimus. Tradicinės giesmės, nederančios su sakramentų šventimo liturgija, gali būti giedamos kitu metu.
- 1042** Už giedojimo tvarką liturgijos metu yra atsakingas parapijos klebonas arba bažnyčios rektorius, todėl vargonininkas liturginių giesmių repertuarą derina su juo.
- 1043** Dievo garbinimo kultui leidžiama naudoti įvairius instrumentus, kurie yra tinkami išreikšti Dievui garbę ir tikrai kelia tikinčiųjų dvasią. Tačiau labiausiai vertinami vamzdiniai vargonai, kaip tradicinis muzikos instrumentas, kurio balsas liturginiam šventimui gali suteikti nuostabaus žavumo ir pakelti mintis į Dievą bei aukštesnius dalykus.
- 1044** Bažnytinės muzikos kūriniai, kurie savo trukme netelpa liturgijos šventimo rėmuose, gali būti atliekami bažnyčiose per sakralinės muzikos koncertus. Tačiau bažnyčiose nedera atlikti muzikos, kuri yra kilusi ne iš religinio įkvėpimo.
- 1045** Organizatoriai, rengdami koncertus bažnyčiose, privalo laikytis nuostatų, išdėstytų Lietuvos Vyskupų Konferencijos instrukcijoje dėl koncertų ir kitų renginių bažnyčiose bei koplyčiose šalia liturginių apeigų.

INFORMACIJA IR KOMUNIKACIJA ARKIVYSKUPIJOJE

ARKIVYSKUPIJOS INFORMACIJOS TARYBA

- 1046** Kauno arkivyskupijoje veikia Informacijos taryba, kurios tikslas – padėti Kauno arkivyskupui nustatyti ir plėtoti arkivyskupijos pastoracines komunikacines kryptis, teikti jam pasiūlymus, kaip gerinti viešąją komunikaciją arkivyskupijoje.
- 1047** Taryba teikia Kauno arkivyskupui pasiūlymus dėl komunikacijos arkivyskupijoje strategijos ir taktikos, prisideda prie komunikacinės politikos arkivyskupijoje koordinavimo, formuluoja ir teikia Arkivyskupui prioritetus komunikacijos srityje.
- 1048** Arkivyskupui pageidaujant, Taryba rengia Kauno arkivyskupijos pastoracijos plano komunikacijos srityje projektą, tobulina ir atnaujina jau sudarytus planus, atlieka įvairius komunikacinės padėties bei visuomenės komunikavimo poveikio tyrimus.
- 1049** Arkivyskupui pritariant, Taryba teikia veiklos gaires Kauno arkivyskupijos Informacijos skyriui, padeda jam tinkamai suformuluoti ir atlikti savo užduotis, šalinti trūkumus ir spręsti iškilusias problemas.
- 1050** Viešojo komunikavimo srityje iškilus kokioms nors problemoms, Ordinaro pageidavimu Taryba teikia savo nuomonę, kaip komunikacijos požiūriu tinkamiausiai derėtų reaguoti tuo atveju.
- 1051** Kauno arkivyskupijos informacijos tarybą dekretu ar atitinkamu potvarkiu steigia Kauno arkivyskupas. Arkivyskupas pats skiria Tarybos narius ir turi teisę bet kada pakeisti vieną ar kelis Tarybos narius kitais.
- 1052** Tarybai pirmininko teisėmis vadovauja pats Arkivyskupas arba jo įgaliotas asmuo. Arkivyskupas skiria pirmininko pavaduotoją ir, tarybos narių teikimu, sekretorių.
- 1053** Arkivyskupas pats nustato Tarybos narių skaičių, tačiau, siekiant operatyvumo bei darbingumo, jis neturi būti per didelis. Tarybos narių skaičius neturi būti fiksuotas, visada turi būti galimybė jų skaičių padidinti arba sumažinti.

- 1054** Savo posėdžių ir susirinkimų dažnumą bei jų vedimo tvarką nustato pati Taryba. Prireikus Taryba gali parengti savo vidaus darbo reglamentą. Jei nenumatyta kitaip, Taryba renkasi ne rečiau kaip kartą per tris mėnesius.
- 1055** Konkrečioms užduotims ar didesnėms apimties darbams atlikti gali būti sudaromos darbo grupės. Į darbo grupes gali būti įtraukiami Tarybai nepriklausantys visuomenės komunikavimo srities ekspertai, tarp jų ir specialistai iš kitų vyskupijų.
- 1056** Jei Arkivyskupo nenumatyta kitaip, galimos išlaidos, susijusios su Tarybos darbu, padengiamos iš Kauno arkivyskupijos kurijos lėšų.
- 1057** Arkivyskupas turi teisę bet kada Tarybos veiklą nutraukti ar sustabdyti, o ją pačią paleisti.
- 1058** Keičiantis Kauno arkivyskupui, Tarybos veikla nutrūksta savaime. Naujasis Arkivyskupas gali steigti naują Tarybą arba jos atsisakyti.
- 1059** Tarybos veiklai nutrūkus, visos jai suteiktos darbo priemonės ir galimas kitoks materialinis ar nematerialinis turtas perduodamas Kauno arkivyskupijos kurijai.

ARKIVYSKUPIJOS INFORMACIJOS SKYRIUS

- 1060** Kauno arkivyskupijos Informacijos skyrius yra Kauno arkivyskupijos kurijos padalinys, pavaldus Kauno arkivyskupui.
- 1061** Kauno arkivyskupijos Informacijos skyrius prisideda prie arkivyskupijos institucijų, organizacijų bei tikinčiųjų bendrystės ugdymo organizuojant ir palaikant keitimąsi informacija apie bažnytinio gyvenimo įvykius tarp Kauno arkivyskupijos kurijos, dekanatų centrų, parapijų, įvairių bažnytinių institucijų bei katalikiškų organizacijų.
- 1062** Skyrius siekia visapusiškai, teisingai ir tiksliai informuoti visuomenę apie Kauno arkivyskupijos gyvenimo įvykius, stengdamasis perteikti autentišką Bažnyčios ir jos gyvenimo vaizdą.
- 1063** Skyrius padeda Kauno arkivyskupijos dekanatų centrams, parapijoms, bažnytinėms institucijoms bei organizacijoms parengti savo komunikacinį planą, numatyti uždavinius bei veikimo gaires, praktiškai pasi-

rengti vykdyti savo misiją komunikaciniu aspektu, organizuoja komunikacinę veiklą arkivyskupijoje.

VIEŠOJI KOMUNIKACIJA ARKIVYSKUPIJOJE

- 1064** Visos Kauno arkivyskupijos parapijos ir Kauno arkivyskupijai pavaldžios bažnytinės institucijos, įstaigos ir organizacijos, padedamos Kauno arkivyskupijos kurijos Informacijos skyriaus, privalo numatyti savo komunikacinės veiklos tikslus, gaires ir priemones – parengti savotišką savo bažnytinės struktūros viešosios komunikacijos planą.
- 1065** Kiekviena Kauno arkivyskupijos bažnytinė struktūra įpareigota atlikti šias komunikacines užduotis:
- 1065.1** iš anksto pateikti informaciją apie būsimus renginius savo komunikavimo priemonėmis ir laiku apie tai informuoti aukštesnę bažnytinę koordinacinę struktūrą;
  - 1065.2** tinkamai ir kokybiškai rengti, prireikus aukštesnės bažnytinės koordinacinės struktūros padedama, savo renginių bei gyvenimo įvykių aprašymus ir skleisti juos nustatyta tvarka;
  - 1065.3** turėti parengus nuolatos atnaujinamą tikslią informaciją apie savo bažnytinę struktūrą bei jos veiklą;
  - 1065.4** turėti bei nuolatos prižiūrėti bent minimalią oficialią interneto svetainę arba puslapį oficialioje Kauno arkivyskupijos interneto svetainėje;
  - 1065.5** savo parengtą informaciją, susijusią su Bažnyčios mokymo turiniu, skleisti tiktai suderinus su aukštesne bažnytine koordinacine struktūra.
- 1066** Visą komunikacinę veiklą Kauno arkivyskupijoje, vadovaudamasis Kauno arkivyskupo patvirtintu arkivyskupijos pastoracijos komunikacijos srityje planu, savo komunikaciniais planais bei Kauno arkivyskupo potvarkiais, koordinuoja Kauno arkivyskupijos kurijos Informacijos skyrius.
- 1067** Kauno arkivyskupijos dekanatų ir Kauno miesto parapijų Pastoracijos centrams, arkivyskupijos lygmens bažnytinėms institucijoms, įstaigoms bei organizacijoms tiesioginė bažnytinė komunikacinio koordinavimo struktūra yra Kauno arkivyskupijos kurijos Informacijos skyrius.

- 1068** Kauno arkivyskupijos mažesniųjų parapijų, dekanatinio lygmens bažnytinių institucijų, įstaigų bei organizacijų komunikacinę veiklą tiesiogiai koordinuoja atitinkamo dekanato Pastoracijos centras.
- 1069** Už komunikacinės veiklos organizavimą bei tinkamą jos vykdymą Kauno arkivyskupijos parapijose atsakingi klebonai, dekanatų Pastoracijos centruose – dekanai, Kauno arkivyskupijai pavaldžiose bažnytinėse institucijose, įstaigose ir organizacijose atsakingi – šių struktūrų vadovai.
- 1070** Kiekvienos parapijos pastoracinėje taryboje turėtų būti asmuo, atsakingas už viešąją komunikaciją parapijos lygmeniu.
- 1071** Kauno arkivyskupijos dekanatų ir Kauno miesto parapijų Pastoracijos centruose tam tikros apibrėžtos komunikacinės užduotys patikėtinos referentui. Dekanato Pastoracijos centrui papildomai tenka viso dekanato komunikacinės veiklos koordinavimo užduotis.
- 1072** Bažnytinėse institucijose, įstaigose ar organizacijose komunikacines užduotis atlieka pats vadovas arba patiki jas vienam iš savo struktūros darbuotojų.
- 1073** Už viešąją komunikaciją atsakingo asmens komunikacinės užduotys ir įgaliojimai turi būti aiškiai apibrėžti.
- 1074** Didelėse miesto parapijose, taip pat dekanatų centruose prirėkus prasminga suburti specialią komunikacijos grupelę, kuriai vadovautų už komunikaciją parapijoje atsakingas pastoracinės tarybos narys.
- 1075** Bažnytinės komunikacines užduotis atliekantis asmuo turi suvokti, jog jis viešuomenėje visada laikomas Bažnyčios atstovu. Šią didelę atsakomybę turi atspindėti jo reiškiamos mintys, jų reiškimo būdas ir visa elgsena. Tai taip pat reiškia pareigą nuolatos tartis su kompetentinga Bažnyčios valdžia.

KOMUNIKACIJA PARAPIJOJE

- 1076** Komunikacija parapijos lygmeniu siekiama stiprinti parapiinės bendruomenės narių vidinę bendrystę, bendrystę su vietine ir visuotine Bažnyčia, reaguoti į aktualius viešuosius iššūkius.
- 1077** Komunikuojant intensyvinami bei stiprinami ryšiai tarp pasauliečių

ir kunigų, tarp klebono ir parapijos pastoracinės tarybos, tarp įvairių parapijos grupių bei asmenų.

Sakykla

- 1078** Sakykla (ambona) pirmiausia skirta Dievo žodžiui švęsti ir jam skelbti, todėl informacija ir probleminiai klausimai (pvz., informaciniai skelbimai, visuomenės ir žiniasklaidos aktualijų aptarimas ir pan.) neturėtų stelbti liturginio turinio.
- 1079** Su liturgija nesusiję aktualūs skelbimai turi būti nukeliami į šv. Mišių pabaigą. Tada, be kita ko, jie gali pasitarnauti kaip savotiška įžanga į neformalų bendravimą po Mišių (arbata, diskusija ar aptarimas, filmo peržiūra ir pan.).
- 1080** Skelbimai skaitytini aiškiai ir suprantamai. Juos būtina suformuluoti taip, kad jie būtų tinkami skaityti ir įsiminti. Šis formulavimas atliktinas iš anksto prieš sekmadienio Mišias. Žodžiu skelbiamą informaciją taip pat gali padėti įsiminti bei papildyti tikintiesiems dalijami informaciniai lapeliai. Mažesnės svarbos ar smulkesnė informacija kabinama skelbimų lentoje.

Parapijos susirinkimas

- 1081** Parapijos susirinkimai yra tinkama erdvė keistis požiūriais, pasiūlymais ir patirtimis, atsakui į visuomeninius iššūkius formuluoti, bendruomenės narių viešajai nuomonei formuoti. Parapijos susirinkimas rūpestingai rengtinas iš anksto.
- 1082** Kiekvieno susirinkimo darbotvarkę, vietą ir laiką privalu iš anksto viešai paskelbti, kad jame galėtų dalyvauti visi pageidaujantys bendruomenės nariai. Per parapijos turimus komunikacijos kanalus ir priemones taip pat būtina supažindinti su parapijos susirinkimo rezultatais.
- 1083** Parapijos susirinkimai rengtini Bažnyčiai priklausančiose ar kitose tinkamose patalpose.

Skelbimų lenta

- 1084** Skelbimų lenta įrengtina bažnyčios viduje, gerai matomoje ir viešai prieinamoje vietoje. Skelbimų lentoje teiktina dvejopa informacija: nuolatinė

arba rečiau keičiama ir aktualioji. Bažnyčios išorėje įrengtoje skelbimų lentoje dedama tik svarbiausia – tiek nuolatinė, tiek aktualioji – informacija.

- 1085** Nuolatinės informacijos dalyje nurodytina: parapijos pavadinimas – bažnyčios titulas; arkivyskupija; pamaldų tvarka; pagrindiniai atlydai ir šventės; klebono pavardė, adresas, telefonas; raštinės darbo laikas; trumpa parapijos istorija (bažnyčios pastatymo datos); rengimo sakramentams tvarka; sakramentų teikimo tvarka (išpažinčių klausymo laikas); parapijos tarnysčių kontaktiniai asmenys (*Carito*, Šeimos, Jaunimo, Katechetikos metodinio centro, parapijos choro, maldos grupių ir pan.); pamaldų tvarka kitose dekanato parapijose; esant poreikiui, minimali informacija apie parapiją užsienio kalbomis.
- 1086** Aktualiosios informacijos dalyje teiktina: aktuali informacija iš visuotinės Bažnyčios, arkivyskupijos, dekanato ir parapijos gyvenimo; informacija apie numatomas pagrindines parapijos šventes ir renginius; glaustas artimiausių švenčių pristatymas; bažnytinių institucijų, savitarpio pagalbos skelbimai ir kt.

Sienlaikraštis

- 1087** Sienlaikraštis pirmiausia skiriamas reguliariai bažnyčioje besilankančioms parapiinės bendruomenės nariams informuoti. Sienlaikraštis įrengtinas bažnyčios viduje ar kitoje, dažniausia tik parapiinės bendruomenės narių lankomoje erdvėje.
- 1088** Informacija sienlaikraštyje pateiktina ne chaotiškai, bet grupuojant ją pagal jos pobūdį. Sienlaikraštyje išskirtinos trys dalys: bendroji, skelbimų ir žmogiškosios-patirtinės informacijos. Didesnėse parapijose kiekvienai daliai gali būti skirta atskira lenta ar stendas.
- 1089** Bendrojoje dalyje skelbtina nedažnai keičiama informacija apie arkivyskupiją, arkivyskupijos masto renginius. Šią informaciją gali rengti arkivyskupijos Informacijos skyrius. Šioje dalyje taip pat skelbiama pristatomoji informacija apie tęstines programas (pvz., rengimo sakramentams, „Atgaivink“ ir pan.), išsamiau pristatomos parapijoje veikiančios grupės ir tarnystės išlaikant deramas proporcijas, išsamiau supažindinama su šventėmis ir liturginiais laikotarpiais. Šioje dalyje taip pat galima numatyti skyrelį apie svarbius visuotinės Bažnyčios įvykius.

- 1090** Skelbimų dalyje turėtų būti pateikiami skelbimai, susiję su parapijos vidiniu gyvenimu, įskaitant parapijoje veikiančių grupių ir organizacijų skelbimus. Jie galėtų būti išsamesni bei informatyvesni negu skelbimų lentoje. Čia taip pat informuotina apie kaimyninių parapijų ar dekanato lygmens renginius.
- 1091** Žmogiškosios-patirtinės informacijos dalyje pateiktini išpūdžiai apie buvusius įvykius, rekolekcijas, piligrimines keliones, minėjimus, vasaros stovyklas ir pan. Čia turėtų vyrauti vaizdinė informacija, nes sienlaikraščio formatas nėra tinkamas ilgiems tekstams.

Parapijos sekmadieninis biuletėnis

- 1092** Siūlytinas bent nedidelės apimties sekmadieninis leidinėlis, skirtas sekmadienio Mišių dalyviams. Jį turėtų sudaryti liturginė-katechetinė dalis (sekmadienio liturginiai skaitiniai, liturginio laikotarpio įvadas, glausta katechetinė medžiaga, klebono žodis parapijiečiams ir pan.) ir aktuali arkivyskupijos bei parapijos gyvenimo informacija.
- 1093** Liturginę-katechetinę dalį parapijos gali parengti savarankiškai, naudodamosi interneto svetainėse pateikiamais skaitiniais ir meditacijomis arba kitų parengtais leidiniais.
- 1094** Biuletenių leidėjams siūlytina atsižvelgti į savo jėgas bei išteklius ir tenkintis tuo, kas būtinausia.
- 1095** Siekiant laiduoti visavertį dalyvavimą liturgijoje, parapijos sekmadieniniai biuletėniai dalytini po pamaldų. Kartais patogu parapijos sekmadieninius biuletėnius prieš pamaldas išdėstyti klauptuose ar padėti prie įėjimo, tačiau kunigas turi retkarčiais žodžiu priminti jų paskirtį, paraginti parsinešti namo ligoniams ir kitiems, negalėjusiems dalyvauti šv. Mišiose.
- 1096** Parapijos, turinčios žmogiškųjų ir medžiaginių išteklių, papildomai gali leisti platesnės apimties laikraščius ar biuletėnius.

Kiti leidiniai

- 1097** Pageidautini įvairūs pastoracinio pobūdžio leidinėliai, katechetiniai buklelai, teikiantys papildomos pasirengimo sakramentams medžiagos bei pasitarnaujantys religiniam vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų švietimui.

Siekiant laiduoti turinio ir formos kokybę, tokius leidinius, talkinant parapijai, galėtų rengti kompetentingos arkivyskupijos institucijos.

- 1098** Parapijos medžiagai dalyti, katalikiškos spaudos leidiniams platinti bažnyčios priangyje ar kitoje tinkamoje vietoje pastatomas stalielis. Bažnytinių organizacijų dalijamai medžiagai, kuri nebūtinai esti tiesiogiai susijusi su parapijos gyvenimu, pastatomas atskiras stendas ar stalielis. Informacijos platinimas derinamas su klebonu.

Pranešimai kitose komunikavimo priemonėse

- 1099** Pranešimai apie parapijos ir Bažnyčios gyvenimą teiktini ir vietinėse komunikavimo priemonėse. Derėtų pasirūpinti, kad būtų reguliariai spausdinamas klebono žodis, pamaldų tvarka ir kita svarbi informacija. Žinių apie parapiją reikia stengtis pateikti ir į vietinius turizmo biuletenius.
- 1100** Į nacionalines komunikavimo priemones siunčiama informacija derinama su arkivyskupijos Informacijos skyriumi.

Parapijų interneto svetainės

- 1101** Parapijos interneto svetainė yra komunikavimo priemonė, apimanti visų kitų parapijos komunikavimo priemonių pavieniui atliekamas funkcijas, nors ir negalinti jų atstoti. Joje pateikiama informacija pasiekia ir nuolatinius Mišių dalyvius, ir atitolusius bendruomenės narius. Ji taip pat pateikia informaciją visiems jos ieškantiems. Interaktyvi parapijos interneto svetainė gali prisidėti prie grįžtamojo ryšio su bendruomenės nariais plėtojimo.
- 1102** Kiekvienai didesnei parapijai privalu turėti savo interneto svetainę ir nuolat rūpintis atnaujinti joje pateikiamą informaciją. Interneto svetainėje gali būti pateikiama įvairaus pobūdžio informacija. Didesnės parapijos taip pat galėtų svarstyti elektroninio parapijos laikraščio galimybę.
- 1103** Interneto svetainė atlieka ne tik komunikacinę, bet ir reprezentacinę funkciją, todėl ji privalo būti įvairiais atžvilgiais kokybiška. Kauno arkivyskupijos parapijų interneto svetainės turi būti Informacijos skyriaus patvirtintos.
- 1104** Kauno arkivyskupijos parapijų interneto svetainės talpintinos Katalikų interneto tarnybos aptarnaujamuose serveriuose.

Parapijos renginiai

- 1105** Per didesnius parapijos renginius skatintinas parapijoje veikiančių katalikiškų organizacijų, judėjimų ir grupių prisistatymas. Bent Katalikų žinyne išvardintos grupės negali būti ignoruojamos.

Prieinamumas prie bažnytinės informacijos

- 1106** Kiekvienoje parapijoje turėtų būti prieinamas Šventasis Raštas, Vatikano II Susirinkimo nutarimai, Katalikų Bažnyčios Katekizmas, visi lietuvių kalba išleisti Bažnyčios mokymo dokumentai, Lietuvos Vyskupų Konferencijos dokumentai, arkivyskupijos sinodo dokumentų rinkinys, katalikiška spauda. Parapijoje rekomenduojama kaupti katalikiškų knygų bibliotekėlę, įrengti skaityklą.
- 1107** Pageidautina bendruomenės nariams sudaryti galimybę naudotis katechetinio, šviečiamojo ir meninio pobūdžio filmais, giesmių ir kitos bažnytinės muzikos įrašais.
- 1108** Siekiant sudaryti galimybes bendruomenės nariams naudotis Lietuvos ir pasaulio katalikiškaisiais informacijos ištekliais ir elektroninėje erdvėje palaikyti ryšį tarpusavyje ir su kitais tikinčiais Lietuvoje bei pasaulyje, siūlytina parapijas aprūpinti bendruomenės nariams prieinamu kompiuteriu ir interneto ryšiu. Nuo nepageidaujamų svetainių naršymo galima apsaugoti specialia programine įranga. Taip pat rekomenduojama paskelbti katalikiškų svetainių adresus.

Tikinčiųjų lankymas

- 1109** Svarbus komunikacijos būdas yra tiesioginis parapijinės bendruomenės narių lankymas (kalėdojimas, ligonių ir šeimų lankymas, specialiosios akcijos). Bendruomenės narius lanko kunigas. Tačiau klebono pavedimu parapijiečius tiesiogiai lankyti gali ir paskirti bendruomenės nariai (siekiant sužinoti, kas pageidauja klebono apsilankymo, Ligonių patepimo sakramento ir pan.). Bendruomenės narius lankantys asmenys gali padėti klebonui geriau pažinti parapijiečius bei jų problemas. Apie šių asmenų apsilankymą parapijos bendruomenei turi būti iš anksto pranešta.
- 1110** Kunigas ar jo paskirti asmenys, lankydami atitolusius bendruomenės narius, siekia supažindinti juos su parapijos gyvenimu, kviečia jame

aktyviai dalyvauti, skatina prenumeruoti katalikišką spaudą. Nuo Bažnyčios atitolusiems bendruomenės nariams paliekama katechetinio pobūdžio literatūros, informacinių lankstinukų apie parapiją, joje veikiančias organizacijas, maldos grupes, šventes, renginius ir kt.

KOMUNIKAVIMO VEIKLOS FINANSAVIMAS

- 1111** Visuomenės komunikavimo priemonių dieną visose Kauno arkivyskupijos parapijose rengiama rinkliava visuomenės komunikavimo reikmėms. Parapijose surinktos lėšos turėtų likti parapijose ir būti naudojamos numatytiems komunikaciniams tikslams siekti.
- 1112** Kauno arkivyskupijos Informacijos skyriaus veikla finansuojama iš arkivyskupijos kurijos skiriamų lėšų, tikslinių aukų, savo pastangomis uždirbamų lėšų (kalendorių, bukletų, atvirukų ir pan. leidybos), užsienio katalikų fondų skiriamų lėšų.
- 1113** Kauno arkivyskupijos Informacijos skyrius taip pat gali rengti įvairias aukų paieškos kampanijas arkivyskupijos komunikacinei veiklai finansuoti.

KATALIKIŠKA LITERATŪRA, SPAUDA IR RADIJAS

- 1114** Svarbią reikšmę krikščioniškam religiniam gyvenimui turi katalikiška literatūra, spauda ir radijas. Siekiant ugdyti religinį ir bažnytinį sąmoningumą, tikintieji skatinami skaityti religinę literatūrą, prenumeruoti katalikišką spaudą, klausytis religinių laidų.
- 1115** Kunigai ir tikintieji kviečiami aktyviai bendradarbiauti spaudoje, dalyvauti radijo laidose. Katalikų teologijos fakulteto dėstytojai ir absolventai kviečiami skelbti įvairius straipsnius, rašyti aktualiais religinio ir bažnytinio gyvenimo klausimais.
- 1116** Visų pareiga – aktyviai bendradarbiauti, platinant katalikišką literatūrą ir spaudą. Parapijos klebonas siekia sudaryti sąlygas tikintiesiems įsigyti naujai išleistos religinės literatūros, periodinių leidinių.
- 1117** Tikintieji remia katalikišką spaudą ją prenumeruodami. Taip pat labai vertinamos tikinčiųjų aukos, skirtos periodiniams leidiniams ir radijui paremti.

EKUMENIZMAS ARKIVYSKUPIJOJE

- 1118** Ekumenizmas – tai pastangos išreikšti krikščionių vienybę bendru tikėjimu, rasti institucinių bendro liudijimo bei tarnavimo pasaulyje formų ir pasiekti išoriškai regimą Bažnyčios vienybę.
- 1119** Ekumenizmas gimsta iš suvokimo, kad susiskaldymas tarp krikščionių iš esmės prieštarauja Jėzaus Kristaus norėjimui vienybei, yra papiktinimas pasauliui ir trukdo liudyti Evangeliją. Taigi ekumenizmas yra kelias į visišką vienybę tų krikščionių Bažnyčių, kurios atpažįstamos iš to paties trejybinio tikėjimo ir to paties (galiojančio) Krikšto.
- 1120** Visų ekumeninių pastangų išankstinė sąlyga – kitų krikščioniškų Bažnyčių egzistavimo nelaikyti blogybe, su kuria būtina kovoti, akinant pavienius narius atsiversti bei reikalaujant atsakyti savo bažnytinio paveldo.
- 1121** Ekumenizmas nėra savos bažnytinės tapatybės atsisakymas. Tai pastangos autentiškai gyventi tikėjimu, vis labiau persiimti Kristumi, atsiverti Šventosios Dvasios veikimui, vis giliau suvokti Dievo žodį, krikščionių bendruomenės pašaukimą ir atsakomybę.
- 1122** Mūsų įsipareigojimas vienybei tikrai yra būtinas, bet visiška vienybė tarp krikščionių yra Viešpaties darbas. Atpirkimo slėpinys mus įpareigoja visuomet žvelgti į Kristų, stengtis autentiškai gyventi Evangelija, visuomet melstis ir siekti šventumo.
- 1123** Kauno arkivyskupijoje metiniai ekumeninės maldos susitikimai rengiami Maldų už krikščionių vienybę savaitės metu (sausio 18 –25 d.).
- 1124** Proginiai ekumeninės maldos susitikimai gali būti rengiami ir kitu laiku, atsižvelgiant į poreikius ir gavus Ordinaro leidimą.
- 1125** Svarbios reikšmės šiandienos pasaulyje įgyja socialinis krikščionių bendravimas: bendros pastangos mažinant skurdą, ginant ir puoselėjant gyvybės kultūrą, šeimos vertybes, moralinę atsakomybę visuomenės ir valstybės gyvenime.
- 1126** Sakramentinio bendravimo išėities taškas yra galiojantis Krikštas.

- 1127** Eucharistinis bendravimas yra neįmanomas, išskyrus su stačiatikiais ir tik mirties pavojaus atveju.
- 1128** Mirties pavojuje, nesant galimybės pakviesti stačiatikių kunigą, katalikų kunigas stačiatikiui gali suteikti Atgailos, Ligonių patepimo ir Eucharistijos sakramentus. Lygiai taip pat, tomis pačiomis sąlygomis, mirties pavojuje katalikai šių sakramentų gali prašyti stačiatikių kunigą.
- 1129** Sutvirtinimo sakramentas Rytų Bažnyčiose yra suteikiamas kartu su Krikšto sakramentu ir todėl niekada negali būti kartojamas.
- 1130** Skirtingų konfesijų sužadėtiniams pasirengti santuokai tepadedą jų konfesijų ganytojai.
- 1131** Ligoninėse, globos ir senelių namuose bei kitose panašiose įstaigose esantys katalikų kapelionai, jeigu yra galimybė, tepraneša atsakingiems kitų konfesijų asmenims apie jų tikinčiųjų buvimą, kad šie galėtų savuosius aplankyti ir suteikti jiems dvasinę ar sakramentinę pagalbą. Jiems taip pat suteikiama galimybė pasinaudoti katalikų koplyčia.
- 1132** Kunigas, prašomas palaidoti kitos krikščioniškos konfesijos mirusįjį, velionio artimiesiems tepadedą pasiekti savo konfesijos dvasininką, kad šis galėtų suteikti reikalingą patarnavimą.

ARKIVYSKUPIJOS BAŽNYTINIO TURTO DISPONAVIMO IR APSKAITOS NUOSTATAI

- 1133** Kiekviena Kauno arkivyskupijos parapija, rektoratas ir visos bažnytinės institucijos disponuoja turtu, kurio priežiūrą, kontrolę ir apskaitą patikėjimo teise vykdo parapijos klebonas, rektorius arba institucijos vadovas.
- 1134** Kauno arkivyskupijoje bažnytinio turto disponuojama ir jo apskaita vykdoma vadovaujantis bažnytine teise ir Vietos ordinaro nustatyta tvarka. Ekonomo tarnyba yra kompetentinga arkivyskupijos kurijos institucija, kuri vykdo Vietos ordinaro jai patikėtas funkcijas.
- 1135** Parapijos ar rektorato turtas skirstomas į nekilnojamąjį ir kilnojamąjį turtą.
- 1136** Nekilnojamasis turtas – tai bažnyčios, koplyčios, parapijos namai, klebonijos, kiti statiniai bei žemės sklypai ir jų priklausiniai. Kilnojamąjį turtą sudaro liturginiai reikmenys, piniginės lėšos, finansinis turtas (vertybiniai popieriai), pagrindinės priemonės bei inventorius, reikalingi pastoracinei, karitatyvinei, socialinei ir kitai veiklai.
- 1137** Pajamos ir išlaidos privalo būti pateisintos dokumentais (PVM sąskaitomis faktūromis, kasos pajamų orderiais, kasos išlaidų orderiais, kasos čekiais, sutartimis, aktais ir kt.).
- 1138** Siekiant tinkamai valdyti patikėtą turtą ir naudotis juo, būtina nuolatinė turto apskaita ir kasmetinė inventORIZACIJA.
- 1139** Keičiantis parapijos klebonui, visas turtas ir dokumentai privalo būti perduodami naujai paskirtam klebonui pagal perdavimo-priėmimo aktus. Tas pats pasakytina ir apie rektorato bei bažnytinės institucijos perdavimą.

NEKILNOJAMOJO TURTO APSKAITA

- 1140** Nekilnojamąjį turtą apibūdina pagrindiniai nekilnojamojo turto įsigijimo ir priklausomybės dokumentai:
- 1140.1** atitinkamos valstybinės įmonės techninės apskaitos byla;

1140.2 atitinkamos valstybinės įmonės pažymėjimas apie Nekilnojamojo turto registre įregistruotus statinius ir žemės sklypus;

1140.3 kiti dokumentai (valstybės ir savivaldybės institucijų potvarkiai, sutartys, dovanojimo aktai, testamentai, bažnytiniai dokumentai ir kt.).

1141 Visi statybos, remonto ir restauracijos darbai privalo būti įtraukti į apskaitą.

1142 Statybos, remonto ir restauracijos darbams, kurių sąmatinė vertė viršija Vietos ordinaro nustatytą sumą, atlikti reikalingas Vietos ordinaro leidimas.

1143 Parapijos (rektorato) nekilnojamojo turto nuosavybės dokumentai turi būti rūpestingai saugojami, o jų kopijos turi būti pateiktos kompetentingai arkivyskupijos kurijos institucijai (Ekonomo tarnybai) ir dekanui.

KILNOJAMOJO TURTO APSKAITA

1144 Visas kilnojamas turtas, išskyrus pinigines lėšas, neatsižvelgiant į jo paskirtį ir buvimo vietą, apskaitomas Turto inventoriaus knygoje. Inventoriaus knygoje nurodoma: eil. nr., pavadinimas, kiekis, įsigijimo data, vertė, būklė, pastabos.

1145 Jeigu daikto įsigijimo data ir vertė nežinoma, galima nurodyti sąlyginę (apytikrę) daikto įsigijimo datą ir vertę.

1146 Pastabų skiltyje nurodomas daiktų nurašymas (dėl nusidėvėjimo ar kitos priežasties) ar palikimas apyvarčioje dėl pagerintos būklės ar atlikto remonto.

1147 Naujo kilnojamojo turto įsigijimas turi būti pateisintas juridinę galią turinčiais dokumentais. Vietos ordinaras savo dekretu nustato, nuo kurios sumos įsigytas kilnojamas turtas įrašomas į inventoriaus knygą.

METINĖ TURTO INVENTORIZACIJA

1148 Kiekvienoje parapijoje, rektorate ir bažnytinėje institucijoje kartą per metus būtina atlikti kilnojamojo ir nekilnojamojo turto inventORIZACIJĄ.

- 1149** Inventorizacija atliekama kasmet iki gruodžio 1 dienos.
- 1150** Inventorizacijai atlikti klebonas ar rektorius sudaro ne mažesnę kaip 3 narių komisiją, kuriai pats vadovauja. Į komisijos sudėtį įeina parapijos ekonominės ir pastoracinės tarybų nariai. Bažnytinėje institucijoje komisiją sudaro ir inventorizacijai vadovauja jos vadovas.
- 1151** Atliekant metinę inventorizaciją Turto inventoriaus knygoje įrašomi pasikeitimai.
- 1152** Inventorizacijos metu sutikrinamas kilnojamasis ir nekilnojamasis turtas, nustatoma turto faktinė būklė.
- 1153** Metinės inventorizacijos dokumentus pasirašo komisijos pirmininkas ir komisijos nariai.
- 1154** Komisijai nustačius visišką daiktų (išskyrus meno vertybes) nusidėvėjimą, pastarieji nurašomi sudarant nurašymo aktą.

STATYBOS IR REMONTO DARBAI PARAPIJOJE, REKTORATE IR BAŽNYTINĖJE INSTITUCIJOJE

- 1155** Visi numatomi statybos ir remonto darbai parapijoje ar rektorate pirmiausia yra aptariami pastoracinėje ir ekonominėje tarybose.
- 1156** Visų numatomų statybos ir remonto darbų parapijoje, rektorate ar bažnytinėje institucijoje sąmata yra įtraukiama į sudaromą metų biudžetą, kartu apsvarsčius, kiek lėšų bus galima šiems darbams skirti.
- 1157** Klebonas ar rektorius su būsimais statybos ir remonto darbais supažindina tikinčiųjų bendruomenę.
- 1158** Jei statybos ir remonto darbų sąmata yra didesnė negu nustatyta Vietos ordinaro, kreipiamasi į Vietos ordinarą, prašant leidimo minėtiems darbams ir kartu pateikiant reikalingus dokumentus.
- 1159** Jei statybos ir remonto darbai yra susiję su bažnyčios interjeru bei eksterjeru, dėl būsimųjų darbų klebonas (rektorius) gauna Sakralinės architektūros ir meno komisijos išvadas bei rekomendacijas ir kompetentingos arkivyskupijos kurijos institucijos leidimą.

1160 Klebonas, rektorius, bažnytinės institucijos vadovas kompetentingam vyresniajam atsiskaito nustatytu laiku.

LĖŠŲ PANAUDOJIMAS PARAPIJOJE, REKTORATE IR BAŽNYTINĖJE INSTITUCIJOJE

1161 Visos lėšos parapijoje ar rektorate yra naudojamos pagal pastoracinės ir ekonominės tarybos patvirtintą pastoracinės bei ekonominės veiklos planą bei patvirtintą metinį biudžetą. Nustatytu laiku klebonas (rektorius) pateikia finansinę ataskaitą kompetentingam vyresniajam.

1162 Visos lėšos bažnytinėje institucijoje yra naudojamos pagal arkivyskupijos kurijos kompetentingos institucijos patvirtintą veiklos planą ir biudžetą. Nustatytu laiku institucijos vadovas atsiskaito kompetentingai kurijos institucijai.

1163 Vadovaujantis Vietos ordinaro nustatyta tvarka, lėšos parapijoje (rektorate) naudojamos karitatyvinėms, sielovados, statybos, remonto, ūkinėms ir buitinėms reikmėms.

PARAPIJOS (REKTORATO) TURTO PERDAVIMAS IR PRIĖMIMAS

1164 Visas parapijoje esantis turtas perduodamas pagal perdavimo-priėmimo aktus.

1165 Parapijos perdavime ir priėmime dalyvauja parapiją perduodantis klebonas, naujai paskirtas parapijos klebonas, dekanas arba Vietos ordinaro įgaliotas dvasininkas.

1166 Parapiją perduodantis klebonas pateikia visus parapijos nekilnojamojo bei kilnojamojo turto dokumentus.

1167 Nekilnojamasis turtas perduodamas ir priimamas pagal perdavimo-priėmimo aktus kiekvienam objektui atskirai.

1168 Kilnojamasis turtas perduodamas pagal metinės inventorizacijos duomenis.

- 1169** Parapijos dokumentai perduodami pagal iš anksto parengtą perduodamų dokumentų aprašą.
- 1170** Parapijos piniginės lėšos perduodamos ir priimamos pagal parapijos faktinius apskaitos duomenis.
- 1171** Visus perdavimo-priėmimo aktus pasirašo parapiją perduodantis klebonas, naujai paskirtas parapijos klebonas, dekanas arba Vietos ordinaro įgaliotas dvasininkas.
- 1172** Rektoratams galioja tokia pati turto perdavimo ir priėmimo tvarka.

TAISYKLĖS DĖL AUKŲ PRIĖMIMO KAUNO ARKIVYSKUPIJOJE

- 1173** Aukos parapijos (rektorato) reikalams renkamos bažnyčioje klebono ar rektoriaus pavedimu. Šios aukos negali būti naudojamos dvasininkams pragyventi, nebent Vietos ordinaras būtų nustatęs kitaip.
- 1174** Surinktas aukas skaičiuoja bent du bendruomenės nariai, dalyvaujant klebonui (rektoriui), ir surašo aktą, kuris saugomas parapijos (rektorato) archyve. Taip pat padaromas atitinkamas įrašas Kasos knygoje.
- 1175** Jeigu aukos renkamos ne bažnyčioje, aukų rinkėjai privalo registruoti aukas į specialius parapijos antspaudu ir klebono parašu patvirtintus lapus. Apie tokį aukų rinkimą klebonas iš anksto informuoja parapijiečius. Tokiam aukų rinkimui reikalingas raštiškas klebono įgaliojimas.
- 1176** Jei parapijoje vykdomi statybos, remonto ar restauracijos darbai, klebonas kviečia kiekvieną šeimą aukoti nustatytą pinigų sumą vykdomiems darbams.
- 1177** Aukas, skirtas parapijos (rektorato) reikalams, klebonas (rektorius) registruoja Kasos knygoje.
- 1178** Apie surinktas aukas parapijai (rektoratui) ir apie tai, kam jos buvo panaudotos, klebonas (rektorius) metų pradžioje informuoja tikinčiuosius, iš anksto paskelbdamas ataskaitos datą.

- 1179** Be Vietos ordinaro leidimo parapijos (rektorato) kunigai neturi teisės pašaliniam asmeniui rodyti parapijos (rektorato) finansinių dokumentų.
- 1180** Už nustatytą taisyklių nesilaikymą Vietos ordinaras pasilieka teisę paskirti kunigą pareigoms, kurios nėra susijusios su finansine apskaita.

BAŽNYTINIO TURTO ĮSIGIJIMAS, PARDAVIMAS, PERLEIDIMAS IR ATSIŠAKYMAS

- 1181** Juridinio asmens vardu sudaromos ilgalaikės sutartys arba sutartys, kuriose sandorio vertė viršija Vietos ordinaro nustatytą sumą, privalo būti Ordinaro raštiškai patvirtintos.
- 1182** Jei sandorio vertė, perkant, parduodant ar kitaip atsisakant bažnytinio turto, yra nuo 10 000 (dešimties tūkstančių) litų iki 200 000 (dviejų šimtų tūkstančių) litų, reikalingas raštiškas Vietos ordinaro leidimas. Klebonas (rektorius), sudaręs sandorį be tokio leidimo, už galimas skolas atsako asmeniniu turtu.
- 1183** Jei sandorio vertė, perkant, parduodant ar kitaip atsisakant bažnytinio turto, yra nuo 200 000 (dviejų šimtų tūkstančių) litų iki 2 000 000 (dviejų milijonų) litų, reikalingas raštiškas Vietos ordinaro leidimas, kuris suteikiamas, pasitarus su arkivyskupijos ekonomine taryba bei Konsultorių kolegija.
- 1184** Jei sandorio vertė, perkant, parduodant ar kitaip atsisakant bažnytinio turto, viršija 2 000 000 (du milijonus) litų, reikalingas raštiškas Vietos ordinaro leidimas, kurį jis gali suteikti tik gavęs arkivyskupijos ekonominės tarybos, Konsultorių kolegijos ir suinteresuotų asmenų sutikimą. Taip pat privaloma gauti Apaštalo Sosto leidimą.
- 1185** Atsisakant turto, kurio vertė viršija 10 000 (dešimt tūkstančių) litų, reikalaujama motyvuoti atsisakymo priežastis (skubus būtinumas, aiški nauda, maldingumo motyvai ar kt.) ir pateikti ekspertų raštišką atsisakomo turto įvertinimą.
- 1186** Atsižvelgiant į infliaciją, devalvaciją ar įvedus kitą valiutą, anksčiau nurodytos perkamo, parduodamo, perleidžiamo ir kitaip atsisakomo

turto vertės normos yra naujai nustatomos Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Vietos ordinaro dekretais.

- 1187** Jei atsisakomas turtas yra dalijamas, prašant Ordinarą leidimo tam turtui atsisakyti, reikalaujama pateikti išrašą apie praeityje atsisakyto turto dalį; to nepadarius, leidimas yra negaliojantis.
- 1188** Turto negalima atsisakyti už žemesnę nei Vietos ordinaro paskirtų ekspertų nustatytą kainą.
- 1189** Už atsisakytą turtą gautos lėšos naudojamos Vietos ordinaro nustatyta tvarka.
- 1190** Bažnytinis turtas, išskyrus menkavertį turtą, be raštiško Vietos ordinaro leidimo neturi būti parduodamas ar nuomojamas to turto tvarkytojams (administratoriams) arba jų giminaičiams iki ketvirto giminystės laipsnio.

Ka625 Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas. – Kaunas: Kauno arkivyskupija, 2008. –224 p.

ISBN 978-9955-9355-3-7

Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo parengiamojo etapo (2003–2007 m.) dokumentų ir susirinkimo (2007 m. spalio 20-21 d.) nutarimų rinkinys.

UDK 23/28(474.5)(091)

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS ANTRASIS SINODAS

Tiražas 500 egz.

Išleido Kauno arkivyskupija

Spaustuvė UAB „Spaudos praktika“, Chemijos g. 29, LT-51333 Kaunas